

J. F. COOPER

A PRÉRI

Fordította és az ifjúság számára átdolgozta
RÉZ ÁDÁM és SZINNAI TIVADAR

TARTALOM

- I. A FŰTENGER
- II. A LÓKÖTŐK
- III. KÖLTÖZKÖDÉS
- IV. CSALÁDI PERPATVAR
- V. A TŰZÉRSZÁZADOS
- VI. HOVÁ LETT ASA?
- VII. A GYANÚ ÁRNYÉKA
- VIII. INEZ TÖRTÉNETE
- IX. HEKTOR VESZÉLYT SZIMATOL
- X. KÜLÖNÖS PÁRBESZÉD
- XI. BOZONTOS FEJEK
- XII. A NAGY VARÁZSLÓ
- XIII. A LEGVESZEDELMESEBB ELLENSÉG
- XIV. AZ ÁRULÓ HÓ
- XV. A SZIÚK FOGSÁGÁBAN
- XVI. A TOMAHAWK
- XVII. HARCOK VÍZEN ÉS SZÁRAZON
- XVIII. A LESZÁMOLÁS
- XIX. INDIÁN VENDÉGSZERETET
- XX. NATHANIEL BUMPPÓ EMLÉKÉRE

I. A FÜTENGER

Valamikor sok vita folyt arról, okosan tette-e az Egyesült Államok kormánya, hogy Louisiana állam francia részét Napóleontól tizenhárommillió dollárért megvásárolta. Okosan tette-e, hogy amúgy is gyéren lakott területét a Mississippitől nyugatra elterülő pusztasággal növelte? Ez 1803-ban történt, és csakhamar megindult a telepesek áradata a Mississippin át nyugatra. Kiderült, hogy sok ember van, aki szereti a magányt, a kalandokat, a harcot a természettel és az indiánokkal. Sokan a „Folyók Atyja” ölében, vagyis a Mississippin völgyében telepedtek le, ahol az iszapos föld jobb termést ígért. Mások azonban, a merészebbek és vállalkozóbb szelleműek, a vízmosások mentén törtek előre, a leendő új állam - egyelőre csak territórium - belsejébe. Céljuk a Nyugat volt, az ismeretlen Nyugat, még fel nem fedezett titkaival, ez a Sziklás-hegységig vagy talán még annál is messzebb elnyúló táj, amely állítólag mesés ásványi kincsekben bővelkedett.

1804 őszén az egyik kiszáradt vízmosásból vagy húsz emberből álló kis csapat bukkant elő, részint lóháton, részint gyalog, részint szekereken, amelyek zsákokkal, batyukkal, pokróccokkal, ládákkal, konyhaedényekkel és mindenféle háztartási limlommal voltak megrakva. A kocsik közt feltűnt egy gondosan letakart ponyvás szekér is, melynek belsejébe nem lehetett belátni. A lassú menetet kis juhnyáj és néhány szarvasmarha követte.

A menet élén hatalmas termetű, napbarnított arcú, izmos férfi lépkedett, akinek talán csak a lomhasága árulta el, hogy már az ötvenes éveit tapossa. Kényelmesen, de kitartóan haladt előre, nem kerülgette az akadályokat - olyan volt, mint egy ellenállhatatlan erővel csörtető, nehéz, otromba elefánt.

Alacsony homloka és széles, előreugró álla is növelte arcának durva kifejezését.

A hatalmas férfi ruhája afféle vadnyugati farmerre vallott volna, ha nem szól a feltevés ellen a sok ízléstelen, tarka cifraság, amit magára aggatott. Vastag posztóból készült zekét és bőrnadrágot viselt: a foltos, mocskos zeke gombjait gondosan kifényesített, csillogó mexikói ezüstdollárok helyettesítették. Derekán a szokásos szarvasbőr szíj helyett rongyos, de rikító színű selyemöv pompázott. Ebből az övből hosszú vadászkesz szarvasagancsból faragott és ezüstveretekkel díszített nyele kandikált elő. Finom kidolgozású nyestbőr sapkáját még egy királynő is büszkén viselhette volna. Hátán puskát vitt, melynek drága mahagónifából készült agyát szintén ezüstveretek ékesítették. Felszereléséhez tartozott még a nehéz golyótáska és a jól megtömött lőporos szaru, valamint egy nagy, csillogó, éles fejsze is. Mindezt nehézkes járásával és lomha mozdulataival ellentétben olyan könnyűszerrel hordozta, mintha súlyukat nem is érezné.

Mellette egy sokkal egyszerűbb ruhájú, mogorva arcú, szúrós tekintetű, zömök férfi baktatott, aki majdnem olyan idős lehetett, mint Ishmael Bush (így hívták a prémsapkás családfőt). Mögöttük jó néhány fiatalember menetelt hangosan beszélgetve, tréfálkozva. Feltűnően egyformák voltak, és feltűnően hasonlítottak a prémsapkáshoz; első pillantásra észre lehetett venni, hogy testvérek - Ishmael Bush fiai valamennyien. A legfiatalabb még kamaszkorban volt, de már majdnem elérte apja hatalmas termetét.

A menethez két nő is tartozott. Az idősebbik - sápadt és már kissé ráncos képű asszony - Ishmael Bush felesége volt. A másik legfeljebb tizennyolc éves lehetett. Finom vonású arca, városias ruhája, modora és viselkedése elárulta, hogy jobb családból származik. Hol az idősebb

asszonnyal beszélgetett, hol meg hátraszaladt az egyik kocsihoz, amelyből pufók, barna arcú, lenszőke hajú gyerekek kandikáltak ki.

Előttük a préri terült el, a kisebb domboktól megszakított, végtelen, hullámos pusztaság, melynek kiszáradt földjébe a legkeményebb ekevas sem tudott volna behatolni. Fű is csak gyéren nőtt rajta, eltekintve a mélyebb helyektől, ahol olykor összegyűlt némi esővíz; itt a fű olyan magas volt, hogy még a lovas embert is eltakarta. A táj sivárságát alig enyhítette az itt-ott látható kisebb facsoportok hervadó lombjainak őszi színpompája. A kocsikerekek ezen a prérin éppoly kevés nyomot hagytak, mint az állatok patái.

A türelmes juhok hiába harapdálták az aszott fűvet, nem tudták vele éhségüket csillapítani.

Ahogy egy domb tetejére értek, a csapat vezetője kezét szeme fölé emelte, és kémlelődve nézett körül. Megfelelő helyet keresett, ahol megvan az a három dolog, mely a táborozáshoz elengedhetetlenül szükséges: ivóvíz, tüzelő és dúsabb fű az állatok számára. De ami messziről zöld fűtengernek látszott, közelebről inkább sivataghoz hasonlított. Pedig a nap már lemenőben volt, és ember, állat egyaránt rászorult az éjszakai pihenőre.

Ebben a pillanatban, amikor a kis csapatot már-már csüggedés fogta el, egy váratlan látvány valósággal felrázta őket bágyadtságukból.

A nap már félig eltűnt a következő domb mögött, és sugarai bíborvörösre festették az ég alját. Ebből a még mindig vakító sugárzásból egy emberi alak emelkedett ki. Itt állt a szemközti domb gerincén, egyedül, tűnődő testtartásban, teljesen mozdulatlanul. Szinte olyan volt, mint egy földöntúli jelenség. Még elég messze lehetett, de a préri csalóka levegője mintha közelebb hozta volna. Ishmael Bush úgy érezte, csak a kezét kellene kinyújtania, hogy elérje.

- Küldd előre a fiúkat! - kiáltott rá a felesége éles hangon. - Asa meg Abner nézze meg közelebbről, ki az, és mit akar.

- Mit kell itt találgatni? - mordult fel a szúrós tekintetű, zömök ember, aki ha nem is hasonlított Bushnéhoz, mégis őrá emlékeztetett. - Egy golyót belé, és a dolog el van intézve! - Már vállához emelte puskáját, és hozzátette: - Ezen a vidéken gyakran csavarognak páni indiánok. Olyan sok van belőlük, hogy eggyel kevesebb már nem számít.

- Ne bánts! - sikoltott fel a fiatal lány ijedten. - Nem vétett nekünk semmit!

- Ellenek igaza van - mondta a másik férfi, és óriási ujjával lecsapta a lövésre emelt puska csövét. - Nem kell elhamarkodni semmit. Majd a fiúk megnézik, mi van ott.

Közben az ég színe megváltozott. A bíborszínű ragyogást szelíd szürkeség váltotta fel; a másik dombtetőn álló ember is természetesebbnek tetszett. Az idegen semmi jelét sem adta ellenséges szándékainak. Amikor közelebb értek hozzá, látták, hogy igazán nem kell félni tőle. Ez az ember nagyon idős volt, legalább nyolcvanéves. Sovány, szikár teste még mindig délcegnek tűnt, és meglátszott rajta, hogy nem betegség viselte meg, csupán az évek száma. Egykor bizonyára erős inai és izmai még nem voltak egészen petyhüdtek. Egész lényéből szívós kitartás sugárzott, és ha nem is győzhette le a természet törvényeit, rugalmasságából még ebben a magas korban is megőrzött valamit. Ruhája állatbőrökből állt, melyeket prémes oldalukkal kifelé viselt. Válláról lőporszaru és golyótáska lógott, ő maga egy egészen szokatlanul hosszú puskára támaszkodott. Ez a fegyver olyan kopott volt, mintha öregebb volna, mint a gazdája.

Amikor a jövevények a magányos öreg közelébe értek, lábainál egy nagy, sovány kutya tápászkodott fel, és morogni kezdett.

- Csend, Hektor! Feküdj! - szólt rá az öreg kissé reszketeg hangon.

- Ha itt él, bizonyára ismeri ezt a tájat - szólt a csapat vezetője. - Nem mondaná meg, hol találunk egy jó helyet, ahol megpihenhetnénk éjszakára?

- Már annyi ember van odaát, a folyón túl, hogy itt keresnek helyet maguknak? - kérdezte az öreg válasz helyett.

- Van még ott hely elég, de én már szűknek éreztem - mondta Ishmael. - Mit gondol, milyen messze lehetünk a Nagy Folyótól?

- Egy üzött szarvasnak ötszáz hosszú mérföldet kellene szaladnia, hogy lehűtse magát a Mississippi habjaiban.

- Hogy hívják ezt a helyet?

- Hogy hívják az égnek azt a darabját, ahol azt a kis felhőt látni?

Ishmael tünődve nézett rá, mintha nem tudná felfogni ezeknek a szavaknak az értelmét. Már-már azt hitte, az öreg csúfolódni akar vele.

- Úgy látom, nem szívesen felel a kérdéseimre. Pedig illik egy vándornak tanácsot adni. A jó szó nem kerül semmibe, és néha jó barátokat szerez.

- Nem tagadtam meg a tanácsot. Ezzel tartoznak az öregek a fiataloknak. Mit akar tudni?

- Hogy hol üssek tábort éjszakára. Magam nem vagyok finnyás, de a jószágra is kell gondolnom.

- Jöjjön velem. Megmutatom, hol van jó fű és jó víz. Ennél többet úgysem tud ez a préri nyújtani.

Az öreg ezzel vállára kapta nehéz puskáját, mégpedig korát meghazudtoló könnyedséggel, aztán elindult a völgy felé.

Csakhamar elértek egy alkalmasnak tetsző helyre. Kristálytisza vizű forrás csobogott a domb tövében, és körülötte dúsan nőtt a fű. Az állatok meggyorsították lépteiket; ösztönszerűen megéreztek, hogy célhoz érkeztek.

Az öregember megállt, és kérdő pillantást vetett a prémsapkásra. Ez körülnézett, és lassan, kényelmesen vizsgálgatta a terepet; minden mozdulatán meglátszott, hogy soha életében nem sietett el semmit.

- Jó lesz - mondta végül. - Fiúk, mindjárt itt az este. Mozgás!

A fiúk engedelmeskedtek. Néhány fejsze csúszott le a földre. Az apa hátizsákját és puskáját lerakta a föbe, és a mogorva, zömök emberrel együtt - aki egyébként a sógora volt, feleségének a bátyja - a lovakhoz lépett, és kifogta őket a kocsiból.

Közben a legidősebb fiú könnyedén fokáig belevágta fejszójét egy nyárfá törzsébe. Egy pillanatilag meglegegetten szemlélte mozdulata eredményét, aztán meglengette fejszójét a feje fölött, olyan ügyesen és kecsesen, mint egy vívómester a kardját, majd egyetlen csapással leterítette a magas fát, mely ropogva lezuhant a földre. Öccsei követték példáját. Csodálatosan rövid idő alatt szép kis tisztást vágtak a facsoport közepén.

Az öregember, aki őket idevezette, figyelmesen, de szótlanul nézte munkájukat. Amikor egyik fa a másik után kidőlt, szomorú arccal felpillantott az égre, majd keserű mosollyal elfordult, és valamit motyogott magában. Közben a legfiatalabbak tüzet gyújtottak. Vigan ropogott a máglya. Most apjuk is, nagybátyjuk is megragadta a gondosan letakart ponyvás szekér kerekeinek küllőit, úgy vonszolták fel a szekeret egy kis halom tetejére, a bozót szélére. Itt rudakat vertek a földbe, és összekötötték a szekér tetejének abroncsaival. Majd nagy pokróco-

kat szedtek elő, ráterítették a szekérre, és alsó szegélyüket kis cövekekkel a földhöz erősítették. Így tágas, kényelmes sátor keletkezett.

A kíváncsiság olyan emberi tulajdonság, amely a magányos embereket sem hagyja el. A mi öreg remeténk is nagy érdeklődéssel nézte a titokzatos készülődést. Rövid habozás után a sátorhoz lépett, és két pokrócot éppen szét akart húzni, hogy a résen bepillantson, amikor a zömök férfi, aki már akkor puskát emelt rá, amikor először megpillantotta, megragadta karját, és durván elrántotta a sátor mellől.

- Én is adok magának egy jó tanácsot, öreg! - mondta rekedt hangon. - Ne üsse bele az orrát mások dolgába!

- Csak meg akartam nézni, hogy rendezkedtek be odabenn - felelte az öreg. - Nem gondoltam semmi rosszra. Eszembe se jutott, hogy rejtegetnek valamit.

- Hát ezt honnan veszi? Nem rejtegetünk semmit, csak azt akarjuk, hogy békében hagyjanak.

Az öreg nem folytatta a vitát. Félrehúzódott, és hátat fordított a sáornak. Ebben a pillanatban a prémsapkás elkiáltotta magát:

- Ellen Wade! Ellen Wade! Jöjjön csak ide!

A csinos arcú fiatal lány, aki a tűz körül foglalatzkodott, odaszaladt Ishmaelhez. Halkan néhány szót váltottak, aztán bementek a sátorba.

A fiúk az állatokról gondoskodtak, a kisebbek kukoricát törtek mozsarakban, hogy anyjuk elkészíthesse a *hominy* néven ismert puliszkát vacsorára.

Már félhomály borult a prérire, amikor Bushné éles hangja, mely jó messzire elhallatszott, a családot vacsorázni hívta. Ishmael meghívta a magányos öreget, hogy tartson velük.

- Köszönöm - felelte az öreg, és helyet foglalt a párologó bogrács mellett. - Nagyon korán szoktam vacsorázni, és már régen túl vagyok rajta. De szívesen leülök egy kicsit, mert nagy ritkaság, hogy fehér emberrel beszélhetek.

- Régen telepedett le ezen a tájon? - kérdezte a családfő, aki annyira teletömte száját az ízletes hominyval, hogy alig lehetett érteni a szavait.

- Már sok éve élek itt, de nem nevezném magamat telepesnek - felelte az öreg -, mert nincs állandó lakásom. Négy hétnél hosszabb időt nem szoktam egy helyen tölteni.

- Persze vadász, ugye? - mondta Ishmael, és egy pillantást vetett vendége felszerelésére. - A holmija elég ócska, úgy látom.

- Hamarosan sutba kerül, akárcsak a gazdája - felelte az öreg. - De már most sincs rá szükségem. Nem vagyok már vadász, csak trapper.¹

- Mindegy az, akkor is csak állatokból él, nem?

- Én nem tartom mindegynek. Több mint ötven évig jártam az erdőt anélkül, hogy akár csak egy madárnak is tört vettem volna, nem is szólva az alattomos csapdákról.

- És legalább jól keres vele?

- Nagyon kevésre van szükségem - felelte az öreg nyugodtan. - Mi kell már egy olyan embernek, mint én vagyok? Egy köteg prém, amit egy szarunyi lőporra meg egy rúd ólomra becserélhetek. Mert néha azért elsütöm a puskámat is.

¹ *Trap* - tör, csapda; a *trapper* csapdával, kelepccével dolgozó prémvadász

- Erre a környékre való, öreg?
- Dehogyan. A tengerparton születtem, de életem legnagyobb részét az erdőben töltöttem.
- Hogy került ide olyan messziről?
- Lassanként, az évtizedek folyamán. Amíg a Hudsontól idáig vándoroltam, majdnem mindig vadpecsenyén éltem. Magam lőttem, és magam készítettem el.
- Arrafelé is járt már? - kérdezte Ishmael Bush, és kanálával nyugat felé mutatott. - Meddig lehet menni arrafelé?
- Hónapokig vándorolhat, és mindig ugyanazt fogja látni. Néha azt kell hinnem, hogy az Úristen azért teremtette ezt az egyhangú prérít, hogy elvegye az emberek kedvét a vándorlástól.

Elhallgatott, és gondolataiba mélyedt. A többiek bádogtányérjuk fölé hajolva, buzgón tömték magukat. Az öreg trapper végül felkapta fejét, és megkérdezte:

- És maga meddig akar nyugat felé törni?
- Amíg jónak látom megállni vagy visszafordulni - felelte Ishmael olyan nyers hangon, mintha gátat akarna vetni a további kérdéseknek. Felállt, és elindult a sátor felé. A többiek is felálltak, és vendégükkel mit sem törődve, folytatták előkészületeiket az éjszakára. A kivágott fák ágaiból, durva pokrócokból és bölénybőrökből kisebb sátrakat vertek, ahová a nők és a gyerekek visszavonultak. A férfiak még fatörzseket gyűjtöttek, és körülbarikádozták a táborn. A közepén tágas helyet hagytak, ahová behajtották az állatokat. Ezután megbeszélték az őrseg rendjét. Két fiatalember mindjárt puskát ragadott, megvizsgálta a taplót és kovát, aztán elfoglalta őrhelyét a bozót szélén, az egyik a tábor jobb, a másik a bal oldalán, olyan pontokon, ahonnan jó messze el lehetett látni.
- Maga is lepihenhet köztünk, van pokrócunk elég - mondta Ishmael, de az öreg megrázta a fejét, és anélkül, hogy bárkitől is elköszönt volna, lassú léptekkel elindult a domb felé, ahonnan idejött.

Az újhald vékony sarlója halvány, remegő fényével alig világította meg a préri dombjait és völgyeit, a végtelen fűtenger megdermedt hullámain. Az öregember visszatért kedvenc dombocskája tetejére, ott leeresztette válláról hosszú puskáját, és megszokott mozdulattal csövére támaszkodott. Kutyája, mely sohasem maradt el tőle, most lekuporodott a lábához. Az öregember átengedte magát tünődéseinek.

Az öreg kutya csendesen szunyókált. De a hű állat egyszerre csak felemelte fejét, és mély morgással felriasztotta gazdáját álmodozásából.

- Mit akarsz, Hektor? - hajolt az öreg nagy szeretettel kutyája fölé. - Mi nyugtalanít, kedves jó kutyám?

A kutya felnézett rá, és hosszas vonítással válaszolt, azután újra bedugta a fejét a fűbe, mintha eleget mondott volna.

- Figyelmeztetni akarsz valamire? - kérdezte az öreg halkán. - Mi legyen az, Hektor? Beszélj értelmesebben!

De a kutya meg se moccan, mintha elaludt volna. Gazdája óvatosan körülnézett. Még mindig éles szeme csakhamar felfedezett a távolban egy karcsú alakot, melynek körvonalai elmosódtak: olyan volt a csalóka fényben, mintha a levegőben lebegne. De egyre közelebb jött, és nemsokára fel lehetett ismerni benne azt a lányt, akit az öreg a tábortűznél látott először.

- Jöjjön csak közelebb, jöjjön bátran! - kiáltott felé, mert észrevette, hogy a lány tétovázva megáll. - Nem kell félnie, hogy valami bántódása esik.

Az öreg szelíd, barátságos hangja felbátorította a fiatal lányt.

- Azt hittem, a bácsi már messze jár - mondta, amikor odaért, és aggódva körülnézett.

- Akkor annál nagyobb merészség, hogy sétára indult a sötétben - felelte a trapper. - Csodálom, hogy az apja elengedte.

- Nekem nincs apám! - kiáltott fel a lány hevesen.

Az öreg megértő részvétellel nézett rá.

- Akkor miért jött el ebbe a pusztaságba, ahol a férfiak közül is csak a legerősebbek és a legbátrabbak állhatják meg a helyüket? Nem tudta, hogy ha átkel a Mississippin, maga mögött hagyja az egyetlen jó barátot, aki a zsenge és gyenge fiatalokat oltalmába veszi, különösképpen, ha árvák?

- Kire gondol?

- A törvényre. Néha kellemetlen, hogy van, és megnyirbálja az ember szabadságát. De ha nincs, akkor látjuk csak, milyen nagy szükség van rá.

A lány nem felelt, zavartan hallgatott. De amint az öreg trapper becsületes arcába nézett, valami arra készítette, hogy megszólaljon.

- Isten őrizze, hogy azok közül, akiket ma este a táborban látott, bárki is az apám vagy a rokonom legyen! Bárcsak azt mondhatnám, hogy semmi közöm hozzájuk! De mondja csak, kedves bácsi, csakugyan egyedül él itt? Nincs itt senki más?

- Dehogyan nincs, kislányom! Ezrével kószálnak itt az emberek - ennek az országnak jog szerinti birtokosai. A rézbőrűekről beszélek, persze. Fehér embert ritkán látni.

- Nem is találkozott fehér emberrel rajtunk kívül? - vágott a szavába a lány izgatottan.

- Az utóbbi napokban nemigen - felelte az öreg. - Csitt, Hektor! - válaszolt kutyájának alig hallható halk morgására, majd újra a lányhoz fordult. - A kutyám valami rosszat szimatol a szélben. A feketemedvék néha kimerészkednek ideig az erdőből. A kezem már nem olyan biztos, mint valamikor, kisasszonyom. De amíg engem lát meg a puskámat, nincs különösebb oka félni.

A lány lassan ráemelte szemét, és arca nagyon komoly, szinte szomorú lett. Mintha mondani akart volna valamit, de nem tudná rászánni magát.

A kutya hirtelen vakkantott egyet, és orrát a levegőbe fúrta. Mindketten abba az irányba meresztették szemüket, hogy felfedezzék, mitől akarja óvni őket a derék, hű állat.

Az öreg vadász nagyon elcsodálkozott, amikor észrevette, hogy megint egy ember körvonalai bontakoznak ki a sötétségből; ez most férfi volt, és éppen ellenkező irányból közeledett, mint az imént a lány, vagyis nem a kivándorlók táborából. Furcsa dolog volt, de az öreg nem vesztette el a hidegvérét.

- Ez már férfi - mondta -, és fehér ember, mert a járása nem olyan könnyű, mint az indiánoké. Nem tudom, ki lehet, és mi a célja. Mindenesetre legyünk óvatosak.

Ezzel felemelte puskáját, és ujjával megnyomkodta a taplót. A lány remegő kézzel ragadta meg a karját.

- Az isten szerelmére, vigyázzon! - suttogta rémulten. - Hátha ismerős vagy jó barát!

Az öreg elcsodálkozott ezeken a szavakon, de már nem volt ideje érzelmeinek kifejezést adni. A közeledő férfi alig huszonöt lépésnyire volt tőlük. Hektor felemelkedett, és fenyegetően indult feléje.

- Hívja vissza a kutyáját! - szólalt meg egy mély férfihang. - Magam is kutyabarát vagyok, és nem szeretném, ha kénytelen lennék belelőni.

- Hektor, ide! Hallod, mit mond ez a rossz ember? - csitította kutyáját az öreg, majd az idegenhez fordult: - Jöjjön csak bátran, ha nincsenek rossz szándékai. A kutyám már fogatlan, csak morogni és ugatni tud, harapni nem.

Az idegen ott állt előttük. Gyors pillantást vetett a lányra, majd fürkészően végignézett a trapperen.

- Melyik felhőből pottyant alá, öreg? - kérdezte. - Vagy csakugyan itt él, ebben a pusztaságban?

- Nem szoktam a felhők közt járni, és itt a földön tanyázom, nem messze ettől a dombtól. De ha nekem is szabad kérdezniem valamit: maga hogy kerül ide?

- Lassan csak, öreg! Előbb én kérdezek. Mondja csak, miféle sportot űz a holdvilágban? Ilyenkor csak nem les bölényekre?

- Találkoztam egy csapat kivándorlóval, akik a másik domb mögött ütöttek tábort éjszakára. Megvártam, míg berendezkednek, és most visszatérek a wigwamomba. Remélem, nincs kifogása ellene.

- Miért is volna? Csak azt mondja meg, hogy kerül ide ez a fiatal lány. Talán megkérte, hogy mutassa meg magának az utat? Ő talán jobban tud tájékozódni a prérin?...

- Véletlenül találkoztam vele, éppen úgy, mint magával. Tíz éve élek ezen a síkságon, de még sohasem találkoztam annyi sápadtarcúval, mint ma este. Ha nem hiszi, kérdezze meg a barátnőjét.

- Barátnőmet? - ismételte a fiatalember. Levette sapkáját, és ujjával végigszántott bozontos haján. - Most látom először. Mindjárt be is mutakozom neki.

- Hagyd ezt, Paul! - vágott a szavába a lány. - Ez derék, becsületes öregember. Előtte nem kell titkolóznunk.

- Mit beszélsz, Ellen? Hát elfelejtetted, hogy megfogadtuk...

- Nem felejtettem el semmit. De nézz csak az arcába ennek a bácsinak. Tőle nem kell tartanunk. Derék, jóságos trapper.

- Trapper? Akkor hadd szorítsam meg a kezét, öregapám! A kettőnk mestersége rokon.

Az öreg vizsgálódva végignézett a jól megtermett, izmos és hajlékony fiatalemberen, aki könnyedén puskájára támaszkodott. Kedves arcán nyoma sem volt a gondnak vagy az aggodalomnak.

- Sokféle mesterség van - mondta az öreg fejcsóválva -, és vigyázatlan állatokat törbe csalni nem nagy dicsőség. Inkább ravaszság kell hozzá, mint bátorság. Öreg koromra magam is ráfanyalodtam. De egy fiatalemberhez különb mesterség illik.

- Egy szóval se mondtam, hogy trapper vagyok! Soha életemben nem állítottam csapdát még egy hörcsögnek sem!

- Hát akkor miből él?

- Ha egy medvével találkozom, nem nyugszom, amíg a talpát meg nem sütöm. A szarvasokat sem kímélem. Ami meg a bölényeket illeti, öreg, többet ejtettem el belőlük, mint ahány ökröt Kentucky legnagyobb mészárosa letaglózott!

- Szóval ért a puskához? - kérdezte az öreg, és szeme felvillant. - Biztos keze van és éles szeme?

- Egyikre sincs panaszom. De ha valakinek meggyűlik a baja velem, annak lesz oka panaszra, azt hiszem.

- Tetszik nekem ez a fiú! - Az öreg trapper elismerő fejbólintással fordult Ellenhez. - És mondja csak - fordult vissza a fiatalemberhez -, eltalált már egy bakot ugrás közben a szarva között?

- Éppúgy azt is kérdezhetné, megízleltem-e a húsát valaha.

- Igazán? No, akkor szép, hosszú és boldog élet vár magára. A vadászélet a legszebb a világon. Az én időm már lejárt, de ha kívánhatnék valamit, azt mondanám: legyek újra húszéves, és térjek vissza az erdőbe. És mit csinál a prémekkel?

- Miféle prémekkel? Én csak akkor sütöm el a puskámat, ha vadpecsenyére fáj a fogam. Megeszem a porciómat, és a többit átengedem a prérifarkasoknak. A prém meg éppenséggel nem érdekel. Van nekem olyan mesterségem, mely többet hoz minden prémnél.

Ezzel a fiatalember leakasztott a nyakából egy henger alakú bádogedényt, felcsapta a fedelét, és odatartotta az öreg elé. A legfinomabb méz illatát érezte a trapper.

- Méh vadász! - kiáltott fel elismeréssel. - Ez már igen!

- No, most már tudja, ki és mi vagyok - mosolygott a fiatalember. - Miután a kíváncsiságát kielégítettem, megkérném, engedje meg, hogy néhány szót váltsak ezzel az ifjú hölgygel négy szemközt.

- Nem, nem kell elmennie! - kiáltott fel Ellen, és az öreg karjára tette kezét. - Beszélj nyugodtan, Paul! Nem mondatsz olyat, amit a bácsikának nem szabad meghallania.

- Ember legyen a talpán, aki a nőknél tud igazodni! - dűnnyögte Paul kissé bosszúsan. - Te voltál az, aki szavamot vetted, hogy szerelmünket nem árulom el senkinek. Nekem aztán igazán nem kenyerem a titkolózás. Ha akarod, most mindjárt odamegyek a nagybátyádhoz, akit isten tudja, mért nevezel így, és megmondom mindent, akár tetszik neki, akár nem.

- Már megint elhamarkodnál mindent! Nagyon meggondolatlan vagy, Paul Hover! Nagyon jól tudod, milyen veszély fenyegetné életedet, ha Ishmael Bush vagy a fiai megtudnák, hogy követed őket!

- Oka van, hogy bujkáljon? - kérdezte az öreg Paul Hovert.

- Az ugyan nincs! De van okom rá, hogy egyelőre ne mutakozzam a jeles társaság előtt. Többet most nem mondhatok. Legyen olyan szíves, öreg, várjon egy kicsit ott a bokrok közt, amíg nem váltok néhány szót Ellen kisasszonnyal.

- Ne haragudjék - kérlelte a lány is. - Mindjárt odamegyek én is, és elköszönök öntől, mielőtt visszatérnék a táborba.

A trapper szó nélkül elballagott. Csak akkor állt meg, amikor már egy szót sem hallhatott abból, amit beszélnek. Kutyája letelepedett a lábához, és fejét a magas fűbe rejtve, mindjárt elaludt. De néhány perc múlva, mintha hirtelen felrázták volna álmából, felugrott, előreszaladt, majd visszatért a gazdájához, és okos fejét felemelve, felnézett rá.

- Mi az már megint, Hektor? - kérdezte a trapper, a kutya nyakát simogatva. - Mi nyugtalanít? Mondd meg szépen, jó kutyám.

Hektor halkan morgott.

- Ez éppen elég - dühöngte az öreg. - Többet ér sok szónál. - A fiatal párhoz sietett, akik annyira elmerültek a beszélgetésben, hogy közeledését észre sem vették. - Nagyon sajnálom, kedveseim, de most egy kicsit vigyáznunk kell. Úgy látszik, nem vagyunk egyedül ezen a tájon, ami az emberi faj szégyenére azt jelenti, hogy veszélyben vagyunk.

- Ha az öreg Ishmael valamelyik fia ólalkodik itt, mindjárt ellátom a baját, akármilyen óriás is! - jelentette ki a méh vadász.

- Mi jut eszedbe! - felelte a lány. - Mihelyt beterelték az állatokat, lefeküdtek aludni. Alszik most valamennyi, kivéve azt a kettőt, aki őrséget áll.

- Pedig a kutya érez valamit - mondta Paul. - Nekem is volt egy kutyám otthon, Kentuckyban, akire jobban hallgattam, mint bármely emberfiára. Sohasem csalódtam benne.

Hektor, mintha csak bele akart volna szólni a beszélgetésbe, panaszos, elnyújtott vonításban tört ki. A trapper előrehajolt, és feszülten figyelt a messzeségbe. Azután szeretettel megsimogatta kutyáját, és így szólt:

- Ha tanultam valamit nyolcvan esztendő alatt, úgy megtanultam, hogy nem az ember az egyetlen élőlény, akit a természet értelemmel áldott meg. Nem tudom, miféle veszély fenyeget, talán a kutya sem tudja, de hogy valami baj van, arra szavam adom. Hallgassanak egy öregember tanácsára, és ne tétovázzanak egy percig sem. Ki-ki igyekezzék arra a helyre, ahol biztonságban érezheti magát, különösen a kisasszony.

- Nem engedem el egyedül! - kiáltott fel a fiatalember.

- Én meg nem engedem, hogy elkísérj! - felelte a fiatal lány. - Nekem mindenesetre vissza kell mennem a táborba. Jó éjszakát, bácsika!

- Csitt! - intett Paul. - Figyeljünk csak! Nem bölénycorda közeleg? Mintha lábak dobogását hallanám.

Mindnyájan feszült figyelemmel hallgatóztak. Valóban, nagyon halk, de különös nesz ütötte meg fülüket.

- Úgy lesz, ahogy mondom - mosolygott Hover. - Talán egy puma kergeti a csordát, azért rohannak úgy.

- Ne higgyen a fülének - mondta az öregember, aki még mindig mozdulatlanul állt, mint egy szobor, s úgy figyelt. - A bölény nem lép ilyen nagyot. Ez hosszabb lépések nesze. Most a völgy mélyében járnak, ahol magas a fű, azért halkul el a nesz..., most meg kemény földön dobog a lábuk. Hopp, már itt vannak a közelben! Most kapaszkodnak fel a dombra, egyenesen mifelénk! Most már késő, nem mehetnek vissza a táborba!

- Gyere, Ellen, próbáljuk meg! - kiáltotta Paul, és megragadta a lány kezét.

- Egy tapodtat sem! - szólt rájuk az öreg halkán, de szigorúan. - Hiszen már látni őket! Emberek ezek, vagy inkább ördögök! Átkozott sziú banda!

- Emberek vagy ördögök: mi ketten is férfiak vagyunk, és puska van a kezünkben! - kiáltotta Paul indulatosan. - Remélem, öreg, nem gondolkodik sokat, ha egy gyámoltalan keresztény lány életét kell megvédenie.

- Ostobaság! A fűbe! Le a fűbe! Mindketten! - sziszegte az öreg, és arra a helyre taszigálta őket, ahol a fű nagyon magas volt. - Menekülni késő, harcolni egy egész csapat ellen ostobaság! Hasaljon le a fűbe, fiatalember, ha kedves az élete és a fiatal hölgyé is!

Ő maga már levetette magát a fűbe. Olyan erélyesen integetett a másik kettőnek, hogy azok sem ellenkeztek tovább, hanem követték példáját.

A hold sarlója eltűnt a báránnyelők mögött. De reszkető fénye az utolsó pillanatban még elég volt ahhoz, hogy a feléjük száguldó lovasokat megpillantsák. Összeszorított szájuk, kegyetlen arcuk, villogó szemük a sötétben nem volt látható, de vágatásuk nem sok jóval biztatott.

- Legalább harmincan vannak - súgta az öreg. - Nézzék csak, most irányt változtatnak..., talán a folyót keresik... Nem, megint megfordulnak..., a nyomorultak maguk sem tudják, hogy mit akarnak! Istenem, ha legalább hárman lennének, három jó céllovó persze, még felvehetnénk velük a harcot - de így! Pszt! Most aztán egy hangot se! Fojtsuk vissza még a lélegzetünket is!

Az öreg, aki az imént feltérdelt, most megint elnyúlt a fűben. Két perc múlva egy csapat lovas száguldott el mellettük, gyorsan és nesztelenül, akár a kísértetek.

Az öreg trapper megint felemelte fejét, de társainak intett, hogy meg se mocsanjanak.

- Úgy látszik, a tábor felé tartanak - súgta. - Nem, visszajönnek..., még nem szabadultunk meg tőlük.

A lovasok éppen azt a kis dombot választották ki pihenőül, ahol ők rejtőzködtek. Egyesek céltalanul nyargaltak fel-alá, de a legtöbb leszállt a lóról. Kiemelkedett közülük egy sötét arcú, hatalmas indián, alighanem a banda főnöke. Magához intett néhány harcost, és tanácskozni kezdett velük. Paul Hover felemelte puskáját, és célba vette a főnököt.

- Megőrült? - súgta fülébe az öreg. - Azt hiszi, a gazfickók nem ismerik meg a felhúzott kakas kattogását? Fektesse le a puskacsövet! Ha megcsillan a holdfényben, végünk! Mindjárt nyílzáport zúdítanak ránk.

Paul felelni akart valamit; de ebben a pillanatban egy durva kéz nehezedett a vállára. Felpillantott, és egy indián sötét, vad arca jelent meg fölötte, alig egyarasznyi távolságban. A váratlan meglepetés nem bénította meg Pault. Villámgyorsan talpra ugrott, és torkon ragadta támadóját. Olyan erővel szorította, hogy alighanem kiadta volna a páráját, ha a trapper közbe nem veti magát. Korát meghazudtoló erővel derékon ragadta a fiatalembert, és visszarántotta. Paul felháborodva tiltakozni akart az árulás ellen, de már nem volt rá ideje. Legalább egy tucat indián vette őket körül. Nem maradt más hátra, mint megadni magukat.

II. A LÓKÖTŐK

Az öreg trapper zúgolódás nélkül tűrte, hogy megmotozzák és kirabolják. A durva kezekkel szemben a legkisebb ellenállást sem tanúsította, sőt kapzsiságuknak szinte elébe sietve, jószántából ürítette ki zsebeit, és adott át nekik mindent, ami tetszésüket megnyerte. Ezzel szemben Paul Hover fogcsikorgatva szenvedte el kifosztását. Voltak pillanatok, amikor már-már elvesztette önuralmát, és csak Ellen könyörgő tekintete tartotta vissza attól, hogy valami bolondságot ne tegyen. Az indiánok elsősorban a fegyvereket és a lőszert vették el foglyaiktól, de szemet vetettek néhány ékszerre, sőt ruhadarabra is. Azután megint összedugták fejüket, és tanácskozni kezdtek. A trapper értett annyit a nyelvükön, hogy aggodalom fogta el.

- Nagy baj lesz - súgta társainak -, ha az a család álmából riad fel arra, hogy az indiánok már a nyakukon vannak.

- Ami Ishmaelt és a fiait illeti, igazán nem bánám, ha megskalpolnák őket - mondta Hover vállvonogatva.

- Hogy beszélhetsz így, Paul! - méltatlankodott Ellen. - Hiszen mások is vannak ott. Gondolj csak az ártatlan gyermekekre.

- Hiszen éppen azért akartam elsütni a puskámat - felelte a fiatalember.

- Nem szeretem az ilyen hetvenkedő beszédet - mondta Ellen.

- Nem azért születtem Kentuckyban, hogy jámbor birka módjára várjam, amíg lemészároljanak!

- Pedig várni kell - felelte Ellen. - Várni és remélni. Más nem tehetünk.

- Miért? El is ordíthatom magam, olyan hangosan, hogy az öreg Ishmael felriadjon álmából, mintha farkasok törnének a nyájára - mondta Paul. - Alig negyedmértöldnyire táborozik innen, és ha jól kieresztem a hangomat, egymértöldnyire is elhallatszik.

- De akkor eresztené ki utoljára - mondta a trapper. - Nem. Itt csellel kell harcolni csel ellen. Ne törjük a fejünket mások baján. Végére is elegendő vannak, és elég fegyverük is van. Hacsak nem gyávák, hogy az életükért harcoljanak.

- Gyávák? Mindent mondhat róluk, csak ezt az egyet nem. Én igazán utálok Ishmaelt és hét óriási fiát, de gyávasággal nem vádolnám őket. Igaz, hogy Tennessee-ben nőttek fel, de olyan kemény legények, mintha Kentuckyban születtek volna.

Az indiánok most mind leszálltak lovaikról, és az állatokat három vagy négy fiatal fickó őrizetére bízták. Körülvették főnöküket, aki mondott nekik valamit, majd felemelte kezét. Erre a jelre mindenki elindult a szélrózsa különböző irányában. Barna testük csakhamar eltűnt a száraz, barna fűben. Hosszú gyötrelmes percek következtek. A foglyok felkészültek arra, hogy meghallják az álmukból felvert áldozatok kétségbeesett kiáltását. De fél óra is eltelt eseménytelenül. A szerteszedt indiánok egyenként visszatértek, és komor arcukon csalódás tükröződött.

- Most mi kerülünk sorra - mondta a trapper. - Egészen biztos, hogy vallatóra fognak minket. Jó lenne összebeszélünk, hogy ugyanazt mondjuk. Ért valamit a sziú vagy dakota indiánok nyelvén, fiatal barátom?

- Nem én! - felelte a fiatalember.

- Csitt! Jönnék már! - figyelmeztette őket Ellen.

Egy karcsú testű, derékig meztelen indián lépett hozzájuk. Néhány percig élesen szemügyre vette mindhármukat, amennyire a derengő holdvilág megengedte, és csak azután köszöntötte őket anyanyelve durva torokhangján. A trapper válaszolt. És most látszólag barátságos beszélgetés következett, jóllehet mindkét részről figyelmezetten elfojtott izgalom rejtőzködött a szavak mögött.

- A sápadtarcúak megették talán az utolsó bölény húsát is, és lenyúzták az utolsó hód bőrét, hogy ide jöttek, és szemet vetnek arra a kevésre is, ami a páni népnek még megmaradt? - kérdezte az indián.

- Nem lopni jönnek ide - felelte a trapper. - Vannak, akik vásárolni akarnak, mások meg árut szeretnének eladni. De fehér kereskedő soha többé nem teszi ide a lábát, ha híre megy, hogy a sziú nép megtámadja vendégeit.

- Ki beszél a sziú népről? Csupa tolvaj és csaló. Most a pánik országában vagyunk!

- Ha ez csakugyan a pánik országa, akkor nem kell tartanunk semmitől. Mi a pánik barátai vagyunk.

- Nem raboltak a sápadtarcúak a vörös emberektől éppen eleget, hogy ide is utánunk jönnék, és azt hiszik, hazug beszédjükkel megszédíthetnek?

- Nekem éppen annyi jogom van itt élni, mint nektek - felelte a trapper egykedvű nyugalommal.

- A fehérek és a pánik testvérek. De egy sziú vagy dakota kutya nem teheti be a lábát a páni farkasok falvaiba.

- A dakoták nem kutyák! A dakoták hősök! - fortyant fel az indián, indulatában megfélekedve arról, hogy eddig cselből páninak adta ki magát. - Magam is híres dakota harcos vagyok. Beszélj, mi keresnivalód van itt! Hol vannak a társaid? Hol van a sok szép holmi, amit magaddal hoztál?

- Én már sok tanácstűz mellett ültem, és hallgattam sok bölcs indián beszédét. Ha van valami mondanivalóm, csak egy igazi főnöknek mondom el.

- Én nagy főnök vagyok - mondta az indián. - Weucha olyan főnök, akinek a nevét az egész ország ismeri.

- Már sötét van, és nem látod, hogy a fejem ősz - mondta a trapper. - Ha látnád, nem próbálkoznál félrevezetni. Sok főnökkel beszéltem már, és első pillantásra látom, ki áll előttem.

Az indián belátta, hogy ez a csele sem vezet célra, mert tapasztalt emberrel van dolga. Társaira sandított. Attól félt, hogy kinevetik. Könyörgőre fogta a dolgot.

- Fehér atyám nekem is elmondhatja, amit mondani akar. Én majd hírt adok a főnöknek, és fülébe duruzsolom, hogy kegyelmezzen az ősz fehér atya életének.

- Eredj innen - mondta a trapper, és megvetően elfordította fejét. - Az előbb hallottam, hogy a fiatal dakota harcosok Matoriról beszélnek. Bizonyára ő a sziúk főnöke. Küldd ide, és neki megmondok mindent.

Weucha gyűlölködő pillantást vetett a fogolyra, de jónak látta, ha eloson. Néhány perc múlva hatalmas termetű indián férfi lépett elő a sötétből, és büszke tartással közeledett a foglyok felé. Nyomában öt-hat harcos lépkedett, és mély csendben körülvette a fehéreket.

A főnök nem szólalt meg rögtön. Megadta foglyainak azt a tiszteletet, hogy csak rövid hallgatás után kezdett beszélni.

- A fehér atya országa nagyobb, mint a mienk - mondta. - Miért van az, hogy testvérei nem férnek el a saját hazájukban?

- Hallották, hogy vörös bőrű barátaik a prérin sok hasznos dolgot nélkülöznek - felelte a trapper. - Azért jönnek ide, hogy megnézzék, mire van a vörös embereknek szükségük. Azután majd löport hoznak meg takarókat meg sok más holmit a prémekért cserébe. A vörös ember most szegény, de gazdag lesz, ha kereskedik.

- Matori még nem látott kereskedőt, aki üres kézzel kelt át a Nagy Vízen.

- Kezeink üresek, mert a fiatal dakota harcosok azt hitték, fáradtak vagyunk, és megszabadítottak terhüinktől. De tévedtek. Én öreg vagyok, de erős.

- Az én harcosaim nem vették el a ti áruitokat. Talán ledobtátok valahol a prérin. Mutassátok meg, hol van, még mielőtt a páni harcosok kezébe jut.

- Nagy utat tettem meg ma, és már este van - mondta a trapper rendületlen nyugalommal. - A pihenés és alvás ideje elérkezett. Parancsold meg harcosaidnak, hogy gyújtsanak tüzet, melegdjenek meg, és térjenek nyugovóra. Mire a nap újra felkel, mindent szépen megbeszélünk.

A félkörben álló indiánok halk, elégedetlen morgása elárulta az öregnek, hogy ravaszkodása nem sikerült, keresztülláttak rajta.

Matori azonban az izgatottság vagy harag minden jele nélkül, előkelő hangon folytatta a megkezdett tárgyalást.

- Tudom, hogy ősz fejű barátom gazdag - mondta -, és sok harcosa van, akik a közelben tartózkodnak, és több lova van, mint nekünk, szegény dakotáknak.

- Én erről nem tudok semmit - felelte a trapper.

- Füleim türelmesek, de most már elég hazug szót hallottak! - kiáltott fel a sziú főnök olyan fenyegető hangon, hogy a trapper önkéntelenül is hátralépett. A fehér vadász azt hiszi talán, hogy a dakoták vakok, és nincs szemük? Kik azok a sápadtarcúak, akik kivágták a fákat, és most a tisztáson alszanak?

Felháborodott mozdulattal abba az irányba mutatott, ahol Ishmael táborozott. A trapper most már nem kételkedhetett benne, hogy új ismerőseit felfedezték. Nagyon aggasztotta a dolog, de erőt vett magán, és nyugodtan válaszolt:

- Lehetséges, hogy fehér emberek alszanak a prérin. Ha testvérem ezt mondja, akkor bizonyára igaz. De hogy miféle emberek azok, akik a dakoták nagylelkűségében bízva, gyanútlanul álomra hajtották fejüket, nem tudom megmondani. Ha testvérem többet szeretne tudni róluk, miért nem küldi oda fiatal harcosait, hogy felébresszék a fehéreket, és megkérdezzék, mit keresnek itt? Minden sápadtarcúnak van nyelve, és tud beszélni.

A főnök megrázta fejét, vadul felkacagott, és így szólt:

- A dakoták okos emberek, és Matori bölcs főnök. Esze ágában sincs az idegeneket felébreszteni, és kérdezni tőlük valamit, hogy puskáikkal feleljenek. Inkább majd szép csendesen súg a fülükbe valamit. És ha ez megtörtént, már senki sem fogja őket felébreszteni.

Szavai halk nevetést váltottak ki a sziú harcosokból. Matori sarkon fordult, és vagy százlépésnyi távolságban összehívta harcosait.

Halkan különböző parancsokat adott ki, amelyeket halálos csendben és gyorsan teljesítettek.

A lovakat, amelyek már megszokták az ilyen támadások előkészületeit, szorosan egymás mellé terelték, és ugyanazoknak az embereknek a felügyeletére bízták, akik a foglyokat is őrizték. A trapper szíve elszorult, amikor látta, hogy ezeknek a vezetője Weucha. A fiatal indián kaján és diadalmas mosollyal nézegetett a foglyok felé. Kétségtelenül utasítást kapott a főnöktől a foglyok dolgában is. Időnként sokatmondó mozdulattal meglóbálta tomahawkját Ellen feje fölött. A két fehér férfi megértette, mit jelent ez: első gyanús mozdulatukra előbb a lányt ölik meg, azután ők kerülnek sorra. Egyébként Weucha beérte ezzel a fenyegetéssel. Paul és a trapper már-már sokkal rosszabbra számított. Most fellélegzettek, és nagy érdeklődéssel figyelték a sziúk hadmozdulatait, már amennyire a sötétben látni lehetett.

Matori két részre osztotta csapatát. Emberei felét jobbra, másik felét balra küldte ki. Azok az indiánokat jellemző nesztelen járással el is siettek, csak két kiválasztott harcos maradt a főnök mellett. Mihelyt társaik eltűntek a bozótban, ez a három rézbőrű lerakta puskáját a földre, lehúztak magukról minden nehezebb ruhadarabot, és félmeztelenül álltak ott a sötétben. Matori szorosabbra húzta derekán a felfűzött kagylókból álló wampumövét, megtapogatta tomahawkját, még nagy vadászkeszt is kihúzta bőrtokjából, és meggyőződött róla, hogy elég éles-e. Végül szorosabbra kötötte rojtos szélű szarvasbőr lábszárvédőjének fűzését.

Példáját a két harcos is követte, azután mindhárman elindultak, egyenesen a jövevények tábora felé. Sötét alakjukat elnyelte az éjszakai homály. Mintha csak elsüllyedtek volna a préri fűvében.

Ellen több ízben kísértésbe esett, hogy a rettentő veszedelemmel dacolva, felemelje gyenge hangját, és felriassza az alvókat. Most Paul Hover tartotta vissza őt. Pedig benne is vad harci vágy tombolt. Epedve leste, hogy meghallja az amerikai puskák ropogását, és maga is belevesse magát a küzdelembe. De amint Ellenre pillantott, észre tért, és megfékezte magát. Az öreg trapper volt az egyetlen, aki tökéletes nyugalommal szemlélte az eseményeket.

Ezalatt a sziú harcosok kígyók módjára siklottak a magas, száraz fűben a tábor felé. Csak Matori emelte fel időnként sötét, zord arcát a fű fölé, és szemét erőltetve igyekezett keresztüllátni a bozótot borító sötétségen. Kiszemelt áldozatainak elhelyezkedése most már világosan állt előtte, csak azt szerette volna tudni, hányan vannak, és milyen fegyverekkel rendelkeznek. A völgyet olyan csönd fekdte meg, mintha csak halottakat rejtegetne. A dakota főnök most megparancsolta harcosainak, hogy hasaljanak le, maga pedig egyedül kúszott tovább. Végtelenül óvatosan hüvelykről hüvelykre haladt előre a szellő borzolta fűben. Minden csepp kis előrehaladás után szünetet tartott, és még a lélegzetét is visszafojtotta, úgy leste, figyelte a legkisebb neszt is, ami arra vallana, hogy a sápadtarcúak észrevették közeledését. Így sikerült végre a derengő holdfényből eljutnia a bozót árnyékába, ahol sötét teste teljesen láthatatlanná vált, míg ő sokkal többet látott környezetéből, mint addig.

Itt elnyúlt, és sokáig mozdulatlan maradt. Látta a sátrat, a kocsikat és a rögtönzött kunyhók körvonalait. A tapasztalt harcos mindebből meglehetősen pontosan megállapíthatta az ellenség erejét. Valami természetellenes csend uralkodott a táborban, mintha lakói a szokottnál is mélyebben aludnának. A dakota főnök a földhöz tapasztotta fülét, úgy hallgatózott. Már csalódva akarta felemelni fejét, amikor meghallotta az egyik, kissé nyugtalanabban alvó sápadtarcú mély sóhajtásának szaggatott neszt. A dakotának már nagy gyakorlata volt abban, hogy mindenféle hangokon eligazodjék, és minden neszt vagy zörejt utánozni tudjon. Ezért nem történhetett meg vele, hogy valami ehhez hasonló utánzás vagy csel félrevezesse. Tudta, hogy ez a hang valódi, egy közvetlenül mellette alvó ember természetes pihegése. Nem habozott tovább.

Még egy lépésnyire közelebb csúszott a táborhoz, aztán felült, hogy jobban körülnézzen. A következő pillanatban felfedezte a gyanútlan alvót. Az egyik Bush fiú volt, akit Ishmael éjjeli őrökre jelölt ki, de az nemtörődomségében elhanyagolta kötelességét.

Miután meggyőződött róla, hogy nem ébresztett fel senkit, a dakota újra felült, és az alvó fölé hajolt. Első gondolata az volt, hogy megfojtja, de belátta, hogy ez hiba volna. Azonkívül úgy rémlett neki, hogy az alvó megmoccan. Alig észrevehető moccanás lehetett, de elég ahhoz, hogy a dakota nesztelenül elterüljön a földön, a kidöntött fatörzs mögött, amelynek az őrszem álmában támaszkodott. A dakota sötéten és mozdulatlanul hevert ott, akár a fatörzs, melynek árnyékában meglapult.

A kötelességéről megfeledkezett őt felemelte álomittas, nehéz szempilláit, és felnézett a fátyolos égboltozatra. Nagy erőfeszítéssel felegyenesedett, és félig öntudatlanul szemügyre vette a tábor elmosódó körvonalait, majd kibámult a préri sötét végtelenjébe. Mivel nem látott semmi gyanúsat, csak az örökké egyforma, hullámos talajt, az alacsony dombok és lapos völgyek váltakozását, megnyugodott. Megfordult úgy, hogy veszedelmes szomszédjának most már egészen hátat fordított, és elnyúlt mellette a földön. Csak a fatörzs választotta el tőle. Nagy csend következett, nagy, hosszú csend, amíg az óriás kamasz mély lélegzete el nem árulta, hogy megint álomba merült. A dakota óvatos volt, nem hitt a látszatnak, csapdát szimatolt. De nem volt rá oka. Az előző nap fáradalmi kimerítették még ezt a hatalmas legényt is. Valósággal belevetette magát a pihentető álomba. Matori mégis végtelenül óvatosan térdelt fel, olyan lassan és nesztelenül, hogy még egy közeli megfigyelő sem vette volna észre mozdulatait. Végül a dakota főnök másodsor is a jenki ifjú fölé hajolt, és közben még olyan zajt sem csapott, mint a nyárfa levele, amelyet éppen a feje fölött lebbentett meg a szél.

Matori bizonyos elismeréssel nézte a fiatalember széles vállát, hatalmas mellkasát, atlétatermetét. Azzal a csodálattal nézte, amellyel a vadak és félvadak a testi tökéletességnek adóznak. Azután csendesen félretolta az alvó nyitott zekéjének és ingének ráncait, előhúzta éles kését, és már-már teljes erővel beledöfte, amikor a fiatalember megmoccan, és egészen kitakarta domború mellkasát, erős vállát, és izmos karját. A dakota meghökkent. Eszébe jutott, hogy a halott többet árthat neki, mint az alvó: egy ilyen hatalmas testből bizonyára hangos hörgéssel vesz búcsút a lélek. Aggódó pillantást vetett a bozót sűrűjébe, majd a néma prérire. Harmadszor is áldozata fölé hajolt, meggyőződött róla, hogy nem ébredt fel és most már végleg lemondott iménti szándékáról.

Visszavonulása éppen olyan óvatos, körültekintő és nesztelen volt, mint idejutása. De még nem hagyta el a tábor, sőt ellenkezőleg, most vette csak szemügyre igazán. A bozót mentén kúszott előre, hogy a legkisebb gyanús neszre eltűnhessen. Figyelmét most a nagy, magányos sátor keltette fel. Sokáig vizsgálta, és szinte kínosan ügyelt minden neszre, amíg alkalmasnak tartotta a pillanatot, hogy a sátorlapot könnyen felemelje és bekémleljen. Egy teljes percig tartott, amíg újra kihúzta fejét. Aztán sokáig ült ott mozdulatlanul, azon töprengve, amit látott. Majd ismét bedugta arcát a sátorlap alá. Ezúttal még tovább tartott, míg újra kibújt.

Matori lassan továbbkúszott. Elérkezett a fatörzsekből összerótt palánkhöz, és mint egy kígyó, keresztülcsúszott rajta. Mintha vérszemet kapott volna, felállt, és mint egy kísértet, nesztelen léptekkel keresztülment a táboron. Megvizsgálta a kisebb sátrat, amelyben az anya feküdt apró gyermekeivel, és szemügyre vette a tagbaszakadt legények óriási alakjait a lombokból és ágakból rögtönzött derékaljakon. Még egy lépés, és eljutott oda, ahol Ishmael feküdt. Matori rögtön tudta, hogy ő a családfő és a sápadtarcúak vezére fekszik előtte. Sokáig elnézte az ereje teljében levő idősebb férfi herkulesi alakját, és lázasan törte a fejét, mit csináljon. Tudta, hogy ez az ember a kezében van. Ekkor Ishmael egészen váratlanul megfordult, és rekedt hangon megkérdezte, ki motoszkál itt. Matori tüstént a földre vetette magát, és ügyesen utánozta a

félálmában motyogó ember értelmetlen hangjait. Ishmael odanézett ugyan, de kábult állapotában eszébe se jutott gyanakodni. Ekkora vakmerőségre valóban nem számíthatott. Behunyta szemét, és megint visszasüppedt mély álmába.

Hosszú, gyötrelmes percek következtek. A dakota meg se mert moccanni, amíg meg nem győződött róla, hogy nem figyelik. Közben kigondolta tervét. Továbbkúszott, a gyengén és sebtében összeeszkábált karám felé, ahol az állatok aludtak. Az első, amely a kezébe került, hosszas és veszedelmes tétovázásra készítette. A szelíd állat csendesen tűrte, hogy az indián végigsimítson fehér bundáján, kerek fején, törékeny lábain. A dakota majdnem megfélekedett veszedelmes helyzetéről ámulatában - még soha életében nem látott juhot. Amikor azonban a következő állathoz ért, majdnem felkiáltott örömeiben. De aztán észbe kapott, és úgy, ahogy jött, elhagyta a tábor. Útközben el-elnevette magát örömeiben, amint a szép, erős lovakra gondolt.

Az egész idő alatt egyetlen hang sem verte fel a préri mély csendjét. Az indiánok kijelölt helyükön hasaltak, és a bennszülöttek közismert türelmével várták a további parancsot. A foglyok hiába meresztették szemüket, nem láttak mást, csak a pusztaságot; a sátortábor helyét legfeljebb még nagyobb sötétség jelezte. A foglyok tudták, hogy valami készül itt, és a nagy nyugalom drámai események előzménye. Izgalmukat növelte, hogy a bozótból egyetlen hang sem hallatszott. Paul szaggatottan lélegzett, és Ellen érezte, hogy egész teste remeg. Ebben a pillanatban Weucha a trapperhez hajolt, és a fülébe súgta:

- Ha a sápadtarcúak megölték a nagy dakota főnököt, ti is a halál fiai vagytok.

- Az élet a Nagy Szellem ajándéka - felelte az öregember egykedvűen. - Akkor ér véget, amikor ő akarja. Minden gyermeke az ő akaratát követi, a harcosok is. Ezen semmiféle dakota nem tud változtatni.

- Nem-e? - mondotta a sziú, és kését az öreg orra elé tartotta. - Majd megmutatom neked, te kutya, hogy életed Weucha kezében van!

Az öreg az indián vad arcába nézett, és szemében a felháborodás tüze villant fel, de máris visszanyerte nyugalmát.

- Én Isten képmására alkotott ember vagyok - dűnnyögte magában angolul. - Őrizkednem kell attól, hogy egy ilyen félállat kihozzon a sodromból.

Weuchát felbosszantották ezek a számára érthetetlen szavak. Vadul megragadta az öregember vékony, ősz fűrtjeit, amelyek sapkája alól előrehullottak, és már homlokába akarta mélyeszteni éles kését, hogy megskalpolja. De hirtelen hosszú, éles rikoltás hallatszott, amely úgy visszhangzott a pusztában, mintha ezer démon felelt volna rá. Weucha elengedte az öregember haját, és diadalmas ordításban tört ki.

Paul is elveszítette önuralmát.

- Vigyázz, Ishmael! - üvöltötte torkaszakadtából. - Mutasd meg, hogy verekednek Tennesseeben! Mélyen célozzatok, fiúk! A sziú kutyák a fűben kúsznak felétek!

De szavait újabb hangorkán nyelte el, mely ötven torokból tört ki körös-körül. Az örök nem hagyták ugyan foglyaikat magukra, de karjukat fellökték a levegőbe, és úgy ugráltak örömeiben, mint a gyerekek, miközben diadalittasan ordítottak. Ugyanakkor viharos dobogást lehetett hallani, mintha egy egész bölénycsorda száguldott volna el mellettük. De nem bölények voltak, hanem Ishmael pompás lovai és minden más jószág.

- Elrabolták a squatter² állatait! - méltatlankodott az öreg. - A nyomorult férgek egyetlen bárányt sem hagytak meg nekik!

Még ki sem mondta, amikor a riadt állatok már fel is bukkantak a kis halom alján, és vad iramban, egymást taposva rohantak tovább. Nyomukban ijesztő, komor, ördögi alakok, akik fahusángokkal hadonászva, eszeveszett ordítózással kergették és hajszolták az álmukból felvert állatokat.

Az izgalom átragadt a sziúk lovaira is, amelyek összedugták fejüket, szíjaikat rángatták és toporzékoltak. Az örök csak a legnagyobb erőlködéssel bírták őket féken tartani. Ebben a pillanatban, amikor minden szem a vad iramban elviharzó állatokra és hajszólokra tapadt, a trapper váratlanul Weucha késéhez kapott, és villámgyorsan kitepte kezéből, olyan ellenállhatatlan erővel, amelyet ilyen koros embertől senki sem várt volna. Azután egyetlen hatalmas suhintással keresztülvágta a bőrszíjakat, amelyek az egész kis ménest összekötötték. A lovak örömben és rémületükben ágaskodtak, majd patáikkal valósággal felszaggatva a földet, kirohantak a prérre, a szélrózsa minden irányában.

Weucha megfordult, és böszült haraggal a trapperre vetette magát.

Előbb kése után kapott, melyet olyan hirtelen kiteptek a kezéből, majd tehetetlen dühében tomahawkját markolta meg, de ugyanakkor a száguldó lovak után is nézett. Két szenvedély tombolt benne egyszerre, végül a kapzsiság legyőzte a bosszúvágyat; és ugyanez játszódott le a többi ör szívében is. Mintha összebeszéltek volna, nem törődtek többé foglyaikkal, hanem az elszabadult lovak után iramodtak. A trapper előbb farkasszemet nézett Weuchával, majd amikor az a lovak után vetette magát, a maga jellegzetes módján, halkán, szinte befelé kacagott.

- A vörösbőrűek nem tagadják meg természetüket - mondta. - A prérin ugyanúgy viselkednek, mint az erdőben. Egy keresztény őrszem nem mulasztotta volna el, hogy a merénylőt legalább fejbe vágja. De a sziúk csak a lovak után rohannak. A delavárok bezzeg másképp viselkednének! A legnemesebb indián fajta, amely Amerika büszkesége lehetett volna. De hiába, nemsokára írmagjuk sem marad! A jenkik egyetlen mohikánnak sem kegyelmeznek. Szerteszórták ezt a büszke, hatalmas népet!

- Nem lenne okosabb, ha Bush segítségére sietnénk? - szakította félbe a trapper bánatos tünődését a méh vadász.

- Ne avatkozz bele! - tiltakozott Ellen.

- Én is azt mondom - hagyta rá az öreg. - Hiszen elegenden vannak. És maga is azt mondta, hogy a barátja bátor fickó.

- Csak ne nevezze a barátomnak! Semmi közöm az olyan emberekhez, akik nem tudják felmutatni a pecsétetes papirost a földről, ahol letelepedtek. Nekem sose volt a barátom.

- Hát akkor az ismerőse. Mindenesetre olyan ember, aki golyóval védi meg, ami az övé, nem?

- Ami az övé? Még azt is, ami nem az övé! Ki tudja, ki lőtte le a seriff helyettesét Kentucky egyik csücskében, amikor ki akarta kergetni a jogtalanul elfoglalt birtokról? Éppen egy csodaszép méhrajt kaptam el egy hatalmas tölgyfa odvában, és lám - ott feküdt a másodseriff, a mellén egy lyukkal. Épp a tárcáján hatolt át a golyó, kilyukasztva a hatósági végzést, amit a szíve fölött hordott. Mintha egy pecsétetes papiros megoltalmazhatta volna a mindenre elszánt squatter golyójától. Ne tiltakozz, Ellen, magam is tudom, hogy nem lehetett Ishmaelre rábizo-

² Önhatalmúlag, jogtalanul földet foglaló telepes

nyítani. A végzés még ötven más emberre is vonatkozott, lehet, hogy azok közül állt bosszút valaki.

- Szomorú dolog - mondta az öreg fejét csóválva. - Már az is szomorú, hogy a bőrszín, a vagyon, a nyelv és a műveltség különbséget tehet emberek közt, akik végtére is ugyanegy atyának a gyermekei. De hopp, nézzetek csak oda! Micsoda mozgolódás támadt egyszerre!

- Igen! Mozgolódnak! Jaj! A táborból jönnek! Ishmaelék azok! - kiáltott fel Ellen olyan rémülten, mintha jobban félne a Bush családtól, mint az indiánoktól. - Tűnj el, Paul! Nem szabad, hogy meglássanak, különösen velem! Az öreg trapper bácsi majd vigyáz rám.

- És ha a sziúk visszajönnek?

- Attól nem kell tartani - mondta az öreg nevetve. - Legalább hat óra hosszat rohannak még a lovaik nyomában. Hű, a mindenségit! Azok miránk lönek! Megbolondultak? Gyorsan a fűbe!

Ishmael és fiai nyilván abba a hiedelembe estek, hogy a lótolvajokat pillantották meg, azért nyitottak tüzet rájuk. Mivel a lövöldözés nem akart alábbhagyni, az öreg merész lépésre határozta el magát. Ellennek és Paulnak lelkére kötötte, hogy lapuljanak továbbra is a fűben, maga pedig felállt, és a legnagyobb nyugalommal elindult Bushék felé, mit sem törődve a füle mellett elsüvítő ólomgolyókkal.

- Ki az? Ellenség vagy jó barát? - rivallt rá egy erélyes hang a bozótból, most már egész közelről.

- Jó barát! - kiáltotta az öreg.

A következő pillanatban Ishmael toppant eléje. Tajtékozó haraggal ragadta meg a trappert vállánál, és úgy megrázta, hogy elakadt a lélegzete.

- Maga uszította ránk a sziú kutyákat, hogy kiraboljanak! - kiáltotta magánkívül. - Bizonyára megkapja a részét a zsákmányból!

De az öreg nem zökkent ki nyugalmából:

- Magának elhajtották az állatait, de engem az egész idő alatt fogva tartottak, és késsel hadonásztak az orrom előtt. Aztán elkaptam a kést, és elvágтам a lovaik kötőfékjét. Tehát nekem köszönheti, hogy most a lovaik után rohangálnak.

Ishmael megdöbbenve nézett az öregemberre. Haragja elpárologott, sőt már szégyenkezett miatta.

- Mi a vesztesége? - kérdezte a trapper.

- Nyolc pompás lovat kötötték el és egy csikót, amely testvérek közt is megér harminc mexikói ezüstdollárt. Elvitték a juhaimat, még a kecskéimet is. A feleségem nem tud tejet fejni a gyerekeknek, és meleg ruhájuk se lesz többé! De megkeserülük a gazemberek! Ishmael Bush még senkinek nem maradt adósa!

- Nem szeretem az ilyen beszédeket - mondta a trapper -, még ha igaza is van. Örülök, hogy sohasem törekedtem vagyonna. Az erdőben nem volt szükségem lovakra. A juhok gyapja és a kecskéké teje asszonyinak való. Sohasem kívántam jobb táplálékot a vadpecsenyénél, különb italt a tiszta víznél és szebb ruhát a szarvasbőr zekénél és nadrágnál.

- De ha másnak van, miért ne legyen nekem is?! - kiáltotta a squatter. - Hát igazság az, hogy az egyik embernek ezer meg ezer holdja legyen, a másinak meg semmi? Ez a természet ellen való. Az ilyen törvényt nem ismerem el!

Közben odaért a legidősebb fia is. Végignézett a trapperen, és megjegyezte:

- Ha csak ez az egy maradt életben azok közül, akiket a dombtetőn láttunk, nem is céloztunk rosszul.

- Igazad van, Asa - mondta az apja. - De most jut eszembe: hol van a másik kettő? Hárman voltak ott, ha jól láttam.

- Ha látta volna a sziúkat, ahogy a jószágát hajtották, azt gondolta volna, ezer fekete ördög száguld mögöttük. Ilyen helyzetben az ember nem lát tisztán - vélte az öreg.

- Ezt egy gyerekről vagy egy asszonyról elmondhatja, de nem rólam. Még minden asszonyról sem. Eszter mama, az én oldalbordám annyira se fél az indiánoktól, mint egy prérikutytától. Ha nappal támadnak ránk a бүdös дögök, még a feleségem is ellátta volna a bajukat! Nem engedte volna, hogy elvigyék a tejet meg a sajtot! No de mondom, visszafizetem nekik!

- Egyik gazság a másikat szüli - felelte az öreg fejcsóválva. - Magam is sok csatában vettem részt, de kerültem a kegyetlenkedést. Soha nem lőttem szarvast szükségtelenül, és ha kénytelen voltam egy mingót vagy irokézt nyílt, becsületes harcban megölni, nem hagytam hulláját az erdőben eltemetetlenül.

- Micsoda? Hát katona volt? - kiáltott fel Ishmael. - Keblemre, öreg bajtárs! Én is harcoltam az irokézek ellen. Csak aztán meguntam a sok dobszót meg parancsolgatást, és megléptem a csapattól, még az utolsó zsoldomat is náluk hagytam.

A megbékélt Ishmael karon fogta az öreget, és elindult vele a sáttortábor felé.

- Most már késő van, s nem aludtam ki magamat. Holnap majd visszaszerezzük a lovainkat. Addig jó lesz erőt gyűjteni.

Ishmael ezzel felajánlotta az öregnek, hogy pihenjen le nála, a sáttortáborban. A trapper elfogadta a meghívást, de addig nem hunyta le szemét, amíg meg nem győződött róla, hogy Ellen Wade észrevétlenül visszaosont. Akkor aztán elnyújtózta szikár testét a lombokból vetett derékaljon, amellyel megkínálták. A következő pillanatban már aludt is. A vadonban töltött évtizedek során megszokta, hogy könnyen aludjék el, de éppen olyan könnyen, a legkisebb neszre is felébredjen. Ilyen éberен alszanak azok, akik tudják, hogy örökös veszély veszi őket körül.

III. KÖLTÖZKÖDÉS

Ishmael Bush egész életét a társadalmi rend peremén, a törvény határmezsgyéjén töltötte. Dicsekedve szokta emlegetni, hogy ötven esztendőn át sohasem tanyázott olyan helyen, ahol tetszése szerint ki nem vághatott bármely fát, melyre szemet vetett, s hogy azokat a tájakat kedvelte, ahová nem ért el a törvény keze, s messze elkerülte a templomtornyok környékét, ahol a harangszótól nem lehet aludni. Sohasem dolgozott többet, mint amennyire feltétlenül szükség volt, és a könyvből szerzett tudást nem becsülte semmire. Ez utóbbi elvét csak egyszer függesztette fel, egy orvos és természetbúvár kedvéért. Az orvostudomány volt az egyetlen, amelynek tisztelettel adózott, és éppen ezért szíves örömet meghallgatta az említett orvos kérését, aki mindenáron el akarta kísérni vadnyugati útjára. Valóságos családtaggá vált nála, és teljes egyetértésben vándoroltak a Mississippitől idáig. Ishmael gyakran hangoztatta a felesége előtt, micsoda szerencse, hogy egy orvost is visznek magukkal, aki szükség esetén az egész családnak hasznára lehet - és úgy is volt. Obed Bat doktor - vagy ahogy magát latinosan nevezni szeretete: dr. Battius - több tudományos társaság tagja volt az Atlanti-óceánon innen és túl. Útközben nem volt Bushék terhére. Néha két-három napra is elszakadt tőlük, hogy egyedül csatangoljon a bozótban, és ritka növényeket, bogarakat vagy más állatokat gyűjtsön. Nem volt valami nagyszerű tájékozódóképessége, de valahogy mindig visszatalált a táborba. Két nappal a sziú indiánok orvtámadása előtt szokása szerint útra kelt a „zöld sivatagba”, a préri füves buckái közé, és így természetesen sejtelve sem volt arról, hogy távollétében mi történt.

Akármilyen fájó volt is állatállományának elvesztése, Ishmael mégis nyugodtan aludt reggelig; először is, mert sem az ebédből, sem az alvásból nem szokta porcióját meghagyni; másodsor pedig, mivel tudta, hogy éjszaka hiábavaló volna minden kísérlet lovai visszaszerzésére. Az üldözés kockázattal is járt. Megszokott indián csel volt egy nyájra lecsapni, az állatokat elhajtani, és néhány nap múlva ugyanarra a helyre visszatérni, és a zavarosban másodsor is halászni. Ishmael vesztesége súlyos volt, de szekerei sok olyan kincset rejtegettek, amelyekre joggal fájhatott a sziú ebek foga. Ezért többen is aggódva fel-felriadtak ennek az emlékezetes éjszakának második felében. Megint öröket állítottak, akik a történeteken okulva, most már lelkiismeretesen teljesítették kötelességüket, ámbár már későn. A csend és a fáradtság ránehezedett a családra, és az örök kivételével hajnalban még mindenki mélyen aludt.

Elsőnek Ellen Wade ébredt fel, aki az apró gyerekek körében aludt. Izgatottan nyitotta ki szemét. Álomtól kipirult arccal felállt, nesztelenül átlépett az alvókon, ügyesen kikerülte az öröket, és elhagyta a tábor. A palánknál óvatosan megállt, hallgatózott, aztán eliramodott a dombtetőre. Ott jó tíz percig türelmetlenül várakozott. Csalódás lett úrrá rajta, és már csüggedten vissza akart térni a táborba, amikor észrevette, hogy a domb túlsó oldalán egy ember kapaszkodik fel. Szívéhez szorította kezét, és már ajkán volt a kiáltás: „Paul!” - de észbe kapott, és kedvetlenül hebegte:

- Ön az, Battius doktor? Erre... igazán nem számítottam. Csak nem töltötte ébren az éjszakát?
- Aki igazán szereti a természetet, nem tesz különbséget nappal és éjszaka közt - felelte a jelentéktelen külsejű, kis termetű, vézna, de rendkívül élénk és mozgékony tudós. Középkorú ember volt, akárcsak Ishmael Bush, és éppen olyan furcsán öltözködött, ha nem is olyan cicomásan. Ruhája állatbőrök és polgári öltözék különös keveréke volt.
- Azért mászkál annyit éjszaka?

- Azért mászkálok éjszaka, kedves gyermekem, mert annyi a munkám, hogy a nappal nyolc, tíz vagy tizenkét órája semmiképpen sem elegendő az elvégzésére. Most két napon és két éjszakán át egy ritka növényt kerestem, amelyről eddig azt hitték, hogy csak a La Plata mentén található.

- És itt is megtalálta?

- Sajnos, nem.

- Balszerencséje volt.

- Balszerencsém! Szó sincs róla, kedves Ellen! - kiáltott fel a kis doktor jókedvűen, és előrántotta zsebéből vaskos, nagy jegyzőkönyvét.

- Talán aranybányát fedezett fel?

- Annál is értékesebbet! Képzelve csak, már messze jártam a préri mélyén, amikor hirtelen olyan dobogást hallottam, hogy csak úgy rengett a föld. Mi ez - kérdeztem magamban -, bölény talán? De nem, egy egészen más állatfaj félelmetes csordája volt. Vadul száguldottak fel a dombra, le a dombról, be a legsűrűbb bozótba! A véletlen a segítségemre sietett. Az egyik vadállat elszakadt a csordától, amely előbb egyenesen felém tartott, majd hirtelen megváltoztatta irányát, és eltűnt a sűrűben. De ez az egy példány ötvenlépésnyire tőlem megállt. Megragadtam az alkalmat, gyorsan meggyújtottam kis lámpásomat, előrántottam jegyzőkönyvem, és pontosan, tudományosan leírtam az ismeretlen állatot. Mit nem adtam volna, ha kéznél van egy puska, és a kezem olyan biztos, mint akármelyik Bush fiúé!

- De hiszen van pisztolya, doktor - mondta a lány, aki csak szórakozottan hallgatta, és közben a préri felé fülelt.

- Ah, az én pisztolyom! Parányi golyóbisaival! Legfeljebb arra alkalmas, hogy egy madarat vagy valami csúszómászót puffantsak le vele. Ah, kedves Ellen! Ha tudná, milyen nagy veszélyben forgott az életem!

- Hogyhogy?

- Úgy, hogy a szörnyeteg rövid pihenő után újra megindult felém. Futásnak eredtem, de utánam jött. Valahányszor hátrafordultam, mindig a nyomomban volt. Szerencsére nálam volt a lámpám. Azt hiszem, megijedt tőle, különben megtámadott volna. Végre sikerült egéruat nyernem, és nem láttam többé. Jól megijesztett és kifárasztott. No de mindegy! Az a fő, hogy megvan a tudományos leírás. Lerögzítettem. Hallgassa csak!

Kinyitotta jegyzőkönyvét, és a pirkadat gyenge fényénél felolvasta:

- „1805. október 6. Az észak-amerikai prérin felfedezett négy lábú leírása. Genusa ismeretlen. Neve felfedezője után: *Vespertinus horribilis Americanus Battianus*.³ Méretei, becslés szerint, amennyire a csillagfény és egy kézilámpás világa mutatta: 2 láb hosszú, 6 láb magas, orrluka tágas, szeme vad és kifejező, fogai sűrűek és hatalmasak, farka vízszintes és mozgékony, kissé macskaszerű, lába vaskos és szőrös, karmai félelmetesek, füle apró és jelentéktelen, szarvai veszedelmesek, hegyesek és elágazók, színe ólom- vagy hamuszürke, tüzesen izzó foltokkal, hangja vérfagyasztó. Életmódja: csordában jár, alighanem húsevő ragadozó, támadó szellemű, félelmet nem ismerő.” Íme, egy állat, amelyet érdemes volt felfedezni! - tette hozzá büszkén doktor Battius.

³ Fordítása: Battius-féle amerikai esti szörnyeteg

- Nagyon érdekes, doktor úr - felelte a lány -, de nem gondolja, hogy veszélyes ilyen kalandokba bocsátkoznia? Éjszakákon át, a tábortól messze, a préríben kószálni, ahol ilyen félelmetes szörnyetegek tanyáznak?

- Lehet, hogy igaza van, Ellen, az idegeimet próbára is tette a dolog. De mit nem tesz meg az ember a tudomány érdekében!

- Vallja be, kissé bátrabban is viselkedhetett volna.

- Maga könnyen beszél, kis Ellen! De látta volna, milyen veszedelemben forogtam. Hiába szaladtam, az a fenevad mindig a nyomomban volt. De jószágos ég - mit látok?

Ellen maga is megdöbbsent, Bat rémülete egy pillanatra órá is átragadt. Abba az irányba nézett, ahová a doktor mutatott, és valóban észrevett egy állatot, amely vadul nyargalt a prérin keresztül, és egyenesen feléjük tartott. A reggeli ködben valóban egy nagy, veszedelmes vadállat benyomását tette.

- Jaj! Jön! Rám pályázik! - kiáltott fel a doktor, és jegyzőkönyvét, melyet az imént visszatett a zsebébe, újra előrántotta, és ösztönszerűen maga elé tartotta, mint valami pajzsot.

Ebben a pillanatban a fenevad elordította magát. Hangja valóban vérfagyasztó volt. Ordítását mélységes, ünnepélyes csend követte, amelyet Ellen Wade hangos kacagása tört meg. Ellenállhatatlan kacagás volt. A nagy természetbúvár szinte megkövülten meredt maga elé, miközben egy jól megtermett szamár szuszogva körülszaglászta.

- Hiszen ez a maga szamara! - kiáltott fel Ellen, amikor annyira magához tért, hogy már szólni tudott. - A maga derék, húséges, jámbor szamara!

A doktor a szamáról a lányra, majd a lányról újra a szamárra pillantott, nagyot nyelt, de nem szólt semmit.

- Mit jelentsen ez? - kacagott a lány megint. - Kitagadja a szamarát? Nem akarja megismerni a pompás négy lábút, aki olyan húségesen szolgálta, és akit, hogy a saját szavait idézzem, úgy szeretett, mintha az édestestvére volna?

- *Asinus domesticus!* - hebegte végre a doktor, és nagyot sóhajtott. - Ez bizony közönséges háziszamár, Ellen Wade, nem pedig *Vespertinus Americanus...* a *Battianus*ról nem is szólva. Ez egy közönséges, türelmes, hosszú fülű, szarvatlan bogáncsrágó.

- Én is azt hiszem - mondta Ellen, és részvétellel nézett a csalódott tudósra.

- De higgye el, két különböző állatról van szó - próbálta kiköszörülni a csorbát Battius szégyenkezve. - Én nem ezt a fülest láttam, hanem...

- Hanem szarvashibát követett el, kedves doktor! - vágott a szavába Ellen. - A csorda, amit látott, a szegény Ishmael bácsi jószága volt. Hallgasson csak ide!

És csak most volt érkezése, hogy elmesélje a doktornak az éjszaka történetét. Battius néma megdöbbenéssel hallgatta. Közben azonban - az éles szemű lány észrevette - kitépett jegyzőkönyvéből egy lapot, apró darabokra tépte, és elszórta a fűbe. Így hát a világ nem értesül többé a szenzációs felfedezésről, mely eddig ismeretlen fenevaddal gazdagította volna a tankönyveket.

Néhány perc múlva újabb rémület szakadt a szegény természetbúvárra. Hirtelen eszébe jutott, hogy a sziúk bizonyára nem kímélték az ő kincseit sem. Mi lett a könyveivel, feljegyzéseivel, műszereivel, amiket Ishmael őrizetére bízott, s mindenekelőtt azzal a sok dobozzal, melyet szárított növényekkel és gombostűre tűzött bogarakkal töltött meg? Annyira kétségbeesett, hogy Ellen sem tudta megnyugtatóni. Rohant a táborba, hogy megnézze, maradt-e kincseiből valami.

Közben a nap magasabbra hágott az égen, és Obed Bat jajveszékelése is kiverte az álmat a Bush család szeméből. Ishmael és a sógora, Abiram komor arccal ténferegtek a kocsik körül, mintha most mérnék csak fel veszteségük teljes nagyságát. A családfő pillantása az erősen megrakott kocsikról a gyerekhadra tévedt, mely csak fokozta gondjait. A két idősebb férfi szótlanul felballagott a dombtetőre, ahonnan jó kilátás nyílt a prérre. De nem láttak mást, csak egy magányos bölényt, mely a közelben a sárguló füvet harapdálta, és a doktor szamarát, mely a bozótban turkált, valami reggelit keresve.

- A nyomorultak ezt az egy szamarat hagyták meg nekünk! - fakadt ki Ishmael. - Nem sok hasznát vesszük, ha arra kényszerülünk, hogy ebből a konok földből kaparjuk ki az enni-valónkat.

Közben odaért a trapper is, és Ishmael legidősebb fia, Asa szintén erre vette reggeli útját.

- Azt hiszem, a puskánktól többet remélhetünk, mint az ekevastól vagy kapától - jegyezte meg, amikor meghallotta apja sóhajtását. Cipője sarkával megvetően rugdalta a kemény talajt.

- Hát maga hogy vélekedik erről, öreg csapdász? - fordult Ishmael a trapperhez.

- Mi tagadás, van ennél jobb föld is - felelte az öreg. - Kár volt olyan messzire eljönni a Mississippí völgyétől. Közben háta mögött hagyott vagy millió hold pompás televényt, ahol gyerekjáték lett volna jó termést elérni. De ne búsuljon, talál még termékeny földet nyugat felé is. Ha azt keresi, ötszáz mérfölddel hosszabb utat tett meg a kelleténél vagy ötszáz mérfölddel rövidebbet.

- Azt hiszi, jobb föld van arrafelé? - kérdezte Ishmael, és kinyújtott karjával napnyugat felé mutatott.

- Nem hiszem, hanem tudom. Jártam én arra, majdnem a másik tengerig - felelte az öreg, hosszú puskájára támaszkodva. - Életem javát York államban töltöttem, de el kellett onnan mennem. Nem bírtam már hallgatni az erdőket irtó gyilkos fejszék csapkodását.

Hektor felhorkant, mintha igazat adna gazdájának.

- A kutyája kiöregedett már, szomszéd! - jegyezte meg Ishmael. - Nem ártana a fejére csapni a puskatussal..., jótétemény volna!

- Hát igen, öreg, akárcsak a gazdája - bólintott az öreg, és eleresztette füle mellett a squatter durva lélekre valló javaslatát. - Hol vannak már azok az idők, amikor könnyű lábbal üttem a szarvast a Hudson meg a Delaware partjain? A Gondviselés úgy akarta, hogy sokáig éljek - ki tudja, mi a célja velem? Nem mindig a leggyorsabb szarvas az, amely megmenekül a kopóktól, és nem a legerősebb kar tartja a puskát a legbiztosabban. A jenki szívós nép, de mire eljutnak a nyugati Nagy Víz partjáig, megtörténhetik, hogy egy másik nép már megelőzte őket! Megérdemelnék a gonoszságukért! No de hagyjuk ezt..., ezek csak egy öregember tünődései, aki nyolcvan év alatt sok ostobaság és gonoszság szemtanúja volt! Az indiánok szíve tele van füstölgő haraggal..., úgy érzik, ők ennek az országnak a jogos tulajdonosai, és a jenkik kitúrták őket apai örökségükből. Nem csoda, hogy ha megtehetik, megskalpolják a fehér embert, és nem hagynak meg neki mást, csak a bőrét, amelyre olyan büszke!

- Mondja csak, öreg - mordult rá Ishmael komoran -, miféle ember maga tulajdonképpen? A színe és a nyelve keresztény, de a szíve, úgy látszik, a pogány indiánokhoz húz!

- Hát ami azt illeti, nem teszek olyan nagy különbséget ember és ember között - felelte a trapper. - Az a nép, melyet legjobban szerettem, szerteszóródott a világ négy tája felé, akár egy kiszáradt folyómeder porszemei. Pedig egyetlen csöpp indián vér sincs az ereimben. Ami pedig

a kötelességet illeti, mellyel hazámnak tartozom, azt bőségesen leróttam békében és háborúban egyaránt.

- Hát ha mégiscsak fehér ember, mondja meg nekem, hol vannak a sziúk, akik a lovaimat elkötötték.

- Hol vannak a bölények, amiket egy puma kerget a prériben? Hol van a felhő, amit a szél hajt az égboltozaton? Hol a héja, amelyet egy pillanatig láttunk, aztán eltűnt a szemünk elől? - felelte a trapper rejtélyesen.

- Azt akarja mondani, hogy bottal üthetem a rabló zsványok nyomát?

- Nekik is van annyi eszük, hogy nem mutatkoznak újra, amíg zsákmányukat biztos helyre nem vitték.

- És azután újra eljönnek?

- Az emberi természet nagyjában mindenütt egyforma - felelte az öreg. - A fehér ember, akár-mennyi kincset harácsol is össze, nem éri be vele, hanem még többre vágyik. Az indiánokat is ide húzza, amit még itt hagytak.

- Nézze, barátom, maga egy öreg és tapasztalt ember - mondta Ishmael. - Mit tenne az én helyemben?

Az öreg sokáig hallgatott, és csak szabódva válaszolt:

- Mit tennék? Hát... elsősorban a gyermekeimmel törődnek. Még a vadállat is megvédi kölykeit.

- Mit akar ezzel mondani? Én talán nem védeném meg?

- Csak az a kérdés, hogy sikerül-e. Ez a hely nem alkalmas arra, hogy egy tucat férfi szembe-szálljon százal vagy ötszázal - felelte a trapper. Megcsóválta fejét, és a dombokra mutatott. - Ezekről a magaslatokról könnyű golyó- vagy nyílzáport árasztani a táborra. Nem szabad itt maradniuk. Hárommérföldnyire innen ismerek egy helyet, amelyről gyakran gondoltam, ha arra jártam, hogy a természet is várnak vagy erődnek teremtette. Olyan hely, amelyet hetekig, sőt hónapokig meg lehet védeni a legnagyobb túlerő ellen is.

Ishmael szeme felragyogott. Néhány kérdés, és a megfelelő válasz elég volt, hogy két kézzel kapjon a trapper tanácsán. Olyan ember volt, aki szükség esetén a legnagyobb energiát tudja kifejteni, bár rendes körülmények között lusta és lomha volt. Most habozás nélkül munkához látott.

A feladat nem volt könnyű. A megrakott szekereket pusztá kézzel kellett jó messzire tolni a préri hepehupás talaján. Tagbaszakadt fiainak hatalmas ereje sem volt ehhez elegendő, még az asszonyok és gyerekek is kivették részüket a munkából.

Az egész műveletet Ishmael irányította. Fáradhatatlanul szaladgált ide-oda, parancsokat osztogatott, ordítózott, s ha egy-egy kocsi elakadt a göröngyökön, maga is nekivetette erős vállát, és legyőzte az akadályt.

A trapper az egész idő alatt - legalább egy órán át - puskájára támaszkodva, némán figyelte az eseményeket. Kemény vonásain néha egy kis mosoly villant át; tetszett neki a fiatalok lendülete és ereje. Néha a messzeségbe bámult, és szokása szerint átengedte magát révedező gondolatainak.

Egyik kocsit a másik után tűnt el a tisztásról. Már csak a ponyvás szekér maradt hátra. Ishmael és Abiram éppen a ponyva alá bújt, és buzgón rakosgatott odabenn. Azután hozzáláttak a pokrócokat rögzítő cövek kiráncigálásához. Az öreg még mindig a helyén állt, és nézte őket. Ishmael sötét pillantást küldött felé.

- Mit bámul, öreg? - kiáltott rá. - Melyik bírónak vagy seriffnek akar rólunk jelentést tenni?

- Én csak egy bírót ismerek - felelte az öreg nyugodtan, és az égre mutatott -, azzal is csak a saját ügyeimről beszélek. Nem tudom, maguknak mi titkolnivalójuk van, de nem törődöm vele.

A két bosszús embert lefegyverezték ezek az egyszerű szavak.

- Mindenesetre kedvesebb volna - jegyezte meg Ishmael -, ha nem nézi összetett kézzel a mi vesződésünket, hanem segít egy kicsit.

- Ha akarják, segítek eltolni ezt az utolsó szekeret - felelte az öreg.

- Olyan butának néz minket? - mordult rá Abiram. - Maradjon csak ott, ahol van! Majd elboldogulunk maga nélkül is.

A két férfi már el is mozdította a ponyvás szekeret. Olyan gyorsan tolták fel a következő domboldalra, mintha négy ló húzta volna. A trapper töprengően nézett utánuk, míg el nem tűntek a túlsó lejtőn. Vajon miféle titkot rejteget ez a szekér? - gondolta magában, aztán vállat vont. Mi köze ezekhez az emberekhez és a titkaikhoz? Inkább a szép fákat sajnálta, amelyeket kidöntöttek, és most ott hagytak a földön. Ilyen az ember - gondolta az öreg - örökösen pusztít és tékozol! Mindig erre gondolt, valahányszor látta, hogy visszaélnék a természet bőkezűségével.

Megreccsent a bozót. Az öreg hallgatózott egy pillanatig, majd így kiáltott:

- Ki bujkál ott? Jöjjön elő bátran! Tőlem nem kell félnie senkinek!

- Köszönöm a szíves meghívást! - felelte egy fiatalosan csengő férfihang, és Paul Hover lépett ki a bokrok sűrűjéből.

Karon fogta a trappert, és az öreg mosolyogva tűrte, hogy a kedves ifjú magával vonszolja.

IV. CSALÁDI PERPATVAR

Körülbelül egy hét telt el az említett események óta. Az idő egyre ősziessé vált. A préri felöltötte pompás vörösbarna ruháját. A magasban sötét felhők vonultak, és egymás fölé tornyosulva kavarogtak a szélben. Csak néha hasadtak meg, és ilyenkor rövid időre újra látni lehetett az ég bársonyos kék színét. A kopár prérin szabadon száguldott a szél.

Egy kis csermely közelében hatalmas, csupasz kőszirt meredt az égnek. Teteje lapos volt, mintha késsel vágták volna le a csúcsát. Keskeny, meredek, kanyargó ösvény vezetett oda. A szirt lábánál kis égerfa- és szömörceliget maradványait lehetett látni. A köztük megmecsillanó tócsák vize táplálta ezeket a fákat, magvaikat a sziklahasadékokba is elvitte a szél, egyik-másik fa és bokor ott próbált gyökeret verni.

Az ösvény alját kidöntött fák törzsével torlaszolták el, és feljebb is, ahol az ösvény még jobban összeszűkül, hasonló torlaszokat emeltek. A magasban néhány kalyibát tákoltak össze, és a szikla lapos tetején, az egyik sarokban állt a nagy sátor, mely messziről olyan volt, mint egy fehér zászló. Így festett az a hely, ahol Ishmael Bush kénytelen volt hosszabb időre berendezkedni, miután lovait és jószágát elrabolták.

A squatter a szirt alján sógorával beszélgetett.

- Ha meg akarunk élni, meg kell változtatnunk a természetünket - mondta. - Kérődző állatokká kell változnunk, és ráfanyalodnunk a legelésre.

- Ebből a földből bizony nem lehet sokat kihozni - felelte Abiram. - De mit csináljunk, ha nem mehetünk tovább?

- Pedig nagyon szeretnék vagy száz mérfölddel messzebb lenni - mondta Ishmael, és komor pillantást vetett a szirt csúcsára, ahol a fehér sátor állt.

- Hiába kínlódtunk eddig, ha itt elakadunk - mondta Abiram, és megértően bólintott. - Mindig így van ez. Egyszer meghallgattam egy vándorprédikátort Ohióban. Azt mondta, hogy ha egy ember száz évig él jámbor keresztény módjára, ám egy napig inog hitében, a pokolra kerül.

- És te adsz valamit az ilyen locsogásra?

- Nem mondom éppen..., de azért lehet benne valami.

- Mi bajod? - förmedt rá Ishmael. - Imádkozni szeretnél? Hát csak rajta, ha azt hiszed, hogy segít rajtad. Ostoba tökfilkó! - tette hozzá, és bosszúsan elfordult.

Abiram keze ökölbe szorult, de nem szólt semmit. Ismerte Ishmael természetét; tudta, hogy ha dühbe gurul, nem tanácsos ingerelni.

Az idősebb fiúk, akik eddig fát aprítottak tüzelőnek, most az egész családra jellemző lomha lépteikkel apjuk felé közeledtek.

- Ellen Wade úgy áll ott a sziklán, mint egy őrszem - mondta a legnagyobb fiú. - Felkiáltottam hozzá, és megkérdeztem, nem lát-e valami gyanúsat, de csak a fejét rázta. Válaszra nem érdemesített. Nagyon barátságtalan hozzám.

Ishmael felnézett a sziklára. Körülbelül kétszáz lábnyi magasságban megpillantotta a lányt. Szőke haja a vállára hullt, és a szél minduntalan belekapott. A lány észre se vette. Kissé előrehajolt, és a prérit figyelte.

- Mi van, Ellen? - eresztette meg Ishmael hatalmas hangját. - Látsz valamit?

A lány nem felelt.

- Süket vagy, Nelli? - ordította Ishmael, majd fiahoz fordulva hozzátette: - Még azt sem bánám, ha száz sziú közeledését jelentené. Viszket a tenyerem! Szívesen visszafizetném, amivel a kutyáknak tartozom!

Asa is felnézett, és így kiáltott:

- A lány már nincs ott! Istenúgyse', elfújta a szél!

- Talán meglazult egy kő a lába alatt? - folytatta Asa.

- Hányszor mondtam neki, hogy ne merészkedjék a szikla szélére! De mindig odaáll báméskodni.

- Mintha megint látnám a ruhája csücskét..., nem azt cibálja a szél? - mondta az apa.

- Ellen! Ellen! - kiáltották a fiúk, de a lány mintha nem is hallotta volna. Megint feltűnt a szirt egy másik kiugró pontján. A préri felé bámult, és mintha kezével integetett volna. Ugyanakkor meglebbent a sátorlap a titokzatos fehér sátor bejárata előtt. Abiram a családfőhöz hajolt, és valamit súgott a fülébe.

- No, még csak az kellene! - sziszegte Ishmael. - Nem hiszem, hogy meg merik tenni. Tudhatják, hogy velem nem lehet tréfálni.

- Pedig úgy van, ahogy mondom - súgta Abiram. - A sátor nyitva áll. Nem a szél nyitotta ki.

Ishmael dühösen odacsapta puskája agyát a földhöz, és olyan hangon, mely egymérföldnyire is elhallatszott volna, ordította:

- Mit csinálsz, te bolond?! El onnan, de rögtön! - Megint a fiúk felé fordulva folytatta: - Ez a lány egészen meghabarodott. Nem hallgat a jó szóra. Úgy látszik, az anyanyelvét is elfelejtette. Hát majd megpróbálok más nyelven beszélni vele!

Vállához kapta puskáját, és mielőtt még bárki is megakadályozhatta volna, elsütötte. A puska eldördült, csövéből tűz villant elő.

Odafenn Ellen nagyot sikoltott, és rémülten beugrott a sátorba. Nem lehetett tudni, hogy megsebesült-e, vagy csak megijedt.

Ishmael már megbánta elhamarkodott mozdulatát, de amikor meglátta fia dühös, szemrehányó pillantását, még jobban előntötte a haragos indulat.

- Mi volt ez, apám?! - kiáltott rá Asa. - Mit vétett Ellen, hogy célba veszed, mint egy vadat?

- Fogd be a szád! - förmedt rá Ishmael. - Elfelejtetted, kivel beszélsz? Mindjárt megkapod a magadét te is!

- Nem tanácsolom, hogy megpróbáld! - felelte a fiú kivörösödve. - Ezt megteheted egy védtelen lánnyal, de nem egy felnőtt férfival!

- Szóval felnőtt férfi vagy, mi? Nem a fiam, aki engedelmességgel tartozik nekem?! Hát akkor fel is út, le is út! Boldogulj magad!

- De apám, hogy beszélhetsz így? Asának igaza van! - mondták a fiúk.

- Egy szót sem akarok hallani! A pokolba veletek, ahányan csak vagytok!

- Micsoda zsarnok! - jegyezte meg Abiram. - Ne a fiaddal pörölj, Ishmael! Inkább arra figyelj, mi történik ott!

Ishmael a szirt felé emelte tekintetét, és majd megdermedt nagy megdöbbenésében.

Egy női alak állt a kiugró szirtfokon, pontosan azon a helyen, ahonnan Ellent a füle mellett elsüvítő puszkagolyó kergette el az imént. Ez a női alak vékony és filigrán volt, szinte olyan, mint egy serdülő lány. Fényes, fekete selyemruháját, mint vékony pókhálót lengette a szél. Hosszú, dús, fürtös haja még ruhájánál is fényesebb és feketébb volt. Ilyen messziről nem lehetett arcvonásait tisztán látni, de karcsú, kecses alakja csupa finomság és gyöngédség volt. Parányi kezét szívére szorította, és másik kezével olyan mozdulatot tett, melyet nem lehetett félreérteni: nemes felháborodással mintha arra szólította volna fel Ishmaelt, hogy őt ölje meg, ha már gyilkolni akar.

A szikla lábánál ott álltak mind, fejüket hátraszegve, csodálkozó arccal a magasba bámulva. Álmélkodásuk még fokozódott, amikor a gyengéd jelenség mellett feltűnt Ellen is. A két nő néhány szót váltott egymással, aztán eltűntek a sátorban.

Ishmael fiai összenéztek. A megdöbbenés, mely úrrá lett rajtuk, csak lassan oldódott fel. Asa volt az első, aki megszólalt. De nem apjához fordult, talán nem akarta újra magára vonni veszedelmes haragját, inkább Abiramet szólította meg.

- Ez hát az a titokzatos állat, amelyet olyan gondosan rejtegettetek? - kérdezte gúnyosan. - Amelyről azt mondtátok, hogy csaléteknek hoztátok el a préribé? Mindig tudtam, hogy lopsz, hazudsz és csalsz, de hogy emberrabló is vagy, még rólad sem hittem volna!

- Én emberrabló?! - kiáltott fel Abiram. - Söpörj inkább a saját családod ajtaja előtt! Tennessee-ben minden fára, minden póznára, minden kerítésre kiragasztották az apád képmását, és alatta ötszáz dollár jutalmat ígérnek a nyomravezetőnek. Egész kis vagyon, mondhatom. Nincs mit büszkélkedned! Ha akarnám...

A legidősebb fiú keze feje nagyot csattant Abiram száján, és torkára forrasztotta a szót. Óriás unokaöccse úgy szájon vágta, hogy orrán és ajkán kibuggyant a vér.

Ezt már apja is megelégelte.

- Asa! - kiáltott fel méltatlankodva. - Kezet emeltél anyád bátyjára?

- Kezet emeltem arra, aki a családunkat poeskondiázta! - felelte a fiatalember. - És ha ez a fenyítés nem elég, még a nyelvét is kitepem, mielőtt folytatja. Nem vagyok hepciáskodó ember, de ami sok, az sok!

- Én is azt mondom, fiam. Ami sok, az sok. Ma már kétszer feledkeztél meg magadról. Szentelenkedtél apáddal és nagybátyáddal is. Vigyázz magadra! Nagyon sajnálom, Abiram, hogy így történt, de magadnak köszönheted. Nagyon jól tudod, hogy azok a bírósági pribékek nem azért köröztettek, és tűztek ki díjat a fejemre Tennessee-ben, mert valami becstelen dolgot követtem el. Az egész bűnöm annyi, hogy nyíltan hangoztattam: a földet nem lehet lefoglalni! A föld, a víz, a levegő mindenkié. No de hagyjuk ezt! Elég a veszekedésből! Éppen elég gondunk és bajunk van a nélkül is.

Asa mondani akart valamit, de meggondolta. Haragja elpárolgott, és visszasüppedt nehézkes, lusta nyugalamába. Abiram tovább füstölgött magában, de jónak látta száját befogni. Ishmael néhány percig fel és alá járkált, aztán odaszólt a fiainak:

- Felmegyek a tetőre, megnézem, mi újság. Ha minden rendben van, megbeszéljük, mit tehetünk ma a család érdekében. Kár egy ilyen szép napot hiábavalóságokra tékozolni.

Mindenki tudta, hogy ezek a szavak, akármilyen nyersen és parancsolón hangzottak is el, inkább a megbékélést szolgálták. Ishmael nem várt választ senkitől, elindult az ösvényt keresztbe elzáró fátörzsek felé. Itt fegyveres őr vigyázott a sziklaerőd biztonságára. Az ösvény elején a fiatalabb fiúk váltogatták egymást.

Ishmael helyeslően bólintott, és elindult a meredek ösvényen felfelé. Elérte az alsó teraszt, ahol fátörzsekből, ágakból és fakéregből viskókat eszkábáltak össze a család számára. Itt biztonságban érezhették magukat, mert a hely jóformán megközelíthetetlen volt. Az ösvény innen már csak a szirttetőre vezetett, ahol a fehér sátor állt.

Eszter asszony gyermekei körében megszokott házi munkájával foglalatzkodott. Nem tudott semmit a veszekedésről, mely odalént lezajlott.

- Szelesebb helyet már nem is találhattál volna nekünk, Ishmael - mondta a házsártos asszony, aki az imént még a tízéves kislányával pörölt, de most a férjére csapott le. - Minden órában meg kell számolnom a gyerekeket, hogy nem vitte-e el valamelyiket a szél! Te meg mit lebzsz itthon, ahelyett, hogy egy kis húsról gondoskodnál?!

- Meglesz az is, Eszter, ne nyugtalankodj! - mondta Ishmael, és elindult a sziklatető felé.

De az asszony megállította.

- Valami durranást hallottam az előbb. Miféle vadat ejtettél?

- Vadat itt, a közelben? Ugyan, mit beszélsz? Egy héját láttam körözni a szikla fölött, azt akartam elriasztani.

- Jobb dolgod nincs? Tizennyolc éhes szájat kell etetnem, te meg eljátszod az időt! Szedd össze a fiúkat, és menjetek ki a prérire szerencsét próbálni.

Ishmael fel akart menni a sátorba, de meggondolta magát. Megint leballagott és maga köré gyűjtötte a nagyobb fiúkat. Két csoportra osztotta őket. Az egyiknek utasításokat adott a tábor őrzésére, a másik csoportot magával vitte, hogy vadra cserkésszenek. Asát és Abiramet nem hagyta itthon, de nem is választotta külön. Mindkettőt magával vitte, hogy szemmel tarthassa őket.

Abban az órában, amikor Ishmael elindult vadászni, két ember üldögélt egy forrás mellett, néhány mérföldnyire az új táborhelytől. A földön ültek, és kitűnő étvággal falatoztak. Ebédjük bölénypúp volt, mégpedig példásan elkészítve. Az állatot Paul Hover lőtte, és az öreg trapper sütötte meg a legnagyobb szakértelemmel. Most pedig jó étvággal nekiláttak, és nem győzték dicsérni kiváló erényeit. A tálalás nagyon egyszerű volt, bicskájukkal vágták ki a remeknél remekebb falatokat, és puszta kézből ették, nem tányérból. Ám ez inkább növelte, mint csökkentette egészséges étvágyukat.

- Azt hiszem, tartalmasabb ebédet kívánni sem lehet - mosolygott Paul.

- Igen, erőt ad annak, aki fogyasztja - bólintott a trapper. - Te is kapsz, Hektor, neked is szükséged van egy kis erőre öreg napjaidra... - Ezzel jókora darabot szelt a húsból, és a hű állat elé dobta, amely már jó ideje vágyakozva, de türelmesen várta, hogy rá kerüljön a sor. - Látja ezt a kutyát, fiatalember? Azt hiszem, világéletében jobban aludt, eszesebben étkezett, és okosabban élt, mint a legtöbb ember. És tudja, miért? Mert sohasem élt vissza a természet adományával. Ez a hosszú élet titka... De figyeljen csak! Mintha lépéseket hallanék. Úgy látszik, valakit idecsalt a mi ebédünk illata.

Nem tévedett. A természetbúvár tartott feléjük, akit rendes felfedező útján szerencséje erre vezérelt. Most nem valami ritka növényt vagy ritka bogarat, hanem ritka jó ebédet fedezett fel.

- Foglaljon helyet, tudós uram, és tartson velünk - invitálta az öreg szívélyesen. - Evett már bölénypúpot?

- Nem hiszem, hogy ízletes volna - mondta a tudós.

- Hát ha nem hiszi, nem is érdemli meg - elegyedett a beszélgetésbe Paul Hover.

A doktor csak most nézte meg a méh vadászt figyelmesebben.

- Maga nekem nagyon ismerős - mondta. - Nem találkoztunk már valahol?

- Még a Nagy Folyó partján botlottunk egymásba, tudós doktorom - felelte a fiatal ember. - Maga békákra és gyíkokra vadászott, én meg egy méhrajt üldöztem, és aznap mindkettőnknek szerencséje volt. Bödöneimet megtöltöttem a legfinomabb mézzel, és sikerült néhány pompás rajt befognom. Magának sem volt oka panaszra, zsákja megtelt csúszómászókkal. Mi tagadás, nem irigylem a mesterségét, de hát ki-ki a maga gusztusa szerint él.

- A maga mestersége mindenestre könnyebb, mint az enyém - mondta a doktor. - Csak azt nem tudom, hogy talál rá azokra a rajokra.

- Nagyon egyszerűen. Lepkehálómossal elfogok egy méhet, amikor felszáll egy virágról, amelyből besöpörte a virágport. Egy alkalmas helyen szabadon engedem, és megfigyelem, merre repül. Iránya egyenesen az a fa, amelynek odvában a vadméhek raja tanyázik. A kísérletet néhányszor megismétlem, persze más méhekkel. Ahol röptük pályája keresztezi egymást, biztosan megtalálom a rajt.

- Bravó! - kiáltott fel a doktor. - Nem is olyan ostoba.

- De nem ám! - mondta az öreg trapper, és elismerően bólintott.

- Az ember mindig tanul valamit - mondta a doktor. - Ha megengedik, megkóstolom a pecsenyéjüket. Hadd ismerjem meg, milyen íze van annak a bölénypúpnak.

A kóstolóból alapos falatozás lett. A doktor kénytelen volt beismerni, hogy ilyen jót már rég nem evett.

- Maga is a táborban lakik, Ishmael Bush családjával?

- Igen, az ő vendége vagyok. Egy bizonyos megállapodás alapján.

- Akkor mesélje el nekünk, mit rejtegetnek abban a fehér sátorban - kérdezte az öreg. - Mi az, amit Ishmael Bush foggal-körömmel védelmez? Még a közeléből is elmar mindenkit!

- Maga is hallott róla? - álmétkodott a doktor.

- Nem hallottam semmit, csak véletlenül kerültem a közelébe. Majd leharapták a fejemet.

- Micsoda! A fejét? Hiszen akkor óriási állat lehet! Még hozzá ragadozó! Nem is képzelem, kedves bátyám, hogy ez az állat, amelyet azon a ponyvás szekéren magukkal hurcoltak, hány álmatlan éjszakát okozott már nekem!

- De miért?

- Mert valami ritkaságról van szó, és én leszek az első tudós, aki leírja és osztályozza. Legalábbis ezt ígérték nekem.

- És maga elhiszi? - kérdezte Paul Hover.

- Nincs okom kételkedni benne - mondta a tudós, majd hangját suttogóra fogva, bizalmasan hozzátette: - Említettem már a megállapodást, amit Ishmaellel kötöttem. Már régen visszafordultam volna, mert ez a préri növényekben nagyon szegény, ha nem ég bennem a vágy, hogy azt a titokzatos állatot szemügyre vegyem.

- Miért nem leselkedett egy kicsit? - kérdezte az öreg.

- Nem tehettem. Ishmael megesketett, hogy egy bizonyos időpontig még közelébe se megyek a sáornak. Az eskü szent, nem lehet vele tréfálni. Ishmael azt mondta nekem, hogy egy nagyon ritka állat, és azért viszi magával a préribé, hogy segítségével más állatokat is elfogjon ugyanabból a fajtából. Egyelőre nem mutathatja meg nekem - mondta -, de ha elérkezünk egy bizonyos távolságra, a préri mélyébe, ahol már több van ebből a fajtából, akkor megengedi, hogy alaposan megnézzem.

Paul fejcsóválva hallgatta, és végül megszólalt.

- Kedves uram, attól félek, magát lóvá tették. Csak nem képzeled, hogy egy olyan művelt lány, mint Ellen Wade, egy vadállat társaságában tegyen meg ilyen hosszú utat?

- Miért ne? Ellen okos lány, és érdeklődik a természetrajz iránt. Az én fejtegetéseimet és magyarázataimat is mindig a legnagyobb figyelemmel meghallgatja. De most jut eszembe - honnan ismeri Ellent?

- Honnan? Az ördögbe is! - Paul zavarba jött. - Mindegy, no! Most nem rólam van szó!

- Nekem is úgy rémlik, hogy a doktort csakugyan lóvá tették - mondta a trapper. - Nem hiszem, hogy a sátorban állatot rejtegetnek. A kutyám már régen jelezte volna.

- Ezt nem értem.

- Hát figyeljen ide! - A trapper a bozót felé fordult és hallgatózott. Majd kutyája fölé hajolt. - Mit csináljunk, Hektor? Kövessük a nyomát? Vagy ne törődjünk vele?

A kutya felemelte fejét, és szimatolni kezdett. Morgott egy kicsit, de nem mozdult el a helyéről.

- Látja? - fordult az öreg a doktorhoz. - Ebből biztosan tudom, hogy nem állat, hanem ember.

- Kicsoda?

- Aki felénk közeledik a bokrok közt - felelte az öreg nyugodtan.

És a következő percben egy katonás tartású fiatal férfi lépett ki a bozótból.

V. A TŰZÉRSZÁZADOS

A jövevény finom posztóból varrt kék sapkát viselt, amelyről már meglehetősen elpiszkolódott aranybojt csüggött alá, elvegyülve hollófekete, hullámos fürtjei közé. Nyakában lazán megkötött, fekete selyem nyakravalót viselt. Sötétzöld vadászingét sárga paszomány díszítette. Zubbonya ugyanabból a posztóból készült, mint a sapkája. Öltözékét szarvasbőr nadrág és indián mokasszin egészítette ki. Két övet is viselt. Piros selyemövéből dúsan ékesített, egyenes kard - erős és hozzáértő kézben veszedelmes fegyver - lógott le; festetlen bőrből készült derékszíjára pedig csinos fegyvertokot erősített, melyből két parányi pisztoly nyele kandikált ki. Ezenkívül rövid katonai karabélyt hordott keresztben a vállán, a hozzá tartozó lőporszaruuval és golyótáskával. Végül katonai hátizsákot is cipelt, rajta a közismert U. S. kezdőbetűkkel, amelyek az Egyesült Államokat jelentették, bár a katonák humora az Uncle Sam (Samu bácsi) szavak kezdőbetűit látta bennük.

- Jó barátként jöttem - jelentette ki a barna arcú, jóképű fiatal férfi. - Olyan ember vagyok, aki semmi esetre sem kívánja keresztezni az önök békés útjait és becsületes törekvéseit.

- Mondja csak, kedves uram - kérdezte Paul Hover -, ért valamit ahhoz, hogyan kell méheket a síkságról a legközelebbi erdőig követni?

- A méh olyan madár, melyre sohasem pályáztam, pedig fiatalabb koromban híres madarász voltam - felelte mosolyogva az idegen.

Paul széles mozdulattal nyújtotta felé kezét.

- Akkor isten hozta! - mondta. - És abban az esetben, ha akad még egy üres csücsök a kedves gyomrában, itt a jó alkalom a megtöltésére. Szívesen látjuk egy kisebb-nagyobb kóstolóra. Fogadjunk, hogy ilyet még nem evett, amióta hátat fordított a civilizációnak! Mióta van úton, ha szabad kérdeznem?

- Annak már néhány hete, és attól tartok, még néhány hétbe telik, amíg hazatérhetek. Mindenesetre köszönettel elfogadom a szíves meghívást, annál is inkább, mert tegnap reggel óta böjtölök, és nagyon jól ismerem a jól elkészített bölénypúp dicső érdemeit.

- Ah! Már hallott róla, sőt ismeri! Ebben előttem jár, helyesebben: előttem járt ma reggelig, de most már én is a bölénypecsenye lelkes hívei közé tartozom. Én lennék a legboldogabb ember Kentucky és a Sziklás-hegység között, ha volna egy kis viskóm ezen a tájon, egy jó öreg erdő közelében, ahol sok odvas fa van, s ha elég friss szalmát tudnék keríteni a méhkasokhoz, és egy ilyen bölénypúpot fogyaszthatnék mindennap ebédre, persze nem egyedül, hanem a kis El...

- A kis micsoda? - kérdezte az idegen mosolyogva. - Vagy talán a kis kicsoda?

- Hagyjuk ezt, másra nem tartozik - felelte Paul elvörösödve, és zavarában tömködni kezdte kis fapipáját.

Közben az idegen helyet foglalt, és minden figyelmét a falatozásnak szentelte. Paul megnyugodott, és mosolyogva nézte. Miután meggyőződött róla, hogy nem kapott versenytársat a méhészkedés terén, egyre jobban megkedvelte az idegent. Annál komorabban nézett rá Obed Bat. Most őt gyötörte a féltékenység. Az idegen fiatalkorában híres madarász volt, ráadásul ismeri a bölénypecsenyét. Nyilván ő is természettudós. Battius eddig azt hitte, hogy ő az egyetlen, aki a préri flórájának és faunájának, vagyis növény- és állatvilágának feltárásával

foglalkozik. Még csak az kellene, hogy egy másik tudós tolkodjék ide, és megfossa attól a dicsőségtől, amelyet eddig fáradságos munkájával bőségesen kiérdemelt.

- Látom, ízlik a vadpecsenye, tisztelt uram - fordult az idegenhez. - Bocsánat, ha nem adtam meg a titulását. Bizonyára doktor úrnak kellett volna szólítanom. Ön *doctor medicinae*, nemdebár?

- Ön olyan címet tulajdonít nekem, melyre nem tarthatok igényt.

- Talán csak egyetemi hallgató? Vagy más tudományággal foglalkozik?

- Egyik sem talál rám.

- Pedig az a benyomásom, hogy ön kutatóúton van..., azért járja a prérít, hogy keressen, kutasson.

Az idegen letette bicskáját, és csodálkozva nézett rá.

- Hát ezt honnan tudja? - kérdezte elvörösödve. - Talán a homlokomról olvasta le szándékaimat?

- Mindegy, honnan olvastam le, most az a kérdés, jogosan vállalkozhatik-e ilyen felelősségteljes feladatra. Van erre felhatalmazása vagy jogosítványa? Valami okmányra gondolok, amelyet megfelelő szerv vagy hatóság állított ki.

- Valóban komoly feladat, sőt kötelesség vezérelt ide. De ez teljes mértékben magánügy. Hogy miért kell hozzá valami papiros, nem tudom megérteni.

- Pedig a szokás megköveteli - mondta Bat ünnepélyesen. - A magunkfajta ember azt az okmányt utazásaira magával viszi, és szükség esetén felmutatja. Már csak azért is, hogy elejét vegye mindenféle kételynek vagy gyanúsításnak.

- Furcsa - dűnyögte az idegen, és sorra szemügyre vette a tűz mellett ülő embereket, mintha testi erejüket mérlegelné arra az esetre, ha netalán verekedésre kerülne a sor. - De ha okvetlenül kívánja, papírral is szolgálhatok - folytatta. Belső zsebébe nyúlt, és egy hosszúkás dobozt vett elő. Büszkén átnyújtotta Battiusnak. - Vessen erre egy pillantást, uram. Remélem, ezek után ön sem vonja kétségbe, hogy jogom van utazgatni egy országban, amely most már az Egyesült Államok területe.

- Majd mindjárt meglátjuk - felelte a természetbúvár, és a dobozból pergamentekercset vett elő. Kibontotta, és felkiáltott meglepetésében. - Ejha! Hisz ez az Egyesült Államok pecsétje! Jefferson saját kezű aláírása, az elnöké és filozófusé! A hadügyminiszter ellenjegyzései! Ah, ez teljesen rendben van!

- Miféle okmány az? - kérdezte a tűz másik oldaláról Paul Hover.

- Elnöki pátens, mely Duncan Uncas Middleton urat tüzérségi századossá nevezi ki.

- Kicsodát?! - kiáltott fel a trapper, aki az első perctől kezdve úgy nézett a jövevényre, mintha el akarná nyelni a szemével. - Milyen nevet mondott? Uncast? Csakugyan Uncas? FÜRGE SZARVAS?

- Valóban úgy hívnak - mondta az idegen kissé gögösen -, és azt is tudom, hogy indián név. Egy indián törzsfőnök neve volt ez. Én is, nagybátyám is büszkén viseljük, annak a nagy szolgálatnak az emlékéül, amelyet ez a hős indián törzsfőnök a régi harcok idején családunknak tett.

- Uncas? Azt mondja, Uncas? - ismételte a trapper, és közelebb húzódott a fiatalemberhez, sőt kezével félresimította homlokán hollófekete fűrtjeit. Az idegen, csodálkozva bár, de tűrte. - Ne vegye rossz néven..., szemem már nem a régi, nem olyan éles, mint azokban az időkben, amikor magam is derék harcos voltam. De így is felismerem fiában az apát! Abban a pillanatban, amikor hozzánk lépett, feltűnt nekem a csodálatos hasonlatosság! Mondja, kedves fiam, hogy hívják az édesapját?

- Apám tiszt volt a függetlenségi háború idején, és természetesen Middletonnak hívták, mint engem. De nagybátyám - édesanyám fivére - Duncan Uncas Heyward volt.

- Ő is Uncas! - kiáltotta a trapper, remegve izgalmában. - És az ő apja?

- Ugyanúgy hívták, csak ő még nem viselte az indián főnök nevét keresztnév gyanánt. Ő és nagyanyám sokat köszönhetett a nagyszerű indián harcosnak.

- Tudtam! Mindjárt tudtam! - kiáltott fel az öreg remegő hangon, és dermedt arca megelevenedett. - Ha nem a fia, hát az unokája! Mindegy! A vére, a tekintete, az arca ugyanaz! És mondja csak: az, akit szintén Duncannek hívtak, de Uncas nélkül, él-e még?

A fiatal férfi szomorúan megrázta fejét.

- Sajnos, már nem él. Rendkívül magas korban halt meg, tisztelettől és megbecsüléstől övezve. Boldog volt, és szerették. Boldogsággal és szeretettel árasztotta el környezetét.

- Rendkívül magas korban! - ismételte a trapper, és tünődve nézte sovány, de még mindig izmos kezét. - Persze, a szabadban élt, és a maga módja szerint okosan. De ön még gyakran látta, nem? Nem szokott Unkasról és a vadonról mesélni?

- Gyakran mesélgetett. Akkoriban királyi tiszt volt. De amidőn kitört a háború a korona és gyarmatai között, nagyapám az üres szó helyett, a formai kötelesség helyett az igazi kötelességet választotta. Hú maradt szülőföldjéhez, igazi hazájához, és a szabadság oldalán harcolt.

- Ebből is látni, hogy okos ember volt. Jöjjön, fiam, mondja el, miről mesélt a nagyapja, amikor megemlékezett az őserdőről.

A fiatalember mosolygott az öreg kíváncsiságán és sürgető kérésén, de mivel nem látott benne semmi bántót, készségesen eleget tett neki.

- Az öreg emberek szeretik a régi történeteket, és magam is szívesen meghallgatom - mondta Paul, és letelepedett az öreg mellé.

Middleton ajkán kissé gúnyos mosoly suhant át, de amint a trapperhez fordult, inkább elnézően mosolygott.

- Hosszú és szomorú történet ez - mondta. - Tele van véres tettekkel és az indián kegyetlenség borzalmaival.

- Nem tesz semmit - mondta Paul. - Mi odaát, Kentuckyban megszoktuk már az ilyen történeteket, és nem is bánjuk, ha előfordul benne néhány skalpolás.

- Azt szeretném hallani, amit Unkasról mesélt - mondta az öreg, kissé bosszankodva a méh-vadász kotnyeességén. - Mit gondolt és mit mesélt róla szép otthonában, díszes bútorai közt?

- Valószínűleg ugyanúgy megbecsülte, mint annak idején a vadonban.

- Barátian emlékezett meg róla? A szegény, meztelen, hadiszínekre mázolt harcost barátjának nevezte? Nem volt büszke ahhoz, hogy egy indiánt barátjának nevezzen?

- Büszke volt a barátságára, és elsőszülött fiát róla nevezte el. Kifejezte azt az óhajtását, hogy ez a név nemzedékről nemzedékre szálljon át.

- Derék dolog! Így érez egy igazi katonát! Megemlítette a mohikán fürgeségét?

- Fürge volt, mint a szarvas! A franciák így nevezték: *Le Cerf Agile*.

- Igen, Fürge Szarvas volt, csakugyan. És milyen bátor! Nem ismerte a félelmet! - kiáltott fel a trapper elragadtatásában. Szemében sóvárgás tükröződött.

- Nagyapám úgy emlegette, mint a hűség és hősiesség mintaképét. Unkaszt is meg az apját is, Nagy Kígyót.

- Mennyire igaza volt! Hűségesebb barátot nem szült még semmiféle nép, akármilyen színű a bőre, az egész földkereken! Az ön nagyapja igazságos ember volt, és mindig megtette kötelességét. Veszedelemes időket élt át akkoriban, ott a hegyek közt. Mondja, fiam, bocsánat, mondja, százados úr, ez volt minden, amit nagyapja mesélt?

- Dehogyan! Mondtam már, hogy hosszú és borzalmas történet. Mindketten, nagyapám és nagyanyám is...

- Ó, én ne tudnám? - kiáltott fel a trapper, és arca kigyúlt az emlékek tüzeitől. - Hogy is hívták csak? Elsie? Vagy Alice? Tudom, finom, mosolygós arca volt, de könnyen sírva fakadt. Haja aranyszőke, bőre fehér és makulátlan. Ó, kitűnően emlékszem rá!

- Hogyan? Ismerte?

Az öreg elfordította fejét, és meglátszott rajta, hogy érzelmeivel birkózik. Majd visszafordult a fiatalemberhez, egyenesen a szemébe nézett és megkérdezte:

- Kiről beszélt még a derék indiánokon kívül? A Munro lányokról talán?

- Nem. Inkább egy fehér férfiről, aki a delavárok közt élt. A gyarmatokon született, vadász és erdei vezető volt, nyomkereső a királyi csapatok szolgálatában.

- Bizonyára egy haszontalan csavargó, mint a többi sehonnai fehér, aki a vademberek közt élt, ugye?

- Vigyázzon a szavaira, öregem! Ha nem nézném ősz haját, gorombán visszautasítanám meg gondolatlan rágalmaikat! Az a férfi, akiről én beszélek, talán egyszerű ember volt, de a szíve arany. A végeken élő emberekkel ellentétben, mindkét faj jó tulajdonságait egyesítette magában, nem a rosszakat. Megvolt benne az a ritka képesség, hogy a jót és a rosszat első pillantásra meg tudta különböztetni egymástól. Bátorsága nem maradt indián barátai mögött, de katonai ügyességben felülmúlta őket. Nagyapám így nyilatkozott róla: „Az emberi faj egy nemes példánya volt, és csak azért nem jutott arra a magas polcra, mely megillette volna, mert az erdőben nőtt fel.” Így mondta a nagyapám szóról szóra.

Mialatt a fiatalember így beszélt, a trapper lesütötte a szemét, és kutyája fülével játszadozott. Azután reszkető ujjával kinyitotta, majd újra becsukta puskája serpenyőjét. Rekedt hangon kérdezte:

- Ezek szerint az ön nagyapja nem felejtette el azt az erdei vezetőt teljesen?

- Annyira nem felejtette el, hogy a családban már három fiú az ő nevét viseli.

- Az ő nevét..., azt mondja?! - kiáltott fel az öreg megdöbbenően. - Egy tudatlan, egyszerű vadász nevét? A nagyok, a gazdagok, az előkelők... és ami még fontosabb, a talpig becsületes, derék emberek ennek a vadásznak a nevét viselik?

- Az öcsémet róla nevezték el, és még két unokabátyámat is. Büszkén viselik ezt a nevet.

- A vadász igazi nevét - amely n-nel kezdődik, és l-lel végződik?

- Úgy van, a Nathaniel nevet - felelte a fiatalember mosolyogva. - De honnan tudja mindezt? Egyébként van egy kutyám - most nincs itt, de nem messze innen egy szarvas után szimatol -, amelyik a szóban forgó vadász egykori kutyájának az utóda. Az a vadász ajándékkul adta nagyapámnak, és pompásabb fajkutyát, kitűnőbb szimatú és gyorsabb lábú állatot az egész országban hiába keresne.

- Hektor - mondta az öreg elcsukló hangon, mintha egy kisgyermekkel beszélne -, hallod-e, kutyuskám? A te véred száguld itt a prérin. Hát nem csodálatos?

Nem bírta tovább. Az izgalomtól kimerülten, a sokáig szunnyadó és most oly váratlanul és különös módon felébresztett emlékek hatása alatt éppen csak annyi ereje volt, hogy tompa és természetellenes hangon, melyen hiába próbált úrrá lenni, felkiáltson:

- Én voltam az a vadász és erdei vezető, édes fiam! Valamikor harcos a javából, most meg egy nyomorúságos csapdaállító!

Könnyek peregtek alá beesett orcáján; fejét két térde közé rejtette, és bőrzekéje ujjával takarta el; hangosan zokogott.

Paul Hover, aki feszült figyelemmel hallgatta a beszélgetés minden szavát, nem értette meg, miért olyan felindult az öreg. Kelletlenül fészkelődött a helyén, hol az egyikre, hol a másikra nézett, és nem tudta, mit gondoljon. De amikor látta, hogy az öregember keservesen zokog, felugrott, és torkon ragadta a századost. Ráförmedt, hogy miért bántja ezt a szegény embert, miért rikatja meg. Aztán észbe kapott, és eleresztette az idegent; helyette a természetbúvárt ragadta meg, és az üstökét kezdte cibálni.

De mivel ez az üstök csak műüstök volt, vagyis paróka, legnagyobb meglepetésére a kezében maradt.

- Mit akar tőlem? - mondta a doktor, és megsimogatta fénylő, kopasz fejét. Majd kirántotta parókáját Paul kezéből, és visszaillesztette kobakjára. - Micsoda zagyva történet! - sóhajtotta. - Ishmael legyen a nevem, ha egy szót is értek belőle!

- Azt hittük, a derék vadász már régen nem él - folytatta a százados. - Nagyapám ebben a hitben halt meg. Azt hitte, kettőjük közül ő a fiatalabb.

- Igen, a halál kiszámíthatatlan - mondta a trapper, fejét újra felemelve. - A sors úgy akarta, hogy még nyolcvan tevékeny év után is itt maradjak az élők sorában! Amit mondtam, mindenki elhiheti. Mi értelme volna, hogy ebben a korban hazudjam, és hiú dicsekvéssel az ajkamon szálljak sírba?

- Egy pillanatig sem kételkedtem benne, csak csodálkoztam - mondta az idegen. - Hogy van az, kedves uram, nagyapám kedves barátja, hogy itt él, ebben a pusztaságban, távol minden kényelemtől, mely tisztos korát megilleti?

- Elsősorban azért jöttem ide, hogy ne halljam a fejszék gyűlölt csattogását. Ide talán nem jönnek utánam a favágók és az erdőirtók! De még több joggal kérdezhetném én öntől ugyanazt. Csak nem tartozik azokhoz a csapatokhoz, amelyeket a kormány küldött az új territóriumba?

- Nem, azok több száz mérföldnyire innen, Lewis parancsnoksága alatt menetelnek a folyón felfelé. Én magánügyben jöttem ide.

- Ha már az is csodálatos, hogy egy öregember, akinek nincs már ereje vadászni, és tőrei meg csapdáit tartják el puskája helyett, itt telepszik le, mennyivel különösebb, hogy egy szép, boldog fiatalember, dicső szülők dicső sarja, vállalja a préri kényelmetlenségeit, és egyetlen szolgálta nélkül járja ezt a pusztaságot!

- Ha okaimat ismerné, nem csodálkoznék. El is mondok mindent őszintén, mert úgy látom, becsületes emberek közé kerültem, akik nem fognak elárulni, inkább segítségemre lesznek.

- Igen, halljuk, mondjon el mindent! Üljön le mellém, és meséljen! - mondta a trapper, miközben közelebb húzódott a tűzhöz.

Az idegen engedelmessé vált. Paul és Bat is követte példáját, s a százados belefogott elbeszélésébe.

Az eget egész nap párafelhők borították. Csak alkonyatkor szakadt fel rajta egy tiszta kék csík, és a nap olyan lángoló pompával süllyedt alá a sötét pusztaságba, mint künn az óceánon a végtelen vizekbe. A préri legelésző hatalmas bölénycsordákat elnyelte a sötétség, akár csak a költöző madarak rajait, amelyek szokásos őszi útjukon észak komor partjairól a Mexikói-öböl felé igyekeztek téli szállásukra. Az éjszaka árnyai sötét köpenybe öltöztették Ishmael Bush sziklavárát.

Amint bealkonyodott, Eszter összeterelte gyermekeit, maga pedig kiült az előreugró sziklára, és türelmesen leste a vadászok visszatértét. Néhány lépésnyi távolságra tőle egymagában üldögélt Ellen Wade.

- A te nagybácsid mindig rossz számoló volt, Nelli! - kiáltott át hozzá Eszter. - Reggeltől délig itthon eljátszotta az időt hét nagy fiával együtt. Most pedig itt az este, és nem készült el a legszükségesebbel.

- Igen, rossz példát ad a fiainak - hagyta rá Ellen.

De Eszter asszony úgy vélte, csak neki van joga Ishmaelt bírálni, másnak nem.

- Nonono, kislány! Te még fiatal vagy ahhoz, hogy ilyen megjegyzéseket tégy! Mutass nekem még egy férfit az egész határvidéken, aki annyit vesződne a családjáért, mint ő. Csak egy kicsit lomha, az a baj.

- Helo, vénasszony! - hangzott fel hirtelen a squatter kiáltása a szikla aljából. - Már készítheted a tálaidat meg a kosaraidat! Annyi sütni való húst hoztunk, hogy csak győzzed elrakni! Mozgás, fiatalság! Gyertek le érte! Mi már éppen eleget fáradtunk!

A gyerekeknek nem kellett nógatás. Egymás hegyén-hátán rohantak lefelé a meredek ösvényen. Eszter kissé lassabban követte őket, és Ellen sem maradt fenn a teraszon. Leérve látták, hogy Ishmael két-három fia segítségével egy kövér szarvast hurcol: mögöttük Abiram lépeget bölényhússal megrakodva.

- Rézbőrűvel nem találkoztunk, azt hiszem, egy ideig még nyugságunk lesz tőlük - mondta Ishmael, amikor a gyerekek lármája kissé alábbhagyott. - Több mérföldnyire bejártuk a prérit, és nem fedeztük fel egyetlen indián mokasszin nyomát sem. Süsd meg a hús egy részét minél előbb, Eszter, mert farkasétvágyunk van, de fáradtak is vagyunk, szeretnénk korán lepihenni.

- Én nem állítanám olyan biztosan, hogy nincsenek sziúk a közelben - vitatkozott Abiram. - Én mintha láttam volna egy helyen a nyomaikat. De várjatok, míg Asa megjön, neki élesebb a szeme, mint bárkié közülünk.

- Még csak az kellene, hogy hallja, miképpen dicséretik! - fakadt ki Ishmael bosszúsan. - Már a nélkül is túl sokat tart magáról. De akkor sem kell aggódnod, Eszter, ha a sziúk visszajöttek volna. Ezt a sziklát nem foglalják el egykönnyen. Tíz erős védője van!

- Nyugodtan mondhatod tizenkettőt is, Ishmael - jelentette ki erélyes oldalbordája. - Ha ezt a lepke- és poloskavadászt nem számítjuk, engem kettőnek is vehetsz! A doktor persze gyáva és gyámoltalan. Rossz üzletet csináltál vele. Szép kis doktor, mondhatom! Tegnap a szájamat akarta beragasztani egy flastrommal, amikor a lábamban éreztem szaggyagást.

- Kár, nagy kár, hogy nem ragasztotta be - felelte az ura nyugodtan. - Azt hiszem, jót tett volna neked, sőt mindnyájunknak. De ha Abiramnek véletlenül igaza van, vigyünk fel mindent a sziklatetőre, és vacsorázzunk ott. Ami biztos, az biztos.

Tíz perc múlva az egész társaság odafenn volt. Eszter munkához látott. Főzött, és ugyanolyan buzgalommal szidta a gyerekeket is, amíg az étel el nem készült. Azután olyan hangon hívta a társaságot vacsorához, mint a török mecsetek tornyában a müezzín, ha imára szólítja az igazhívőket. Nem is kellett megerőltetnie magát. Már első szavára mindenki odatelepedett a párolgó üst köré.

A töredezett szikla, melyet Ishmael citadellájának szemelt ki, úgy nyúlt fel a magasba, mint a tenger vizéből egy magányos sziget. Tetején hatalmas tűz lobogott, és a szikla olybá tűnhetett a távolból, mint egy világítótorony. Fénye beragyogta a napsütötte, barna gyermekarcokat, melyek ártatlanságukban is magukon viselték bizonyos vadság bélyegét. Időnként, ha egy-egy szélroham felkavarta a máglya parazsát, és a láng magasabbra csapott, a sziklatető sötétjéből elővillant a nagy fehér sátor. Egyébként minden mély sötétségbe borult körös-körül.

- Hihetetlen, hogy Asa ilyenkor még nincs itt! - mondta Eszter bosszankodva. - Persze, majd ha már végeztünk a vacsorával, beállít, mint egy éhes medve, felver az álmomból, és a vacsoráját követeli. Csak azt csodálom, hogy a gyomra még nem kergette haza, hiszen pontosabban működik, mint a legjobb óra Kentuckyban. Irtózatossá zabagép ez az Asa, különösen ha dolgozott egy kicsit.

- Remélem, nem esett a sziú ördögök kezébe - dűnnyögött Abiram.

Ishmael dühösen a combjára csapott.

- Vigyázz a szavaidra, Abiram! Micsoda ostoba beszéd ez! Inkább fogd be a szád, ha nem jut eszedbe okosabb, mint az asszonyt meg a lányokat ijesztgetni. Ellen Wade arca megint olyan sápadt, mint ma délelőtt. Most jut eszembe, Nelli: miért voltál olyan süket reggel?

Ellen orcája hirtelen égőpirossá vált; lehajtotta fejét, és nem válaszolt. Szerencsére Ishmael túlságosan fáradt volt ahhoz, hogy tovább firtassa a dolgot. Felállt, nagyot nyújtózkodott, mint egy jóllakott ökör, és kijelentette, hogy máris aludni megy.

A nagyfiúk sorra eltűntek durva fekhelyük irányába. Néhány perccel később Eszter a gyerekhadat is lefektette. A szikla alján tanyázó örön kívül most már Eszter volt az egyetlen, aki nem aludt.

Asa kimaradása sehogy sem tetszett neki. Annyira nem ismerte a félelmet, hogy már-már kiment volna elébe egészen egyedül a sötét préribé, amerre kémlelődvé meresztgette szemét. Mi történhetett azzal a fiúval? Talán az indiánok fogságába esett? Vagy még nagyobb szerencsétlenség érte? Ezek a gondolatok annyira felizgatták, hogy nem jött álom a szemére. Éberén figyelt minden kis neszre, mely közelgő léptekre vallott volna. Végre kívánsága teljesült. Fülét megütötte a régen várt zaj, és a szírtén kihajolva, egy férfi homályos alakját vette észre a szikla lábánál.

- Igazán megérdemelnéd, hogy ne engedjenek fel, Asa! - kiáltott le. - Aludj csak odalenn, a pusztta földön! - Hirtelen balsejtelem fogta el. - Abner! Abner! Abner, nem hallod? Csak nem alszol? Ne merészed a kaput kinyitni, amíg le nem jövök. Én magam akarom beereszteni!

- Asszonyosság! - kiáltott fel egy hang alulról, mely fenyegető akart lenni, de csak azért, hogy aggodalmát elleplezze. - Nehogy eszébe jusson köveket ledobálni! Tiltakozom az ellen, hogy szállásomról kizárjanak! Tiltakozom a törvény nevében! Ennek az országnak a honpolgára vagyok, azonkívül orvos és tudós! Nem akarja beengedni doktor Battiust?

- Hát nem Asa van ott? - kérdezte Eszter.

- Nem! Sem Asa, sem Absalon, sem más héber fejedelem! Ne várasson már olyan soká!

Eszter nem felelt. Csalódottan visszafeküdt szalmazsákjára. Abner azonban, aki a bejáratnál őrködött, csak félig riadt fel bóbiskolásából. Mihelyt a doktor hangját megismerte, utat nyitott neki. A doktor visszafordult és megjegyezte:

- Abner, te nagyon gyanús vagy nekem! Gyanús tüneteket észlelek rajtad: mintha ásitottál volna - a szád még most is rángatózik. Vigyázz magadra, mert álomszuszékságod bajt hozhat rád és egész családotra!

Nem várta be a választ, hanem felkúszott az ösvényen. De ahelyett, hogy lefeküdt volna, még sokáig üldögélt, merész terveket szövögetve. Ekkor a szomszédos kunyhóból motyogó hangokat hallott. A squatter felesége beszélt magában.

Obed elhatározta, hogy ezt az asszonyi Cerberust ártalmatlanná teszi. Beszölt hozzá.

- Nem tud aludni, asszonyom?

- Mit akar ajánlani? Talán megint egy flastromot a számra?

- Dehogysis. Van nálam szíverősítő orvosság. Néhány cseppet keverek egy pohárka konyakba, és mindjárt remekül fog aludni.

A doktor ismerte Bushné gyenge oldalát, és tudta, hogy a konyakot semmiképpen sem fogja visszautasítani. Tüstént nekilátott receptje elkészítéséhez. Amikor a keverék elkészült, Bushné meg se köszönte ugyan, de annál gyorsabban felhajtotta. Negyedórával később olyan mélyen és szabályosan lélegzett, hogy a doktor maga is elcsodálkozott volna rajta, ha nem tudja, szíverősítő helyett milyen erős adag altatót oldott fel a konyakban. Nemsokára mély csend honolt a sziklaterazon. Battiust akkor előmászott sátrából, mely alig volt nagyobb egy kutyaháznál. Gondosan meggyőződött róla, hogy szomszédai valamennyien alszanak, azután lassan felmászott a sziklatetőre. De akármilyen óvatosan mozgott is, hogy zajt ne csapjon, mihelyt lábát a legfelső kőlapra tette, visszahőkölt, mert egy kéz ragadta meg kabátja szegélyét.

- Beteg talán valaki a sátorban - súgta egy szelíd hang -, hogy Battiust doktort idefárasztják ebben a késő éjszakai órában?

A természetbúvár szíve nagyot dobbant, de fellélegzett, amint megismerte Ellen Wade hangját. Még halkabb suttogással felelte:

- Örülök, Nellike, hogy maga az! Maradjon csendben, gyermekem! Ha Ishmael megtudja, hogy itt vagyok, mindkettőnket lehajít a szikláról.

- Miért tette ki magát ilyen veszélynek, Battiust doktor?

- Csitt! Biztos, hogy Ishmael nem hallja?

- Ő nem. Inkább a nénitől féljen.

- Eszter nem ébred fel - jelentette ki a doktor határozottan. - Ellen, miért leselkedett ma reggel a sziklán?

- Megparancsolták, hogy őrséget álljak.

- Látott talán indiánokat?

- Ó, nem!

- És vadállatokat?

- Azt sem.

- Én egy érdekes állatot fedeztem fel, gyermekem.

- Már megint?

- Ezúttal egy kétlábút, mégpedig a Kentucky-fajtából.

Ellen érezte, hogy haja tövéig elpirul, de hetykén válaszolt:

- Nem értem, mit beszél, de álmos vagyok ahhoz, hogy most rejtvényeket fejtsek meg.

- Mindjárt nem lesz álmos, ha megmondom, hogy mi a neve annak a kétlábúnak, akivel találkoztam, Paul...

- Az isten szerelmére, csendesebben! - suttogta Ellen izgatottan. - Tönkretesz minket!

- Neve Paul Hover - folytatta az orvos rendületlenül. - Foglalkozása méhavadász. Mit akar még tudni?

- Mit... mit... mit mondott? - hebegte a lány. - Csak nem ő vette rá magát arra, hogy feljöjjön ide a sötétben? Hisz nem tudhat semmit. Én nem szegtem meg a fogadalmat.

- Tudom, gyermekem. De van még valaki, aki nem fogadott meg semmit, és nem esküdött meg, hogy hallgatni fog. Attól tudtam meg egyet-mást. Ellen! Az az ember, akivel gyanútlanul megállapodást kötöttem, visszaélt a bizalmammal. A maga nagybátyja engem megcsalt, félrevezetett!

- Ishmael Bush nem a nagybátyám, csak nagybátyám özvegyének a férje. Ezt nem lehet igazi rokonságnak tekinteni - felelte a lány nem minden büszkeség nélkül. - Ne vessen szememre egy köteléket, melyet csak a véletlen bogyozott össze, és amelyet magam is szívesen elszakítanék!

Leroskadtt a sziklalapra, és olyan heves zokogásban tört ki, hogy a doktor már aggódni kezdett.

- Ma jöttem rá a csalásra - mondta. - Látnom kell ennek a sátornak a lakóját.

- Szóval maga már tudja?

- Csak sejtem. De van nálam egy levél, amelyet saját kezűleg kell odabenn átadnom valakinek. Ha egy négylábú állat van odabenn, akkor Ishmael nem hazudott. De ha kétlábúra akadok, akkor a megállapodásunk felborult, és azt tehetem, amit akarok.

Ellen intett neki, hogy maradjon csendben, és várjon, aztán beosont a sátorba. Izgalmas pillanatok következtek, amíg a lány ki nem jött. Karon fogta a doktort, és mindketten eltűntek a titokzatos sátorlap redői mögött.

VI. HOVÁ LETT ASA?

A család komor hangulatban, szótlánul fogyasztotta el reggelijét. Még Eszter asszonynak sem volt kedve zsörtölődni; különben is még zúgott a feje az altatótól. A fiúk legidősebb bátyjuk eltűnésén töprengtek, és Ishmael is sötéten ráncolta homlokát. Ellen és legújabb szövetségese, a természetbúvár, elfoglalta szokott helyét, és örült, hogy senki sem törődik velük. Még az sem tűnt fel, hogy időnként tűnődő pillantást vetettek a sátorra.

- Ezt majd megkeserüli! - kiáltott fel Ishmael hirtelen. - Elmúlt az egész éjszaka, és még mindig a prérin csavarog! Pedig tudhatná, milyen nagy szükség volna a puskájára meg a biztos kezére, ha az indiánok váratlanul megtámadnának!

- Csak folytasd, Ishmael! - mordult rá a felesége. - Egyik fiadat már elűzted a felfortyanó természetteddel, talán sikerül még néhányat elkergetned!

- Apám - szólalt meg Abner -, a fiúk meg én is úgy gondoljuk, hogy elindulunk Asa keresésére. Nem tetszik nekünk a dolog. Miért nem jött haza aludni? Máskor sohasem maradt el.

- Eh, butaság! - dörögött Abiram. - A fiú bizonyára elejtett egy szarvast, és nem bírja egyedül hazahozni. Ott aludt hát a zsákmánya mellett, nehogy egy kóbor farkas elorozza tőle.

- Az én fiaim közül egyiknek sincs szüksége segítségre, ha arról van szó, hogy egy elejtett szarvast felkapjon a vállára - felelte az anya. - Nem értelek, Abiram, mit fecsegsz itt összevissza! Tegnap még magad mondtad, hogy indiánok portyáznak arrafelé.

- Azt mondtam? - kiáltott fel a bátyja elvörösödvé. - Igen, azt mondtam, és még most is azt mondom. Ez is lehet, az is lehet - majd meglátjuk.

Battius doktor is beleszólt a vitába.

- Nem vettem ugyan részt az indián harcokban, és nem sokat értek az ilyesmihez, de mint a tudomány embere logikusan gondolkodom. Ha egy kérdésben nézeteltérés merül fel, akkor a legsürgősebb teendő a tényállás tisztázása.

- Eh, ne papoljon már! Még a mesterségéhez se ért! - förmedt rá Eszter. - Az éjjel is olyan erős orvosságot adott nekem, hogy alig tudom a nyelvemet mozgatni.

- Nem is lehet rossz orvosság - jegyezte meg Ishmael epésen.

- A tudományos felfogás szerint - mondta a doktor -, ha valahol hiányzik a levegő, ott *vacuum*, vagyis légüres tér keletkezik. A természet mindig igyekszik ezt a *vacuum*-ot kitölteni. Most a tények ismeretének hiánya idézte elő ezt a légüres teret, és a mi feladatunk, hogy megszüntessük.

- Ne hallgassatok rá! - kiáltotta Eszter dühösen, mert látta, hogy a doktor szavai nagy figyelmet keltenek. - Csak megszedíti az embert tudós szavaival.

- Battius doktor azt akarja mondani - magyarázta Ellen -, hogy ne vesztegessük az időt, hanem lássunk hozzá azonnal Asa felkutatásához.

- Azt gondolja? - mondta Bushné. - Hisz akkor több esze van, mint képzeltem volna. Igaza van, Ishmael! Máris menjünk! Magam is puskát akasztok a vállamra, és jaj annak a szíu kutyának, aki a szemem elé kerül!

Az anya szavai csatakiáltásként hatottak. A fiúk felpattantak helyükről, és gyorsan felkészültek az útra. Ishmael követte példájukat. Néhány perc múlva elindult a kis csapat, élén a harcias asszonnyal.

- De a sziklát sem hagyhatjuk védtelenül - mondta Ishmael.

- Majd én itt maradok és öröködöm - ajánlkozott készségesen Abiram.

Gúnyos vihogás követte szavait. Abiram látta, hogy gyávasággal vádolják, és kénytelen-kelletlen csatlakozott a többiekhez. Ishmael most Battiust kérte fel a helyettesítésére, de a doktor nem akart itthon maradni. A vége az volt, hogy Ellenet bízták meg a tábor védelmével. Ishmael a lelkére kötötte, hogy legyen elővigyázatos, és ellátta pontos utasításokkal. A fiúk is megtették a szükséges intézkedéseket a védelemre. Nagy köveket halmoztak fel a sziklatető peremére, hogy Ellen és a kislányok szükség esetén a támadókra zúdíthassák. A barikádokat is megerősítették odalenn. A szikla csúcsán forgácsból és száraz levelekből máglyát raktak, hogy Ellen gyorsan meggyújthassa, így jelezve a fenyegető veszedelmet.

Ezután a csapat elindult.

- Most aztán, Abiram - mondta a puskás amazon -, dugd előre az orrodat, és szimatolj, mint egy kopó! Azt mondtad, láttad az indiánok nyomait. Hát mutasd meg nekünk is.

Abiram olyan savanyú arcot vágott, hogy megint hangosan vihogtak rajta. Ishmael arca meg azt árulta el, hogy nem sokat vár az egész expedíciótól, de a többiek kedvéért mégis részt vesz benne. Így haladtak előre, amíg a sziklavár már csak egy kis pontnak tűnt fel a látóhatáron. Némán és sietve lépkedtek. Sorra megmászták a közeli dombokat, de eredménytelenül. Még Eszter nyelve is megbénult egyre fokozódó aggodalmában. Végre Ishmael megállt, puskája agyával megkoppantotta a földet, és így szólt:

- Itt éppen elég bölény- és szarvasnyom van. De hol vannak az indiánok nyomai?

- Még tovább, nyugatra - felelte Abiram, és kimutatott a prérire.

- Én bizony tamás vagyok benne - mondta Ishmael gúnyosan. - Azt mondom, fiúk, az utolsó eső óta nem járt erre indián. Mit sétálgassunk itt hiába? Menjünk haza!

- Menj egyedül, ha akarsz! - kiáltott rá a felesége. - Ma én veszem át a parancsnokságot. Gyertek utánam! Elveszett gyermekének senki sem akad biztosabban a nyomára, mint az édesanyja.

Ishmael elnéző mosollyal pillantott élettársára, aki már be is fordult egy ösvényen, de nem azon, amelyet Abiram mutatott. Battiust tétovázva megállt.

- Most már nekem is az a véleményem, mint a kedves urának - mondta. - Úgy látszik, valami *ignis fatuus* tévesztette meg Abiram barátunk szemét.

Eszter asszony most hallotta először a lidércfény latin nevét. Dühösen felkiáltott:

- Ki kíváncsi a maga tudós szavaira? Ha rozoga lábai nem bírják, forduljon vissza! Vagy üljön le itt, mint egy kutya, ha elfáradt a sok futkosásban!

- Köszönöm a jó tanácsot, meg is fogadom - felelte a doktor, és nyugodtan letelepedett egy bokor tövében, melynek leveleit tüstént vizsgálgatni kezdte, és elfeledkezett minden egyébről. Észre se vette, hogy magára hagyták.

Megint eltelt egy óra hiábavaló keresésben. Eszter tekintete már bizonytalanná vált - ekkor megreccsentek az ágak a bozótban, és egy szarvas ugrott ki belőle. Olyan gyorsan száguldott el mellettük, hogy mire a fiúk puskájukhoz kaptak, a riadt állat már lőtávolon kívül volt.

- Bizonyára egy farkas kergeti - mondta Abner. - Figyeljünk csak! Egy szép farkasbunda nem is lenne rossz, hiszen közeleg a tél. Nini, ott jön az éhes dög!

Már lövésre emelte puszkáját, de apja felütötte a fegyver csövét.

- Megállj! - kiáltotta. - Nem farkas ez, hanem kutya, mégpedig jófajta! Sőt, nézd csak, ketten vannak! Alighanem a vadász is itt lehet a közelben!

Még be se fejezte, már látták a két kutyát, amint lihegve száguldoztak a szarvas után. Az egyik öreg állat volt, a másik olyan fiatal, hogy még vadászat közben is játékosan viselkedett. Szép, lendületes ugrásokkal szöktek előre, orrukát a magasba emelve, mint olyan állatok, melyeknek szimata éles és biztos. Talán utol is érték volna a szarvast, ha a fiatalabbik kutya hirtelen félre nem ugrik, és vad ugatásban nem tör ki meglepetésében. Erre a másik is megállt; kimerülten visszakullogott társához, amely most már eszeveszetten körbe-körbe szaladgált, és közben kurtákat vakkantott.

Az idősebb kutya is odaért, leült, orrát a levegőbe emelte, és panaszos, elnyújtott vonításban tört ki.

Az emberek csodálkozva bámultak a kutyákra.

- Valami nagyon erős szimatot kaptak el - mondta Abner. - Nem könnyű két ilyen kutyát útjából eltéríteni.

- Lőjétek le őket! - kiáltotta Abiram. - Az egyik a trapper kutyája, aki halálos ellenségünk. Ronda vén dög! Golyót belé!

De még maga is visszariadt attól, hogy megtegye, amit a többinek tanácsolt. Szinte dermedve bámulta a kutyák különös viselkedését. Sokáig tartott, míg valaki megszólalt. Végre Ishmael törte meg a csendet.

- Gyerünk tovább - mondta hidegen. - Hagyjuk ezeket a kutyákat. Nincs szívem egy állatot megölni csak azért, mert a gazdája kellemetlen.

- Maradjatok! - kiáltotta Eszter. - Azt mondom, gyerekek, ne menjetez tovább. Ez jelent valamit, és nem nyugszom, amíg ki nem derítem.

Ezzel oda sietett, ahol a kutyák még mindig panaszosan vonítottak. A fiúk lomha léptekkel követték, noha őket is elfogta már egy bizonyos izgalom.

- Gyertek ide! Abner! Abiram! Ishmael! - kiáltotta az asszony, amikor odaért, és a letaposott földre mutatott, ahol világosan felismerhető vérfoltok voltak. - Ti vadászok vagytok! Mondjátok meg, miféle állat vérzett el itt! Farkas vére ez vagy pumáé?

- Bölényé - felelte a squatter nyugodtan, a vérnyomokra pillantva, amelyek feleségét annyira kihozták a sodrából. - Bölény volt ez, mégpedig hatalmas példány. Patáival letaposta a földet, miközben kiszenvedett. Még a szarvaival is feltúrta kínjában.

- És ki ejtette el? - kérdezte Eszter. - És hol vannak a maradványai? A farkasok csak nem falják fel az irhát is? Biztos-e, hogy állat vére ez?

- Bizonyára meg is találjuk a domb túlsó lejtőjén - mondta Abner, aki jó darabbal előbbre sietett. - Alighanem ott fekszik az égerbozótban. Nézzétek, mennyi dögmadár kering fölötte!

- Talán él még - mondta az apjuk -, különben már rátelepedtek volna a dögkeselyűk. A kutyák viselkedése azt mutatja, hogy veszedelmes állat lehet. Talán egy fehérmedve jött le a hegyekből. Azok rettentő szívósak.

- Forduljunk vissza! - kiáltotta Abiram. - Nagyon veszedelmes állat ez! Kockázatos egy ilyen vadat megközelíteni, Ishmael, és nincs is semmi értelme.

A fiatalok összenéztek, és mosolyogtak nagybátyjuk ismert gyávaságának újabb bizonyítékán. Abner meg is jegyezte:

- Inkább vigyük haza! Ugyanabban a ketrecben lehetne mutogatni, mint azt a másik állatot, amit magunkkal hoztunk. Visszavisszük Kentuckyba, hogy egy sátorban mutogassuk a vásáron, mindjárt a dutyi mellett, nem igaz?

Az apa fenyegető homlokráncolása figyelmeztette a fiatalembert, hogy jó lesz a gúnyolódást abbahagyni. Abner lázadó pillantást váltott öccseivel, de elhallgatott. Folytatták útjukat le a völgybe, amíg az égerbozóthoz nem értek.

Az eget sötéten vonuló felhők borították. Alattuk vízimadarak ezrei húztak hosszú, fárasztó röptükben dél felé. Hirtelen szél kerekedett, és olyan vadul söpört végig a völgyön, hogy az emberek alig tudtak előbbre jutni. Amikor a szél kissé elcsendesedett, mintha a vihar odafenn tombolt volna tovább. Hatalmas felhőtömegeket szaggatott és kergetett maga előtt. A bozót fölött még mindig ott keringtek a dögkeselyűk, nehéz szárnyukkal a szélnek ellene szegülve; időnként leereszkedtek, majd rémült vijjogással újra a levegőbe emelkedtek.

Sokáig állt Ishmael feleségével és fiaival egy csoportban. A rettegéssel keveredő álmélikodás bénította meg őket. Halálos csendben meredtek maguk elé. Végre Eszter hangja törte meg a csendet.

- Hívjátok ide a kutyákat, és küldjétek a bozótba! - mondta. - Elegen vagytok, férfiak, hogy akár egy medvével is megbirkózzatok. Szólítsátok a kutyákat, ha mondom! Enoch! Abner! Gabriel! Hát megsüketültetek?

A fiúk egyike engedelmeskedett. Nagy nehezen sikerült a kutyákat elcsalni a bozót szélére arról a helyről, ahol megtorpantak.

- Hajtsd csak be őket a bozótba! - kiáltotta az asszony. - Vigyázz, Ishmael! Nyisd ki a szemed, Abiram! Ha valami veszélyes állat tör ki, mutassátok meg, hogy mesterei vagytok a puskának. De ha félték, majd megszégyenítelek én magam a gyerekek előtt!

A fiúk, akik eddig erősen fogták a kutyákat, eleresztették örveiket, és hangos kiáltással uszították őket a bozótba. Az öreg kutya néhány lépést tett, aztán visszahőkölt, és minden tagjában reszketve megállt. A fiúk biztató kiáltásaira csak hosszú, elnyújtott vonítással válaszolt. Egy pillanatig a fiatal is csak ezt tette, de aztán izgatottan felugrott, és bevetette magát a bozótba. Most különös, ijesztő ugatás hallatszott, és a következő pillanatban a kutya újra előugrott a bozótból, és riadtan körberohant, ugyanúgy, mint az előbb.

- Hát egyetlen férfi sincs köztetek? - kiáltotta Eszter. - Akkor majd bemegyek én!

- Mama! Maradj itt! - kiáltotta Abner és Enoch egyszerre. - Ha mindenáron látni akarod a bestiát, mi majd kipiszkáljuk!

Alaposan megvizsgálták fegyverüket, és lövésre készen tartották, azután elszánt léptekkel behatoltak a sűrűbe. A kutyák egyre hangosabban és panaszosabban vonítottak. A keselyűk olyan alacsonyan szálltak, hogy nehéz szárnyaik a bozótot súrolták. A szél sivitva söpörte a kopár prérit. A fiúk lélegzetüket visszafójtva várakoztak. Még Eszter szívdobogása is elakadt, amikor Abner és Enoch eltűnt a bozótban, melynek hervadt ágai összecsapódtak mögöttük. Mély, ünnepélyes csend következett. Majd két hangos kiáltás hasított a levegőbe, utána még borzalmasabb csend borult a bozóra.

- Gyerekek, gyertek vissza! Vissza, gyermekeim! - kiáltotta az anya, de hangja elnémult, és minden érzéke megdermedt rémületében, amikor a két vakmerő ifjú sápadt arccal, szinte önkívületi állapotban előjött a bozótból, és az elveszett Asa merev, mozdulatlan holttestét letette lába elé. A halott arcán világosan fel lehetett ismerni az erőszakos halál jeleit.

A kutyák még egy utolsó, szívfacsaró vonításban törtek ki, azután elrohantak, és eltűntek az imént elszabadult szarvas nyomában. A madarak felröppentek a felhők felé, és panaszos vijjogásuk betöltötte a levegőt - mintha tiltakoztak volna az ellen, hogy megfosztották őket borzalmas zsákmányuktól.

VII. A GYANÚ ÁRNYÉKA

- Helyet! Félre innen, mind! - mondta Eszter rekedt hangon, félretolva a halott körül tolongó férfiakat. - Én vagyok az anyja! Nekem több jogom van hozzá, mint másnak. Istenem, istenem, ki tette ezt? Beszélj, Ishmael, Abiram, Abner, szóljatok már végre! Mondjátok meg az igazat! Ki követte el ezt a véres gaztettet?

Ishmael nem válaszolt. Puskájára támaszkodva állt ott, és fájdalomtól sajgó szívvel nézte elsőszülött fia holttestét. Ám az anyja leroskadt mellé a földre, ölébe vette Asa hideg, borzalmasan eltorzult fejét, és közelről nézett arcába, melyen fel lehetett ismerni az irtózatos halálküzdelem nyomait. Asa szája bezárult örökre, de hallgatása többet mondott minden vádnál és panasznál. Ishmael megpróbálta néhány keresetlen szóval vigasztalni feleségét, de az asszony oda sem figyelt.

Ujjai a halott zilált hajával játszadoztak, és arcát simogatták, mint egy alvó gyermekét.

Majd hirtelen felemelte kezét, mintha el akarná hárítani a csapást, mely első fiát, büszkeségét, oly hirtelen leterítette. A lomha Abner elfordult. Gombóc volt a torkában, nagyot nyelt, aztán kinyögte:

- Anya azért int, hogy keressünk valami nyomot, mely a tetteshez vezet. Meg kell tudnunk, ki ölte meg Asát!

- Ki ölte meg? Hát az átkozott sziúk! - kiáltott fel Ishmael. - Most már kétszeresen vagyok az adósuk. De esküszöm, harmadszorra visszafizetek nekik mindent!

Fiai azonban nem érték be ezzel a kijelentéssel. Talán örültek is, hogy elfordulhatnak a szomorú látványtól, és valami cselekvésben vezethetik le a szívükben dúló tompa indulatot. Neki-láttak a nyomok keresésének. Ishmael nem intette le őket, bár arca elárulta, hogy nem vár semmi eredményt. Abner és Enoch egyszerre jegyezték meg, hogy a holttestet majdnem egyenesen ülő helyzetben találták meg, hátát egy halom hervadt lombnak támasztva, melyet feltornyozott a szél, keze pedig még halálában is egy letört égerfaágat szorongatott. Nyilván ez az ülő helyzet riasztotta el a mohó dögkeselyűket, és tartotta vissza attól, hogy tüstént lecsapjanak áldozatukra. Az égerfaág pedig azt bizonyította, hogy Asa még élt, amikor a bozótban keresett menedéket. Valamennyien egyetértettek abban, hogy a nyílt mezőn kapta halálos sebét, és félholtan vonszolta magát a bozót rejtekébe. A széles nyom is megerősítette ezt a feltevést. A további vizsgálódás kiderítette, hogy a bozót szélén kétségbeesett küzdelem játszódhatott le. Az ágakat letaposták, a nedves talaj mélyen besüppedt, és alvadt vér töltötte ki a talaj repedéseit.

- Nyilvánvaló, hogy a prérin lőtték le, és itt keresett menedéket - mondta Abiram. - Az indiánok nagy többségben voltak, amikor megtámadták, és hősieken védekezett, amíg erejéből futotta.

Ishmael nem érte be ezzel, és azt követelte, hogy magát a holttestet is vizsgálják meg. Megállapították, hogy puskagolyó ölte meg: a válla alatt hatolt be a testébe, és a mellén keresztül távozott. A határvidék emberei jól értenek lőtt sebekhez, és könnyen megállapították, mi történt. A fiúk arca bizonyos elégtételt árult el, amikor Abner határozott hangon kijelentette, hogy Asát orvul, hátulról támadták meg.

- Nem is lehet másképp - mondta Ishmael komoran. - Ne felejtsetek el, fiúk, hogy bármilyen erős is az ellenfél, amíg férfi módjára, szemtől szembe támad, nem győzhet le titeket. Csak a gyáva orvtámadás ütötte ki Asa kezéből a fegyvert. De mit csinálsz, Eszter, térj észhez! Ne rángasd a szegény fiú haját és ruháját! Azt hiszed, így életre tudod kelteni?

- Nézzétek! - vágott a szavába Enoch, aki a halott fölé hajolt. - Itt a golyó!

A golyót bátyja ruhájában találta meg. Ishmael a kezébe vette, és sokáig nézte, vizsgálta.

- Látom már - dünnyögte végre összeszorított fogai közül. - Kétségtelenül annak a nyomorult vén trappernek a golyója! Itt a jele is: hat kis lyuk kereszt alakjában. A vadászok szeretik saját jelükkel ellátni golyóikat arra az esetre, ha vitás, kit illet meg az elejtett vad.

- Akár esküvel is tanúsíthatom! - kiáltott fel Abiram diadalmasan. - Ő maga mutatta nekem a golyóit, miközben dicsekedett, milyen sok szarvast ejtett el velük. Elhiszed végre, Ishmael, hogy a vén gazember az indiánok javára kémkedik, és összejátszik velük?

Az ólomgolyó kézről kézre járt. A fiúk közül több is visszaemlékezett rá, hogy ily módon megjelölt golyókat láttak az öregnél, amikor letelepedett rőzsetüyük mellé, ők meg kíváncsian nézegették felszerelését.

Ezen a seben kívül számos kisebb sebet és zúzódást fedeztek fel a holttesten, valamint heves dulakodás jeleit attól a helytől kezdve, ahol az első vér folyt, egészen a bozót sűrűjéig. Ebből arra következtettek, hogy a gyilkos jóval gyengébb volt áldozatánál, aki még haldokolva is félelmetes ellenfélnek bizonyult. Hogy a gyilkos nem lőtt másodszor is, könnyen megmagyarázható azzal az aggodalommal, hogy több lövés esetleg odacsődíthetett volna más vadászokat is, akik a közelben portyáztak. A halott puskáját nem találták sehol; nyilván támadója rabolta el. De a nyomok kétségtelenül bebizonyították, hogy Asa halálos sebe után még sokáig kétségbeesett ellenállást tanúsított. Ishmael fájdalmas büszkeséggel hangoztatta újra meg újra:

- Úgy esett el, mint egy hóshöz illik! Még halálában is rettegéssel töltötte el aljas gyilkosát. Gyertek, fiúk, ássuk meg a sírját, aztán üldözőbe vesszük a gazembert.

A fiúk néma gyászban láttak munkához. Sok időbe és nehéz fáradságba került, amíg elég mély gödröt ástak a kemény talajban; azután többen levetették kabátjukat, és teljesen beburkolták a halottat. Eszter még mindig mozdulatlanul ült mellette a földön. Ishmael odalépett hozzá, és megmondta neki, hogy a halottat el kell temetni. Eszter felállt és némán követte szűk nyugvóhelyére. Aztán leült fejtől a sírgödörhöz, és vörösen égő szemmel figyelte a fiúk minden mozdulatát. Amikor elég földet lapátoltak a holttestre, Enoch és Abner leereszkedtek a sírba, és keményre dőngölték a földet. Arcukon a testvéri gondoskodás kifejezése a gyásszal vegyült össze. Erre az utolsó szolgálatra szükség volt, így akadályozták meg, hogy a farkasok és sakálok kikaparhassák a holttestet. A dögkeselyűk megint megjelentek a levegőben, és vad vijjogással köröztek a sír fölött, mintha a halott hozzátartozóit el akarnák riasztani kegyeletes kötelességüktől.

Ishmael összefonta karjait a mellén, úgy állt a gödör mellett, és szemrebbenés nélkül nézte a szomorú kötelesség teljesítését. Azután megemelte sapkáját fiai felé, mintha segítségüket megköszönné; olyan méltóságteljes viselkedést tanúsított, mely egy művelt embernek is becsületére vált volna. Az egész idő alatt megőrizte nyugodtságát. Arcán mélységes fájdalom tükröződött, de nem vesztette el önuralmát, amíg örökre hátat nem fordított a sírnak, mely elsőszülött fiát magába zárta. Arca csak aztán rándult meg, és szemébe könnyek tolultak. Gyermekei reá függesztették tekintetüket, mintha tőle várnának példamutatást, hogy érzelmeiket miképpen juttassák kifejezésre. De apjuk arca kisimult. Karon fogta feleségét, és gyengéden felemelte a földről, mint egy gyermeket, és szilárd, de jóságos hangon ezt mondta:

- Gyere, Eszter. Mindent megtettünk, amit apa és anya gyermekéért tehet. A fiút felneveltük, és olyan férfi lett belőle, akinek nincs párja az egész határvidéken. A sors elvette, és most eltemettük. Menjünk haza.

Az asszony lassan elfordította tekintetét a friss sírról, és kezét ura vállára tette.

- Ishmael, Ishmael - mondta -, utoljára indulatosan beszéltél velem, és haraggal váltál el tőlem!

- Bárcsak a jó isten is olyan készségesen bocsátaná meg bűneit, mint én minden hibáját! - felelte Ishmael nyugodtan. Magához szorította az asszonyt, és elvezette. Amikor a dombtetőre értek, ahonnan utoljára láthatták Asa sírját, valamennyien megfordultak, mintha összebeszéltek volna, és még egy pillantást vetettek a szomorú helyre. A kis sírhalmot nem láthatták tisztán, de a fölötté köröző, vadul rikácsoló madarak hátborzongató bizonyossággal mutatták meg, hol van. Az ellenkező irányban pedig egy kis kék magaslat a látóhatáron azt a helyet jelezte, ahol a család másik felét hagyták. Eszter vonakodva mondott búcsút Asa sírjának, és némán követte a szomorú menetet hazafelé. Mindnyájan úgy érezték, hogy a szomorú sors, mely Asát sújtotta, szorosabban összekovácsolta a családot.

Sokáig tartott az út hazafelé. Dél már régen elmúlt, amikor az a kék magaslat a látóhatáron világosan kivehető alakot öltött, és megint olyan lett, mint egy világítótorony, mely kiemelkedik a tengerből. Végül már a szikla körvonalait, sőt egyes fákat is fel lehetett ismerni.

- Mit mondjunk a kislányoknak? - sóhajtott Ishmael, aki az egész úton mindig talált néhány vigasztaló szót, hogy felesége szívének sajgó fájdalmát enyhítse. - Szomorú viszontlátás lesz. A gyerekek nagyon szerették Asát. Ha vadászni ment, mindig hozott nekik valamit.

- Soha nem felejtette el! - zokogott fel Eszter. - Asa volt a büszkeségem. A többi fiam nem sokat ér hozzá képest.

- Az már nem igaz - felelte az apa, és büszkén nézett végig az atléták csapatán, mely kis távolságra tőlük, nyomukban haladt. - Ne beszélj így, jó Eszterem. Kevés apának és anyának van oka olyan büszkének lennie, mint nekünk.

- És olyan hálásnak! - felelte az asszony alázatosan. - Inkább mondd azt, hogy alázatosnak, Ishmael!

- Jól van, legyen alázatos, ha neked ez a szó jobban tetszik. De miért nem mutatkozik Nelli? A gyerekek talán alszanak, ő meg bizonyára ábrándozik. Mindig csak Tennessee-re gondol. Az unokahúgod nem való a végekre, Eszter!

- Igen, lélekben mindig távol van. Már akkor is félttem ettől, amikor magamhoz vettem, mert árvaságra maradt, és nem volt senkije rajtam kívül. A halál kíméletlenül feldúlja a családokat, Ishmael! Abban reménykedtem, hogy Asa meg Nelli egyszer még a helyünkbe lépnek, de a sors másképp határozott.

- Mondtam már, hogy nem határvidéki asszonynak való. Abból is láthatod, hogyan őrzi a házat, amíg a férfi vadászaton van. Abner, süsd el a puskádat, hadd tudja meg, hogy jövünk!

A fiatalember olyan buzgalommal engedelmeskedett, mely elárulta, hogy maga is szeretné, ha megpillanthatná a lányt a sziklatetőn. De a jeladást nem követte semmiféle válasz. Néhány pillanatig feszült figyelemmel lesték a szirtet, azután önkéntelenül is valamennyien elsütötték puskájukat. Ezt a ropogást lehetetlen volt meg nem hallani.

- Kijött! - kiáltott fel Abiram. - No, végre!

- Nem jött ki senki - mondta Eszter. - Az én alsószoknyámat látod, az lebeg a szélben. Magam akasztottam a kötélre száradni.

- Igazad van. De most már igazán jön. Úgy látszik, kényelmesen elterpeszkedett a sátorban. De nem! - tette hozzá Ishmael, és máskor oly merev arcán nyugtalanság tükröződött. - Magát a sátrat rángatja a szél. A gyerekek, úgy látszik, kioldozták a tartóköteleket. Ha nem igyekszünk, elrepül az egész!

Még ki se mondta, amikor erős szélroham támadt, melynek irányát a felkavart por mutatta. A porfelhő felfelé szállt, egyenesen arra a helyre, ahová valamennyien felbámultak. A laza ponyva ide-oda lebegett, a sátor megingott, majd visszanyerte egyensúlyát. De a következő szélroham már egészen felborította a sátrat, mely lezuhant a szikláról, és mint egy óriási madár, szállt alá a prérire.

A helyében nem maradt más, csak a kopár, fehér sziklatető. Mindnyájan megdöbbenően néztek. Olyan elhagyatott volt, mint az ideköltözésük idején, amikor először látták.

- A gyilkosok itt voltak! - sikoltott fel Eszter. - Jaj, szegény gyermekeim!

Ishmael maga is megrendült egy pillanatra a váratlan új csapástól. De megrázkódott, mint egy álmából felriadt oroszlán, hatalmas ugrással a palánknál termett, egyetlen mozdulattal félrelökte útjából a fatörzseket, mintha csak pálcikák volnának, és felrohant a sziklaösvényen. Vad lendülete megmutatta, mire képes egy lomha ember, ha indulatba jön.

Amikor Ishmael elindult fiaival Asát megkeresni, Ellen Wade az első órákban azt se tudta, mihez kezdjen előbb. A gyerekek egy percnyi nyugtot sem hagytak neki. Mindig kellett nekik valami; hol éhesek voltak, hol szomjasak, s szüntelenül újabb meg újabb kívánságokkal tették próbára türelmét. Végre aztán egy kis levegőhöz jutott, és beosont a sátorba, hogy kipihenje magát. Ekkor a gyerekek hangos kiáltásai újra kiszóltatták.

- Nézd csak, Nelli! Oda nézz! - kiáltotta egy fél tucat élénk gyermekhang. - Emberek közelednek! Phoebe azt mondja, szíű indiánok!

Ellen gyorsan arra nézett, ahová a kinyújtott kis karok mutattak. Nagy rémületére több férfit látott a szikla felé sietni. Megszámolta őket - négyen voltak, de ilyen messziről nem tudta megállapítani, miféle emberek. Annyi bizonyos, hogy nem tartoztak a családhoz. Félelmetes pillanat volt. Ellen a ruhájába kapaszkodó, rémült gyereksereg nézett, és eszébe jutottak a női hőstettekről szóló történetek, amelyeket a határvidéken gyakorta mesélgetnek. Az egyikben három-négy asszony egyetlen férfi segítségével napokon át visszaverte több száz indián támadását; a másikban asszonyok egészen egyedül védték meg gyermekeiket és távol levő férjük minden jószágát. Sőt egy olyan történet is volt, amelyben egy indián fogságba került asszony az őreit álmukban megölte, és gyermekeivel együtt sikerült megszöknie. A kislányok is ezekre a történetekre gondoltak, és kipirult arccal készültek a sziklavár védelmére.

Ellen a két nagyobbacska lányt az emelőrudak mellé állította, hogy kellő pillanatban sziklákat zúdítsanak a támadók fejére. A kisebb gyerekeket úgy állította fel, hogy messziről felnőtteknek nézzék őket, és így a védősereg száma nagyobbak tűnjék fel a valónál. Ellen maga mint parancsnok a középben foglalt helyet, és igyekezett nyugalmát, amennyire lehetett, megőrizni. Mert ha műveltség és erkölcsi bátorság tekintetében magasabban állt is a squatter gyermekeinél, fizikai bátorság dolgában nem vehette fel velük a versenyt; hiányzott belőle a közöny a veszéllyel szemben, az a bizonyos érzéketlenség, amely a katonai nevelés eredménye. Ezek a gyerekek a civilizált világ határán nőttek fel, életük örökös vándorlásban és ezernyi nélkülözés között telt el; megszokták a vadon sokszor borzalmas meglepetéseit, és alighanem ugyanolyan bátrak lesznek, mint az anyjuk. Eszter asszony hőstetteit olyan gyakran emlegették a családban, hogy a kislányok büszke elszántsággal igyekeztek a nyomába lépni.

Az idegenek már a szikla tövében voltak, de ekkor megpillantották a két puskacsövet, mely a terasz pereméről meredt feléjük. Megtorpantak, és egy magas fűvel borított halom mögött tanácskozni kezdtek. Vagy öt percen át, amely Ellen szemében végtelen hosszúnak tűnt, figyelték az erődöt. Végre kilépett közülük egy ember, és a jelek szerint nem annyira ellenség-, mint inkább parlamenterként közeledett feléjük.

- Phoebe, lőj már!

- Nem, Hetty, lőj te! - kiáltották Ishmael nagyobb leánykái félig rémülten, félig meg harci vágytól égve.

Ellen mentette meg a közeledő férfit, ha nem is a biztos haláltól, de mindenesetre a halálos ijedelemtől. Odakiáltotta a leányoknak:

- Tegyétek le a puskát! Nem látjátok, hogy a doktor az?

A lányok engedelmeskedtek, de csak annyiban, hogy levették ujjukat a ravaszról, de a puskákat nem tették félre. A doktor, aki eddig is igen óvatosan lépkedett, most fehér zsebkendőt vett elő, és hevesen lengette, amíg hallótávolságba nem érkezett.

Jó hangosan, sőt túl hangosan kiáltotta:

- Hé, ti odafenn! A törvény nevében követelem, hogy ne tanúsítsatok ellenállást!

- A doktor is ellenségünk, Nelli! - kiáltotta Phoebe. - Nem hallod, hogy a törvényről beszél?

- Várjatok egy kicsit! - felelte Ellen. - Hallgassuk meg, mit akar.

- Figyelmeztetek mindenkit - kiáltotta a doktor még túl hangosan, de remegő hangon -, hogy én az Egyesült Államok békés polgára vagyok. Aki fegyvert emel rám, felelni fog érte!

- Azt hittem, ön a család barátja! - kiáltotta le Ellen. - Szerződést kötött Bush úrral...

- Az a szerződés érvényét veszítette. Becsaptak és félrevezettek. Ezért a szerződést, melyet Ishmael Bush squatter Obed Battius doktorral kötött, semmisnek jelentem ki. De gyerekek, ez egy jelentéktelen ügy, egy semmiség! Apátokat ezért nem fenyegeti semmi baj. Tegyétek hát le a puskákat, és hallgassatok a józan ész szavára. Magával, Nelli, mindig barátságosan beszélgettem; hallgasson meg legalább maga! Ismeri annak az embernek a jellemét, akinél lakik, és tudja, hogy a rossz társaság milyen veszedelmes. Mondjon le helyzete csekély előnyeiről, és engedje át nekünk békésen a terepet. Az ellenállás ügyis hiábavaló, egész hadsereg áll mögöttünk. Adja át a sziklát! Ti meg, gyerekek, tegyétek félre azokat a veszedelmes fegyvereket! Egy ember élete nem játék, értsétek meg! Hát elfelejtetted, Hetty, hogy én csillapítottam a fájdalmadat, amikor a füled gyulladásba jött? Te meg, hálátlan Phoebe, talán még ma is jajgatnál kínodban, ha én nem húztam volna ki a lyukas zápfogadat! Tegyétek hát félre a fegyvereket, és fogadjátok meg az olyan ember tanácsát, aki mindig jó barátotok volt!

A felszólításnak nem volt foganatja. Először is alig értették meg; a lányok csak egy fenyegetően hadonászó ember szitkozódását vették ki belőle. Gondolatmenete még Ellent sem győzte meg. Miközben a doktor beszélt, többször elnevette magát, és végül így felelt:

- Nem tudom, mit akar, Battius doktor, de egy bizonyos: nagyon csalódik, ha azt hiszi, hogy én elárulom azokat, akik bíznak bennem. Figyelmeztetem, óvakodjék minden erőszaktól. Akik mellettem vannak, nem is fogadnának szót nekem, ha azt parancsolnám, hogy adják meg magukat. Ismerheti ennek a családnak a természetét, és tudhatja, hogy nem tanácsos feldühösíteni őket.

- Elég jól ismerem az emberi lelket - felelte a természetbúvár, miközben gyorsan hátrált -, de itt jön valaki, aki egy bizonyos lány lelkét mindenestre jobban ismeri, mint én, és átadom neki a szót.

- Ellen! Ellen Wade! - kiáltotta Paul Hover, aki most ért oda. - Bevallom sohasem képzeltem volna, hogy egyszer még ellenségként állunk szemben egymással!

- Erre nem is kerülne sor, ha nem kívánnál tőlem olyasmit, ami lehetetlen. Tudod, hogy Bush bácsi rám bízta a családját, és én nem élek vissza a bizalmával. Nem engedem fel ide ellenségeit, hogy gyermekeiket megöljék, és elrabolják azt a keveset, amit az indiánok meghagytak nekik.

- Hát gyilkos vagyok én, Ellen? Vagy azt hiszed talán, hogy ez az ősz ember és az a katonatiszt - közben azok is odaérkeztek - olyasmire vetemednének, ami becstelen és embertelen?

- Hát mit akarnak tulajdonképpen? - kiáltott fel Ellen, most már kezét tördelve.

- Azt az állatot! - rikoltotta a doktor. - Azt a veszedelmes vadállatot, amit Ishmael Bush rejteget!

- Kedves kisasszonyom... - kezdte a fiatal férfi, akit Ellen most látott életében először, de a trapper félbeszakította.

- Bízta csak erre a fiatalemberre - súgta a tiszt fülébe. - A szív szava erősebb az ész szavánál.

- Értsd meg, Ellen, kiderült az igazság! - kiáltotta Paul. - Nyomára akadtunk a squatter titkos gatzetteinek. Érvényt akarunk szerezni a jognak és az igazságnak! Az ártatlan foglyot ki akarjuk szabadítani. És ha csakugyan az a derék és becsületes teremtés vagy, akinek mindig tartottalak, nem állsz az utunkban, hanem csatlakozol hozzánk!

- Ünnepestes esküt tettem...

- Az ígéret, amit tudatlanságunkban vagy kényszerhelyzetben tettünk, nem kötelez semmire! - kiáltotta a doktor.

- Megesküdtem mindenre, ami szent - folytatta Ellen -, hogy soha nem árulom el senkinek, mi van a sátorban, és nem leszek segítségére a fogolynak, ha szökni próbál! Mindketten rettenetes esküt esküdtünk, és talán csak ennek köszönhetjük, hogy életünknek megkegyelmezték. Úgy látom, ti ismeritek a titkot, de leszögezem, nem tőlünk tudtátok meg! Halljátok?! Mi nem árultuk el senkinek!

- Hallatlan ostobaság! - kiáltott fel a doktor. - Saját érdeke ellen makacskodik!

- Szidalmaival csak megharagítja - jegyezte meg a trapper. - Bízta csak a fiatalemberre. Még néhány szó, és olyan szelíd lesz, mint egy őzike. De nem a maga szavától, maga nagy tudós!

- Ez az egyetlen esküd, Ellen? - kiáltott fel Paul fájdalmas hangon. - Másnak nem tettél fogadalmat? Másnak nem tartozol hűséggel? A squatter szava csupa méz, és minden más szó értéktelen viasz?

Még ilyen messziről is észre lehetett venni, hogy a lány sápadt arca lángba borul. Egy pillanatig tétovázott, aztán hevesen kifakadt.

- Nem tudom, milyen joggal kiáltjátok világgá az én legbensőbb titkaimat! Nem tudom, egyáltalán ígértem-e bárkinek is valamit! Nem tárgyalok tovább valakivel, aki ilyen önző és kíméletlen, és csak magával törődik!

- Ez már sok, gyermekem! - kiáltott fel a trapper. - A fiatalember ezt nem érdemelte meg. Az ígéret komoly dolog, és nem lehet félredobni, mint egy elejtett bölény szarvát!

- Jó, hogy a szavamra emlékeztet - felelte Ellen. - Már majdnem megfeledkeztem az eskümről.
- Ezek a nők! - csóválta fejét az öregember csalódottan. - Nem arra megy, amerre a szíve húzza, hanem éppen az ellenkező irányba.

- Ellen! - kiáltotta az idegen. - Ha így szólíthatom...

- Van családnevem is - felelte a lány.

- Kérem, Miss Wade - folytatta az idegen udvariasan. - Engem nem köt semmiféle eskü vagy ígéret. Engedje meg hát, hogy felmenjek a sziklára egészen egyedül. Szavamat adom, hogy a rokonának nem leszek ártalmára, és minden kárát megtérítem.

Ellen már tétovázott, de ekkor pillantása Paulra tévedt, aki puskájára támaszkodva, színlelt közönnyel fütyörészett. A lány felfortyant.

- Amíg Bush úr haza nem jön, én vagyok ennek az erődnek a parancsnoka, és nem engedek fel ide senkit!

- Ne vesztessük a drága időt! - jelentette ki a fiatal tiszt. - A nap már lemenőben van, és kár minden szóért!

Battius doktor megvakarta fejét.

- Az óvatosság a bölcsesség anyja, a siker pedig a bölcsesség gyermeke - mondta.

- Szóval az óvatosság a siker nagymamája! - vágott a szavába Paul gúnyosan, de a doktor rendületlenül folytatta:

- Javasolom, hogy vonuljunk vissza kissé ettől a bevehetetlen erődtől, és tanácskozzunk. Talán kisütünk valami okosat.

- Én meg azt mondom, rohammal kell bevenni a várat! - felelte a tiszt a magasba nézve és az akadályokat mérlegelve. - A kockázat nem túlságosan nagy. Legfeljebb egy legurított kő eltöri a karunkat, vagy betöri a fejünket. A puskát talán nem is tudják elsütni.

- Akkor hát rajta! - kiáltotta a méh vadász, és egyetlen ugrással a sziklaperem alatt termett, olyan helyen, ahol már nem érhetette el a puskagolyó. - Megállj, te makacs kis ördög! Mindjárt megszelídítelek!

- Paul, Paul, ne légy könnyelmű! - kiáltott le Ellen a magasból. - Még egy lépés, és összezúznak a kövek! A lányok már taszítják!

- Akadályozd meg, ha féltesz! - felelte Paul.

- Próbálja csak meg! - kiáltotta a nagyobbacska lányok egyike gúnyosan. - Ismerlek, Nelli Wade! Szíved mélyén te is a törvény embereivel tartasz! De mi majd megmutatjuk neked!

- Meg ne mocsanj, Paul, ha kedves az életed! Maradj ott a szikla alatt!

- Soha! Inkább meghalok!

- Mindenre, ami szent, én kérem, hogy várjon! - szólalt meg egy lágyan csengő hang a magasban. - Senki se dobja el az életet! És senki se vegye el másnak az életét!

A kiejtés idegenszerű volt, de maga a hang megejtően kedves. Mindnyájan arra néztek. Fenn a sziklatetőn ugyanaz a jelenség tűnt fel, mint a múltkoriban, amikor Ishmael Bush pillanatnyi dühében majdnem eltalálta Ellent a puskája golyójával.

- Inez, Inez! - kiáltott fel a tiszt. - Hogy végre újra látlak! Kiszabadítlak, ha ezer ördög állja is utamat! Előre!

A sátorból váratlanul kilépő női alak annyira meghökkentette a terasz védőit, hogy egy pillanatra elvesztették fejüket. De amikor Middleton felkiáltott, Phoebe - alig tudva, hogy mit csinál - puskáját a nőalak felé fordította és elsütötte. A titokzatos nő eltűnt. Ellen felsikoltott rémületében, és felszaladt hozzá a sátorba.

Paul felhasználta a zűrzavart odalenn. A sziklához lapulva helyet csinált Middletonnak, aki egy ugrással ott termett mellette. Battius doktor is követte, mert a lövés annyira megrémítette, hogy ösztönszerűen a sziklafalnál keresett fedezéket. A trapper nyugodtan ott maradt, ahol volt. De ha nem is vett részt az ostromban, őrhelyéről értesítette barátait mindenről, ami odafenn történt, és szinte irányította hadmozdulataikat.

Eszter gyermekei méltóknak bizonyultak rettenthetetlen anyjukhoz. Felkészültek a védekezésre immár láthatatlan támadók ellen, akik ott voltak a terasz alatt. Paul felkiáltott hozzájuk, hogy adják meg magukat, de erélyes kiáltása éppen olyan hatástalan maradt, mint a trapper figyelmeztetése, hogy jó lesz abbahagyni a tréfát, mert nagyon ráfizethetnek. A gyerekek egymást bátorítva, odagörgették a nehéz kődarabokat a terasz peremére, és a két puskát is készenlétben tartották.

- Maradjanak csak a kiugró szirt alatt! - kiáltotta a trapper, és utasította Pault, mit tegyen. - A lábát húzza beljebb! Hopp, éppen ideje volt! A következő pillanatban már szétzúzta volna az az ostoba kődarab! Ön meg, aki az Uncas névvel büszkélkedhetik, most nyugodtan ugorhat egyet jobbra. Bravó, gyönyörű ugrás volt! Legalább húszlábnyi előrehaladás! FÜRGE SZARVAS IS BÜSZKE LETT VOLNA RÁ! Vigyázat, az a bokor nem tart, nem szabad megkapaszkodni benne! Mégis? Bravó, sikerült! Lövöldözzetek csak, kislányok..., öreg füleim megszokták a golyók süvítését, és különben is több mint nyolcvanéves vagyok már, nincs sok veszítenivalóm... - Szomorú mosollyal megrázta a fejét, amikor egy golyó, amelyet az elkeseredett Hetty küldött felé, baj nélkül zúgott el a feje mellett. Ha ilyen gyenge ujj nyomja meg a ravaszt, nem is érdemes hederíteni rá! - folytatta. - De azért mégis borzasztó, hogy az emberi természet milyen gonosz! Ilyen fiatal teremtések, és szemrebbenés nélkül megölnének! Bravó, állat- és növénykutató - ezt igazán jól csinálta! No, még egy ugrás - nem ismerek rá a doktorra! Az istenért, ne hetvenkedjék! Maradjon csak a fedezékben!

A természetbúvár megérdemelte ugyan a dicséretet, de hősiessége okát illetően a trapper tévedett. Miközben a jeles természetbúvár óvatosan és szorongó szívvel kúszott a sziklán felfelé, hirtelen megpillantott egy ismeretlen növényt egy meglehetősen kiálló szirten. Erre megfélekedezett az óvatosságról, megfélekedezett mindenről, csak a dicsőségre gondolt, mely a tudományos világban vár rá, ha egy új növényt fedez fel. Úgy csapott le rá, mint veréb a légyre. A következő pillanatban nagy szikladarabok zúdultak le ijesztő robajjal mellette. A doktor eltűnt a porban és a kisebb kövek görgetegében. A trapper már lemondott a tudós életéről, de lám, amint a por leülepedett, a doktor nyugodtan kuporgott egy kis sziklamélyedésben, mely akkor keletkezett, amikor a szirtfal egy darabja levált, és a legurított szikla után zuhant. Ott ült Battius, kezében valami leszakított zöldséggel, és oly diadalmasan nézte, majd elnyelte a szemével. Paul villámgyorsan odaugrott mellé, erre a biztos helyre, és anélkül, hogy engedélyt kért volna rá, nyugodtan felhágott a doktor vállára, majd erről a zsámolyról egy újabb ugrással elérte a bástyának azt a hézagát, amelyet a legurított szikla hagyott maga mögött. Middleton sem kellett nógatni. Már is ott volt a nyomában. Mindketten megragadták a kislányokat, és egy pillanat alatt lefegyverezték őket. Így történt, hogy a citadella, melyet Ishmael bevehetetlennek tartott, rövid, vértelen küzdelem után az ellenség birtokába került.

VIII. INEZ TÖRTÉNETE

Louisiana első gyarmatosai spanyolok voltak. Ezt a területet a spanyol kormány engedte át a franciáknak, akik aztán eladták az Egyesült Államoknak. Amikor az amerikai telepesek behatoltak az újonnan megszerzett nyugati territóriumba, a régi spanyol gyarmatosok szelíd és kényelmes utódai szívesen fogadták a jövevényeket; maguk is örültek, hogy a spanyol uralmat köztársasági kormány váltja fel, és az önkény helyét a törvény foglalja el. Mégis bizonyos időbe került, amíg a spanyol király engedelmes alattvalói a szabadságban felnőtt emberekkel, a katolikusok a protestánsokkal és az elpuhult, tunya régi birtokosok a vállalkozó szellemű, tetterős új telepesekkel összekeveredtek. Ebben nagy részük volt a bájos déli lányoknak és asszonyoknak.

Middleton azokkal a csapatokkal érkezett ide, amelyeket az amerikai kormány küldött a rend fenntartására. Az elsők közé tartozott, akit egy szép louisianai lány rabul ejtett. A katonai tábor közelében, melynek ő volt a parancsnoka, élt a legrégebb spanyol telepesek egyike, Don Augustin de Certavallos, kinek nevét az óhazában éppen olyan jól ismerték, mint itt, hiszen ősei történelmi hősök, híres „grandok” voltak, rokonai pedig magas méltóságokat viseltek. Származása, melynek olyan nagy jelentőséget tulajdonított, noha mások számára cseppet sem volt fontos, kissé zárkózottá tette. Nem sietett - a szomszédos földbirtokosok példájára - kitárni háza kapuit az újonnan érkezett katonatisztek előtt. Beérte leánya társaságával, aki szeme fénye és özvegyiségének vigasztalója volt. Inez félig még gyermekként, de a serdülő lányok kíváncsiságával nézte a világot, mely tele volt érdekesnél érdekesebb dolgokkal. A katonák csapata vidám zeneszóval tért vissza estéknként gyakorlatairól. A Certavallos-birtok közelében emelkedő dombtetőn magas árbocra felhúzott lobogót lengetett a szél. A tisztek többnyire délceg termetű, csinos arcú fiatalemberek voltak. Ám mindez semmit sem jelentett volna, ha a véletlen nem hozza magával, hogy Middleton százados valami személyes ügyben komoly szívességet tegyen Don Augustinnak. A földbirtokos kötelességének tartotta, hogy meghívja Middletont a házába, és így köszönje meg szolgálatát.

Ezt a visszapillantást, mely tulajdonképpen történetünket szükségszerűen megszakítja, rövidre akarjuk fogni. Nem ecseteljük részletesen, hogy Inez szépsége mennyire elbűvölte Middletont, s hogy a százados férfias fellépése, jó modora, műveltsége és szemmel látható hódolata milyen hatást tett az addig visszavonultan élő, regényes hajlamú, melegszívű tizenhat éves lányra. Elég az hozzá, hogy beleszerettek egymásba, a fiatalember hamarosan nyilatkozott, és sikerült megnyernie az apa beleegyezését. A kis csapat még hat hónapot sem töltött louisianai állomáshegyén, amikor parancsnoka már vőlegénye volt a környék legszebb és leggazdagabb leányának, akire hatalmas örökség várt.

Házasságuknak egyetlen komoly akadálya a valláskülönbség volt. A leányka könnyebben, Don Augustin nehezebben tette túl magát vallási aggodalmain és előítéletein, amelyeket az amerikai tiszt nagy türelemmel igyekezett eloszlatni. Annál nagyobb ellenállásba ütközött azonban menyasszonya gyóntatójánál, Ignatius atyánál, aki mindent elkövetett, hogy a fiatalembert megnyerje a katolikus hit számára. Végláthatatlan vita következett, valóságos szellemi párbaj, amelyet a pap egy gyakorlott kardforgató ügyességével és fogásaival vívott meg, míg a tisztnek csak két fegyvere volt: az egyszerű, józan ész és a nagyobb látókör. A két ellenfél makacssága körülbelül egyformának bizonyult. A pap már-már belátta, hogy nem sikerül a fiatalembert megtérítenie. De nem engedett semmiképpen, mert attól félt, hogy ezzel saját nyájának hitét ingatná meg.

Közben érkezett az esküvő kitűzött napja. Felhőtlen kék ég borult a tájra, amikor Ignatius atya összeadta a fiatal párt Don Augustin birtoka mélyén, egy kis kápolnában. A daliás jenki tisztnél és a piruló kreol lánynál szebb párt el sem lehetett képzelni. Az esküvőt kis ünnepség követte Don Augustin házában, ahová csak néhány jó barát kapott meghívást. A fiatal férjnek ekkor néhány órára a barakktáborba kellett mennie. Már alkonyodott, amikor halaszthatatlan szolgálati ügyeit elintézve, visszatért Don Augustin házába. A park sűrűjében egy fehér ruha szegélyét vette észre a lombok között. Lábujjhegyen odasietett, és meglátta Inezt, amint a fűben térdelt, és hangosan imádkozott. Miután szavaiból saját nevét is kihallani vélte, megállt egy fa mögött, és hallgatózott. Inez esdekelve kérte isten bocsánatát azért a bűnéért, hogy eretnekhez ment feleségül. Imájában annyi áhítat, annyi őszinte érzés és annyi női gyengédség volt, hogy Middleton még azt sem vette volna rossz néven tőle, ha egyszerűen pogánynak nevezi. Megvárta, míg felesége feláll, és csak akkor lépett oda hozzá. Nem árulta el, hogy mindent hallott.

- Esteledik, Inez - mondta. - Édesapád joggal vetheti szemedre, hogy nem vigyázol az egészségedre. És mit szóljak én, aki legalább úgy szeret, mint az édesapád, de félannyira sem tud neked parancsolni?

- Szeretném, ha *mindenben* hasonlítanál hozzá - felelte Inez, és szemében könny csillant meg. - Érted, édes szívem? Mindenben!

- Igyekszem olyan tiszta szívű és becsületes emberré válni, amilyen ő - felelte Middleton mosolyogva. - De mindenben nem lehetek hozzá hasonló, már azért sem, mert én katona vagyok. Karolj a karomba, kedvesem, és menjünk be a házba, mert már hűvös van.

- Még nem mehetek - felelte a fiatalasszony. - Megígértem hűséges dajkámnak, Inesellának, hogy vacsora előtt meglátogatom. Tudod, hogy milyen korán vesztettem el édesanyámat, és Inesella mindent elkövetett, hogy pótolja. Egy óra múlva otthon leszek.

- Ne kísérjelek el?

- Jobb, ha egyedül megyek.

- Akkor egy óra múlva látlak.

- Úgy van, szívem - felelte Inez, és kezével csókot hintve felé, eltűnt a fasorban.

Middleton tünődve visszaballagott a házba; közben többször is megfordult, és arra nézett, ahol felesége eltűnt, mintha abban reménykedett volna, hogy megpillanthatja még elmosódó alakját a félhomályban. A villában Don Augustin nagy szeretettel fogadta, és nemsokára élénk beszélgetésbe merültek. Terveket szőttek a jövőre, és a százados elmesélte, hogyan élt addig északon.

Ily módon az óra, melyet Inez kitűzött, sokkal gyorsabban telt el, mint távollétében az ura gondolta volna. Végre az órára pillantott, és aggódva látta, hogy az idő eltelt, és Inez még nem jött haza. A nagymutató már újabb félkört írt le, és még mindig nem történt semmi. Middleton nem bírta tovább a várakozást. Felállt, és azt mondta, lemegy Inezért, és hazahozza. Sötét éjszaka volt, a levegő nagyon párás, ami abban a klímában közelgő záporosőre mutatott. A százados hosszú, gyors léptekkel Inesella konyhája felé sietett. Útközben hússzor is megállt, mert úgy képzelte, Inez kecses alakja bukkan elő a sötétből; hússzor is elébe szaladt, aztán csalódva folytatta útját. Végre a konyhá ajtajához ért, kopogott, benyitott és belépett. Már ott állt az öreg dajka előtt, és még mindig nem pillantotta meg feleségét. A dajka pedig kijelentette, hogy a fiatalasszony már jó ideje elindult hazafelé. „Bizonyára elment mellettem a sötétben” - gondolta Middleton, és ugyanazon az úton visszasietett a villába. Inez nem volt ott,

és senki sem látta. Middleton most már izgatottan dobogó szívvel felkereste a parkban azt a helyet, ahol Inez alkonyatkor térdelve imádkozott.

Itt is csalódás várt rá. Csüggesztő bizonytalanság fogta el, maga sem tudta már, mit gondoljon.

Valami arra készítette, hogy ne szóljon senkinek, és csak óvatosan, titokban kutassa tovább felesége nyomait. De mire megvirradt, és még mindig nem tudott felőle semmit, kénytelen volt Don Augustint és háza népét gondjaiba beavatni. Most már nagy eréllyel folytatták a nyomozást, de eredménytelenül. Attól a perctől kezdve, hogy dajkája viskóját elhagyta, Inezt nem látta senki. Így múlt el egyik nap a másik után, anélkül, hogy az eltűnt asszony nyomára akadtak volna. Végül fájó szívvel kénytelenek voltak arra gondolni, hogy Inezt többé nem látják viszont.

Egy ilyen rendkívüli esemény természetesen nagy feltűnést keltett. Az emberek mindenféle feltevésekre gondoltak, és a legkülönbözőbb - részben rosszindulatú - híresztelések keltek lábra. Egyebek közt azt suttogták, hogy a fiatalasszony megbánta házasságát, és *felo de se* (vagyis öngyilkos) lett. Ignatius atya eleinte egy kis lelkiismeret-furdalást érzett, aztán elhatározta, hogy a szomorú esetet felhasználja nyája hitének megerősítésére. Itt is, ott is elejtett egy-egy szót, melyből arra lehetett következtetni, hogy csoda történt: az angyalok meg akarták menteni Inezt attól, hogy eretnekké éljen házasságban, és ezért felragadták a mennybe.

Don Augustin jó apa volt, de kreol is - az a tunya emberfajta, mely hamar belefárad még a szomorúságba is. Némi lázadozás után félig-meddig beletörődött isten akaratába.

És Middleton? A férj, a hűséges szerelmes, a lángoló szívű katonatiszt?

Egy percig sem hitt az állítólagos csodában, de elképzelhetőnek tartotta, hogy Inez az utolsó pillanatban visszaretent ettől a házasságtól, és megszökött. Gyötrelmes gondolat volt, de vigaszt is rejtett magában: azt a reményt, hogy Inez még él, és meg lehet találni.

A fiatal parancsnok egy este bánatos gondolatokba mélyedve tért vissza a gyakorlótérről szállására, mely nem volt messze a barakktábortól. A domboldalon egy csavargót pillantott meg, azon a területen, ahol polgári személyeknek tilos volt tartózkodniuk. A csavargó ruhája piszkos és rongyos volt, arca és egész külseje nemcsak szegénységet árult el, de züllött életmódot is. Middletont szomorúsága megszelídítette, és ahelyett, hogy a csavargót erélyesen elzavarta volna, odalépett hozzá, és barátságos hangon figyelmeztette:

- Jó lesz eliszkolni innen, öregem! Ha az őrző itt találja, letartóztatja. Fogja, itt egy dollár! Ezért kap éjjeli szállást és még vacsorát is.

- Köszönöm, százados úr! - kiáltott fel a csavargó, és ügyesen elkapta az ezüstpénzt. - Ha megengedi, olyan vacsorát veszek rajta, amit nem kell megrágni. De ha kiegészítené húsz dollárra, olyan titkot adnék érte, mely megér ezret is.

- Jól van, jól van, menjen csak - mondta a tiszt türelmetlenül. - Ne kényszerítsen arra, hogy magam hívjam az őrséget.

- Megyek már, kapitány úr. De ha elmegyek, viszem azt a titkot is, és akkor özvegy marad, amíg nem fűjják el magának is az utolsó takarodót.

- Mit fecseg itt összevissza?! - kiáltotta Middleton, és gyorsan visszafordult. - És miben sántikál?

- Egyelőre csak abban, hogy ezen a dolláron veszek egy üveg pálinkát. Aztán visszajövök, és ha akarja, fecsegek tovább. De csak akkor, ha annyi pénzt kapok, hogy egy egész hordócskára teljen belőle.

- Ha van valami mondanivalója, ki vele! De most rögtön! - förmedt rá Middleton.
 - Száraz a torkom, kapitány úr, és ilyenkor nem tudok finoman beszélni. Mit ad a titkomért? Szép, kerek summa legyen, amelyet egy úriember fel szokott ajánlani egy másik úriembernek!
 - Úgy látszik, mégis az őrséget kell hívnom. Miféle titkot tudhat maga?
 - Házassági titkot. Egy fiatal asszonyról, aki mégse asszony! De ami a fő, szép és gazdag! Érti már, kapitány úr?
 - Ha tud valamit a feleségemről, beszéljen! Nem kell félnie, hogy a jutalma elmarad!
 - Nézze, kapitány úr, én már sok üzletet kötöttem életemben. Néha készpénzzel fizettek ki, máskor meg üres ígéretekkel. Nem szeretem, ha falhoz állítanak.
 - Mennyit akar?
 - Húszat - nem! Harmincat is megér, mint egy centet!
 - Itt a pénze! De vigyázzon magára! Ha valami ostobasággal traktál, visszaveszem a pénzt magától, és ráadásul le is csukatom a szemtelenségéért!
- A fickó mohón megragadta a bankjegyeket, gondosan megvizsgálta őket, és miután meggyőződött róla, hogy nem hamisak, elégedetten zsebre vágta az összeget.
- Ne féljen semmit, kapitány úr. Úriemberrel van dolga. Amit mondani fogok, arra mérget vehet. Egy szóval se lesz több vagy kevesebb, mint ami színigaz - amit saját szememmel láttam.
 - Beszéljen már, az isten szerelmére!
 - Nos, kapitány úr, meg kell mondanom, hogy már jobb napokat is láttam. Volt idő, hogy felvetett a pénz. Pedig nem dolgoztam. Mindig sajnáltam azokat a szerencsétlen flótásokat, akik ebben a hőségben robotolnak. Én másképp kerestem a pénzt.
 - Szóval tolvaj volt, mi?
 - Hagyjuk a goromba szavakat, kapitány úr! Én nem nyúltam a zsebébe senkinek. De megesett, hogy hozzásegíttem valakit egy kis levegőváltáshoz.
 - Aha! Szóval emberrabló!
 - Csak voltam, tisztelt kapitány úr, csak voltam. Amikor még olyan erős és fiatal voltam, mint maga. Csúnya mesterség, nem mondom, de van benne valami közös a maga mesterségével, elhiszi? Mindkettőhöz bátorság kell meg jó lábak. Az előbbi talán megvolna, de a lábam már nem bírja. De láttam olyan szakmabelieket, akik még nagyszerűen bírják.
 - És az ő kezükbe került a feleségem? Jóságos ég! Ember! Beszéljen! Mi van vele?
 - Semmi - vonogatta vállát a csavargó. - Legfeljebb utazgat egy kicsit.
 - Gazember! Honnan tudod? Megfojtalak!
 - El a kezekkel! Vagy azt hiszi, az ember jobban tud beszélni, ha a torkát szorongatják? Legyen egy kis türelemmel, és akkor megtud mindent.
 - Beszéljen már! De egy szó hazugság elég, hogy megkeserülje!

- Hát akkor ide hallgasson! Már régóta ismerek egy embert, akit Abiram White-nak⁴ hívnak, vagy annak nevezi magát. Lehet, hogy csak azért vette fel ezt a nevet, hogy ezzel is hangoztassa, mennyire gyűlöli a feketéket. De annyira sose utálta őket, hogy ne éljen belőlük. A derék úriember ugyanis sok éven át rabszolgakereskedelemmel foglalkozott. Egyik államból a másikba csempészte a fekete igavonó barmokat, akiket rendszerint elrabolt gazdájuktól, és erőszakkal szállított tovább. Sokáig nem láttam, de a minap itt találkoztam vele ezen a környéken. A minap? Pontosan a kapitány úr esküvője napján, helyesebben estéjén. A sógora társaságában volt, és felszerelésük mutatta, hogy az új territóriumra készülnek kivándorolni. Csudás banda, mondhatom! A sógornak hét legény fia van, olyan hatalmas fickók, mint a maga őrmesterei sapkástul! Nos, amikor meghallottam, hogy a maga felesége nyomtalanul eltűnt, mindjárt azt gondoltam magamban, hogy Abiram kezébe került.

- Lehetséges volna? Honnan veszi ezt? Mi készíti ilyen örült feltevésre?

- Nem kell hozzá több, mint egy körömfeketényi ész! Ismerem Abiram White urat. Remélem, hasznát veszi annak, amit mondtam. Megérdemelnék egy kis ráadást is, kapitány úr! A pálinka drága, és sohasem elég!

- Pedig már most is részeg - mondta Middleton. - Azt ajánlom, keressen magának szállást, és feküdjön le aludni.

- Bízva csak rám, kapitány úr! - kiáltotta a fickó az elsiető Middleton után, majd meglegedett vihogással, mint aki ügyesen elintézett valamit, elballagott a legközelebbi kocsmá felé.

Middleton egész éjjel álmatlanul forgolódott ágyában. Ezerszer is elmondta, hogy ostobaság egy ilyen részeg fickó szavára adni valamit, s ezerszer jutott arra a következtetésre, hogy talán mégiscsak lehet valami a dologban. Hajnaltájban szunnyadt csak el, de nemsokára felkeltette a tisztiszolgája. Jelentette, hogy egy embert találtak holtan a gyakorlótér közelében, nem messze a százados szállásától. Middleton magára kapta ruháját, és odasietett. A csavargót találta holtan, akivel az este beszélt.

A szerencsétlen fickó áldozatul esett alkoholista szenvedélyének. Felpuffadt arca, kidülledt szeme és a szinte kibírhatatlan bűz, mely szájából áradt, tüstént elárulta, mi okozta vesztét. Middleton undorodva elfordult, és parancsot adott a holttest elszállítására. De mielőtt távozott volna, felkeltette figyelmét a halott ember különös kéztartása. Lehajolt, és megvizsgálta közelebbről. Észrevette, hogy a csavargó kinyújtotta mutatóujját, mintha írni akart volna valamit a homokba. És a szinte olvashatatlan írást betűzgetve, a következőket lehetett kivenni: „Miért nem hisz, kapitány, egy úriem...” Úgy látszik, a halál vagy a halált megelőző kábulat akadályozta meg, hogy üzenetét befejezze.

A csavargó makacssága, mellyel állításához halála percében is ragaszkodott, arra indította a kapitányt, hogy titokban nyomoztasson. Megtudta, hogy esküvője napján csakugyan átvonult itt egy nagy család, mely megfelelt a csavargótól kapott leírásnak. A családot nyomon követték a Mississippi partján jó darabon, amíg hajóra nem szálltak, és el nem jutottak a folyón felfelé a Missouri torkolatáig. Itt a család eltűnt, mint annyi más, amely nekivágott a prérinek szerencsét próbálni.

E tények birtokában Middleton kis csapatot szervezett legmegbízhatóbb embereiből. Elbúcsúzott Don Augustintól, anélkül, hogy közölte volna vele reményeit és aggodalmait. Embereivel eljutott a két folyó egyesüléséig, onnan pedig folytatta az üldözést a vadon mélyébe. Nem volt nehéz egy ilyen népes karaván nyomát követni mindaddig, amíg a telepések övezetében haladt,

⁴ *White* (ejtsd: *vájt*) angolul fehéret jelent

akik már ideiglenes házat építettek maguknak, és nekiláttak a kemény föld feltöréséhez. De annál nehezebbé vált a feladat, amikor a préri belsejében kellett az üldözést folytatnia. Végül kénytelen volt csapatát több kisebb rajra osztani, hogy minél nagyobb területet fésülhessenek át, s abban a reményben, hogy több szem többet lát. Kitűztek egy bizonyos távoli napot, amikor egy meghatározott helyen valamennyien találkoznak. Middleton már egy hete egyedül barangolt, amikor a véletlen összehozta a trapperrel és a méhavadással. Így jutott felesége nyomára. A többi az olvasó részint már tudja, részint pedig elképzelheti, milyen izgalmas magyarázkodás következett, amikor férj és feleség annyi gyötrődés után végre megint egymásra talált.

IX. HEKTOR VESZÉLYT SZIMATOL

A gyors, kapkodó és gyakran összefüggéstelen kérdések és feleletek közben majdnem egy óra telt el.

Végre Middleton, aki olyan boldog örömmel nézett Inezre, mint egy zsugori az elvesztett és újra megtalált kincsére, megkérdezte:

- És te, drága Inezem? Veled hogy bántak?

- Attól a nagy gazságtól eltekintve, hogy erőszakkal választottak el családomtól, a körülményekhez képest elég rendesen bántak velem. Azt hiszem, az az ember, aki ennek a családnak és az egész társaságnak a feje, még csak kezdő a bűnözés terén. Füleml hallatára szörnyűségesen lehordta azt a gazembert, aki elrabolt. Végül kénytelen voltam alkut kötni vele, melynek betartására szent esküt kellett tennem, és ők is esküvel fogadkoztak a betartására. Ah, Middleton, attól félek, az eretnekek nem adnak olyan sokat az esküvésükre, mint mi, akik az igazi szentegyház keblén nőttünk fel!

- Ne hidd! Inkább az a baj, hogy ezek a gazfickók fütyülnek minden vallásra. Megszegték az esküjüket?

- Nem, azt nem mondhatom. De nekem rettenetes volt a jó istent tanúul hívni egy ilyen bűnös egyezséghez.

- Nincs olyan bíboros, aki ezt jobban megértené, mint én. De mondd csak, Inez, miből áll az az alku vagy egyezség?

- Megígérték, hogy nem háborgatnak, és távol tartják tőlem gyűlölt személyüket, ha esküvel fogadom, hogy nem próbálok megszökni; s azonkívül, hogy nem mutakozom a többiek előtt, amíg be nem következik az az időpont, melyet rabtartóim jónak látnak megnevezni.

- És bekövetkezett már az a határidő? - kérdezte türelmetlenül Middleton, akit bosszantottak felesége vallásos aggályai.

- Már el is múlt. Védőszentemre esküdtem, és hűségesen be is tartottam fogadalmamat, amíg az az ember, akit Ishmaelnek hívnak, meg nem feledkezett ígéretéről, és meg nem szegte adott szavát. Csak akkor léptem ki a sátorból, és jelentem meg a sziklán, annál is inkább, mert a határidő is lejárt. Azt hiszem, még Ignatius atya is felmentene fogadalmam alól, őreim áruló viselkedése miatt.

- De ha esetleg nem mentene fel - sziszegte a százados, fogait összeszorítva -, akkor én menteném fel őt egyszer s mindenkorra attól a hivatalától, hogy lelkiismereted őre legyen!

- Te, szívem? - felelte az asszony, és kipirult arcába nézett. - Te meghallgathatod a fogadalmamat, de ahhoz nincs jogod, hogy felments a kötelességeim alól.

- Jól van, Inez, hagyjuk ezt. Én nem vagyok pap, és nem értek az ilyen finomságokhoz. Inkább azt mondd meg, mi indította ezeket a szörnyetegeket erre a borzalmas gaztettre.

- Tudod, milyen kevésbé ismerem a világot, de azt hiszem, a kapzsiság már ennél sötétebb bűnökre is csábította azokat, akik ilyesmire hajlamosak. Bizonyára arra számítottak, hogy egy gazdag és koros apa semmiféle váltságdíjat sem sokall majd, hogy visszakapja egyetlen gyermekét. És talán arra is számítottak - tette hozzá, könnyein keresztül fürkésző pillantást vetve Middletonra -, hogy egy újdonsült férj szerelme sem riad vissza semmiféle áldozattól.

- Ebben nem is csalódtak volna! Szívem minden vérét örömezt odaadtam volna érted, akár cseppenként is!

- Tudom - folytatta a fiatalasszony, és félénken elfordította túlságosan szerető tekintetét. - Csak azért említettem ezt, mert hallottam, hogy vannak olyan férfiak, akik igaz érzés nélkül lépnek az oltár elé, hogy elnyerjék egy bennük feltétlenül bízó lány földi kincseit. Ha ez lehetséges, miért csodálkozunk azoknak a kapzsiságán, akik a bűnt választották életpályául?

- Bizonyára igazad van, Inez. De figyelmeztetlek, hogy ha el is foglaltuk ezt a sziklavárat, és ha itt is vagyok melletted, hogy akár életem árán is megvédelmezzek, még nem vagyunk túl minden veszélyen. Nagyon kérlek, szedd össze minden bátorságodat, és viselkedj úgy, ahogy egy katona feleségéhez illik. Sürgősen menekülnünk kell.

- Akár ebben a percben is útra kész vagyok. A levél, melyet az orvos újtján küldtél nekem, visszaadta reménységemet. Már magamtól is mindent előkészítettem a szökésre.

- Akkor hagyjuk el ezt a rossz emlékü helyet, és keressük meg barátainkat.

- Barátainkat? - kérdezte Inez, és körülnézett a sátorban, Ellent keresve. - Nekem is van egy barátnőm, akiről nem szabad megfeledkezni. Megígérte nekem, hogy élete hátralevő részét mellettem fogja leélni. Most meg nem látom sehol.

Middleton gyengéden kivezette a sátorból, és mosolyogva felelt:

- Könnyen lehet, hogy neki is van egy külön megmentője, és most azzal beszélget.

De Middleton nem találta el Ellen Wade távollétének okát. Az érzékeny és értelmes fiatal lány rögtön észrevette, hogy a beszélgetésnél, melyről beszámoltunk, jelenléte fölösleges. Azzal a finom érzéssel, mely inkább nőkben van meg, mint férfiakban, visszavonult. Most ott ült a sziklaterasz egyik szögletében, és kendőjét úgy magára borította, hogy egészen eltakarta az arcát. Így ült ott majdnem egy óra hosszat, és senki sem szólt hozzá, sőt - ahogy féltékeny és keserű szívvel megállapította - még csak észre se vette senki. Ámbár ami ezt illeti, még az éles szemű Ellen is tévedett.

Amikor Ishmael fellegrát elfoglalta, Paul Hover első dolga az volt, hogy győzelmét világgá kürtölje - mégpedig azon a furcsa és nevetséges módon, amely a nyugati határvidéken szokásos volt. Könyökét derekához szorítva, úgy csapkodott karjaival, ahogy a kakasviadalok győztese szokott szárnyaival csapkodni, s ugyanakkor élethűen utánózta a dicső madár diadalmas kukorékolását. Pedig ez a kihívó hang nem bizonyult volna teljesen veszélytelennek, ha a squatter atléta fiai a közelben tartózkodnak.

- Ez aztán sikeres hadművelet volt, igaz-e, öregem? - fordult a trapper felé. - Hallom, maga fiatalkorában rendes sorkatona volt. Azt hiszem, nem ez az első vár, melyet elesni látott.

- Bizony igaz - felelte az öreg, aki még mindig ott állt eredeti őrhelyén, a szikla lábánál, és cseppet sem hozta ki sodrából mindazt, amit látott. A maga néma módján nevetgélt, és elismerően kiáltott fel a magasba: - Derekasán viselkedtek!

- Azt hiszem, ilyenkor névsort kell olvasni, hogy kiderüljön, ki maradt életben, és kit kell eltemetni. Vagy nem ez a szokás minden véres csata után? - kérdezte Paul.

- Van, aki így tesz, van, aki nem. Amikor Sir William visszaverte azt a németet a Hori...

- A maga Sir Williamje elbújhat Sir Paul mellett! Tartsuk be a katonai szabályokat, és olvassuk fel a névsort. Erről jut eszembe, öregem! A nagy méhivadászat és vadpecsenye-evészet közepette egészen elfelejtettem megkérdezni a nevét. Kezdjük hát az utóvédünkkel, vagyis magával.

- Az én nevem, fiam? A hosszú évtizedek folyamán annyi nevet viseltem, ahányfajta ember közt csak megfordultam! A delavárok éles látásomról Sólyomszemnek neveztek. Az Otsego-tó menti telepéseknek a lábszárvédőm szúrt szemet, és Bórharisnyának neveztek. Még sok más nevet is viseltem életemben, egyik sem számít semmit. Az a fontos, hogy majd ha Mennyei Bírám elé szólítanak, felelni tudjak tetteimért.

Paul már oda se figyelt, hiszen a szikla magasságában alig érthette meg a trapper szavait.

- Battius doktor! - kiáltotta falrengető hangján a természetbúvár felé, aki beérte első hőstettével, melynek során elfoglalta helyét a sziklaüregben, és még most is ott ült kényelmesen, teljes biztonságban, kezében a már említett botanikai csodával, és elbűvölten nézegette.

- Szíveskedjék ide felfáradni, tisztelt vakondokvadász úr! - folytatta Paul Hover. - Gyönyörködjék kicsit a derék Ishmael várából nyíló kilátásban! Nézzen egyszer a természet arcába is, ne csak mindig a talpa alá, ahol férgek és giliszták nyüzsögnek!

Hirtelen elhallgatott, mert megpillantotta Ellent. Miss Wade éppen akkor telepedett le nagy szomorúan a szikla szélére. Paul lopva figyelte, de úgy tett, mintha nem is látná. A „várúr” holmijában tartott házkutatást. Kíméletlenül beletúrt Eszter fiókjaiba, a lányok falusias ünneplő ruháit közömbösen kiszórta a földre, a lábosokat és fázekakat pedig megvetően rugdalta ide-oda. Ám ez a buzgó tevékenység teljesen céltalan volt. Nem keresett semmit, és nem tartott meg magának semmit, valójában nem is tudta, mi kerül a keze ügyébe. Miután sorra megvizsgálta a kis sátrakat és kunyhókat, visszatért abba a kunyhóba, ahová a gyerekeket zárta, miután kezüket-lábukat zsineggel alaposan összekötötte. Egy vödör került az útjába; szertelenül belerúgott, és mint egy futball-labdát, vagy ötvenlábnyi magasba felrepítette a levegőbe. Végül kiállt a sziklaterasz peremére, és mindkét kezét wampumövébe dugva, olyan buzgón kezdte füttyülni a „Kentuckyi vadászdal”, mintha fizetést kapna azért, hogy hallgatóságát zenei szórakozásban részesíti. Így telt el az idő, amíg Middleton ki nem vezette Inezt a nagy fehér sátorból, és új irányba nem terelte az egész társaság gondolatait. Intett Paulnak, hogy hagyja abba a füttyülést, a doktornak, hogy szüntesse be csodanövénye tanulmányozását. Magához rendelte őket, és mint a kis csapat elismert vezére, kiadta a parancsot a haladéktalan indulásra.

A most kezdődő zűrzavarban és sürgés-forgásban nem maradt idő sem töprengésre, sem kesergésre. A csapat tagjainak nem hullt váratlanul ölükbe a győzelem. Mindegyiknek meg volt már a maga szerepe vagy beosztása, mely erejének és képességeinek legjobban megfelelt. A trapper megragadta a sziklától nem messze békésen legelésző Asinust, és hátára illesztette azt a bonyolult micsodát, amit Battius doktor saját eszűleg talált ki, és saját kezűleg készített el, s nagy merészséggel nyeregnek nevezett. Maga a doktor dobozait, mappáit, növény- és bogárgyűjteményét kapkodta össze, s gyorsan beledugta az említett találmány egyik zsebébe, ahonnan - abban a pillanatban, mihelyt a doktor hátat fordított neki - a trapper a legnagyobb lelki nyugalommal kiszórta a sziklák közé. Paul azzal mutatta ki ügyességét, hogy villámgyorsan leszállította Inez és Ellen előre összecsomagolt holmiját a citadella aljába, míg Middleton, miután részint szörnyű fenyegetésekkel, részint nyájas ígéretekkel rábírta a gyerekeket, hogy megkötözve is maradjanak csendben, segített a hölgyeknek leereszkedni a meredek ösvényen. Mivel az idő már sürgetett, és attól kellett tartani, hogy Ishmaelék minden pillanatban megérkezhetnek, az egész hadművelet a fokozottan gyorsuló mozgás jegyében zajlott le.

A trapper nagy nyugalommal és szakértelemmel rakosgatta a legszükségesebb (főképpen a hölgyek kényelméhez szükséges) holmit a nyereg zsebeibe, ahonnan a boldogtalan természetbúvár kincseit az imént olyan kegyetlenül kidobálta, Middleton pedig felültette Inezt a nyereg

egyik oldalára, amelyet számára gondosan előkészített, míg a másik ülést barátnője részére tartotta fenn.

- Álljon fel, gyermekem - mondta a trapper Ellennek, intve, hogy kövesse Middletoné példáját, és aggódón csóváltgatta fejét. - A szikla gazdája nemsokára itt lesz. Azt hiszem, nem olyan ember, aki békésen nézné, hogy holmiját így feldúlják, akárhogy jutott is hozzá.

- Igaz - mondta Middleton. - Minden perc drága.

- Nem akartam sűrgetni - mondta az öreg. - Nagyapjára gondoltam, és eszembe jutott, milyen boldog volt a menyasszonyával ifjúsága idején. Hiába, ez a természet parancsa, nem lehet semmibe venni.

Ekkor Ellen odalépett, megragadta Inez kezét, és megszólalt akadozó hangon, mely elárulta, mennyire küzd érzelmeivel.

- Isten áldja meg önt, kedves, drága asszonyom! Remélem, idővel elfelejti és megbocsátja azt a méltánytalanságot, melyet nagybácsim hibájából kellett elszenvednie, és...

A többit nem lehetett megérteni, mert csukló zokogásban tört ki.

- Nem értem! - kiáltott fel Middleton. - Hát nem azt mondtad, Inez, hogy ez a helyes kislány velünk tart, és házukban fogja tölteni élete hátralevő részét? Legalábbis vendégünk lesz addig, amíg nem talál kellemesebb otthont magának.

- Igen, azt mondtam. És még mindig remélem, hogy így lesz. Ellen annyi barátságot és együttérzést tanúsított irántam nyomorúságom idején, hogy örökké adósa leszek. Megígérte, hogy mellettem marad boldogabb időkben is.

- Nem tehetem..., nem szabad megtennem! - mondta Ellen, pillanatnyi gyengeségét legyőzve. - Ha sorsom már idevetett ezek közé az emberek közé, nem hagyhatom el őket. Csak megerősíteném abban a hitükben, hogy én voltam az árulójuk. A nagybácsim a maga durva módján nagyon jó volt hozzám, amikor árvaságra jutottam.

- A nagybácsija! Úgy rokona annak a csavargó Ishmaelnek, mint ahogy én püspök vagyok! - kiáltott fel Paul, torkát köszörülve. - Ha a vén csirkefogó oda is vetett neki egy-egy falat vadpecsenyét, vagy megengedte, hogy belekanalazzon a hominyjába, visszakarta kamatostul! Hát nem tanította Ellen a kis ördögfiókákat a bibliát betűzgetni, és nem segítette az öreg Eszternek a kislányokat felruházni, hiszen a tüvel is ügyesen bánik! Próbáljatok meggyőzni arról, hogy a herének is van fullánkja, hamarabb elhiszem, mint azt, hogy Ellen hálával tartozik a Bush pereputtnak!

- Nem az a kérdés, ki az adós, ki a hitelező - felelte Ellen. - Egy gyermeklány, akinek nincs se apja, se anyja, nem felejtheti el egyetlen rokonát, aki törődött vele. Nem, drága hölgyem, útjaink elváltak. Az ég áldása kísérje, és árássa el felhőtlen boldogsággal! Nekem jobb lesz itt, ebben a sivatagban, ahol nem kell restelkednem senki előtt.

- Látja, öreg, innen fűj a szél! - fordult Paul a trapperhez. - Maga tapasztalt ember, sokat látott és hallott. Mondja, mit szól ehhez?

- Pszt! - intette csendre az öreg. - Hektor nyugtalankodik. Mi van, kis kutyám? Beszélj!

A tiszteletre méltó eb idegesen szimatolt a friss szellőbe, mely éppen most kerekedett, és söpört végig a prérin. Gazdája szavára morogni kezdett, és fenyegetően vicsorgatta maradék fogait. A fiatalabb kutya, amely eddig lankadtan hevert a fűben, kipihenve a reggeli vadászat fáradalmait, most felkapta fejét, és orrlyuka kitágult. Aztán mindketten újra leheveredtek, mintha csak jeleznék, hogy ők megtették a kötelességüket.

A trapper megragadta a szamár kantárját, és felkiáltott:

- Most nincs idő locsogni! A squatter meg a fiai a nyakunkon vannak!

Middleton egy pillanat alatt megfélemedezett Ellenről, és csak arra gondolt, hogy feleségét újabb veszély fenyegeti. Szükségtelen megjegyezni, hogy Battius doktor sem várt újabb biztatást, hanem elsőnek kezdte meg a visszavonulást.

A kis csapat az öreg trapper útmutatásait követve hátat fordított a sziklavárnak, és gyors léptekkel nekivágott a prérinek.

Paul Hover azonban egy tapodtat sem mozdult a helyéről, hanem komor arccal puskájára támaszkodott. Eltartott egy teljes percig, amíg Ellen észrevette. Annyira kétségbeesett, hogy arcát megint kezébe temette.

- Miért nem menekülsz? - kérdezte sírva.

- Nem szokásom - felelte a fiatalember.

- A bácsi mindjárt itt lesz. Ne számíts könyörületre, ha itt talál.

- Nem várok együttérzést senkitől. Még az unokahúgától sem. Jöjjön csak az öreg, bánom is én! Legfeljebb agyoncsap! Többet nem tehet.

- Paul, Paul! Ha csak egy cseppet szeretsz, menekülj!

- Egyedül? Ha ezt megtenném, akkor...

- Ha kedves az életed, fuss, rohanj!

- Egyáltalán nem kedves nélküled!

- Paul!

- Ellen!

A lány kinyújtotta feléje mindkét kezét. Újabb zokogásban tört ki, mely még hevesebb volt, mint az előbbi. Arca valóságos könnyárban úszott. A méhavadász nem szólt semmit, csak átölelte izmos karjával a lány karcsú derekát. A következő pillanatban már vitte is magával az ösvényen, egyre gyorsabban, menekülő barátai után.

A kis csermely, amely vizével a magas szikla lábánál kinőtt fákat és bokrokat táplálta, Ishmael Bush fellegvárától nem messze, egy sűrű bozótban eredt. Forrását nyárfák vették körül, és vadszőlő cserjéi rejtették el. Ide vezette a trapper a menekülők csapatát, mert tudta, hogy messze földön ez az egyetlen hely, mely fedezékül szolgálhat. Az öregember sok évtizedes tapasztalatának köszönhette, hogy ilyen nehéz helyzetekben ösztönszerűen megtalálta a helyes utat. Célja egyelőre az volt, hogy a magas szikla minél előbb elválassa gyorsan közeledő ellenségeitől. Sikerült is kellő időben elrejtienie csapatát a bozótban, s még Paul Hover is utolérte őket, karján a ziháló Ellennel. A kusza bokrok éppen abban a pillanatban zárultak be mögöttük, amikor Ishmael felért a szirt tetejére, és eszeveszett haraggal bámult feldúlt és szerteszórt ingóságaira, majd felfedezte megkötözött gyermekeit (kiknek a szájuk is be volt tömve) az egyik kunyhóban, ahová Paul Hover zárta őket nagy előrelátással és körültekintéssel. A szikla tetejéről egy hosszú csövű puska játszva golyót röpíthetett volna a bozót kellős közepébe, ahol a sziklavár feldúlói rejtőzködtek.

A trapper volt az első, aki megszólalt, érezve, hogy társai szeme rajta függ, és tőle várnak tanácsot.

Végignézett a körülötte csoportosuló és egymástól ugyancsak különböző embereken - szinte szemlét tartott fölöttük -, és örömmel állapította meg, hogy nem hiányzik senki.

- Mégiscsak győzött a természet szava! - dünnyögte, és helyeslő mosollyal nézett a diadalmasan ujjongó Paulra. - Mindjárt gondoltam, hogy azok, akik jóban és rosszban összetartottak, s még éjszaka is találkoztak, csillagfényben vagy a felhős ég alatt, nem válnak el haraggal az utolsó pillanatban. No de most nincs idő beszélgetni. A gyorsaság még megmenthet minket, semmi más. Az a vad csürhe hamarosan ráakad a nyomunkra, és akkor nem sok jót várhatunk tőlük. A vitát csak a puskák dönthetik el, amit nem szeretnék. Isten őrizz minden vérontástól! Kapitány úr, hol az a hely, ahol önt a katonái várják? Nem vezethetne minket oda?

- Találkozónk megbeszélte helye rettentő messze van innen - a Platte folyó partján.

- Az baj, nagy baj! Ha már az ütközet elkerülhetetlen, legalább egyenlő erők mérkőzzenek egymással, amiről itt szó sem lehet. Figyeljenek hát arra, amit egy tapasztalt öregember mond. Itt nincs más lehetőség, csak a gyors visszavonulás. Ez a bozót majdnem egymérföldnyi hosszúságban nyújtózkodik lejtősen lefelé, csak az a baj, hogy nem a lakott telepek irányában, hanem napnyugat felé. Így hát...

- Elég, elég! - kiáltott Middleton türelmetlenül, nem várva meg, hogy a megfontolt és talán már kissé fecsegő öreg befejezze fejtegetéseit. - Szedjük a lábunkat máris!

A trapper helyeslően bólintott, és keresztülvezette a szamarat a mocsaras mélyedésen, majd gyorsan folytatta útját az ismét kemény talajon.

- Ha az öreg Ishmael megpillantja ezt a széles országutat a bozóton keresztül - mondta Paul, a csapásra mutatva, amelyet kitapostak -, rögtön tudni fogja, hol keressen minket. No de jöjjön csak utánunk! A gazember, tudom, nagyon szerette volna, ha egyik fia feleségül veszi...

- Csitt, Paul! - szólt rá Ellen Wade ijedten és elpirulva. - Olyan csuda erős hangod van, hogy mérföldnyi távolságra is elhallatszik.

A méhavadász elhallgatott, de sötét pillantása, mellyel hátrafelé nézett, elárulta harcias hangulatát. A társaság most már úgy sietett, ahogy csak lába bírta. Nemsokára egy kis domb elé értek. Gyorsan megmászták, és pihenő nélkül leereszkedtek a túlsó lejtőn. Most már nem forogtak abban a veszélyben, hogy Ishmael fiai fellegrárukból is megláthatják őket.

A trapper felhasználta a terep alakulását arra, hogy irányt változtasson, és így játssza ki üldözőit, akár csak egy hajó a ködben és sötétben, mely hasonló módon nyer egéretat.

Két óra hosszat haladtak így erőltetett menetben. Közben nagy félkörben megkerülték a sziklavárat, és végül egy olyan helyre értek, mely pontosan az ellenkező irányban terült el, mint amerre menekülésük kezdetén elindultak. De legtöbbszörnek sejtelve sem volt erről. Hogy megint a hajóhasonlattal éljünk, éppoly kevésbé tudtak tájékozódni a prérin, mint a tapasztalatlan utas az óceánon. Teljesen az öreg trapperre bízták magukat, aki olyan határozottan vezette őket, mint aki tökéletesen ismeri ezt az utat. Kuttyája időnként megállt, a trapper arcába nézett, aztán jó messzire előreszaladt, mintha megbeszélte volna gazdájával a helyes utat. De az említett két óra leteltével a kutya hirtelen megállt, sőt le is ült a fűbe, hosszasan szimatolta a levegőt, majd halk, panaszos vonításban tört ki.

- Hát persze, kuttyuskám, igazad van - mondta az öreg, és nyugtalan négy lábú barátja mellé lépve, megcirógatta. - Én is megismertem a helyet, hogy is felejtethném el. - Közben a többiek is odaértek, és az öreg, maga elé mutatva, így szólt: - Amott, abban a sűrű bozótban kitűnően elbújhatnánk. Nyugodtan heverhetnénk akár addig is, amíg terebélyes fák nőnek ki ebből a kemény földből, a squatter meg a pereputtya akkor sem háborgatna itt bennünket.

- Ez az a hely, ahol a holttest feküdt! - kiáltott fel Middleton, és homloka elborult a visszaemlékezésre.

- Úgy van - felelte az öreg. - De hogy barátai eltemették-e már, egyelőre nem tudhatjuk. A kutyák megismerték a szagot, de kissé megzavarodtak. Jó lenne, ha méhavadász barátunk behatolna a sűrűbe, és megvizsgálná a terepet, míg én igyekszem visszatartani a kutyákat attól, hogy túl hangosan vonítsanak.

- Miért éppen én? - kiáltott fel Paul, és kezével végigszántott bozontos fürtjein, mint egy ember, aki gondolkodóba esik, mielőtt valami nagy fába vágná a fejszójét. - Ide hallgasson, öreg! Szemrebbenés nélkül álltam nem egy kavargó méhraj kellős közepén, amely éppen elvesztette királynőjét. Mondhatom, egy emberre, aki ezt meg tudja tenni, nem lehet ráfogni, hogy megijed a saját árnyékától. A legnagyobb nyugalommal szembenézek azzal a csavargó Ishmaellel vagy bármelyik fiával. De hogy felkotorjam egy halott ember csontjait, ahhoz semmi kedvem. Így hát köszönöm a megtiszteltetést, ahogy Kentuckyban szokták mondani, ha valakit kineveznek a polgárórség káplárjának, de nem fogadom el.

Az öregember csalódott pillantással Middleton felé fordult, akit annyira elfoglalt Inez vigasztalása és bátorítása, hogy mit sem törődött a trapper gondjaival. Ekkor az öreg attól kapott segítséget, akitől legkevésbé várta és remélte.

Battius doktor az egész úton azzal tüntette ki magát, hogy mindenkinél gyorsabban szedte a lábát, ami annál feltűnőbb volt, mert ellenkezett megrögzött szokásaival. Egyébként a derék természetbúvárnál rosszabb útítársat el sem lehetett képzelni, különösen ha sietős útról volt szó, hiszen rendes körülmények között lépten-nyomon megállt, lehajolt, leguggolt, sőt lehasalt a földre, hogy megvizsgáljon egy-egy növényt vagy kis állatot, amely felkeltette figyelmét. Ám Linnaeus⁵ buzgó tanítványa ezúttal nemcsak vakon sietett el a legizgalmasabb kórók, lapuk, bogarak és férgek mellett, hanem úgy száguldott előre, hogy még egy vizslával is felvehette volna a versenyt. Szerencséjére nem vette észre a trapper cselfogását, mellyel nagy körben Ishmael fellegvára mögé vezette a menekülő csapatát. A jó doktornak az volt a benyomása, hogy minden perce és minden lépése növeli a távolságot közte és a rettegett Bush család közt. Most, hogy ráeszmélt tévedésére, megdöbönt ugyan, mégis bátran ajánlkozott a bozót felkutatására, ahol Asa holtteste feküdt.

- Ha olyan emberre van szükség, aki tökéletesen uralkodik az idegrendszerén, itt vagyok én! - jelentette ki büszkén és kissé elpirulva.

- Ez az ember kezd tetszeni nekem, bár mindig nyakatekerten beszél - dűnnyögte a trapper. - Arról van szó, kedves uram, hogy ez a bozót nagyon alkalmas volna pihenőre, de attól tartok, hogy olyasvalamit rejteget, amitől a hölgyek könnyen megrémülhetnek. Ha nem riad vissza attól, hogy esetleg szembe kell néznie a halállal, vizsgálja át ezt a bozótot. Mutassa meg, hogy ember a talpán.

- Hogy ember vagyok-e? Ki merné kétségbe vonni? Egy pillanatig sem lehet vitás, hogy az emlősök osztályába, a főemlősök rendjébe és az emberek nemébe tartozom. Ez az én rendszertani helyem az élők világában. *Homo* vagyok a javából.

- Akkor nincs semmi baj! Úgy látom, csak a szavak választanak el minket, egyébként egész jól megértjük egymást. Végére is egyik ember olyan, mint a másik. Csitt, Hektor! Maradj nyugton, kis kutyám! Megszokhattad már a vér szagát. Persze, az emberi vér egészen más!

⁵ Linné svéd természettudós (1707-1778), kinek botanikai rendszere indította el a növények és állatok tudományos csoportosítását és meghatározását

A doktor szánakozó pillantást vetett az öregre, és fölényeskedve megjegyezte:

- Hogy egyik *Homo* olyan, mint a másik? Testi vonatkozásban így van, csakugyan. De ami a többit illeti, az egyik ember az állatok színvonalára süllyed, a másik meg a tudományos megismerés magaslatára emelkedik, és elmondhatja magáról, hogy istenhez hasonló!

Ez a hetvenkedés felbosszantotta az öreget. Még mindig puskájára támaszkodott, de megrázta fejét, és így felelt:

- Ilyen az emberi gőg és gonoszság. Immár nyolcvan esztendeje taposom a földet, és nézem csodálkozva a világot, de ma sem tudom megmondani, mi az oka, hogy tavasszal kifakad a rügy, és ősszel lehull a levél a fáról. A maga tudománya, amellyel olyan nagyra van, az én szememben keveset ér. Hiába dicsekszik, és hasonlítja magát istenhez. Tud-e valamit az életről és a halálról? Miért él a sas olyan sokáig és a pillangó olyan rövid ideig? Vagy kérdezek valami egyszerűbbet. Miért olyan nyugtalan ez a kutya itt? Ha olyan nagy tudós, és annyi könyvet elolvasott, feleljen erre!

A doktort kissé meghökkentette ez a heves támadás.

- Az ösztön - mondta vállvonogatva.

- És mi az ösztön?

- Az ész alacsonyabb foka.

- És mi az ész?

- Tisztelt vadász, hogy ezt megmagyarázzam, ahhoz hosszabb idő kellene. És kérdés, hogy kellő iskolai előképzettség nélkül meg tudná-e érteni.

A trapper nem folytatta a vitát. Megint kutyájához fordult, megsimogatta fülét, hogy megnyugtassa.

- Ne légy már olyan ostoba, Hektor! Hiszen máskor nagyon értelmes kutya vagy. Nos, kedves uram, térjünk vissza a feladatra, melyre jelentkezett. Legyen szíves, nézzen körül abban a bozótban.

A doktor szó nélkül elindult a bozót felé. A kutyák, amelyeket az öreg eddig féken tartott, halkán nyöszörögni kezdtek. De amikor a doktor belépett a bozótba, a fiatal kutya kitépte magát a trapper kezéből, és gyorsan futkározni kezdett körülötte.

Közben folyton a földet szaglászta, majd visszatért Hektorhoz, és heves ugatásban tört ki.

- Úgy látszik, Ishmaelék erős szagot hagytak hátra - dűnnyögte magában az öreg. - Remélem, annak a könyvmolynak van annyi sütnivalója, hogy nem felejtí el, miért küldtem be a sűrűbe!

Battiust elnyelte a bozót. Hosszú percek teltek el, és a trapper már nyugtalankodni kezdett, amikor hirtelen felbukkant a doktor megint, de nagyon furcsa módon: hátrafelé farolt ki a bozótból, szemét arra a helyre szegezve, ahonnan kijött, mintha valami varázslat ígérte volna meg.

- Valami borzalmasat láthatott, hiszen egészen kikelt magából! - kiáltott fel az öreg, s Hektort elengedve, a szinte meghabarodott doktor felé sietett. - Mi történt, kedves uram? Talán megint felfedezett valamit a tudomány számára?

- Bizonyára egy baziliszkus! - hebegte a doktor rémülten. - Valami sárkánykígyó, a *serpensek* rendjéből! Eddig azt hittem, csak a mesében létezik, de a természet olyan hatalmas, hogy versenyez az emberi képzelettel!

- Hogyan? Mit beszél? A préri kígyói többnyire ártalmatlanok. Legfeljebb hébe-hóba bukkanunk itt egy-egy csörgőkígyóra, de az sem veszélyes, mert farkával előzetesen jelt ad, mielőtt megtámadná az embert. Uramisten, milyen megalázó dolog is a félelem! Itt van ez a tudós, akinek tele van a szája olyan nagy szavakkal, hogy az egyszerűbb ember hasra esik tőlük, de rémületében olyan kicsi lesz, hogy csipogni se mer. Szedje össze magát, az isten szerelmére! Mit látott tulajdonképpen? Mi ijesztette meg annyira?

- Egy csodalény! Egy monstrum! Egy szörnyeteg, amelyet a természet csak azért hozott létre, hogy megmutassa hatalmát. Soha életemben nem találkoztam még egy ilyen példánnyal! Nem ismerem sem az osztályát, sem a rendjét, sem a családját, sem a nemét, sem a faját! Fittyet hány minden osztályozásnak! De hadd jegyezzem fel a külsejét, amíg nem késő! - kiáltott fel, és remegő kézzel turkált a zsebében, hogy előrántsa jegyzőkönyvét. - *Szeme* megbabonázó, *színe* tarka és bonyolult, *alakja*...

- Ez az ember egyszerűen megbolondult! Talán nem is látott semmit, csak képzelődik! - vágott a szavába a trapper.

- Hát akkor oda nézzen! Oda, oda! - kiáltotta a doktor, és a bozót sűrűjébe mutatott, egy pontra, amely körülbelül ötvenlábnyira volt attól a helytől, ahol mindketten álltak.

A trapper a legnagyobb nyugalommal a megjelölt irányba nézett, de abban a pillanatban, amikor éles, gyakorlott szeme meglátta azt, ami a természetbúvárt kihozta a sodrából, maga is meghökkent. Puskáját gyors mozdulattal lövésre fogva, előrelépett, de hirtelen megállt, mintha meggondolta volna magát, vagy ráeszmélt volna arra, hogy tévedett. Sem az első ösztönös mozdulat, sem a hirtelen visszakozás nem volt indokolatlan. A bozót peremén egy élő labda kuporgott a földön, valami állati gomolyag, amely olyan különös és ijesztő volt, hogy nem csoda, ha a doktor egészen elvesztette a fejét. Ez a különös állat nemcsak tarka volt, de égő, rikító színekben pompázott, noha színei közül a fekete és a vörös volt a legszembeesőbb. Mozdulatlanul feküdt ott, akár egy kő, és az ember könnyen kétségbe vonhatta volna, egyáltalán él-e, ha tarkaságából elő nem villan fekete szeme, mely hátborzongató merev figyelemmel követte a trapper minden mozdulatát.

- Nem sárkány, és nem kígyó, hanem indián felderítő, ha csak szikrányt is értek az indián ravaszághoz és ördögösséghez! - dűnnyögte az öreg, miközben puskája agyát a földhöz kopantva, nyugodtan csövére támaszkodott, és szemügyre vette a doktor rémületének tárgyát. - Most úgy próbál zavarba hozni, hogy mereven farkaszemet néz velem. Szeretné elhitetni, hogy amit látok, nem egy rézbőrűnek vastagon bemázolt feje, hanem kő, amelyet redves gyökerek és lombok takarnak. Vagy ki tudja, még miben sántikál?

- Szóval emberi teremtmény? - álmétkodott a doktor. - Közönséges *Homo*? Én meg azt hittem, valami ismeretlen szörnyeteg.

- Ez bizony közönséges ember! Olyan halandó, mint a préri bármelyik harcosa! Nem az első rézbőrű, aki a bozótból ostobán és vakmerően a fehér vadászra mered, mintha nem is élne! De majd szóra bírjuk a fickót, hadd tudja meg, hogy olyan férfiakkal van dolga, akiknek már kinőtt a szakálluk. Gyere csak elő a búvóhelyedről, barátocskám! - folytatta dakota nyelven. - Van itt hely elég, elfér még egy harcos!

A két szem mintha még vadabbul izzott volna, de a kerek golyó, amely a trapper véleménye szerint nem volt egyéb, mint egy indián harcos módjára megnyírt emberfej, továbbra is mozdulatlan maradt, és nem adott semmi életjelt magáról.

- Téved, öregem! - kiáltott fel a doktor. - Ez nem ember, még csak az emlősök osztályába sem tartozik, hanem jóval alacsonyabb rendű állat.

- Sokat adok a maga tudományára! - felelte a trapper elégedett kuncogással. - Addig bújta a könyveket, amíg nem tud egy rénszarvast egy vadmacskától megkülönböztetni. Az én Hektor kutyám nem ismeri az ábécét, mégis művelt kutya, és nem lehet olyan könnyen lóvá tenni, mint magát. Szóval azt hiszi, hogy ez nem ember? No, majd mindjárt meglátja, hogy micsoda. Majd megtanítja rá egy öreg trapper, aki még olvasni sem tud. Nem fogom bántani, csak éppen kiugrasztom a bokorból.

A trapper most gondosan megvizsgálta puskája fojtását, ügyelve arra, hogy kényelmes előkészületeivel félreérthetetlenül elárulja ellenséges szándékát. Amikor úgy gondolta, hogy céltáblája már eléggé komolyan veszi a fenyegető veszélyt, vállához emelte puskáját, és hangosan felkiáltott:

- Nos, barátom, béke vagy háború? Ahogy tetszik! Nem felel? Akkor úgy látszik, csakugyan nem élő ember, mint ahogy ez a tudós állítja. Ha meg így van, mit árthat, ha belepörkölök egy halom száraz falevélbe?

A puska csöve már halálos biztonsággal célba illeszkedett, amikor az utolsó pillanatban egy magas, karcsú indián ugrott elő a hervadt lombok alól, amelyeket álcázásul magára halmozott.

Kihúzta magát, és csak ennyit mondott:

- Uff, itt vagyok!

X. KÜLÖNÖS PÁRBESZÉD

Az öregnek esze ágába sem jutott fegyverét elsütni. Leeresztette puskáját, és szemmel látható elégedettséggel kuncogott magában csele sikerén. Az álmélkodó természetbúvárhoz fordult és megjegyezte:

- Ezek a kópék gyakran órák hosszat fekszenek így, teljesen mozdulatlanul, akár az alvó alligátorok, miközben valami ördögös ravaszúgán törnek a fejüket. De ha látják, hogy komoly a veszély, éppen úgy talpra ugranak, mint más emberfia. Ez az indián hadiszínekben pompázik. Bizonyára egy nagyobb csapat felderítője, és társai itt lehetnek valahol a közelben. Mindjárt megpróbálom kicsiholni belőle az igazságot, mert egy ilyen indián csapat, ha elindul a hadiösvényen, veszélyesebb lehet számunkra, mint Ishmael valamennyi fiával együtt!

- Bizony veszedelmes fajta - hagyta rá a doktor, és nagyot fűjt, mintha így akarná lerázni magáról a meglepetés lenyűgöző hatását. - Olyan fenevadak, akiket nehéz osztályozni. Beszéljen hát vele, de barátságosan.

Az öreg óvatosan körülnézett minden irányban, hogy meggyőződjék róla, nem ólalkodnak-e más indiánok is a közelben, aztán a békés szándék szokásos jeleivel közeledett a leleplezett „baziliskuszhoz”. Tenyerét felfelé fordította, és úgy nyújtotta felé. Az indián nem árult el semmiféle nyugtalanságot. Szemrebbenés nélkül, méltóságteljesen várta közeledését. Pedig tudhatta, hogy a sápadtarcúnak a fegyvere különb, mint az övé.

Minden tekintetben pompás emberpéldány volt. Alakja délceg, karcsú és arányos. Hadiszínekkel kifestett arca egy igazi harcos komolyságát, elszántságát tükrözte. Arcéle feltűnően nemes volt, majdnem római arcél - de vonásai egyébként elárulták ázsiai eredetét. Vörös bőre már magában is elég harcias lett volna, de a ráfestett harci jelek még vadabbá és félelmetesebbé tették. Pedig ebben a tekintetben mérsékletet tanúsított, és beérte néhány vörös és fekete csikkal; nyilván lenézte azt a borzalmas maszkot, amelyet az őserdő gyermekei fegyverzetük kiegészítésének tekintenek. Fejét a szokásos módon simára borotválta, csak a feje búbján hagyott meg egy vaskos, hosszú fűrtöt, amely ellenségeinek szóló dacos kihívás volt. Fülcimpáján nem viselt függőt vagy más ékességet, mert zavarta volna felderítőútján. Felsőteste a késő ősz ellenére jóformán meztelen volt, és hanyagul vállára vetett szarvasbőr köpenyét inkább csak díszül viselte, nem pedig férfiatlan védekezésül a hideg ellen; ez a köpeny, mely bő ráncokban omlott alá, a legfinomabban kidolgozott szarvasbőrökből készült, és a rajta látható kezdetleges festés valami vakmerő hőstettet ábrázolt. Finom, piros posztóból szabott nadrágja arra vallott, hogy kapcsolatban állt fehér kereskedőkkel. Ám a térdcsatjától lefelé egészen a mokassinjáig érő iszonyatos rojtok emberi skalpokról levágott hajból készültek. Egyik kezével könnyedén ijára támaszkodott, másik kezében hosszú égerfa lándzsáját tartotta. Hátán pumabőről készült tegezt viselt, melyről az állat farka lógott le díszül. Az állati inakkal nyakába akasztott bölénybőr pajzsot szintén csatakép díszítette.

Amikor a trapper odalépett hozzá, a harcos meg se moccant, csak villogó szeme, mely sötétebb és fényesebb volt, mint a szarvasé, cikázott egyik fehér arcról a másikra.

- Testvérem messze elkerült a falujától? - kérdezte az öreg páni nyelven, mert öltözékéről, mázolás színeiről és egyéb jelekből felismerte az indián nemzetségét. Gyakorlott szeme olyan volt, mint a tengerészé, aki talán maga sem tudná megmondani, miféle titokzatos jelekre alapítja biztos megfigyeléseit.

- A Hosszú Kések városai sokkal messzebb vannak - hangzott a lakonikus, szűkszavú válasz.
- Miért hagyja egy páni farkas hazai folyója elágazását olyan messze a háta mögött, anélkül, hogy lovát is magával hozná egy ilyen kopár pusztaságba, mint ez?
- Meg tudnak élni a sápadtarcúak asszonyai és gyerekei egyetlen falat bölényhús nélkül? Kunyhóban éhség vert tanyát.
- Testvérem túlságosan fiatal ahhoz, hogy már saját kunyhója legyen - felelte a trapper, és keményen nézett az ifjú harcos merev arcába. - De látom, hogy nagyon bátor, és akármelyik főnök szívesen odaadná neki a lányát feleségül. De vajon nem tévedett-e, amikor kampós hegyű, gyenge nyilakat hozott magával? - mutatott az indián nyilvesszejére. - Ilyenekkel akar bölényt ejteni? Szeretik talán a pánik, ha a vad sebe gennyesedik?
- Mindig jó felkészülni egy sziúra is; ha nincs szem előtt, a bozótban rejtőzködhetik.
- Látom rajta, hogy nem hazudik - dűnnyögte a trapper angolul. - Jóképű, nyílt tekintetű gyerekek. De túl fiatal ahhoz, hogy jelentősebb főnök legyen. Bárcsak sikerülne összebarátkoznom vele! Ha kenyértörésre kerül a dolog Ishmaellel, minden kar sokat számít. - Megint a préri nyelvére fordította a szót, és közeledő társaira mutatott. - Testvérem láthatja, hogy gyermekeim fáradtak. Pihenni és enni szeretnének. Ez a vidék talán az én páni testvéremé?
- A Nagy Folyó tájáról érkező futárok azt mesélik nekünk, hogy a te néped megvásárolta ezt az országot azoktól a sápadtarcúaktól, akik a Nagy Sós-tón túl élnek, és a préri most már a Hosszú Kések vadászterülete.
- Igaz, magam is ezt hallottam a Platte folyó vadászaitól.
- Azért vonulnak a sápadtarcú harcosok a Nagy Folyón felfelé, nehogy a vásárnál megcsalják őket?
- Attól tartok, ez is igaz. Nem adok neki sok időt, és nyomukban idejönnek az átkozott favágók is, hogy elcsúfítsák és tönkretegyék ezt a szép vadont a Mississippitől nyugatra! Nem nyugosznak, amíg sivataggá nem változtatnak mindent a Nagy Sós-tótól a Sziklás-hegységig!
- És hol voltak a páni farkasok főnökei, amikor ezt az alkut megkötötték? - kérdezte hirtelen a fiatal harcos, és sötét arcán vad harag villant keresztül. - El lehet adni egy nemzetet, akárcsak egy hód bőrét?
- Bizony, bizony, nagyon is igaz! Testvérem azt is kérdezhetné, hol volt a jog és a becsület. De hiába, ezen a világon csak az erő számít, és az erősek kénye-kedve az, amit a gyengék kötelesek jognak elismerni. Ha Wahcondah törvényei erősebbek volnának a Hosszú Kések kényénél-kedvénél, akkor szebb volna az élet ezen a világon, én is azt mondom, páni testvérem! Akkor a páni népnek annyi joga volna a prérihez, mint akármelyik nagy főnöknek a szép házához odaát a telepeken!
- A sápadtarcú vadász haja fehér - mondta az indián, és ujját sokatmondó mozdulattal a trapper ráncos kezére tette. - Hogy van az, hogy szíve mást mond, és a nyelve is mást?
- A fehér ember Wahcondahja mindent lát, és mindent hall, éppen úgy, mint a páni nép Nagy Szelleme. Nem szereti hallgatni a hazugságot. Hajam fehér, mint a zúzmarás fenyő, és nemsokára a föld alatt pihenek majd. Miért lépjek hazugsággal az ajkamon a Nagy Szellem színe elé?

Az indián kecses mozdulattal egyik vállára dobta pajzsát, mellére szorította kezét, és lehajtotta fejét, így fejezte ki tiszteletét a sápadtarcú fehér furtjei iránt. Ezután szeme nem villogott már olyan vadul, és arca is barátságosabb lett, de nem tűnt el róla teljesen a bizalmatlanság kifejezése, és ébersége sem enyhült, inkább fokozódott.

De még ez a bizonytalan barátság is arra készítette a trappert, hogy utasítást adjon Paulnak a pihenőre. Inez és Ellen leugrott a szamár hátáról, Middleton és Paul pedig megtett mindent, amit a két hölgy kényelme érdekében az adott körülmények között megtehetett. Közben a beszélgetés is folytatódott, hol páni nyelven, hol meg angolul, hogy Paul és a doktor is részt vehessen benne. A fiatal indián és az öreg trapper nagy figyelemmel leste egymás arcát; mindkettő ügyesen ravaszkodva igyekezett a másíknak a gondolatait kitalálni, és a magáét eltitkolni. Az eredmény aztán az volt, hogy egyikük sem tudott meg semmit. A trapper hiába próbált értesüléseket szerezni a páni farkasok törzsének helyzetéről, télire gyűjtött készleteikről, szomszédaihoz fűződő kapcsolataikról; csupa olyan feleletet kapott, amelyből cseppet sem világlott ki, mi indította a fiatal harcost ilyen hosszú útra. Az indián kérdései méltóságteljesebbek és tapintatosabbak voltak, de éppen olyan ravaszak, mint a trapperé. A szörmekereskedelem állapotáról beszélt, és egyes fehér vadászok szerencséjéről vagy kudarcáról, akiket személyesen vagy hallomásból ismert. Arra a folytonos előnyomulásra is célozgatott, melyet a Nagy Fehér Atya (így nevezte az Egyesült Államok kormányát) folytat az indiánok vadászterületén. Fegyelmезetten, tartózkodón beszélt, de hangja néha remegett felháborodásában. Szavaiból kiviláglott, hogy inkább csak hallomásból ismeri azt az idegen népet, mely ősei földjét előzőnli, és valójában még kevés dolga volt velük. A fehér világban való járatlanságát az a mód is elárulta, ahogy Inezre és Ellenre nézett. Nyilván most látott életében először fehér nőket, akik a jelek szerint nagy hatást gyakoroltak rá. Különösen Inezre nézett nagy elismeréssel és hódolattal. Szerencsére ezt csak az öreg trapper vette észre, aki jól ismerte az indiánok viselkedését és szokásait.

Ezalatt Ellen a csüggedt és fáradt Inezt figyelmes gyengédséggel vette körül. Kettőjük közül ő volt a bátrabb és erősebb, és megszokta már, hogy Inezt gyámolítsa. Pedig most magának is volt gondja éppen elég. Az egyik percben örült, hogy szakított Bushékkal, a következő percben pedig megbánta ezt a kockázatos lépését. Aggodalom és remény közt ingadozva várta, mit hoz a jövő.

Annál derűsebben nézett Paul a világba. Nem is tudta, minek örüljön jobban - annak-e, hogy most már mindig Ellen mellett tartózkodhat, vagy annak a győzelemnek, amelyet Ishmael fiai fölött aratott. Úgy sürgölődött és dolgozott pihenőhelyükön, mintha otthon volna, a saját házában, s az volna legfőbb gondja, hogy vendégei jólétéről gondoskodják. Sapkáját oldalra csapva, halkán fütörészve verte le a bokrokat, hogy a hölgyeknek kényelmes pihenőhelyet biztosítson. Közben a trapper folytatta beszélgetését az indián ifjúval.

- Igaz-e, hogy a páni farkasok törzse elásta a csatabárdot, és kibékült szomszédaival, a világos bőrű konzákkal? - kérdezte, de az ifjú nem volt hajlandó nyilatkozni. - Hallott már a konzákról, ugye? - fordult most a trapper a doktorhoz. A monda szerint fehér bőrű nép volt, amely már akkor itt élt, ezen a prérin, amikor a keresztény hódítók még nem is álmodtak arról, hogy ide betolakodjanak, és elrabolják a pogány őslakók örökségét.

- Hogyne hallottam volna! - kiáltott fel a természetbúvár, és letette azt a jókora darab hideg bölénysültet, amellyel birkózott. - Ez a monda két tétel megerősítésére szolgál. Az egyik az, hogy ez a világrész már ismerte a kultúrát még mielőtt Kolumbusz idetévedt. A másik tétel meg úgy hangzik, hogy az arcbőr színe nem természeti törvény, hanem az éghajlat és a táplálkozásmód következménye. Kérdezze csak meg, tisztelt vadász, ezt az indián gentlemant, hogyan vélekedik erről a dologról - nagyon érdekes lehet.

- Azt hiszi talán, hogy egy páni indián könyveket olvas, és elhisz minden hazugságot, amit nyomtatásban lát, akárcsak a városi léhűtők? De ha éppen kívánja, megtehetem önnek ezt a szívességet - felelte az öreg mosolyogva, és máris páni nyelvre fordította a szót. - Testvéremnek mi a véleménye a következő dologról: akiket itt lát, mind sápadtarcúak, de a páni harcosok bőre vörös. Lehetséges-e, hogy idővel az ember megváltozik, és a fiú elüt az apjától?

A fiatal harcos egy pillanatra elgondolkozott, aztán ujjával az ég felé mutatott, és így felelt:

- Wahcondah küldi az esőt a felhőkből, ha beszél, megremegnek a dombok, a tűz, mely felgyújtja a fákat, az ő szemének haragja. Gyermekeit saját terve szerint alkotta, és amit egyszer megalkotott, örökké változatlan marad.

A trapper lefordította az indián szavait angolra.

- Okos beszéd - tette hozzá, és megint az indiánhoz fordult. - A páni bölcs nép. Azok a vadászok és trapperek, akik a páni falvakban megfordultak, sokat meséltek nekem testvérem törzsének okosságáról.

- Törzsem nem áll csupa asszonyból. Bátor és bölcs harcos nem ritkaság az én falumban.

- Tudom. De hallottam egy híres páni főnökről, aki az egykor oly hatalmas, de ma már kihalt delavároknak is becsületére vált volna.

- Egy ilyen hősnek bizonyára neve is van - mondta az indián.

- Úgy hallottam, Sziklaszívnek hívják, mert akarata és elhatározása rendületlen és szilárd, mint a szikla - mondta az öreg.

Az indián a trapper szemébe nézett és megkérdezte:

- Sápadtarcú testvérem látta már törzsem főnökét?

- Soha. Valamikor sok véres csatában vettem részt, és sok törzsfőnökkel kerültem szembe. De most már évtizedek óta csendben és magányban töltöm napjaimat.

Ebben a pillanatban Paul minden óvatosságról megfeledkezve, hangosan felkiáltott:

- Ide nézzetek! Micsoda pompás paripa! - és máris előbukkant a bozótból, kantárjánál vezetve egy csodaszép indián csatamént. - Mit szölközök hozzá, milyen gyönyörű lova van ennek a rézbőrűnek! - folytatta, miközben a lovat elléptette előttük. - Nincs brigadéros egész Kentuckyan, aki ilyen nemes hátsóval dicsekedhetnék! És nézzétek csak, díszes spanyol nyeret visel! Egy spanyol grand is megirigyelhetné! A farkát és sörényét befönték, és kis ezüstgolyókkal díszítették! Ellen sem csaphatná magát nagyobb parádéba, ha bálba megy! Hogy kerül egy ilyen versenyparipa egy közönséges indián birtokába?

- Lassan a testtel, kedves öcsém! - felelte az öreg. - A páni farkasok híresek a lovaikról. Ez itt mindenesetre kivételesen szép állat, ilyen paripája csak egy hatalmas törzsfőnöknek lehet. A nyereg valamikor egy főnemesi családból származó spanyol tiszté lehetett, aki csatában vesztette el, talán az életével együtt. Ez az ifjú bizonyára egy nagy főnök fia, talán maga Sziklaszív az apja!

Paul nem viselkedett udvariasan, amikor a beszélgetést félbeszakította, de a fiatal páni a legkisebb jelét sem adta türelmetlenségének vagy rosszkedvének; ám amikor úgy gondolta, hogy lovát már eléggé megcsodálták, hideg udvariassággal kivette a zablát Paul kezéből - olyan arckifejezéssel, mely elárulta, hogy akarata tiszteletben szokták tartani. A következő pillanatban a gyeplőt a ló nyakába dobta, és egyetlen ugrással a nyeregben termett. Egy akrobata ügyességével és egy műlovar biztonságával ült a nyeregben, amely - most lehetett csak látni igazán - csupán parádéul szolgált, és inkább akadályozta, mint segítette a mozgás-

ban. A kengyelről is nyilván úgy vélekedett, hogy nőknek találták ki, neki semmi szüksége rá. A ló rögtön ágaskodni kezdett, éppen olyan vad és féktelen volt, mint a gazdája; mindkettőjük mozdulatait mesterkéletlen báj és kecsesség jellemezte. A paripa minden bizonnyal arab vérenek köszönhette kiváló tulajdonságait; eredete a mexikói musztágon, a spanyol telivéren és a mór harci ménen keresztül Arábiába nyúlt vissza. A fiatal indián a nemes paripához méltó hajlékonysággal és bátorsággal rendelkezett - mint kiváló lovas, a világ bármely pontján megállta volna a helyét. A páninak, úgy látszik, egyáltalán nem volt sietős, hogy elnyargaljon. Most tökéletes biztonságban érezte magát, és nyugodtan sétáltatta lovát fel és alá, miközben sokkal elfogulatlanabban nézegette a fehérék kis csapatát, mint eddig. A trapper több ízben azt hitte, hogy most már elnyargal, de az indián az utolsó pillanatban mindig visszafordította lovát, és hol száguldó szarvas módjára, hol meg kényelmes lépésben újra elhaladt bámulói előtt. Az öreg trapper intett neki, hogy szálljon le, és folytassák a beszélgetést, de jó ideig eltartott, míg az indián kötélnek állt. Akkor sem szállt le a nyeregből, csak az öreg mellé léptetett, és a magasból figyelt rá. Arcán a gőg és a gyanakvás különös keveréke mutatkozott.

- A páni farkasok falvai messze vannak innen, és az út tekervényes - mondta, miközben karjával abba az irányba mutatott, amelyről a trapper mindjárt kitalálta, hogy éppen az ellenkezője az igazi iránynak. - Nincs már időm. Fehér atyám mit kíván mondani?

- Igen, elég tekervényes, ha arrafelé próbálnál hazajutni, de az indián észjárás még tekervényesebb - dűnyögte magában az öreg angolul, majd az indiánhoz fordulva az ő nyelvén folytatta:
- Testvérem nem mondaná-e meg nekem, hogy a páni főnökök szívesen látnának-e idegen arcokat wigwamjaikban?

A fiatal harcos könnyedén és kecsesen a nyeregkápa fölé hajolt, és mosolyogva felelte:

- Mikor történt meg, hogy népem megfélemedezett a vendégszeretetről, és nem adott enni a falvaiba tévedt idegennek?

- Ha leányaimat oda vezetném - folytatta az öreg a faggatást -, mit szólnának a farkastörzs asszonyai? Kézen fognák a leányaimat, és bevezetnék kunyhójukba? A harcosok pedig elszívják a békepipát a sápadtarcúakkal?

- A sápadtarcúak hátuk mögött hagyták hazájukat. Miért követték a lenyugvó napot ilyen messzire? Talán elvétették útjukat? Vagy a fehér harcosok asszonyai ezek? Azokhoz tartoznak, akik a Nagy Folyó mentén nyomulnak felfelé?

- Akik a Missouri vizébe gázoltak, a Nagy Fehér Atya parancsát teljesítik. Azok katonák, mi pedig békés vándorok vagyunk. A fehér telepesek szomszédai az indiánoknak, és barátkozni kívánnak velük. Vajon az omahák nem látogatják-e meg a farkasokat, amikor a tomahawk el van ásva a két nemzetet elválasztó ösvényen?

- Az omahák szívesen látott vendégeink.

- És a sziúk? - kockáztatta meg a kérdést az öreg.

- A sziúk kutyák! - kiáltott fel a páni indulatosan. - Fehér atyám láthatja mutatott büszke diadallal a nadrágja térdcsatján fityegő borzalmas ékítményekre -, milyen keveset érnek a skalpjai! Annyi van belőlük, hogy a páni férfiak a lábukkal tapossák. A sziú éljen a hegyek között, és falja a havat! A prérít és a bölényeket Wahcondah igazi férfiak számára teremtette.

- Végre kiszedtem belőle a titkot - súgta a trapper Middletonnak, aki mellette állt és figyelt. - Ez a jóképű fiatal indián a sziúk nyomait fürkésző páni felderítő. Meglátszik arca festésén, nyilai hegyén, de még a szeme éles tekintetén is. Nyugalom, Hektor, nyugalom! Még sohasem érezted egy páni szagát? Feküdj csak nyugodtan, kutyuskám! - Megsimogatta az öreg kutyát,

és megint az indiánhoz fordult: - Testvéremnek igaza van. A sziúk hazug tolvajok. Minden nép ugyanazt mondja róluk. De a felkelő nap tájáról érkezett sápadtarcú vándorok semmiképpen sem sziú kutyák, és szeretnék a páni wigwamokat felkeresni.

Az indián ifjú fürkésző pillantást vetett a trapperre. Szemében megcsillant az okosság.

- Testvérem feje fehér, és szeme már sok dolgot látott - felelte. - Meg tudja-e mondani, mi az ott a távolban? Talán egy bölény?

Karjával a keleti látóhatárra mutatott.

- Inkább olyan, mint egy felhő a síkság széle fölött. Azt hiszem, csak ködpára vagy maga az ég.

- Nem. Az egy szikla, tetején sápadtarcúak kunyhóival. Ha testvérem leányai meg akarják mosni a lábukat, kényelmesebben megtehetik saját népük kunyhóiban.

- Páni testvérem szeme nagyon éles lehet, ha ilyen messziről felismer egy sápadtarcút.

Az indián lassan az öreg felé fordította fejét, és komoly arccal megkérdezte:

- Szokott fehér testvérem vadászni?

- Nem vagyok már vadász, csak egy öreg trapper.

- De ha a prérít elborítják a bölények, meglátja őket?

- Hát hogyan? Meglátni könnyebb, mint elejteni egy toporzékoló bikát.

- És amikor a madarak menekülnek a hideg elől, és egészen fekete tőlük az ég, testvérem látja őket?

- Nem nehéz meglátni egy vadlibát vagy -kacsát, ha milliószámra lepik el az eget.

- És ha hull a hó, és betakarja a Hosszú Kések kunyhóit, fehér testvérem meg tudja különböztetni a hópelyheket a levegőben?

- Szemem már nem a régi - felelte az öreg kissé haragosan -, de volt idő, páni, amikor az éles szememről neveztek el.

- A pániak olyan könnyen meglátják a Hosszú Késeket, mint testvérem a bölényeket vagy a vándormadarakat vagy a szállingózó hópelyheket. A Hosszú Kések azt hiszik, hogy Wahcondah az egész világot nekik teremtette. De tévednek. Testvérem ne gondolja, hogy a páni vak vagy ostoba!

Az indián harcos hirtelen elhallgatott, oldalra hajtotta fejét, és feszülten figyelt. Azután megfordította lova fejét, a bozót szélére ugratott, és elmerülve figyelte a kopár prérít a sápadtarcúak háta mögött. Majd abbahagyta rejtélyes leskelődését, visszatért a társasághoz, szemét Inezre szegezte, és háromszor-négyszer elléptetett előtte olyan arccal, mint aki töpreng és tétovázik. Meghúzta türelmetlen paripája zabláját, és már-már szóra nyitotta száját, amikor feje újra mellére csuklott, és megint feszült figyelemmel hallgatózott. Mint egy szarvas, a bozót széléhez szökelt, ahol az imént a végtelen prérire bámult, majd néhányszor gyorsan körülnyargalta a trapper társaságát. Végül hatalmas szökkenéssel szinte felröppent a levegőbe, mint egy madár, amely előbb szárnyait próbálgatja, azután nekivág hosszú útjának. Egy percig még a prérít súrolta száguldva, azután eltűnt egy domb mögött.

A kutyák, amelyek egy idő óta szintén nagy nyugtalanságot árultak el, kis darabig követték, azután abbahagyták üldözését; letelepedtek a fűbe, és halk, nyöszörgő, figyelmeztető vonításban törtek ki.

XI. BOZONTOS FEJEK

Mindez sokkal gyorsabban történt, mint ahogy el lehet mondani. Az öreg trapper fejcsóválva odasétált a bozót végébe, ahonnan az indián elugratott, és szomorúan dűnnyögte:

- Úgy látszik, vannak hangok és áramlatok a levegőben, amiket az én szegény, kiöregedett érzékeim már nem tudnak felfogni.

Middleton csatlakozott hozzá, és vigasztalni próbálta.

- Nem volt itt semmi érzékelnivaló - mondta. - Az én szemem még éles, és a hallásom kitűnő, és biztosíthatom, nem láttam és nem hallottam semmit.

- A szeme éles! A hallása kitűnő! - visszhangozta az öreg lekicsinylően. - Nem, fiam, ez nem így van! A szeme elég jó, hogy végignézzen a templom padsorain, a füle, hogy meghallja a távoli harangszót, de amíg nem töltött hosszú éveket itt a prérin, lépten-nyomon rájön, hogy könnyen összetéveszt egy pulykát egy lóval és a bölénybika bömbölését a mennydörgéssel! Ez a kopár pusztaság megtéveszti érzékeinket, a levegőben káprázatos képek lebegnek, és a hullámzó fűtengert néha nehéz megkülönböztetni az igazi tengertől. De amott van egy jel, amelyről minden vadászember tudja, mire vall.

A trapper egy csapat keselyűre mutatott, amely egyenesen abban az irányban szállt, ahová az ifjú indián tekintete is elmerült. Middleton eleinte nem tudta felismerni a kis fekete pontok mibenlétét, amelyek a komor felhőket pettyezték, de amint jobban szemügyre vette, felismerte alakjukat, majd nehéz, csapkodó szárnyaikat is.

- Figyeljen csak! - mondta a trapper, miután felhívta Middleton figyelmét a gyorsan szálló madárrajra. - Most már hallhatja a bölények dübörgését. A doktor ugyan váltig hajtogatja, hogy a helyes nevük bizony, de végtére is a vadász hivatott arra, hogy eldöntse, mi a préri vadjának általános neve.

Ez célzás volt egy régebbi nagy vitára. A természetbúvár akkor nagyon erősködött, hogy ezt a hatalmas, púpos állatot, melynek kidagadó háta sütve olyan pompás falat, nem is amerikai bölénynek, hanem bizonynak kell nevezni.

- Mert magát csak a púpja érdekli! - kiáltott rá Battius, a megjegyzésre felfigyelve. - A tudományos név, a tudományos meghatározás a maga szemében semmi. Szerencsére vannak még...

- ... olyan nagy tudósok, mint maga! - vágott a szavába az öreg trapper bosszankodva. - Az első ember a paradicsomban, isten kertjében nem bújta a könyveket, de a teremtményeket ő nevezte el sorban.

- Nézze, öregem, nem kell szó szerint vennie mindazt, amit a bibliában olvasott - mosolygott a doktor.

- Amit én olvastam! Azt hiszi talán, hogy volt alkalmam iskolába járni? De ha nem is tudok olvasni, annyit én is tudok, hogy a paradicsom nem hasonlított azokhoz a nyavalyás kertekhez, amikkel a városi ember büszkélkedik. Isten kertje nem lehetett más, mint az őserdő, ahol madarak dalolnak, és a legszebb gyümölcsök teremnek. No de térjünk vissza a keselyűk titkára. A bölényeket kísérik, és közeledésüket jelzik. Oda nézzen! Már jönnek is - nagyszerű csorda! Valószínűnek tartom, hogy a mi páni barátunk abban a völgyben rejtette el embereit, mert abban az irányban tűnt el, hogy hírül vigye nekik a bölénycsorda közeledését. Ha így van,

akkor most csodás vadászat szemtanúi leszünk. A squatter is jónak látja majd, hogy meglapuljon, és nem kell tartanunk semmitől. A páni indiánok általában jóindulatúak.

Most az egész társaság figyelme a meglepően érdekes színjáték felé fordult, mely szemük előtt lejátszódott. Még a félénk Inez is odasietett, és Middleton karjára támaszkodva gyönyörködött a látványban. Ellen éppen főzötudományát akarta bemutatni, de Paul hívására letette kezéből a serpenyőt, és csatlakozott a többiekhez.

Mialatt a mozgalmas jelenet, amelyről mindjárt beszámolunk, gyorsan lejátszódott, a hatalmas préri főséges csendje és nyugalma szinte keretbe foglalta a bölénycsorda felvonulásának képét. Legfeljebb az eget sötétítették el a költöző madarak tízezrei, a négylábúak közül, a bölényeken kívül, nem volt más látható, csak a két kutya és a doktor szamara. És ekkor, mintegy varázsütésre, hirtelen megélnékült a táj.

Mindenekelőtt néhány óriási bölénybika tűnt fel a legtávolabbi domb tetején. Mögöttük egyes bölények hosszú sora lépegetett. Azután következett csak az óriási, sötét testek megdöbbenő tömege, amíg a préri rozsdabarna színe nem tűnt el teljesen a bozontos bundák sötétebb barnasága alatt. A tömeg egyre sűrűbb lett, akár csak a költöző madarak végtelen rajjai, amelyek megszámlálhatatlannak tűnnek fel. A bölények tömegéből itt is, ott is porfelhők emelkedtek ki, amint egy-egy dühös állat szarvaival feltúrta a földet. A szél messze vitte a sok ezer állati torokból kitörő mély, tompa bölgést.

A kis társaság sokáig állt néma megdöbbenésben. Lenyűgözte őket a látvány nagyszerűsége. Végre a trapper törte meg a csendet.

- Nézzék csak! Tízezer hatalmas állat vonul itt egyetlen óriási csordában, minden pásztor vagy felügyelő nélkül. Nem őrzi más, csak az égi pásztor, aki erre a végtelen legelőre irányította őket! És van-e olyan büszke kormányzó ezekben az államokban, akinek pompásabb falat kerül az asztalára, mint amihez itt a legegyszerűbb vadász is hozzájuthat? Ha megsüt magának egy szép szeletet az állat púpjából, melyet üzött és legyőzött, és a természet törvényei szerint becsületesen megérdemelt, megelégedetten hajthatja le fejét éjszakai pihenőre!

- Hát bizony, a bölénypúp fenséges csemege! - kiáltott fel a méh vadász, aki még nem felejtette el a kiadós villásreggelit - helyesebben bicskásreggelit, mert villájuk nem volt -, mellyel a trapper megvendégelte.

- Ugye, fiam? Maga megkóstolta, és igazat ad nekem! - mosolygott az öreg. - De a csorda félénk tart, és fel kell készülnünk a fogadására. Ha elrejtőzünk, akkor keresztültörnek a bozóton, és letaposnak, akár a férgeket. Így hát társaságunk gyengébb tagjait biztonságba helyezzük, mi pedig, mint férfiakhoz és vadászokhoz illik, elől foglaljuk el őrhelyünket.

Már nem volt sok idejük tervük megvalósítására. Inezt és Ellent gyorsan elbújtatták a bozótnak abban a részében, mely a közelgő bölénycsordától legtávolabb esett. A csacsit mint gyengébb idegzetű lényt középen helyezték el, míg az öreg trapper a három másik férfival együtt kiállt a bozót elé, abban a reményben, hogy a féljük viharzó sereg élet, ha túl közel jönnének, más irányba sikerül terelniük. Az az ötven vagy száz bika, mely társai élén haladt, időnként megváltoztatta irányát, úgyhogy az utolsó pillanatig kérdéses maradt, végül is merre tartanak. Ekkor fájdalmas bömbölés hallatszott a csorda közepéből, az egyik porfelhő mögül; a csorda fölött röpködő prédasóvár dögmadarak irtózatossá vijjogása felelt rá, s a következő pillanatban az egész megrémített csorda egyenesen a sűrű bozót felé vágatott.

A veszély most olyan óriási volt, hogy még a legerősebb idegzetű embert is erősen próbára tette. A sötétben hullámozó tömeg két szárnya kissé megelőzte a többi, s az arcvonal ily módon homorú rajzot mutatott. A hím állatok gubancos sörényéből kivillanó vad szemekben esze-

veszett rémület tükröződött. Valamennyien a bozót felé fordultak, és egymást taposták, hogy minél előbb elérjék ezt a fedezéket. Az elől rohanókat ezer meg ezer társuk nyomta, taszigálta szüntelenül. El se lehetett képzelni mást, mint hogy a vezető állatok vakon nekirontanak ennek a pár embernek, és letapossák őket.

Mindnyájan felismerték a veszélyt. Middleton ingadozott. Időnként abba a kísértésbe esett, hogy bevesse magát a sűrűbe, karon kapja Inezt, és menekülni próbáljon vele. Azután eszébe jutott, hogy lehetetlen a megriasztott bölények eszeveszett rohanását túlszárnyalni. Inkább fegyverei után kapkodott, mintha megállíthatná velük az óriási bivalycsordát. Battius doktor szellemi képességei egyszerűen felmondták a szolgálatot nagy rémületében. Szeme előtt elmosódtak a bölények sötét körvonalai, és azt képzelte, hogy egy olyan állatsereglet közeledik felé, amelyben a világ valamennyi állatfaja képviselve van. Most azért csörtetnek feléje, hogy megbosszulják rajta azokat a tévedéseket, amelyeket tudományos munkássága közben elkövetett. A szerencsétlen természetbúvár valósággal megbénult, nem tudott sem hátrálni, sem előrelépni, és kétségbeesetten erőlködött, hogy felismerje és megnevezze a szeme előtt tolongó különféle állatóriásokat. Egészen másképpen viselkedett Paul. Vadul ordított, és szüntelenül Ellenre hívta, hogy jöjjön, és segítsen neki ordítani. Hangja azonban elveszett a bölénycsorda bőgésében és toporzékolásában. Izgatottan és elbűvölten nézte a vadul rohanó állatokat, s miközben torkaszakadtából ordított, valami különös rokonszenvet érzett irántuk. Ám ezt háttérbe szorította a szörnyű aggodalom, amelyet Ellen miatt érzett.

- Gyerünk már, öreg trapper, mutassa meg, mit tud! - rivallt az öregre. - Ha soká habozik, mindjárt palacsintává lapítanak!

A trapper puskájára támaszkodva eddig nyugodtan állt, és szemrebbenés nélkül figyelte a csorda mozdulatait. Végre elérkezettnek látta az időt a cselekvésre. Vállához emelte puskáját, és célba vette a legelőn rohanó bikát. Olyan szép találat volt, hogy még fiatalkorában is becsületére vált volna. A golyó bozontos homlokán találta el az állatot, pontosan a két szarva közt. A bika térdre roskadt, de megrázta fejét, és tüstént talpra állt megint, mintha a váratlan ütés megszázszorozta volna erejét. Minden pillanat drága volt. A trapper eldobta puskáját, előlépett, és két karját széttárva, pusztá kézzel elállta a rohanó csorda útját.

Az ember, ha azzal a szilárdsággal és bátorsággal lép fel, melyet csak a felsőbbrendű értelem adhat, többnyire lenyűgözi az állatokat. A vezető bikák megtorpantak, és az első sorok egy percre megálltak. A sűrű tömeg összetorlódott mögöttük, és száz meg száz bölény zuhant egymásra vagy a földre, mások meg két hátsó lábukra ágaskodtak. De a háttérből megint felhangzott a tompa bőgés, és a csorda újra elindult. Ám az éle hirtelen kettévált. A trapper mozdulatlan alakja szinte szétvágta és két hömpölygő folyamává választotta a sötét sereget. Middleton és Hover tüstént követték az öreg példáját, odaugrottak mellé, és ők is széttárták karjukat, hogy segítsenek neki, és saját testükkel is megerősítsék a gyenge, élő gátat, mely más irányt szabott az áradatnak.

A hősi kiállítás néhány percig tökéletesen bevált. De amint az él mögött rohanók egyre türelmetlenebbül tolongtak előre, olyan porfelhő kerekedett, hogy majdnem eltakarta a három férfit, és féltő volt, hogy letapossák őket. Most volt aztán igazi bátorságra és hidegvérre szükségük. Egy-két percig fokozatosan hátrálniuk kellett, sőt egy dühös bika olyan közel száguldott el Middleton mellett, hogy szinte súrolta. Nem volt hajlandó kitérni, hanem széleseben betört a bozótba.

- Ne engedjünk még az életünk árán sem! - kiáltotta a trapper. - Különben ezer bestia nyomul utána!

De önfeláldozásuk is hiábavaló lett volna, ha ebben a drámai pillanatban Asinus fel nem emeli hangját, hogy tiltakozzék a betolakodás ellen. Ez a vad, recsegő, soha nem hallott ordítás megrémítette a legdühösebb bikákat is. Megvetették lábukat, és a világért sem hagyták magukat a bozót felé taszítani, hanem kétségbeesetten igyekeztek irányt változtatni. Az imént még vad iramban törtek a bozót felé, most meg ugyanolyan vadul igyekeztek elkerülni. A csorda megint kettévált, és elhőmpölygött a bozót mellett jobbra és balra. Csak egy jó mérföld után egyesültek újra. Az öreg megkönnyebbülten vette tudomásul a számárbógés csodálatos hatását. Nyugodtan megtöltötte puskáját, halkán nevetgélt magában, és csak ennyit mondott:

- Úgy rohannak, mint a kiskutyák, ha patrontáskát kötnek a farkukra. A csacsinak hálásak lehetünk mindnyájan.

- A számár beszélt, de Bálám hallgat! - kiáltotta Paul, és az oldalát fogta, úgy kacagott. - Nézzétek a doktort! Megnémult ijedtében.

- Ejnye, kedves barátom - fordult a trapper a természetbúvárhoz, aki tátott szájjal állt mellette -, egy ember, akinek az a mestersége, hogy az állatokat leírja, csak nem ijed meg néhány bölénytől - akarom mondani, bizontól?

A doktor nem felelt a csipkelődésre. Soha többé nem vitatta, mi ezeknek az állatoknak az igazi neve. De az is igaz, hogy a húsból sem evett többé. Elment a kedve a bölénypúptól.

- Hát bizony, ezek a hatalmas állatok elég ijesztőek, amíg meg nem szoktuk őket - folytatta a trapper. - De akármilyen ijesztőnek fest is, a világ legmulyább és legbátortalanabb állata.

Beszélhetett a doktornak! Battius holta napjáig gyűlölte ezeket az állatokat, akár vadak, akár szelídek. Még évek múltán is, amikor már egy nagy kikötőváros köztisztelőben álló tudósa volt, borzadva gondolt vissza erre a jelenetre. És ha szakmai vacsorákon ezt a csemegét tálalták fel, mely a legelőkelőbb párizsi és londoni éttermek leghíresebb ínycségeivel is felveheti a versenyt, tudós barátunk undorral utasította vissza.

- Persze, egészen más volna a helyzet, ha egy csapat szürkemedve rohant volna felénk, ahogy velem meg Hektor kutyámmal egyszer megtörtént a Nagy Zuhatag... Hohó, ott szalad már a csorda vége, és egy sereg éhes farkas rohan a nyomukban, hogy rávesse magát azokra, amelyek kidőltek vagy elhullottak! Ejha! Ha szemem nem csal, emberek is száguldanak ott, mégpedig kitűnő lovasok! Nézzék csak, milyen port vernek fel! Most körülvesznek egy megsebesült bölényt, és elárasztják nyilaikkal!

Az öregember éles szeme látta meg először, de a következő percben Middleton és Hover is megpillantotta a sötét csapatot. Tizenöt-húsz lovas lehetett..., ott nyargalásztak a pompás bika körül, mely súlyosan megsérülhetett, mert már nem tudott menekülni, de még nem terült el a földön, pedig kemény bőrét vagy száz nyíl fúrhatta keresztül. Végre egy hatalmas indián lándzsájával megadta neki a kegyelemdőfést. A hatalmas állat olyan bömböléssel búcsúzott szívós életétől, hogy messze a bozótól túl társai fülébe jutott, és még rémültebb rohanásra készítette őket.

- Milyen kitűnően érti a mi fiatal páni barátunk a bölényvadászat helyes módját - mondta az öreg trapper elismerően, miután néhány percig gyönyörködve nézte a mozgalmas képet. - Látták, hogy mint a kilőtt nyíl, úgy vágatott el, még mielőtt a csorda ideért? Nem akarta, hogy megszimatozzák, mert akkor talán eltérítette volna az állatokat útjukból... Ha! Hát ez mi? Hisz ezek nem páni indiánok! Bagolytollak állnak ki a fejükből, a bagoly farkából és szárnyaiból tépték ki! Hogy az ördög vinné el őket! Átkozott sziú banda! Gyorsan vissza a bozótba, fiúk! Ha ezek megpillantanak minket, elbúcsúzzhatunk a ruháinktól, de ez még a jobbik eset! Az életünket is elvehetik!

Middleton nem mondatta magának kétszer; már rohant a bozótba, hogy megmentse szép fiatal feleségét. Paul a doktort rántotta vissza a bozótba, a trapper pedig haladéktalanul követte őket. A kis társaság tanácskozássra dugta össze fejét a sűrű gallyak védelme alatt.

Mivel a többiek tőle vártak irányítást, a trapper néhány szóval kifejtette, milyen új veszély fenyegeti őket.

- Olyan vidék ez, mint maguk is tudják, ahol egy erős kar többet ér minden jognál, mivel a törvény keze nem ér el ideig. Itt csak az erő számít, és legfeljebb még a gyors ítélőképesség. A legjobb lenne persze - folytatta, ujját orrához illesztve -, ha sikerülne a sziúkat és a Bush-féle családi bandát egymásnak uszítani. Akkor mi nyugodtan végignéznénk, hogyan öldösködnek egymást, és csak a végén csapnánk le rájuk, mint a dögkeselyűk. Erősen remélem, hogy a pánik itt vannak valahol a közelben. Az a fiatal indián nem egyedül jött el a falujából.

Tulajdonképpen négy csapat áll itt szemben egymással, ami kissé bonyolulttá teszi a dolgot, annál is inkább, mert a terep nagyon kevés búvóhelyet kínál. Mindenesetre van fegyverünk és három bátor férfi...

- Négy! - vágott a szavába Paul.

- Hogyan? - csodálkozott az öreg.

- Négy! - ismételte a méhavadász, a doktorra mutatva.

- Hát igen - felelte a trapper ajkbiggyesztve, és kereken megmondta: - Minden hadseregnek vannak lógószói. De ha már nála tartunk, meg kell mondanom, hogy kénytelenek leszünk a szamarát kivégezni.

- Asinust kivégezni! - kiáltott fel a tudós elborzadva. - Ez már a kegyetlenség csimborasszója volna!

- Én nem értem a maga tudós szavait, de tudom, hogy nincs is sok értelmük. Az volna kegyetlenség, ha feláldoznánk egy keresztény ember életét egy szamar kedvéért. Ha most belefújna egy jó nagy trombitába, az se lenne veszélyesebb annál, mintha a szamar újra elbődül. Egész biztosan nyakunkra szabadítaná a sziúkat.

- Felelek Asinus tapintatosságáért - mondta a doktor. - Sohasem nyitja ki a száját ok nélkül.

- Madarat tolláról, embert barátjáról - felelte az öreg. - Ez a szamár is vonatkozik. Egyszer erőltetett menetelésben igyekeztem nagy veszélytől szabadulni, és szerencsétlenségemre olyan útítársam volt, aki mihelyt kinyitotta a száját, máris énekelt. Éppen elég bajom volt vele. Az ön nagyapja is kapcsolatban volt ezzel az esettel, százados úr. De mégiscsak emberről volt szó, aki be tudja fogni a száját, ha nagyon a lelkére kötik. Istenem! Ha olyan fiatal volnék, mint akkor, füttyölnék erre a sziú bandára! Egyedül is ellátnám a bajukat. No de mit érünk a hiú dicsekvéssel? Az a harcos, akit a delavárok valaha kitüntettek azzal, hogy Sólómszemnek nevezték, ma legfeljebb a Vakond nevet érdemelne meg. Elég, elég! Ismétlem, véleményem szerint a fülest le kell vágni.

- Logikus - mondta Paul. - A zene mindig zene, és mindig lármával jár, akár egy hegedűből, akár egy szamar torkából tör elő. Én is azt mondom: halál a szamár!

- Barátaim - könyörgött a doktor könnyekkel a szemében, és egyik vérszomjas társától a másikkhoz fordult -, ne öljétek meg Asinust! Olyan példány ez, mely ritkítja a párját. Csak jót lehet mondani róla, semmi rosszat. Egyszerűen csodálatos *individuum*. Egész *genus*ában nincs még egy ilyen tanulékony és kitartó állat. Egész *species*ében nincs ilyen szerény és türelmes.⁶

⁶ *Individuum* - egyed; *genus* - nem; *species* - faj

Sokat utaztunk együtt, és halála mélységesen lesújtana. Önnek sem esnék jól, tisztelt vadász, ha ilyen korai búcsút kellene vennie hűséges kutyájától.

Ez a legutolsó érv levette az öreget a lábáról. Torkát köszörülte, és így szólt:

- A szárnak megkegyelmezzünk. De akkor is el kell némítani. Kösse be a száját a kötőfékkal. A többit a Gondviselésre bízunk.

Miután Asinus tapintatosságát a kötőfékkal is biztosították, a trapper felderítőútra indult a bozót szélére.

A csorda már kétföldnyire volt tőlük, és dübörgése csak tompán hallatszott a távolból. A porfelhőket széteszlatta a szél, és az iménti vad, zűrzavaros jelenet helyett meglehetősen nyugodt kép tárult a trapper szeme elé.

A sziúk a jelek szerint elégedettek voltak zsákmányukkal, és nem üldözték tovább a bölénycsordát. Vagy tízen az elejtett állat körül foglalatoskodtak. Fejük felett keselyűk lebegtek kiterjesztett szárnyakkal, sóvár szemüket a bölény tetemére szegezve. A többi indián ellovagolt, nyilván abban a reményben, hogy még néhány kidőlt vagy eltaposott bölényt találnak a csorda nyomában. A trapper felbecsülte a lőtávolságot, és gondosan vizsgálta a bozót felé közelgő indiánok felszerelését.

Egyikükben felismerte Weuchát. Meg is mutatta Middletonnak.

- Most már tudjuk, kik ezek, és miben sántikálnak - mondta az öreg fejét csóválgatva. - Bizonyára elvesztették Bushékat szemük elől, és az ő keresésükre indultak. Közben ez a bölénycsorda keresztezte útjukat. Természetesen felhasználták az alkalmat, hogy egy kis pecsenyéhez jussanak. Szerencsájukra - és a mi szerencsétlenségünkre - a csorda éppen erre vette útját, és egyenesen a keresett sziklához vezette a sziú bandát. Nézze csak azokat a ronda madarakat, amelyek a kivégzett vad maradékát lesik. Ebben tanulság rejlik, mely megvilágítja a préri életét. A páni indiánok ezekre a sziúkra lesnek, akárcsak a keselyűk arra a dögre, mi pedig, jó keresztények, valamennyiük kényétől-kedvétől függünk. Ha! Miért állt meg ott az a két nyomorult? Megtalálták azt a helyet, ahol a szerencsétlen Bush fiú az életét vesztette?

Az öreg jól sejtette. Weucha és a kíséretében levő másik sziú arra a helyre ért, ahol a már részletesen leírt dráma lejátszódott. A két indián sokáig vizsgálta a vérontás megmaradt jeleit. Gyanakodva vizsgálták és igazi indián hozzáértéssel. Végül fülsiketítő kiáltást hallattak mindketten egyszerre. Ez a hang éppen olyan hátborzongató volt, mint a kutyák vonítása korábban ugyanazon a végzetes helyen. Néhány perc múlva vágatva közeledtek arra a helyre az indiánok a szélrózsa minden irányából. Azt mondják, a sakálok szokták hasonló módon segítségül hívni társaikat közös portyázásra.

XII. A NAGY VARÁZSLÓ

A trapper megpillantotta Matorit, és megmutatta társainak. A sziú főnök későbben érkezett oda, mint harcosai. Tüstént leugrott lováról, és alaposan megvizsgálta a gyanús nyomokat. Weucha és a többi indián türelmesen várta a vizsgálódás eredményét, egyikük sem beszélt, nem zavarták meg vezérüket munkájában. Éppen úgy, mint Ishmael, Matori is követte a véryomokat a bokrok felé. A többiek a legnagyobb csendben mentek utána. A bozót szélén megálltak.

A kis fehér csoport természetesen nem érte be azzal, hogy tétlen szemlélője legyen az eseményeknek. A trapper felvetette a kérdést, szálljanak-e szembe az indiánokkal. Suttogó hangon tanácskoztak. Paul azonnal meg akarta kezdeni a tüzelést, de Battius rémülten tiltakozott ellene. Middletonra hárult a döntőbíró szerepe. Noha maga is harcra hajlott volna, jobbnak látta várni egy kicsit. Egyelőre attól tartott, hogy két útitársának a vitája áthallatszik az indiánokhoz. A trapper nagy figyelemmel meghallgatta mindhármukat, azután megmondta a magáét.

- A józan észre kell hallgatni - súgta. - Az ember ilyen óriási túlerővel szemben igyekezzék ésszel győzni. Húzódjanak meg a bozótban, és maradjanak csendben. Én megpróbálok a sziúkkal tárgyalásba bocsátkozni. Az én életemért már nem kár, azonkívül ismerem a nyelvüket és a szokásaikat. Talán sikerül másfelé terelnem őket, és akkor maguk időt nyernek, sőt esetleg egérutat is.

Az öregember meg se várta, mit válaszolnak, hanem vállára vette fegyverét, és nesztelenül keresztülvágott a bozóton. A másik oldalon bukkant elő, hogy úgy közeledhessék az indiánokhoz, mintha éppen az ellenkező irányból ért volna oda.

Egy fehér vadász váratlan felbukkanása - vállán lőfegyverrel, amely mindig egy kis félelmet keltett a rézbőrűek körében - szemmel látható izgalmat okozott. A trapper csele olyan jól sikerült, hogy a sziúk azt hitték, a nyílt préri felől érkezett oda, bár voltak többen, akik gyanakodva néztek a bokrok sűrűjébe. Egyelőre mindnyájan visszahúzódtak, hogy növeljék a távolságot maguk és a sápadtarcú között. De a trapper nyugodt léptekkel ment utánuk, amíg elég közel nem ért ahhoz, hogy szavait meghallják. Akkor megállt, puskáját leeresztette a földre, és kezét tenyerével felfelé, a béke jeléül, az indiánok felé nyújtotta.

- Testvéreim szívesen látott vendégek - mondta sziú nyelven. - Messze elkerültek falvaiktól, és bizonyára fáradtak, éhesek. Jöjjenek velem a kunyhómba, ott kényelmesen megpihenhetnek.

Szavait félig gúnyos, félig örvendező kacagás fogadta. A trapper rögtön látta, hogy megismerték, és nem hisznek neki. Miután visszafordulni már késő lett volna, nyugalmat színlelve Matori elé lépett. Weucha tájtékozó haraggal magyarázott valamit társainak, de a törzsfőnök sokáig szótlánul nézte a sápadtarcút.

- Hol vannak társaid? A fiatalok? - kérdezte végül szigorúan, amikor látta, hogy a vadász rendületlenül farkasszemet néz vele, és arca nem árul el semmit.

- A sápadtarcúak nem szoktak csoportosan hódvadászatra indulni - felelte a trapper. - Egyedül vagyok.

- A sápadtarcú haja fehér, de nyelve kétágú. Matori járt a táborodban, és látott mindent. Tudja, hogy nem vagy egyedül. Hová lett fiatal feleséged és az a harcos, akit a prérin láttam?

- Nincs feleségem. Ha testvérem egy asszonyt látott és egy sápadtarcú harcost, nem tartoznak hozzám. Sápadtarcú asszonyok nem is tudnak sokat gyalogolni.

- Mégis elmentek! - csattant fel a főnök hangja indultosan. - De hiába mentek el! Matori bölcs főnök, és szeme messzire lát.

- Kit lát a testvérem ezen a kopár prérin? Az én szemem már öreg és fáradt, nem látja őket. Merre vannak?

A törzsfőnök megvetően elfordította fejét, mintha nem tartaná érdemesnek olyasmiről vitázni, amit biztosan tud. Végül mégis a földre mutatott, és szelíd hangon megkérdezte:

- Fehér atyám öreg ember és bölcs ember. Nem mondaná meg nekem, kinek a mokasszinja hagyta ezeket a nyomokat?

- Nem biztos, hogy mokasszinok nyomai. Sok farkas és bölény tapossa a prérít. Pumák is járnak erre.

Matori szeme harcosaira villant, mintha figyelmeztetné őket, hogy vigyázzanak, mert a Hosszú Kécek mind álnokok és veszedelmesek. Három-négy félig meztelen fiatal indián meglegyintette lova nyakát, és a bokrokhoz ugratott. Néhányszor körünyargalták a bozótot, egyre szorosabb körben, és megvizsgálták a terepet. Az öreg trapper szorongó szívvel figyelte őket, majd Matori arcát fürkészte, de nem tudott kiolvasni belőle semmit. Az egyik fiatal indián oda-lovagolt hozzá, és jelentette, hogy a bozót üres. A főnök egyetlen arcizma sem rándult meg. A trapper ismerte ezt a hideg arckifejezést. A főnök vigyázott rá, hogy gondolatait ne lehessen kitalálni. Nem árulta el, hogy hitelt ad-e a fiatal indián jelentésének, vagy bizalmatlanul fogadja. Megsimogatta lova nyakát, aztán leugrott róla, és a kantárt - helyesebben a kötelet, amely a kantárt helyettesítette - odadobta a fiatal harcosnak. Aztán karon fogta a trappert, és magával vont, néhány lépésnyire a többiektől.

- Fehér atyám harcos volt valamikor? - kérdezte békülékeny hangon.

- Hol vannak a fá levelei, ha télire fordul az idő? - felelte a trapper. - A fiatal dakoták nem láttak még annyi élő harcost, ahányat én láttam vérében fetrengeni. De mit ér a hívságos emlékezet - tette hozzá angolul, csak úgy magának -, ha az ember tagjai már dermedtek, és szeme felmondja a szolgálatot?

A törzsfőnök komolyan, fürkészően nézett rá, azután - látva, hogy nyugodt, nyílt tekintete semmiféle cselt nem rejteget - megfogta az öregember kezét, és szelíden a saját fejére tette, így fejezve ki azt a tiszteletet, amellyel a sápadtarcú magas korának és tapasztalatainak adózik.

- Miért mondják a Hosszú Kécek nekünk, hogy ássuk el tomahawkunkat - kérdezte -, amikor az ő fiataljaik mindig harcra gondolnak, és kezük többnyire véres?

- Az én népem nagyon nagy - felelte az öreg. - Többen vannak, mint a bölények a prérin vagy a galambok a levegőben. De harcos kevés van köztük. Nem járnak a hadiösvényen, és nem szeretik a vérontást.

- Nem úgy van! - csattant fel Matori, majd udvariasságból kiigazította szavait. - Fehér atyám téved. A Hosszú Kécek okos emberek, de rossz emberek. Azt akarják, hogy a vörösbőrűek a földet túrják, és gyökereket rágjanak. De a dakota nem erre termett. Ha nem veri a pánit meg az omahát, elveszíti atyái dicső nevét.

- Wahcondah szeretettel néz gyermekeire, akik csatában halnak meg, ha igaz ügyért harcolnak. De befogja szemét és fülét, ha olyan indián kiált fel hozzá, akit rablás és fosztogatás közben ér utol a halál.

- Atyám öreg - felelte Matori, és gúnyosan nézett a trapperre. - Nagyon öreg. Talán azért jött ide a préri másik végéből, hogy minket oktasson?

- Vigyázz! - kiáltott rá a trapper, és puskája agyát indulatosan odacsapta a földhöz. - Népem közt is vannak gőgös emberek, akik nem ismernek mást, csak a saját tudományukat és hiúságukat. Eljön a nap, amikor alázatosak lesznek, mert a Nagy Szellem így akarja. Egy dakota főnöknek nem szabad nevetni az igazságon.

Matori most a trapper vállára tette kezét, és odavonta a bozót széléig. Megint fürkészően szemébe nézett, és így szólt:

- Ha fehér atyám ebben a bozótban rejtette el fiatal harcosait, szóljon nekik, hogy jöjjenek elő. Matori nagy főnök. Mindent lát. Mindent tud. Egy öreg harcos, akinek a feje fehér, aki nemsokára elmegy a Szellemek Országába, beszéljen igazat. Nyelve ne legyen kétágú, mint a kígyóé.

- Dakota, én nem hazudtam neked. Amióta a Nagy Szellem férfiúvá érlett, az erdőben éltem meg ezen a kopár prérin. Nem volt házam és családom. Magányosan járom útjaimat.

- Fehér atyámnak jó puskája van. Célozzon a bozót sűrűjébe, és tüzeljen.

Az öregember csak egy pillanatig habozott, azután megtette az előkészületeket, hogy így győzze meg az indiánt szavai igazságáról. Remélte, hogy gyanakvását akkor sikerül eloszlatnia. Miközben puskáját kezébe vette, a magas kortól elhomályosult szeme óriási erőfeszítéssel vizsgálta az előtte összefonódó lombokat. Végre sikerült megkülönböztetnie egy kis fa törzsének barna kérgét. Erre célzott, amikor puskáját vállához emelte. Elsütötte fegyverét. Mihelyt a golyó kirepült a csőből, keze remegni kezdett - ha egy pillanattal előbb történik, a kockázatos kísérlet balul végződhetett volna. A dördülést iszonyú csend követte. Az öreg már hallani vélte női hangok rémült sikoltását; de amint a füst szertefoszlott a szélben, megpillantotta a szétroncsolt fakéreg szerterepülő szilánkjait. Megkönnyebbülten fellélegzett, látva, hogy régi ügyessége nem hagyta egészen cserben. Megint leeresztette puskáját, és nyugodt arccal az indiánhoz fordult.

- Testvérem meg van elégedve? - kérdezte.

- Matori a dakoták főnöke - felelte az indián, és kezét mellére tette, jelezve, hogy nem kételkedik többé a sápadtarcú őszinteségében. - Matori tudja, hogy egy harcos, aki olyan sok tanácsstúznél ült már, hogy feje hófehér lett, nem lehet álnok áruló. De miért van az - folytatta, és szeme ravaszul megcsillant -, hogy nem lóháton utazik, ahogy egy gazdag főnökhöz illik, hanem gyalogosan talpal, mint egy éhes konza, aki az indiánok közt a legnyomorultabb?

- Lóháton? Soha! - felelte az öreg. - Wahcondah azért adott nekem lábakat, hogy használjam. Hatvan telet és nyarat töltöttem Amerika erdeiben és tíz évet ezeken a nyílt réteken örökös vándorlásban, de sohasem kértem kölcsön más teremtmény lábait, hogy egyik helyről a másikra vigyenek.

- Ha atyám annyira szerette a fák árnyékát, miért jött el a prérire, ahol a nap megpörköli?

- Igazad van, dakota! Életem tavaszát, nyarát és őszét a fák közt töltöttem, és életem telén is ott lett volna a helyem, az erdő becsületes csendjében és nyugalmasában. Ha tudnád, milyen boldogan aludtam a lombok alatt, fejem fölött az ég kéklött, ahol népem Jó Szelleme lakozik. De nem tudtam ott maradni. Jöttek a favágók, és fejszékük zaja ébresztett fel hajnalban. Egész nap fülemben zakatolt kopácsolásuk. Sokáig türtem, mint férfi és harcos, de türelmem végül elfogyott. Ide menekültem az átkozott zaj elől. Mondd, dakota, nem volt igazam?

Hosszú, sovány ujját az indián meztelen vállához illesztette. Ez a bizalmaskodás nem vette le a főnököt lábáról. Az indiánokra jellemző ünnepélyességgel felelte:

- Atyám feje ősz. Sokat élt, és sokat látott. Minden tette igazságos, minden szava bölcs. Mondja meg nekem: bizonyos-e abban, hogy semmi köze azokhoz a Hosszú Késekhez, akik állataikat keresik most mindenfelé a prérin, de megtalálni nem tudják?

- Dakota! Amit mondtam, szíinigaz. Egészen egyedül élek, és egyetlen fehér társam sincs ezen a nagy prérin, bízvást elhi...

Hirtelen torkán akadt a szó. A bokrok szétnyíltak, és a bozótból előléptek azok, akiknek kedvéért legyőzte igazságszeretetét és kétértelmű válaszokat adott, kertelt, sőt hazudott. Megdöbbsent csodálkozással bámult a váratlanul megjelent társaságra. Matorinak egyetlen arcizma sem rándult meg, és egyetlen hanggal sem árulta el csodálkozását, meglepetését és diadalát. Csak a szeme villant fel haragosan, és vad, sötét arcán vészjósló mosoly jelent meg, miközben színlelt udvariassággal intett a trapper barátainak, hogy jöjjenek csak közelebb. Előbb Middleton lépett elő, karján Inezzel, majd Paul Ellennel, míg a hátvédet Obed Bat meg Asinusa alkotta. Paul összeszorította ajkát, és dühösen meredt az indiánra, míg a doktor leplezetlen ijedelemmel nézegetett lépten-nyomon hátrafelé. A trapper követte pillantását, és a rejtély máris megoldódott. A bozót túl egy másik csapat közeledett a bokrokhoz és a sziúkhöz: a völgy horpadásából Bush rontott elő állig felfegyverzett fiaival, dühösen, bosszúra szomjazva, de mégis óvatosan.

Amikor Matori és emberei meglátták ezt az új csapatot, ösztönszerűen visszahúzódtak, és csak a dombtetőn álltak meg, ahonnan áttekinthették az egész terepet. A főnök karon fogta az öreg trappert, és a szó szoros értelmében magával vonzolta. Middleton önként követte, mellette a könnyű és légies Inez lépkedett, szinte lebegett a levegőben. Middleton aggódó pillantást vetett rá, úgy nézte, mint apa a veszélyben forgó gyermekét. Paul keze ökölbe szorult, Ellen meglehetősen nyugodtan viselkedett. Obed Mohamed koporsóját juttatta az ember eszébe; ha nem is ég és föld között lebegett, minduntalan megállt, és hol előre-, hol hátranézett, mintha nem tudná elhatározni magát, hogy a két veszedelem közül melyiket válassza.

Olyan csoportosulás volt ez, mint amikor három flotta készül megütközni a tengeren. A dombtetőn Matori állt az embereivel, és első dolga volt terepszemlét tartani. Kissé távolabb tőle a bozót bujdosói dugták össze várakozón fejüket. A távolban pedig Ishmael Bush csapata készülődött támadásra.

A dakota főnök sötét, fenyegető tekintete egyik csoportról a másikra vándorolt, és végül megállapodott az öregemberen. Gögös és keserű szemrehányással rivallt rá.

- A Hosszú Kések ostobák! Könnyebb álmában elkapni egy pumát, mint kijátszani egy dakota éberségét! A fehér főnök azt gondolta már, hogy a sziúk lovain folytatja útját!

A trappernek néhány perc elég volt, hogy zavarából felocsúdjon. Megértette, hogy Middleton vette észre elsőnek Ishmaelt azon az ösvényen, amelyet ők tapostak ki menekülés közben. Tudta, hogy mit várhat a squattertől, és úgy döntött, hogy inkább a sziúk vendégszeretetére bízta magát. A trapper most azon törte a fejét, mit mondjon, hogy társai kedvező fogadtatásban részesüljenek. Teljesen egyetértett Middletonnal abban, hogy ez a természetellenes barátkozás szükséges rossz - az egyetlen, mely megmentheti a társaság életét, ha szabadságát nem is.

- Testvérem már sok győzelmet aratott, amióta a hadiösvényre lépett - mondta Matorinak, anélkül, hogy méltatlankodó kérdésére válaszolna. - Gondolja, hogy megveri azt a sápadtarcú csapatot is odaát, a bozót túl?

A törzsfőnök megfedkezett haragjáról. A hízelgő szavak mosolyt csaltak arcára. Büszke örömmel felelte, miközben karja nagy ívben egész kört írt le:

- Nincs olyan törzs vagy nép, mely ne érezte volna a dakoták öklét. Matori a dakoták nagy főnöke!

- És mit tapasztalt, amikor szembekerült a Hosszú Késekkel? Asszonyok-e vagy harcos férfiak?

Erre a kérdésre szenvedélyes érzelmek viharzottak át az indián napcserezte arcán. Ellentétes érzelmek, amelyek egymással hadakoztak. Egy percre az olthatatlan gyűlölet kerekedett felül, majd helyet adott a bátor harcoshoz méltóbb őszinteségnek. Egy mozdulattal fellebbentette képekkel telefestett, könnyű szarvasbőr köpenyét, és egy sebforradásra mutatott a mellén, amelyet szurony okozott.

- Ezt kaptam, de becsületes csatában - mondta.

- Testvérem vitéz főnök, és remélem, bölcs is. Nézze meg jól a társaimat. Ilyenek a sápadt-arcúak harcosai? Egy ilyen adta a nagy dakota főnöknek azt a dicső emléket?

Kinyújtotta karját, mellyel sorban társaira mutatott, és ujjá végül Inez félig alélt alakján állapodott meg. Az indián tekintete követte az öreg trapper kinyújtott kezét, s végül hódoló csodálkozással tapadt Inezre. Akárcsak korábban az a fiatal páni dalia, a sziú főnök is úgy nézett Inezre, mint egy égi látomásra, aki a legbájosabb földi asszonyon is tútesz. Azután Ellenre pillantott, elismerően nézett órá is, csak nem olyan önfeledten. Végül a társaság férfitagjait vette szemügyre egyenként.

A trapper kihasználta a kedvező pillanatot, látva, hogy az indián arcán barátságosabb érzelmek tükröződnek.

- Testvérem most már saját szemével láthatja, hogy az én nyelvem nem kétágú - mondta az öreg. - A Hosszú Kések nem küldik asszonyaikat a csatába. Ezek nem harcosok, hanem békés utasok. Tudom, hogy a dakoták vendégül látják a békés idegeneket, és elszívják velük a békepipát.

A sziú vezér kezét mellére tette, és olyan előkelő udvariassággal, mely a legjobb társaságban is megállta volna a helyét, így felelt:

- Matori nagy főnök. A Hosszú Késeket szívesen látjuk wigwamjainkban. Fiatal harcosaink nyilai tegyükben maradnak.

A trapper intett Middletonnak, hogy lépjen közelebb. Néhány perc múlva a két csoport összevegyült. A vendégek barátságos üdvözlést váltottak a sziú harcosokkal, a préri szokásai szerint. De miközben minden elképzelhető módon kimutatta vendégszeretetét, Matori egy pillanatra sem tévesztette el szem elől a másik fehér csapatot a messzeségben. Az öreg trapper nem feledkezett meg a szükséges óvatosságról. Amint az ellenséges csapatot figyelte, rögtön látta, hogy támadásra készülnek. Még nem mozdultak el arról a helyről, ahol az imént megtorpantak, de a jelek azt mutatták, hogy hamarosan megindítják a támadást. Vajon milyen várható kimenetele lehet egy összecsapásnak itt a nyílt prérin? Az indiánok többen vannak, de fegyverzetük silány; még ha ezek a fehérek, akiket néhány perccel ezelőtt barátságukba fogadtak, az ő oldalukon vesznek részt a küzdelemben, akkor is kérdés, vajon megállják-e a helyüket az elszánt squatterrel és hatalmas termetű fiaival szemben. Egy bizonyos: ha kitör a csata, a nők védtelenül maradnak. Mit lehet tenni? A trapper agya lázasan dolgozott. Hogy időt nyerjen, megjegyezte:

- Tudom, hogy a dakota nagy és bölcs nép. De van köztük olyan is, aki alávaló.

Matori szeme büszkén suhant végig emberein, s végül kissé kelletlenül megpihent Weucha alakján.

- A Nagy Szellem főnököket, harcosokat és asszonyokat teremtett - felelte, és úgy gondolta, ezzel tökéletesen összefoglalta az emberi lét fokozatait a legmagasabbtól a legalacsonyabbig.

- És ő teremtette azokat a sápadtarcúakat is, akik gonoszak. Ilyenek azok, akiket testvérem odaát láthat.

- De most gyalogosan gonoszkodnak! - jegyezte meg a dakota, és szeme villanása elárulta, hogy nagyon jól ismeri siralmas állapotuk okát.

- Lovaik szétszaladtak - bólintott a trapper. - Állataikat mind elvesztették. De megmaradt a puskaporuk. Sok ólomgolyójuk és sok jó takarójuk van.

- És magukkal hordozzák vagyonukat, mint a nyomorúságos konzák? Vagy bátran asszonyaikra bízzák, ahogy férfiakhoz illik, akiknek a harc és a vadászat a dolguk?

- Testvérem láthatja azt a csöppnyi kék foltot a prérin túl. A nap éppen most érinti ma utoljára. Testvérem látja?

- Matori nem vakondok.

- Az a kék folt egy nagy szikla. Ott rejtegetik a Hosszú Kések kincseiket.

Vad öröm kifejezése suhant át a törzsfőnök sötét arcán. Az öregemberhez hajolt, és mélyen a szemébe nézett, hogy megállapítsa, igazat mond-e. Azután Ishmael csapata felé fordult, és megszámolta őket.

- Egy harcosuk hiányzik - mondta.

- Testvérem látja azokat a keselyűket. Ott van a sírja. Testvérem látta a vérnyomokat a prérin. Az ő vére az.

- Elég! Matori bölcs főnök! Ültesd fel az asszonynépet a dakoták lovaira. A többit majd meglátjuk. Szemünk nyitva lesz.

A trapper nem vesztegette az időt felesleges szavakra. Ismerve az indiánok gyors elhatározását és szükségességét, sietett közölni tárgyalásai eredményét társaival. Paul egy szempillantás alatt lóra pattant, és felvette Ellent maga mögé. Valamivel tovább tartott, míg Middleton kényelmesen elhelyezte Inezt a ló hátán. Mialatt ezzel foglalatoskodott, Matori odalépett a rendelkezésükre bocsátott állathoz, amely a saját paripája volt, és el akarta foglalni szokásos helyét a ló hátán. De Middleton erősen fogta a kantárszárat.

- Ide én ülök, senki más! - mondta fenyegető hangon angolul.

- Matori nagy főnök! - felelte a maga nyelvén az indián.

Mindketten dühösen és gőgösen néztek egymásra, de egyikük sem értette, mit mond a másik. Ekkor az öreg trapper a törzsfőnök mellé lépett, és a fülébe súgta:

- A dakotáknak sietniük kell, különben elkésnek. Lám, a Hosszú Kések rémülten tanakodnak, és nemsokára megfutamodnak.

A sziú főnök tüstént háttal fordított Middletonnak, és felvetette magát egy másik ló hátára. Intett az egyik emberének, hogy engedje át lovát a trappernek. A lovukról leszállított harcosok társaik mögé ültek fel. Battius doktor újra felszállt Asinus hátára. Az egész társaság hamarosan menetkés volt - a készülődés addig sem tartott, mint az elmesélése.

Amikor látta, hogy mindenki kész, Matori kiadta a parancsot az indulásra. A legjobb lovasok, köztük a főnök maga, előrenyargaltak, és úgy viselkedtek, mintha nagy támadásra indulnának. De még mielőtt a veszedelmes puskák lőtávolságába értek volna, a ravasz fickók hirtelen irányt változtattak, és félkörben megkerülték Bushékát. Azok is megfordultak, hogy szemtől szembe fogadják a támadókat. Ám a sziúk diadalmas ordítózásban törtek ki, és sebesen, mint a kilőtt nyílvevő, elszáguldottak Bushék mellett, és a trappert meg társait közrefogva elviharzottak a távoli sziklacsúcs felé.

Ropogtak a puskák a menekülők háta mögött, elárulva, hogy Bushék felismerték a sziúk cselét és alattomos szándékát. De csak tehetetlen dühükben lövöldöztek, golyóik ilyen távolságról nem tehettek kárt senkiben. A dakota főnök válasza újabb diadalordítás volt, karabélyát kinyújtott karral magasba emelte, és megforgatta a feje körül, azután csapata után iramodott. A Bush fiúk dühükben újabb golyózápport eresztettek utána. Ishmael kénytelen volt lemondani a gyors ütközetről, és haladéktalanul megkezdte az indiánok üldözését. Időnként el-elsütötte puskáját, már csak azért is, hogy figyelmeztesse a félelmet nem ismerő Esztert, kire a citadellát bízta, hogy ellenséges támadás fenyegeti. Az üldözés lankadatlanul folyt tovább. A távolság a lovasok és üldözőik közt percről percre nőtt, jóllehet az utóbbiak hihetetlen erővel és lendülettel rohantak a sziúk nyomában.

Amikor az a kis kék folt a látóhatáron már egy szikla felismerhető körvonalait öltötte fel, az indiánok vad diadalordításban törtek ki. Az esti köd gyorsan ereszkedik alá a prérin, és néhány perc múlva a szikla újra eltűnt a háttér félhomályában.

Matori azonban, aki a csapat élén lovagolt, egy vadászkutya biztos szimatával egyenesen a szikla felé tartott. Csak néha lassította kissé az iramot, hogy a kimerült lovak kifújhassák magukat egy kicsit. Ekkor történt, hogy az öreg trapper Middleton mellé poroszkált, és így szólt hozzá angolul:

- Ami most következik, közönséges fosztogatás lesz, amelyben nem szeretnék részt venni.

- Én sem, de mit tehetünk? - felelte Middleton. - Még mindig jobb, mint a nyomunkban rohanó gazfickók kezébe kerülni.

- Ami azt illeti, gazfickó valamennyi, Ishmaelék éppúgy, mint a sziúk. De vigyázzunk, ezek az ördögök figyelnek minket. Tegyük úgy, mintha csak a lovaikról beszélénk. Nagyon szeretik hallani, ahogy a lovaikat dicsérik, mint ahogy nem egy elfogult anya boldog, ha vásott csemetéinek a dicséretét hallja. Láttam nemegyszer, amikor a telepeken megfordultam. Így jó: simogassa a ló nyakát, csodálja meg azt a díszes limlomot, amit a sörényébe fontak. Közben pedig hallgassa meg a tervemet. Azt javaslom, hagyjuk itt a sziúkat, mielőtt beesteledik.

- Pompás gondolat! - kiáltott fel Middleton, és eszébe jutott az a pillantás, amellyel a sziú törzsfőnök Inezt megbámulta.

- Vigyázzon: még egy ilyen mozdulat, és a fickók kitalálják, miben sántikálunk. Rettentő ravasz dögök; olyan ártatlan képet vágnak, mint egy szarvasborjú, közben meg ellenünk acsarkodnak. Így már jobb: mosolyogjon csak, cirógassa a ló nyakát, és bólogasson, mintha dicsérné. Közben füleljen rám. A nap hátralevő részén ügyeljen rá, hogy ne fárasza ki a lovat. Nem sokat értek lovakhoz, de annyit én is tudok, hogy csak pihent állattól lehet rendkívüli teljesítményt várni, márpedig este arra kerül a sor. Figyeljen a jelre. Ha először hallja az én öreg Hektoromat nyüszíteni, készüljön fel a szökésre. A második jelre húzódjék félre a tömegtől. A harmadik jelre illa berek, nádak, erek! - mindig csak utánam, megértette?

- Tökéletesen - felelte Middleton, és már reszketett türelmetlenségében, hogy a tervet megvalósítsa. Közben magához szorította Inez karját. - Bárcsak este volna már!

- Bizony pompás ló, cseppet sem lomha - felelte a trapper sziú nyelven, mintha csupán erről lett volna szó, majd óvatosan utat tört magának, és előreugratott Paul mellé. Vele is ugyanolyan óvatosan közölte tervét, mint az imént Middletonnal. A bátor méh vadász talán még nagyobb örömmel fogadta a hírt, mint a százados. Kijelentette, hogy szükség esetén kész birokra kelni az egész sziú bandával. Az öreg sietve búcsút vett ettől a pártól is, és körülnézett - a doktort kereste.

Battius a csapat közepén helyezkedett el. Amíg attól tartott, hogy Ishmael ólomküldeményei eljuthatnak az ő nagybecsű személyéhez is, mindent elkövetett, hogy ott is maradjon a lovasok között, ami nem kis fáradságot okozott neki is meg Asinusnak is. De mire a veszély csökkent, sőt teljesen megszűnt, a doktor kezdett lemaradozni, és inkább az utóvédhez csatlakozott. A trapper itt akadt rá. Nagy óvatosan, nehogy a mellettük ügető indiánokban gyanút keltsen, a trapper hozzálátott Battius „megdolgozásához”.

- Barátom - kezdte, amikor elérkezett a beszélgetésre alkalmas pillanat -, mondja meg nekem, van-e kedve tíz-tizenkét évet tölteni egy indián faluban, fejét leborotválni, arcát festékekkel bemázolni és két-három feleségen kívül hat-nyolc; félvad gyerekekkel bajmólni?

- Isten őrizz! - kiáltott fel a természettudós rémülten. - Semmi kedvem a házassághoz általában sem, hát még ilyen különleges körülmények között! Szó sem lehet róla!

- Elhiszem, hogy semmi kedve hozzá, de ha ezek a sziúk elviszik magát a falujukba, soha többé nem eresztik el.

- De csak nem házasítanak meg erőszakkal? - méltatlankodott az öreg.

- Ők ezt másképp fogják fel. Magának bizonyára nagy tekintélye lesz köztük, és a tekintélyes embereknek öt-hat feleség jár. Ismertem törzsfőnököket, akiknek tíz is volt! - lódított az öreg, és csak szeme sarka árulta el, milyen jól mulat a doktor megrökönyödésén.

- Szerencsére én nem vagyok főnök - kapaszkodott a remény utolsó szalmaszálába Battius.

- Hm - csóválta fejét az öreg. - Ez nagy kérdés. Az indiánok nagyon tisztelik vajákosaikat. Ha megtudják magáról, milyen nagy tudós - és ezt nem nehéz kitalálni -, akkor a törzs bizonyára fiává fogadja. Valamelyik hatalmas törzsfőnök megajándékozza a nevével, esetleg a lányával is. Próbáljon csak nemet mondani.

- Jóságos ég! - fohászodott a doktor. - Akkor inkább megszököm!

- Okos beszéd! Tudja, milyen jó gondolat ez? - dicsérte az öreg. - Hát akkor rajta, amíg nem késő! Legjobb lenne most mindjárt.

A doktor aggódva körülnézett, de a tőle jobbra-balra ügető zord alakok mintha egyszerre megháromszorozódtak volna. A nap már leáldozott, de még nem volt elég sötét.

- Még korai, még korai! - hebegte a doktor. - Kérem, tisztelt vadász, ne sürgessen, amíg a dolog meg nem érlelődött bennem. Majd ha jól meghánytam-vetettem, értesítem elhatározásomról.

- Értesít! - ismételte az öreg, és megvetően rázta fejét, miközben meghúzta a gyeplőt, és előreugratott az indiánok közé. Egy komor arcú, zömök termetű harcos mellé került, és beszélgetésbe elegyedett vele, a sziúk nyelvén persze.

- Ismeri testvérem azt az állatot, amelyen a sápadtarcú ül? - kérdezte, és karjával Asinus felé mutatott.

A sziú egy pillantást vetett a csacsira, de méltóságán alulinak tartotta csodálkozását elárulni. Pedig társaival együtt rettentő álmétkedésbe esett, amikor először megpillantotta a fület. Soha életében nem látott még ilyen furcsa állatot. A trapper nagyon jól tudta, hogy a mexikói határ közelében élő indián törzsek már kezdik ismerni a szamarat és az öszvért, de ezeknek az állatoknak még a híre sem jutott el olyan messze, mint a Platte folyó vidéke. Kedve lett volna kezét dörzsölgetni örömeiben, amikor észrevette a néma álmétkedést, melyet az indián hiába próbált leplezni.

- Mit gondol, testvérem, kiváló harcos ez a sápadtarcú? - kérdezte, miután egy kis időt adott az indiánnak, hogy alaposabban szemügyre vegye az ijesztően furcsa állat nagyon is jámbor arcú gazdáját.

A sziú arcán a megvetés kifejezése villant át, a trapper jól látta a csillagok halvány fényében.

- A dakota nem bolond! - hangzott a válasz.

- Tudom. A dakota bölcs nép. Nyitott szemmel járnak. Csak azt csodálom, hogy még nem látták a sápadtarcúak nagy varázslóját.

- Huh! - kiáltott fel az indián, és arcát szinte elöntötte a félelemmel vegyült csodálkozás.

- Minden dakota tudja, hogy az én nyelvem nem kétágú. Testvérem nyissa ki jobban a szemét. Nem látja a nagy varázslót?

Ennek a harcosnak már régen szemet szúrt Battius különös öltözéke és viselkedése. Mint minden indián, ez a harcos is kitűnő megfigyelő volt. Vigyázott ugyan hogy kíváncsiságát ne árulja el semmivel, de lopva az első perctől kezdve alaposan szemügyre vette az idegeneket. Jól agyába véste mind a hat Hosszú Kés arcvonásait, alakját, ruháját, még szemének és hajának a színét is. Különös körülmények közt bukkantak fel, és egész lényük fölötté rejtélyes volt. Vajon mit keresnek a prérin? Milyen szándékkal jöttek ide? Harcosok nem lehetnek, hiszen a Hosszú Kések, éppen úgy, mint a sziúk, otthon hagyják asszonyaikat falvaikban, amikor elindulnak a véres hadiösvényen. Ugyanez a megfontolás zárja ki azt is, hogy vadászok vagy kereskedők legyenek. Márpedig a sápadtarcúak ebben a három minőségben szoktak megjelenni a rézbőrűek előtt. A sziú harcos nem félt tőlük, de nagyon hatalmasoknak tartotta őket, és a maga zavaros módján gyakran eltöprengett azon, mi lehet a hatalmuknak a titka. Amit most az öreg csapdvetőtől hallott, feleletet adott erre a kérdésre. A sápadtarcúak bűbájosságuk köszönhetik hatalmukat, annak a varázslatnak, amelyben babonásan hitt minden indián. Rettenetes varázslók lehetnek, lám, ide is elhozták egyiket, talán a legnagyobbat valamennyi közül. Ilyen körülmények között a sziú harcos feladta férfias bátorságát és méltóságteljes tartózkodását. Tudatlanságában és rettegésében egészen gyámoltalanul könyörgőre fogta a dolgot. Az öreg sápadtarcúhoz fordult, és kinyújtotta két karját, jelezve, hogy kényére-kedvére ki van szolgáltatva neki.

- Fehér atyám nézzen rám. Vadember vagyok, a préri gyermeke. Testem meztelen, bőröm vörös, kezem üres, nincs semmi vagyonom. Verekedtem a pánikkal, a konzákkal, az omahákkal, még a Hosszú Késekkel is, és nem vallottam szégyent egyikkel szemben sem. Harcos vagyok a harcosok közt, de asszony a varázslók közt. Fehér atyám mondja meg, mit tegyek, a dakota füle nyitva van. Úgy figyel a fehér atya szavára, mint a szarvas a puma lépteinek neszére!

- Íme, isten kifürkészhetetlen útjai! - kiáltott fel a trapper angolul. - Az egyiknek bátor szívet ad, a másiknak eszes agyat. Elszorul a szívem, és szégyenkezem, ha látom, hogy egy ilyen derék harcos, aki számos csatában megállta a helyét, így összeroppan és megalázkodik babonás félelmében. Az Úristen bocsássa meg nekem, hogy visszaélek egy vadember tudatlanságával.

Nem gógból vagy játékból teszem, hanem azért, hogy megmentsem két nő és három férfi életét, a magam bőréről nem is szólva!

Az indián kimeresztett szemmel nézett rá, és rettegve hallgatta az érthetetlen szavakat. Nem merté félbeszakítani az öreg sápadtarcút. A trapper végül észbe kapott, és sziú nyelven folytatta.

- Dakota - mondta -, légy hálás nekem, hogy megmutattam a rettenetes erejű varázslót. Nézd az állatot, amin ül! Ló az talán? Vagy szarvas? Ha bölcs dakota vagy, kerüld a varázslót! Ne érintsd meg a ruháját! Ne szívd vele egy levegőt! A Wahconshechek (hisz ismered a Rossz Szellemet) vigyáz a varázslóra, és jaj annak, aki ujját húz vele!

Az öreg ünnepélyes, vészjósló hangon mondta ezt, aztán hirtelen elhallgatott, mintha attól félne, hogy máris túl sokat mondott. Számítása bevált. A sziú harcos sietett megszúgni társainak mindazt, amit hallott. A fontos értesülés nagy izgalmat váltott ki. Valamennyien lopva hátra-hátrafordultak, hogy egy-egy pillantást vessenek a varázslóra, bármennyire rettegtek is tőle. De semmiképpen sem kívántak a közelében maradni. Egyik a másik után előreugratott, és a trapper nemsokára magára maradt a doktorral. Megragadta az alkalmat, hogy gyorsan megkérdezze tőle:

- Látja azt a különösen fényes csillagot amott a préri felett, északi irányban?

- Persze..., ismerem azt a csillagot..., hogy is hívják csak?

- Mindegy, hogy hívják! Látja, vagy nem látja?

- Hogyne látnám!

- Most utol fogom érni a többieket. De maga, mihelyt egyedül marad, tartsa vissza a szamarát, hogy egészen lemaradjon. Amikor nem lát többé senkit, se jobbra, se balra, változtassa meg az irányát, és kocogjon ama fényes csillag felé. De gyorsan kocogjon ám, mert minden lépés közelebb viszi a szabadsághoz, sőt az is lehet, hogy az életét hosszabbítja meg!

- Hogyan?

- Ne kérdezzen semmit, hanem tegye, amit mondtam!

A doktor ellenvetéseit be sem várva, kieresztette a gyepelét, és a következő percben már elvegyült az elől lovagló csoportban.

Obed Bat magára maradt. Nem értette, mit akar tőle a trapper, de merő kétségbeesésből szót fogadott neki. Asinus is készségesen engedelmeskedett. A doktor előbb lassított, aztán megtapogatta iszákját, és meggyőződött róla, hogy kincseinek maradéka - amit feljegyzéseiből és gyűjteményéből meg tudott menteni - megvan még. Azután, amikor a gyorsan ügető sziúkat teljesen elveszítette szem elől, megfordította a szamar fejét, és a kantárral dühösen csapkodni kezdte az állat nyakát, hogy gyorsabb ügetésre bírja. Amint leért a völgybe, úgy rémlett neki, hogy legalább húsz sziú ordít utána. A legfurcsább az volt, hogy valamennyien az ő nevét kiáltozták, még hozzá kifogástalan angol kiejtéssel. Erre rugdosni kezdte Asinus oldalát, hogy még jobban fokozza a tempót. Asinusnak nem tetszett a dolog. A nézeteltérés azzal végződött, hogy Battius megtartotta ugyan a helyes irányt, de Asinustól kénytelen volt megválni. A csacsi ugyanis hirtelen megállt, két hátsó lábát felrúgta a levegőbe, a doktor pedig nagy ívben előrerepült. Szerencsére nem ütötte meg magát a fűben. Oldalát tapogatva, elnyúlt a földön, és eltartott néhány percig, míg sikerült feltápáskodnia. Asinus ura maradt a csatatérnek, és a legnagyobb nyugalommal kiélvezte győzelme gyümölcsét, illetve a száraz fűvet, amelyet jóízűen rágcsálni kezdett. Amikor Battius magához tért, először is csomagját kereste meg, azután a csacsiját. Kellemes meglepetésére Asinus duzzogás nélkül, barátságosan fogadta.

Hallgatólagos megegyezést kötöttek, melynek értelmében a csacsi megengedte gazdájának, hogy újra felüljön a hátára, a doktor pedig lemondott a túlzott sebességről.

Nem volt merő képzelődés, hogy kiáltozást hallott. Ha nem is a nevét kiáltották, és nem is angol kiejtéssel szólították, annyi bizonyos, hogy nagy ribillió támadt, amikor eltűnését észrevették. Matori alig tudta helyreállítani a csendet. A trapper mellé lovagolt és ráförmedt.

- Hová lett a varázsló?

- Ki tudna egy csillagot megtalálni az égen? - felelte az öreg. - A nagy varázsló útjai nem olyanok, mint egy közönséges emberéi.

A törzsfőnök bizalmatlansága feléledt. Parancsoló hangon szólt rá a trapperre:

- Figyelj jól, szürke hajú, és ne felejtsd el a szavaimat! A dakoták nem asszonyt választottak főnöküknek! Ha Matori saját bőrén érzi meg a varázslótok hatalmát, majd reszket, és meghúzza magát. De addig a saját szemével néz, és a saját fülével hall, és nem kér tanácsot senkitől. Ha a varázsló holnap reggelig nem kerül elő, akkor az én harcosaim keresik meg. Hallottad, mit mondtam. Elég!

A trapper fellélegzett. Holnap reggelig? Ennyi időre nem is volt szüksége. Látta, hogy Matori félig hisz a varázslóban, félig meg kételkedik benne. Az öreg ennyivel is beérte.

Nem volt ideje sokat töprengeni, mert a kopár szikla körvonalai ebben a pillanatban bukkantak fel előttük a sötétségből. Matori lázas tevékenységbe fogott. Mindenekelőtt csendre intette harcosait, és olyan halkán adta ki parancsait, hogy még a trapper sem hallott semmit. A parancsot suttogva továbbadták, aztán mélységes csend következett. Csak a lovak patáinak halk nesztét lehetett hallani a magas fűben.

Ám ez elég volt ahhoz, hogy felkeltse a sziklatetőn aggódva hallgatózó Eszter figyelmét. Már a korábban kitört lárma is megütötte fülét a messzeségből. Most feszült idegekkel leste, mit hoznak a következő percek. A sziúk közben leszálltak lovaikról, és nesztelenül bekerítették a sziklát.

- Ki van odalenn? Feleljen, ha kedves az élete! Akár sziúk vagytok, akár ördögök, nem félek tőletek!

Nem kapott választ. Minden harcos mozdulatlanul állt a helyén, a préri sötétségének leple alatt. A trapper megértette, hogy itt a kellő pillanat, és elhatározta, hogy fel is használja. Barátait nem kellett megkeresnie, mert Matori utasítására egy csoportba terelték őket, és megint azok vigyáztak rájuk, akikre a lovak őrizetét is bízták. Ennek a három-négy embernek most is Weucha volt a parancsnoka. Mint a többi harcos, ők is leszálltak lovukról, de a fehéreknek még nem volt idejük leszállni, és nem is nagyon igyekeztek. Az örök szerencsére nem sokat törődtek velük, minden figyelmüket az kötötte le, ami a szikla körül történt. Egy felhő úszott az égen, és egy percre elhomályosította a csillagok amúgy is gyenge fényét. A trapper lóva nyakára hajolva, suttogni kezdett:

- Hol vagy, Hektor? Hallod-e, kis kutyám? Hol vagy?

A kutya megismerte gazdája hangját, és hosszas nyöszörgéssel válaszolt, mely minden pillanatban átható vonítással erősödhetett volna. A trapper elégedetten fel akart egyenesedni, amikor torkán érezte Weucha kezének szorítását. Levegő után kapkodva felhördült, és a hűséges kutya erre a hangra is nyöszörgéssel válaszolt. Weucha erre elengedte a trapper nyakát, és a kutyáját igyekezett elhallgattatni. De ekkor megszólalt a magasban Eszter hangja, és egyszerre mindenki odafigyelt.

- Hiába változtatjátok meg a hangotokat odalenn! - kiáltotta az asszony gúnyos nevetéssel. - Ismerlek, gazemberek, és megkapjátok a büntetéseket! Szenet a tűzre, Phoebe, sok szenet rá. Apád és bátyáid hadd tudják meg, hogy sürgős segítségre van szükségünk!

A következő percben vakító fény lángolt fel a szikla legmagasabb csúcsán. Villásan szétágazó láng nyaldosta az óriási halom rőzsét. A máglya tüzet fogott, és megvilágította az egész sziklát. Harsogó gúnykacaj tört ki a magasban; a gyermekek hangja csendült ki belőle.

Közben Paul és Middleton felkészültek a szökésre. Hektornak sikerült kicsúsznia Weucha markából, és most megint ott kuporgott gazdája lovának lábánál. A fény odafenn egyre ragyogóbb lett, és egyre nagyobb kört világított meg. Az öreg trapper körülnézett, ítélőképessége, mely ritkán csalta meg, azt súgta, hogy még várni kell egy kicsit.

- Ishmael! Édes jó uram! - harsant fel a sziklavár tetején az amazon hangja. - Nyakunkon az indiánok! Siess, siess, siess! Mutasd meg, mit tudsz!

A távolból tompa kiáltás hallatszott. Eszter megismerte az ura hangját, és ujjongott örömeiben. Felugrott a legmagasabb szirtre, és mindkét karját diadalmasan a magasba emelte. Alakját tisztán lehetett látni a szikla aljáról. Ekkor egy sötét árnyék jelent meg mögötte, közte és a tűz között. Két erős kar ragadta meg, és rántotta le a kiálló szirtről. A tűz egy pillanatra megvilágította az árnyék arcát - Matori arca volt. Most három-négy másik árnyék jelent meg mellette, úgy ugráltak és táncoltak, mint a megveszekedett démonok. Az égő máglyát szétdobálták és eltaposták. Újra sötétség borult a sziklára és az egész tájra. Az indiánok diadalordításban törtek ki, míg Hektor panaszos vonításba kezdett.

Paul és Middleton nem késlekedett egy percet sem. De már köztük termett az öreg trapper, és két kezével jobbról-balról megragadta türelmetlen társai karját.

- Lassan, csak lassan - súgta. - Most nem látnak semmit, de a fülük éber. Legalább negyed mérföldet lépésben kell megtennünk.

A következő öt perc egy örökkévalóságnak tetszett. Amikor szemük visszanyerte látását, úgy érezték, mintha világos nappal volna. Az öreg fokozatosan gyorsabb ügetésre nógatta a lovakat, amíg a következő dombtetőre nem értek. Akkor halkán kacagott, és így szólt:

- Most aztán vágassunk! De maradjunk mindig a hervadt fűvön, hogy felfogja a paták kopogását.

Megeresztették a gyeplőt, és a lovak szinte repültek a préri fölött ragyogó fényes csillag irányában.

XIII. A LEGVESZEDELMESEBB ELLENSÉG

A menekülők úgy hallgattak, mint a végtelen préri, mely elterült előttük. De abból az irányból, ahonnan jöttek, sem hallatszott semmi zaj. Még az öreg trapper is hiába fülelt, nem tudta felfedezni semmi jelét annak, hogy valóban megkezdődött a csata Matori és Ishmael emberei között. Amióta gyors lovaik hátuk mögött hagyták a nagy szikla környékét, patáik kopogásán kívül semmi sem verte fel a préri mélységes csendjét. Ez, úgy látszik, nem tetszett az öregnek. Időnként bosszúsan dűnnyögött magában, és elégedetlensége vagy nyugtalansága abban is megnyilvánult, hogy szüntelenül nógatta a lovakat. Csak egyszer lassított. Azon a völgyön vágta keresztül, ahol Ishmael és családja táborozott az első éjszakán, amikor olvasóink megismerkedtek velük. Az öreg megmutatta Middletonnak a helyet, ahol a ponyvás szekér állt - azután visszasüppedt baljós némaságába. Társai már eléggé megismerték jellemét, és tudták, hogy a helyzet igen komoly lehet, ha még ezt a bátor, edzett és tapasztalt embert is kizökkenti egykedvű nyugalmából.

- Nem lesz elég mára? - kérdezte Middleton, gyengéd aggodalommal nézve Inezre, aki sápadtan, szinte alétan ült mögötte. - Már jó néhány órája nyargalunk, és elég nagy utat megtettünk. Ideje volna pihenőhelyet keresni.

- Legfeljebb az égben találhatja meg, ha nem bírja tovább a fáradtságot! - dörmögte az öreg. - Abban az esetben, ha Bushék meg a sziúk javában agyabugyálnák egymást, ami egészen természetes volna, akkor kényelmesen lepihenhetnénk és nyugodtan alhatnánk reggelig. De a tényleges helyzet olyan, hogy ez a pihenés biztos halált vagy életfogytiglani fogságot jelentene számunkra. Nem hajthatjuk fejünket álomra, hacsak nem találunk valami rendkívül alkalmas búvóhelyet.

- Nem tudom - ellenkezett Middleton, aki csak a két nő szenvedését tartotta szem előtt. - Már sok mérföldnyire vagyunk tőlük, és nem hiszem, hogy nagyobb veszély fenyegetne. Ha maga fél, öreg, higgye el, hogy...

- Az ön nagyapja - vágott a szavába a trapper, és kezét kinyújtva, mutatóujját Middleton karjára tette -, ha élne, és itt volna, nem beszélne velem így. Tudná, hogy még ifjúkoromban is, amikor szemem éles volt, mint a sólyomé, és lábam olyan fürge, mint a szarvasé, még akkor sem ragaszkodtam túlságosan az élethez. Miért csüggnék rajta gyermekes makacssággal most, amikor tudom, hogy úgymint hiábavaló, nem is szólva arról, hogy az élet csupa szenvedés és fájdalom. Jöjjenek a sziúk, és tegyenek velem, amit akarnak; nem a szegény, öreg, elnyűtt trapper lesz az, aki a lehangosabban jajgat, és kegyelemért könyörög!

- Bocsásson meg, kedves, nagyra becsült barátom! - kiáltott fel a százados, és forrón megszorította a trapper kezét, amelyet éppen vissza akart húzni. - Magam sem tudom, hogy mondhattam ilyet! Csak azért történt, mert megszántam a hölgyeket, akik már félhóltak a fáradtságtól!

- Nem kell mentegetőznie. Amit érez, helyes, és egészen természetes. Nagyapja ugyanígy érzett volna. Istenem! Hány telet és nyarat töltöttünk együtt, mennyi hideg és meleg, száraz és forró napot a régi York hegyszakadékaiban, a mingók vagy huron indiánok között! Hány pompás őzbakot ejtettem el, és hány nyomorult mingót tettem ártalmatlanná! Mondja csak, kedves fiam, beszélt a tábornok - mert bizonyára hamarosan tábornok lett belőle, meg is érdemelte -, beszélt-e arról a szarvasról, amelyet együtt kergettünk azon az éjszakán, amikor

az átkozott mingók beszorítottak minket a tóba, ahol egy szigeti barlangban találtunk menedéket, és pompás lakomát csaptunk?

- Gyakran emlegette azt az éjszakát, amelyről ön beszél, de...

- És az énekest, aki úgy ordított csata közben? - szakította félbe az öreg, és hangosan kuncogott vidám emlékeinek hatása alatt.

- Igen, őt is - bólintott a százados.

- Hát azt a szerencsétlen flótást, akit elsodort a zuhatag? És azt a másikat, a fában?

- Igen, emlegette valamennyit, azt hiszem.

- Haj, haj! - sóhajtott az öreg, és hangja is elárulta, hogy szinte maga előtt látja azt a régi jelenetet. - Hetven esztendő telt el a vadonban, és bátran állíthatom, hogy sok borzalmas látványban volt részem, de még nem láttam embert, aki többet szenvedett volna, mint ez az indián, de egyetlen jajszó sem hagyta el az ajkát! Egyik kiváló tulajdonságuk ez, méltósággal tudnak tűrni és szenvedni!

Paul eddig szótlanul lovagolt mellettük, a derekába kapaszkodó Ellen kezét simogatva. De most hirtelen megszólalt.

- Ide hallgasson, öreg! Az én szemem olyan éles, mint egy kolibrimadáré, de csak nappal! Éjjel, csillagfénynél annál megbízhatóbb. Mi az, ami ott cammog a völgyben? Talán egy beteg bölény? Vagy Ishmael valamelyik elbitangolt jószágá?

Az egész társaság megállt, hogy megvizsgálja a furcsa jelenséget, melyre Paul mutatott. Idáig többnyire kis vízmosásokban tették meg az utat, ahol az árnyék sűrűbb volt, és jobban eltakarta őket. De most egyenesen a domb lankáján ereszkedtek le, hogy minél előbb szemügyre vehessék az ismeretlen állatot.

- Nem kell félnünk semmitől - jegyezte meg Middleton. - Akár ember, akár állat, elegendő vagyunk ahhoz, hogy ellássuk a baját.

- Ha nem volna kész lehetetlenség - dühöngte a trapper fejcsóválva -, azt mondanám, hogy a bogarak és száraz kórók gyűjtője ez - vagyis útítársunk, a doktor.

- Hát ez hogy lehet? Csak nem utasította, hogy éppen erre jöjjön, és találkozzék velünk?

- De igen, éppen ezt tettem. Csak az a csodálatos, hogy már itt van, és szamarával megelőzte a lovakat - felelte a trapper, és amint a távolság csökkent köztük, jó szeme már minden kétséget kizáróan megállapította, hogy Obed és Asinus botorkál előtte. - Bizony, éppen ez a gyorsaság a csoda. Istenem, mire nem képes a félelem! No, itt vagyunk, barátom! Nagyon szépen igyekezett, hogy ilyen hamar ideért, és még meg is előzött minket.

- Asinus kitétt magáért. De már nagyon lóg a nyelve - felelte a természetbúvár bánatosan. - Közben egyszer fel is lázadt, mert gyorsallta a tempót. Remélem, itt már nem kell tartanunk az indiánoktól.

- Azt nem mondhatom. Sajnos, nem mondhatom. A dolgok alighanem úgy alakultak a squatter meg a sziúk között, ahogy cseppet sem kívánatosak. Legalább a mi szempontunkból nem. Sajnálatomra, nem állhatok jót egyikünknek a skalpjáért sem. Szegény csacsi, igazán dögvész van! Többet követelt tőle, mint erejéből futja.

- Igyekeztem követni a csillagot, amit ön mutatott - felelte a doktor.

- Hát ami azt illeti, ezzel a módszerrel a csacsiját majdnem a csillagokba hajszolta. De mi lesz most? Hogy jut tovább?

- A csacsim szerkezete az oka - mondta Battius. - Ha a jó isten kerekkel teremtette volna, négy kerékkel a patái alatt...

- Azt hiszem, inkább magánál hiányzik egy-két kerék! - kiáltott fel a trapper bosszúsan. - Adjon tanácsot, százados úr, mit csináljunk most. Vagy sorsára bizzuk a doktort, amit nem szívesen tennénk meg, vagy valami fedezéket kell keresnünk, ahol a szegény állat kipihenheti magát.

- Tisztelt vadász úr! - kiáltott fel Obed rémulten. - Az istenre kérem, ne hagyjanak itt! Vétek volna az emberi természet ellen!

- Aha, most istenről meg a természetről beszél. Jó, jó, nem hagyjuk cserben. Elbújunk valahová. De mit kezdünk a számmal?

- Ne bántsák! - könyörgött Obed. - Régi, hűséges szolgám! Megszakadna a szívem, ha látnám, hogy szomorú véget ér. Kössenek béklyót a lábaira, és hagyják itt a magas fűben, hadd pihenje ki magát alaposan. Biztosítom, hogy reggelre megtaláljuk ugyanott, ahol lefektettük.

- És a szíúk? Ha megpillantják a fűleit, hogy kiállnak a fűből, mint két ökörfarkkóró - kiáltott fel Paul -, menten úgy teletűzdelik nyilaikkal, hogy olyan lesz, mint egy túpárna!

Middletont már türelmetlenné tette ez a vita. Közbevetette magát a számmal érdekében, századosi rangja következtében volt is súlya a szavának. A jámbor Asinust, mely túl fáradt volt ahhoz, hogy ellenállást tanúsítson, megkötözték, és lefektették a hervadt fűbe. Az öreg trapper váltig hangoztatta, hogy okosabb volna a csacsit örökre elhallgattatni, de mosolygása elárulta, hogy szíve mélyén örül az irgalmasabb megoldásnak, és maga is sajnálná a szegény állatot kivégezni.

A trapper számítása szerint körülbelül húsz mérföldet lovagoltak, amióta menekülésüket megkezdtek. A hosszú út alaposan megviselte őket. Inez már nem is érezte tagjait, és a jóval erősebb Ellen is nagyon fáradt volt. Middleton és Paul is bevallotta, hogy ráférne egy kis pihenés. Az öreg trapper volt az egyetlen, akin nem látszott meg a fáradtság. Olyan volt, mint egy száraz, csupasz, viharvert vén tölgyfa, melyet még most sem tud meghajlítani a szél, és ellenálló ereje olyan, mintha kőből volna. Most fiatalos lendülettel, de az öregkorával járó körültekintéssel és sok tapasztalattal látott neki alkalmas búvóhely keresésének, ahol nyugodtan alhatnak.

Egy darabig azon a lejtőn haladtak tovább, ahol a csacsit elrejtették, és csakhamar olyan helyre érkeztek, ahol a dombokat nagy, egyhangú rónaság váltotta fel. Ezt a rónát, ameddig a szem ellátott, sokmérföldnyi távolságban magas, száraz fű lepte be.

- Igen, ez jó lesz nekünk - mondta az öreg, amikor a fütenger szélére értek. - Ismerem ezt a helyet, tele van barlangszerű, mély horpadásokkal. Hányszor lapultam ezekben, néha több napon keresztül is, mialatt az indiánok bölényekre vadásztak a nyílt terepen. De óvatosan hatoljunk be a fűbe, nehogy széles csapást tapossunk benne. Az indián kíváncsi nép, és jó szeme van az ilyesmihez.

Maga ment elől, és kiválasztott egy helyet, ahol a vaskos, durva fű a legmagasabb és legsűrűbb volt - szinte valami nádashoz hasonlított. Utasítására társai egyenként követték, óvatosan egymás nyomaiba lépve. Vagy tíz percig haladtak így, amikor az öreg átengedte a vezetést Middletonnak, maga pedig leszállt a lóról, és gyalog tért vissza arra a pontra, ahol a fütengerbe behatoltak. Vagy negyedórát töltött el azzal a türelmes munkával, amelyhez még az indiánoknál is jobban értett: amennyire csak lehetett, eltüntette behatolásuk minden nyomát. A letaposott fűszálakat felegyenesítette, a földet tenyerével egyengette, és eltávolított minden áruló jelet.

Közben a társaság lassan folytatta útját. Körülbelül egymérföldnyire haladtak, amikor egy horpadásra bukkantak, mely kitűnően megfelelt céljuknak. Nemsokára a trapper is utolérte őket, és miután körülnézett, helyeselte választásukat.

Egy kis területen kivágták és kitepték a fűvet; ebből olyan fekvőhelyet rögtönöztek Inez és Ellen számára, amely a legkényelmesebb paplanos ágygal is vetekedhetett. A férfiak valamivel távolabb hasonló pihenőhelyet készítettek maguknak. Ettek valamit az elemózsiából, amit Paul és a trapper hozott magával, azután nyugovóra tértek. Az öreg feküdt le utoljára. Kevés álomra volt szüksége, és kalandos élete során megszokta, hogy akkor hajtja álomra fejét, amikor a körülmények megengedik.

Noha utoljára pihent le, mégis a trapper volt az első, aki kitörölte az álmat szeméből. Amikor a hajnal első szürke fénye megjelent a keleti látóhatáron, felkelt, és felzavarta társait meleg vackukról, lelkükre kötve, hogy igyekezzenek, mert nem időzhetnek itt tovább. Mialatt Middleton Inez és Ellen kényelméről gondoskodott, és előkészítette őket a hosszú, fárasztó útra, mely rájuk vár, Paul és az öreg trapper megfőzte a reggelit. Az öreg ragaszkodott hozzá, hogy alaposan lássanak neki a falatozásnak. Ez a villásreggeli talán nem volt olyan előkelő, amelyet Inez és Middleton jobb körülmények között fogyasztani szokott, de ízletesség és táperő dolgában semmi sem múlhatta felül.

- Majd ha eljutunk a páni indiánok vadászterületére, annyi enivalónk lesz, hogy több se kell - mondta a trapper, miközben a vadpecsenyéből egy különösen finom és puha darabot vágott le, és egy csinos kis csonttányéron Ineznek nyújtotta át; mindig vitt magával néhány ilyen tányérkát, amelyet valamely agancsos vad szarvából maga készített. - Ha szerencsénk van, elejtünk egy hódot, hisz a hódfartó a legpompásabb csemege.

- Milyen utat választunk, ha sikerül leráznunk a nyakunkról ezeket a vérszomjas fenevadakat? - kérdezte Middleton.

- Én azt tanácsolnám - mondta Paul -, hogy induljunk el egy vízmosáson lefelé, amíg el nem jutunk egy folyóhoz. Aztán az első nyárfából olyan kenut faragok, hogy a csacsi kivételével valamennyiünket elvisz olyan helyre, ahol már otthon érezhetjük magunkat. Egy nap és egy éjjel összeeszkábálok. Ellen igazán nem kényeskedő kislány, de napokon át lovagolni nem neki való. Csónakon játszva megteszünk akár hét-nyolcszáz mérföldet is lefelé. Mindenesetre kényelmesebb, mint szarvasok módjára ugrándozni a prérin. Azonkívül a víz nem árulja el nyomainkat, és ez sem megvetendő előny.

- Nem esküdnék meg rá - felelte a trapper. - Nemegyszer azt gondoltam, hogy egy indián szeme még a levegőben is felfedezi a nyomokat.

- Nézd csak, szívem! - kiáltott fel Inez, Middletonhoz fordulva, olyan fiatalos elragadtatással, mely egy pillanatra elfeledtette vele keserves helyzetét. Nézd csak, milyen gyönyörű az ég! Nem gondolod, hogy ez biztató jel, mely boldogabb idők közeledését jelenti?

- Csodás! - felelte az ura. - Különösen az az élénkpiros csík tetszik nekem. Még a bíbornál is ragyogóbb! Még sohasem láttam ilyen gyönyörű napfelkeltét!

- Napfelkeltét! - ismételte az öreg lassan, és felemelkedve, feszülten figyelt az ég alján kibontakozó, kétségtelenül gyönyörű színjátékra. - Nem szeretem az ilyen napfelkeltét! A gazfickók megtalálták a módját, hogy kitöltsék rajtunk a bosszújukat! Felgyújtották a prérít!

- Jóságos isten, ne hagyj el! - kiáltott fel Middleton, és magához ölelte Inezt, mintha már közvetlen életveszély fenyegetné. - Minden pillanat drága! Meneküljünk!

- Hová? - kérdezte a trapper nyugodtan. - Ebben a fürengetegben olyan az ember, mint egy csónak, mely iránytű nélkül hanykolódik a nyílt tengeren. Egyetlen lépés rossz irányban elég ahhoz, hogy biztos pusztulásba vigyen! És a veszély sohasem lehet olyan sürgető, kedves fiatal barátom, hogy ne legyen időnk gondolkodni, és ne legyen érdemes a fejünket törni, míg meg nem találjuk a kivezető utat.

- Ami engem illet - mondta Paul Hover, leplezetlen aggodalommal nézve körül -, ugyanazt ajánlom, amit a százados úr: gyorsan lóra pattanni és elvágatni! Mert ha ez a száraz gízgaz úgy istenigazában fellángol, még egy méh sem repülhet olyan magasra, hogy szárnyait meg ne perzselje.

- Nincs igaza, fiatalember, nincs igaza. Az ember nem állat, hogy pillanatnyi ösztönére hallgasson, ha valami szag, amit érez, vagy valami nesz, amit hall, megsúgja, mit kell tennie. Az embernek előbb gondolkodnia kell, és csak azután határozhat. Menjünk feljebb, kissé balra, arra az emelkedésre, terepszemlét tartani.

Parancsoló mozdulattal intett, hogy kövessék, azután minden további szó nélkül elindult egy kis halom felé. Az ijedt társaság ellenvetés nélkül követte. Olyan kis halom volt, hogy más talán észre se vette volna, de az öreg trapper tapasztalt szeme mindjárt felfedezte; pedig csak annyit lehetett látni, hogy itt valamivel magasabb a fű. Amikor odaértek, azt is megállapították, hogy a fű száraz és hervadt; nyilván nem jutott el ide az a nedvesség, amely a végtelen róna fűvét és dudvát táplálta; az öreg éppen ebből következtetett arra, hogy a fű domborulatot takar. Itt megint elvesztegettek néhány percet azzal, hogy letépdették a fű végét, mely olyan magasra nőtt, hogy a fejüket is eltakarta. Most aztán szabad kilátásuk nyílt a tűztengerre, mely minden oldalról körülvette őket.

Reménytelen kép tárult eléjük. Ámbár erősen reggeledett, az a pirosság a látóhatáron, amit hajnalpírnak véltek, egyre jobban elmélyült, és a róna szélén már sárga lángok csaptak fel. A vad elem orcátlanul versenyre kelt a napfényel. A trapper merev arcán aggodalom tükröződött, miközben látszólag nyugodtan és kényelmesen vette szemügyre a préritüzet, amely most még csak széles övként szegélyezte körös-körül a látóhatárt, de kétségtelenül nőtt, terjedt és közeledett.

A trapper abba az irányba fordult, ahol a veszély a legfenyegetőbb volt, és fejcsóválva megjegyezte:

- Önmagunkat csaltuk, amikor azt hittük, már kisiklottunk a sziúk markából, és teljesen elvesztettük nyomunkat. Amit látunk, ékesen bizonyítja, hogy pontosan tudják, hol vagyunk. Elhatározták, hogy kifüstölnek, akár egy vadállatot a barlangjából. Nézzék csak: egyszerre gyújtottak tüzet mindenfelé körös-körül; mint szigeteket a víz, a bestiák úgy körülfogtak minden oldalról.

- Ülünk már lóra, és meneküljünk! - kiáltott fel Middleton. - Ne adjuk fel az életünket küzdelem nélkül!

- Hová akar menni? Azt hiszi, a lova afféle szalamander, mely sértetlenül keresztül tud törni a lángokon? Vagy azt gondolja, az Úristen csodát művel a kedvünkért, mint azokban a régi időkben? És ha meg is menekülnénk az égő préri lángjából, nem esnek-e nekünk nyilaikkal és késeikkel a sziúk, akik ott leselkednek a lángövezet mögött? Akkor rosszul ismerik azt a gyilkos fajzatot!

- Mégis meg kell kísérelnünk, hogy keresztülrohanjunk a lángokon, és átvágjuk magunkat az indiánokon!

- Úgy van, öreg vadász, én is azt mondom! - kiáltott fel Paul. - Fussunk versenyt a tűzzel, még akkor is, ha utunk a sziúk wigwamjába vezet! Még ott is birokra kelek velük!

Kinyújtózta atlétatermetét, és fogát vicsorgatta, mint egy szelindek, ha erejét fitogtatja.

- Mit ér a bátor szív - bólogatott az öreg szomorúan -, ha ilyen dühödt elemmel és ilyen dühödt ellenséggel állunk szemben? A kettő együtt már kissé sok. Nézzenek csak körül, a mélyebb helyekről feltörő füstfelhők világosan mutatják, hogy erről a dombról nem vezet más út, csak a lángövezeten keresztül. Nyissák ki a szemüket, és ha találnak egyetlen kis rést, induljunk el tüstént arra, egy pillanatig sem ellenkezem tovább.

De a gyors vizsgálat, akárhogy meresztették is a szemüket, csak megerősítette, amit az öreg az előbb mondott: hogy ebből a kétségbeesítő helyzetből nincs kivezető út. A völgyekből hatalmas füstoszlopok törtek az ég felé, azután sűrű tömegben ellepték az égboltot. Mögöttük vörösen izzó hullámok lebegtek, mint egy óriási égő függöny redői. Néha egy-egy piros tűzcsóva szállt fel rakéta módjára a magasba, néha meg kissé alábbhagyott a lángolás, hogy aztán egy másik helyen kettős erővel törjön ki újra. És amikor egy-egy percre lelohadt a láng, az átmeneti sötétség talán még a lángoknál is rémitőbb és fenyegetőbb volt.

- Borzasztó! - kiáltott fel Middleton, szívére szorítva a remegő Inezt. - Elpusztulni, még hozzá ilyen szörnyű módon!

- A menny kapui nyitva állnak mindenki előtt, aki hinni tud - felelte a jámbor teremtes.

- Hogy beszélhetsz így, Inez? Ez a belenyugvás megőrjít! De mi férfiak vagyunk, és küzdünk az életünkért! Mi lenne, bátor, derék barátom - fordult a trapperhez -, ha megint lóra ülénk, és megpróbálnánk keresztülmenni a lángokon? Még mindig jobb, mint tétlenül állni és végignézni, hogyan éri utol a legrettegőbb halál azokat, akiket legjobban szeretünk!

- Én is azt mondom, sürgősen kirajzani, elrepülni, mielőtt forró lesz a kas! - kiáltott fel a méh vadász, aki rögtön rájött, hogy Middleton szavai hozzá szólnak. - Magának is be kell látnia, öreg, hogy itt maradni a legbiztosabb halál. Ha soká tétovázunk, úgy járunk, mint a méhek, ha a kast kifüstölték, hogy elrabolják a mézüket! Én már láttam, hogy hevernek holtan a szalmán! Már hallani lehet a tűz pattogását. Tapasztalatból tudom, mit jelent az, ha a lángok bekapnak a préri fűvébe. Akkor nem jó lajhárnak lenni.

- Azt gondolja, van olyan halandó, aki versenyt futhat a megvadult elemekkel? - felelte az öreg, és haragos mozdulattal a száraz fütömegre mutatott, amely körülvette őket. - Csak azt tudnám, melyik oldalon lesnek ránk a sziú ördögök!

- Szóljon már maga is valamit, doktor, az istenért! - fordult az egészen megzavarodott Paul a természetbúvárhoz, azzal a gyámoltalan reménnyel, amellyel a fuldokló megkapaszkodik egy szalmaszálban. Gyakori eset, hogy az erősek ily módon fordulnak segítségért a gyengékhez, ha már megpróbálták minden egyebet, de eredménytelenül. - Mi a véleménye? Hát semmi tanácsot nem tud adni ebben a helyzetben, ahol életről-halálról van szó?

A természettudós jegyzőkönyvével a kezében állt mellettük, és olyan nyugodtan nézte a szörnyű színjátékot, mintha csak valami tudományos kísérlet eredményét figyelné, hogy adatait feljegyezze. Ügyet se vetett Paul kétségbeesett szavaira, hanem a trapperhez fordult, aki - ha egészen más okból is - ugyanolyan nyugalommal nézte a tüzet, mint ő.

- Mondja csak, tisztelt vadász úr - kezdte a doktor -, látott már ilyen különös fénytörési jelenséget? Az ember azt hinné...

- Eh, hallgasson! - förmedt rá Paul durván, és kiütötte kezéből a jegyzőkönyvet. Hevessége elárulta, hogy már nem is tudja, mit csinál.

Mielőtt a doktor tiltakozhatott volna, az öreg trapper, aki nem annyira ijedten, mint inkább töprengően állt mellettük, erélyesen felkiáltott:

- Elég az ostobaságból! Hagyjuk a veszekedést meg a siránkozást! A könyvek tudományát is! Elérkezett az ideje a cselekvésnek!

- Későn kapott észbe, bárgyú vénember! - kiáltott rá Middleton, tombolva dühében. - A lángok már negyedmértföldnyire vannak tőlünk, és a szél percről percre közelebb hozza!

- Eh, a lángok! - legyintett az öreg. - Ki törődik a lángokkal? Azon töröm a fejemet, hogyan lehetne a ravasz szíúk eszén túljárni! A lángokkal elbánok én könnyen, még a jó istent sem kell segítségül hívnom hozzá! Hát ez is tűz? Látták volna azt, amit keleten éltem át, amikor egész hegyek álltak lángban, és vörösen izzottak, mint megannyi tüzes kemence! Akkor tudnák, mi a tűzvész meg a tűzveszély! Rajta, fiúk, segítsenek nekem! Amott már csakugyan közelednek a lángok! Fürge ez a tűz, akár a jávorszarvas! Essünk neki a fünek, itt ahol mutatom, és kopasszuk le a földet, egykettő!

- Csak nem gondolja, hogy ilyen gyerekes módon megszabadulunk a tüztől?! - kiáltott fel Middleton.

Halvány, de ünnepélyes mosoly suhant át az öregember arcán.

- Az ön nagyapja ebben a helyzetben azt mondaná: ha az ellenség ennyire közel van, a jó katona szó nélkül engedelmeskedik a parancsnak, okosabbat nem tehet.

A százados megértette a szemrehányást, és tüstént követte Paul példáját, aki erélyesen nekiesett a hervadt fünek, és vadul tépdeste, rángatta ki a földből. Még Ellen és Inez is segített, noha egyikük sem tudta, miért teszik, és mi haszna lehet. Ám az életveszély tudata megsokszorozta erejüket, és néhány perc leforgása alatt teljesen kiirtották a fűvet akkora darabon, amely minden irányban vagy húszlábnyira terjedt. A trapper ezután leültette a nőket a kis tisztás egyik szélén, és megparancsolta Middletonnak meg Paulnak, hogy dobjanak rájuk minél több takarót, nehogy a gyúlékony női ruhákba a láng belekaphasson. Amikor ez megtörtént, az öreg átment a rögtönzött tisztás másik oldalára, melyet veszedelmesen magas fű vett körül. Egy maroknyi száraz gízgagt dobott puskája serpenyőjébe, és elsütötte fegyverét. Tüstént kis láng csapott fel. Ezt az égő máglyát a trapper óvatosan bedugta a magas fű kellős közepébe, és karját mellén összefonva, nyugodtan várta, mi lesz.

A tűz mohón kapott új tápláléka után, és a következő percben a kígyózó lángok elharapóztak jó messze a kis tisztás mentén.

- Így, ni - mondta az öreg, miközben egyik ujját a magasba emelte, és a maga jellegzetes módján, szinte hangtalanul nevetett -, most mindjárt megláthatják, hogyan harcol tűz ellen a tűz! Istenem, hányszor égettem magamnak ily módon utat, merő lustaságból, hogy ne kelljen a bozóttal vesződnöm!

- De ez egészen más eset! - kiáltott fel Middleton. - Csak sietteti a bajt! Nem hozza nyakunkba a tüzet?

- Csak nyugalom! - felelte az öreg. - Azt hiszi, olyan könnyen megpörkölődik? A kedves nagyapja nem féltette úgy a bőrét, mondhatom. Várjunk csak egy kicsit, majd meglátjuk, beválik-e a számításom.

Közben a tűz megerősödött, és vígan lobogott három oldalról, míg a tisztás negyedik oldalán nem volt, ami táplálja, és ott el is aludt. De a többi irányban egyre hatalmasabban lángolt, és zúgva, bömbölve elpusztított mindent, amibe beleharaphatott. Nem hagyott maga mögött mást, csak a fekete, füstölgő talajt, mely olyan csupasz volt, mintha gondosan lekaszálták volna. És

minél jobban tomboltak a lángok a tisztás körül, annál nagyobb lett a tűzbiztos terület. A társaság sűrűn változtatta helyét, hogy elkerüljék a rettentő hőséget; a felégetett és lassanként kihűlő területek módot nyújtottak erre. Negyedóra múlva már minden oldalról visszahúzódtak a lángok, és fojtogató füstfelhőben álltak ott, egymásba kapaszkodva, de immár teljes biztonságban, mert a tűztenger már messze volt tőlük, és egyre távolabb tombolt. A trapper kísérlete tökéletesen sikerült.

A kis társaság olyan álmélkodva nézte az egyszerű, de elmés elgondolás sikerét, mint Ferdinánd spanyol király udvaroncai Kolumbusz mozdulatát, mellyel megmutatta, hogy lehet egy tojást a hegyére állítani - csak annyi volt a különbség, hogy itt az álmélkodást irigység helyett a hála kísérte.

- Csodálatos! - kiáltott fel Middleton, amikor látta, hogy a trapper megmentette őket az elkerülhetetlennek látszó, biztos pusztulástól. - Ezt a gondolatot a gondviselés sugallta, és áldott legyen a kéz, mely megvalósította!

- Jó öreg trapper! - ujjongott Paul, és öt ujjával végigszántott bozontos haján. - Ez olyan csodás volt, mint kitépni egy darázs fullánkját, anélkül, hogy hozzányúljunk.

- Jól van, jól - dünnyögte az öreg. - Az a fő, hogy sikerült. Bevallom, eleinte én is aggódtam, és nem adtam volna egy lyukas centet valamennyiünk életéért. De addig törtem a fejemet, míg kisütöttem valamit, és attól kezdve csak nevettem a tüzet. Most már elő lehet készíteni a lovakat az útra. Persze, várni kell még fél órácskát, amíg a talaj lehül, hiszen ezek a patkolatlan indián lovak olyan érzékenyek, mint egy mezítlás kislány. Hagyjuk még egy kicsit a lángokat távolodni, azután folytathatjuk utunkat.

Middleton és Paul úgy érezte magát, mintha halottaiból támadt volna fel. Most már rendületlen bizalommal alávetették magukat a trapper csalhatatlan ítéletének. Türelmesen kivárták az általa kiszabott időt. A doktor közben megkereste jegyzőkönyvét a rögök közt; kissé bepiszkolódott, de máskülönben nem érte semmi baj. A doktor letelepedett az életmentő tisztás egyik végében, és feljegyzett egyet-mást, amit megfigyelt, és érdemesnek tartott a megörökítésre.

Közben az öreg gondos szemlét tartott, minden irányban kémlelőde; különösen akkor erőltette meg a szemét, ha a szél időnként rést hasított a füstfelhőkben, amelyek hatalmas oszlopokban ellepték a földet mindenfelé.

- Nézzenek csak oda, fiatal barátaim! - mondta hirtelen. - A maguk szeme talán élesebb, mint az enyém. Volt idő, amikor kiváló felderítőnek tartottak, de hol van az már! A kitűnő látásomtól is búcsút vehetek, mint annyi jó baráttól! Hiszen ha módomban állna megváltoztatni az élet rendjét - amiről persze szó sem lehet, istenkáromlás még gondolni is rá -, akkor azt mondanám: akik szeretetben és barátságban éltek egymás mellett sok-sok éven át, azok egyszerre haljanak meg, hiszen azok az évek, amiket ajándékba kaphatnak még, ha magukra maradtak, úgysem érnek már sokat.

- De mit akart mutatni nekünk? - kérdezte Middleton. - Mit látott ott, amerre mutatott? Egy indiánt talán?

- Indián vagy fehér - egészen mindegy. A barátság nem ismer ilyen különbségeket. Hány melegszívű baráttra tettem szert fiatalabb éveimben! Hány vadász van, aki egy másik jó vadással szövetkezik, és együtt üzik a vadat! Ezt ugyan nem tettem, többnyire magányosan jártam az erdőt, ha ugyan magányról panaszkodhatik az, aki a természet ölében él, és napról napra gyönyörködhetik a természet szépségében és csodáiban. De még így is megáldott a sorsom egy-két bátor és igazszívű jó barátal. A bátorság is fontos, mert a nyúl szívű ember - és ennél a szónál a doktorra pillantott - nem sokat ér az erdőben. De ugyanolyan fontos a

becsületes szív is, mert az álnokság és alattomoság a vademberi állapot tartozéka - fokozatosan meg kell szabadulni tőle, ahogy kiemelkedünk az állati sorból.

- De hát mi az, amit látott? - vágott a szavába Middleton türelmetlenül. - Talán egy sziú?

- Hogy mi lesz ebből az Amerikából és hová vezet a nagy sürgés-forgás, a sok új találmány meg az emberek izgágasága, csak a jó isten tudná megmondani! - folytatta hangos tünődését az öreg, ügyet sem vetve a közbeszólásra. - Én még ismertem azt a nagy főnököt, aki látta az első keresztényeket, amint bűnös lábukkal York földjére léptek! Hogy tönkretették a vadont két rövid emberöltő leforgása alatt! Amikor kinyílt a szemem, a tenger hullámain láttam a keleti parton, és hogy az első puskámat elsüssöm, emlékszem, elég volt kis sétára indulnom a szülői házból az erdőbe, akkora útra, ami egy kis kölyöktől telik..., a természet még zavartalan szépségében pompázott az egész partvidéken, s a kapzsi telepések beérték még egy keskeny csíkkal az óceán és az őserdő közt. Ma pedig? Ha olyan erős szárnyam volna, mint egy sasnak, akkor is elfáradnék, s még a tizedrészét sem repültem be a távolságnak, mely a tengertől elválaszt. Közben meg városok és falvak, utcák és udvarok, templomok és iskolák, egyszóval az emberi gonoszság ezernyi ördögi találmánya lepi el a tájat. Jó messzire kell vándorolni, amíg olyan helyre érünk, ahol a fák, a vadállatok, a természet ajándékai mindenkinek a rendelkezésére állnak, és nem toppan elébe valaki, aki azt vitatja, hogy ehhez csak neki van joga, hogy ez kizárólag az övé! Még emlékszem azokra az időkre, amikor néhány indián, aki egy kis lármát csapott a határban, lázba hozta az egész tartomány fehér lakosságát; a férfiak fegyvert ragadtak, és katonaságot hívtak távoli államokból segítségül; a templomokban imádkoztak, és az asszonyok rémülöztek, és senki sem tudott aludni, mert az irokézek a hadiösvényre léptek, és az átkozott mingók kiásták a csatabárdot. És mi történik ma? Az ország kiküldi hajóhadát távoli, idegen vizekre; több ágyúnk van, mint valamikor puskánk, és szükség esetén katonák tízezrei állnak rendelkezésünkre. Ez a különbség egy tartomány és egy birodalom között, kedveseim, és akármilyen nyomorúságos öregember vagyok is, mindezt átéltem, mindezt láttam.

- Abban senki sem kételkedik, öreg! Mindenki tudja, mennyit látott, mennyit tapasztalt! - mondta Paul. - De Ellen még mindig retteg a sziúktól, és miután ennyi érdekes dolgot mesélt nekünk, talán megjelölhetné az irányt, amerre a raj tovaszálljon.

- Hogyan?

- Azt mondom, Ellen rettenetesen fél, és a füst már oszladozik. Talán okos lenne elindulni.

- Igen, az okos lenne. Egészen elfelejtettem, hogy ég a préri körülöttünk, és a sziúk úgy lesnek ránk, mint az éhes farkasok. Ha egy ilyen fejben dolgozni kezd az emlékezet, akkor csak a múltat látja, és elfelejti a jelent. Igazatok van, gyermekeim. Legfőbb ideje, hogy útra keljünk, hiszen hátravan még a neheze. Könnyű a tüzet kijátszani, hiszen a tűz csupán egy dühöngő elem. Még egy szürkemedvét sem nehéz szimatjától eltéríteni, hiszen az ösztön nemcsak vezet, de néha el is vakítja az állatot. De port hinteni egy csavaros eszű sziú szemébe, már sokkal nehezebb feladat!

Akármilyen kockázatosnak tartotta is az utat, az öreg most már gyorsan nekikészülődött, és szólt a fiataloknak, hogy üljenek lóra. A szegény állatok reszketve álltak ott, amíg a tűz vadul tombolt körülöttük. Most olyan szemmel látható örömmel vették hátukra lovasaikat, hogy nem volt kétséges, fűgén emelik majd a lábaikat. A trapper átengedte lovát a doktornak, és kijelentette, hogy ő maga inkább gyalogol.

- Nem szoktam meg, hogy mások lábát vegyem igénybe, nem a magamét - mondta. - Az én lábam már egészen zsibbadt a semmittevéstől. Azonkívül, ha lesből ránk támadnak, ami nagyon könnyen megtörténhetik, a ló gyorsabban elszalad egy emberrel, mint ha kettő ül a hátán. Ami

engem illet, nekem már körülbelül mindegy, hogy az életem néhány nappal tovább tart-e vagy megrövidül. Ha sorsom úgy akarja, húzzák le a sziúk skalpomat! Nem nagy dicsőség egy ősz hajjal borított skalpot zsákmányolni. Mit érnek velem? A tudásomat és tapasztalataimat nem kapják meg.

Társai megint türelmetlenül hallgatták, de senki sem szakította félbe. Csak a doktor sóhajtott egy nagyot elvesztett csacsija miatt, egyébként örült, hogy nem kell gyalog szaladnia társai után. Néhány perc múlva a méhavadász katonásan jelentette, hogy a csapat menetkész, és az öreg ki is adta a parancsot az indulásra.

- Figyeljenek szüntelenül keleti irányba - mondta, miközben hosszú léptekkel rótt a még füstölgő, fekete prérít. - Lám, itt senkinek sem kell attól tartania, hogy a lába megfázik. Az irány, mint mondtam, kelet. Majd ha megpillantanak egy ragyogó fehér csíkot, mely úgy csillog a füstön keresztül, mint egy ezüsből vert öv, akkor vízhez jutottunk. Csodaszép folyó vár ott ránk, széles és sebes sodrású, amilyen tucatszám akad ezen az óriási prérin, persze nem közel egymáshoz. A természet ott pompásabb, mint máshol, csak éppen a fák hiányzanak. Nyissák ki jól a szemüket, hogy el ne mulasszák a csillogó ezüstcsíkot. Mert biztonságban csak akkor leszünk, ha átkeltünk a folyón, amely elnyeli nyomainkat.

A legnagyobb csendben folytatták útjukat. Az öreg különösen akkor kötötte lelkükre az elővigyázatosságot, amikor egy-egy füstfelhőbe kerültek. Sok ilyen ködszerű füstfelhő gomolygott a síkság fölött, különösen olyan helyeken, ahol a tűz valami horpadásban felgyülemlt víz vagy tócsa mellett viharzott el.

Már majdnem egy mérföldet lovagoltak anélkül, hogy a várva várt folyót megpillantanák. A tűz még nem aludt ki teljesen; imitt-amott fellobbant még a messzeségben, valahányszor a szél szerteszórta a füstfelhőket; hamarosan újabb hatalmas füstgomolyag nyomult a helyükbe, megint elzárva a kilátást. Az öreg újra nyugtalankodni kezdett. Hirtelen megállt, puskáját leeresztette a földre, és tünődve bámult valamire a lába előtt. Middleton és a többiek utolérték - az öreg ugyanis, mint vezetőhöz illik, mindig jóval előttük lépkedett -, és megkérdezték, miért állt meg.

- Nézzék csak - felelte az öreg, és egy elhullott lóra mutatott, mely félig elégett, és egy fa tövében hevert. - Ebből is láthatják a prérítűz szörnyű erejét. A föld itt nedves, és a fű magasabb, mint máshol. A szegény állat itt keresett menedéket, de utolérte a tűz. Nézzék a csontjait, a megperzselt, megrepedezett bőrét, vicsorgó fogait! Ezer tél sem pusztíthatta volna el alaposabban, mint a tűz egy perc alatt.

- Ez lett volna a mi sorsunk is, ha álmunkban kap el a tűz - mondta Middleton.

- Azt nem állítanám. Az ember eszesebb a lónál, és inkább megtalálja a menekülés útját.

- Könnyen lehet, hogy a ló már régebben hullott el, és a tűz csak a tetemét találta itt - vélte Paul -, különben a ló is elszaladt volna.

- Nézzék a nyomait a nedves földön. Itt láthatják a patáinak a nyomát, mellettük pedig - hát ez mi? Szavamra, egy mokasszin nyoma! A ló gazdája is itt volt, és erőlködött, hogy továbbhajszolja. De hiába, ilyen a ló természete: tűz esetén elveszti a bátorságát, és csökönyösen megáll, ahol megtorpant.

- Lehetséges. De ha lovasa is volt, hová lett?

- Bizony, elég titokzatos - felelte a trapper, és lehajolt, hogy alaposabban megvizsgálja a talajt.
- Igen, igen, világosan meg lehet ismerni..., itt tusakodás folyt..., az ember mindent elkövetett, hogy lovát megmentse, és talán sikerül is neki, ha a tűz nem éri utol olyan hamar!

- Ide nézzen, bácsikám! - vágott a szavába Paul, aki vagy húszlépcsnyire tőle olyan helyen állt, ahol a föld szárazabb és a fű silányabb volt. - Akár két lóról is beszélhet. Mert amott fekszik még egy.

- A fiúnak igaza van! Mit jelentsen ez? Talán a sziúk beleestek a saját csapdájukba? Megesik néha, és tanulságos, elrettentő példa a gazfickók számára! De nézd csak, egy vaspánt! A nyavalyások fehér emberekkel kerülhettek kapcsolatba, a lószerszámon vascsatok is voltak. Hogy kerülhettek ide? Egy sziú csapat alighanem keresésünkre indult a füben, és közben a társaik felgyújtották a prérít. Most aztán megkapták a magukét! Lovaikat elvesztették, és örülhetnek, ha megmentik a saját bőrüket. De az is lehet, hogy már útban vannak az örök vadászterületek felé.

- Miért nem segítettek magukon úgy, mint mi? - kérdezte Middleton, miközben lassan ballagtak a másik lótetem felé.

- Nem tudom. Nem minden indiánnak van kovája és acélja, nem is szólva az olyan pompás serpenyőről, amellyel az én öreg puskám fel van szerelve. Sok időbe telik, amíg két száraz fadarabból tüzet lehet csiholni, és különben sem volt sok idejük a fejüket törni. Ezt abból a lángoló csíkból is láthatjátok, amelyet odaát kerget a szél: minden percben fellobog, mintha puskaport szórtak volna az útjába. Könnyen lehet, hogy az egész eset nemrég történt, talán csak tíz perce, hogy itt dühöngött a tűz, ahol most állunk. Jó lesz készenlétbe helyezni fegyvereinket. Nem mintha szeretném, ha harcra kerülne a sor, isten őrizz! De ha már harcolni kell, mindig jó, ha az első lövést mi adjuk le.

- Mondhatom, furcsa állat lehetett ez, öreg! - jegyezte meg Paul, aki felemelte a második elhullott ló gyeplőjét, helyesebben kötőfékét, mialatt a többiek - nagy igyekezetükben, hogy továbbjussanak - már hátuk mögött hagyták a tetemet. - Ilyen lovat még soha életemben nem láttam! Se feje, se patái!

- A tűz nem végez félmunkát - felelte a trapper, miközben a látóhatárt kémlelte, és igyekezett tekintetével áthatolni a füstfelhőkön, valahányszor a szél rést hasított rajtuk. - Néhány perc elég neki, hogy egy egész bölényt hamuvá változtasson patástul, szarvastul, mindenestül. Fúj, Hektor, szégyelld magad! Ha a százados úr kutyája viselkedik így, mentségére szolgál, hogy még fiatal, és - bocsánat! - rossz nevelésben részesült. De egy öreg vadászkutya, aki annyi évet töltött az erdőben, csak nem morog és vicsorog egy megpörkölt ló hullájára, mintha azt jelentené a gazdájának, hogy szürkemedve nyomára bukkant!

- Én meg azt mondom, öreg, hogy ez nem ló.

- Micsoda? Nem ló? Lehet, hogy az ön szeme kitűnően felismeri a méheket meg az odvas fákat, de itt, a prériben... jóságos ég, a fiúnak igaza van! Igaza van! - ismételte a trapper, visszatérve arra a helyre, ahol a tetem hevert. - Hová is tettem a szememet? Egy megperzselt bölénybőröt lótetemnek néztem! Hiába, eljárt fölöttem az idő! Azelőtt nem történhetett volna meg velem, hogy ekkorát tévedjek. Messziről meg tudtam mondani, miféle állatot látok, mi a neve, a kora, a fajtája és így tovább!

- Sok természettudós még közelről sem tudja olyan könnyen eldönteni - dünnyögte a doktor.

- Hát csakugyan nem ló? - kiáltott fel Ellen.

- Nem bizony - felelte a trapper. - Egyszerű bölénybőr, szőrével befelé. A tűz úgy viharzott el fölötte, hogy jóformán meg se perzselt, mert az irha még egészen friss, és a tűz nem tudott belekapni. Az állatot nemrég ejthették el. Talán találunk még egy kis friss húst is a bőre alatt.

- Emelje fel, öreg! - biztatta Paul. - Ha a púpjából megmaradt egy darabka, bizonyára jól átsült, és pompás falat lehet.

Az öreg szívből nevetett, lábát az irha alá dugta, és megpróbálta így felemelni.

Ekkor hirtelen megmozdult az irha, és alóla egy indián harcos ugrott elő.

XIV. AZ ÁRULÓ HÓ

A következő pillanat meggyőzte a meghökkent társaságot arról, hogy a fiatal páni harcos áll előttük, akivel egyszer már találkoztak. Egy teljes percig nézték egymást néma csodálkozással és gyanakvással. Csakhogy a fiatal harcos csodálkozása sokkal tartózkodóbb és méltóság-teljesebb volt, mint a fehéreké. Mialatt Middleton és Paul érezte, hogy a karjukba kapaszkodó Inez és Ellen mennyire remeg, az indián izzó szeme minden félelem nélkül suhant egyik arcról a másikra. Végre Battius doktor törte meg a csendet, amint felkiáltott:

- Íme, a préri embere! Remek példány!

- Lám, ez a titok nyitja - mondta az öreg trapper elégedetten bólogatva. - A fiú a fűben lapult, és a tűz álmában lepte meg. Mivel a lova megmakacsolta magát, és nem lehetett elvonszolni, gazdája egy friss bölénybőr alatt keresett menedéket. Nem is rossz ötlet, ha nincs nálunk acél és kovakő, hogy kopár tisztást égessünk magunk köré. Nyilván okos fiú ez, nemcsak bátor, jó lenne megnyerni útítársul. Megpróbálok összebarátkozni vele. - Indián nyelven folytatta: - Ismételen köszöntöm páni testvéremet. Úgy látom, a sziúk kifüstölték, akár egy mosómedvét.

A fiatal páni körbejártatta szemét, mintha még egyszer mérlegelné, milyen nagy veszélyből menekült meg, de a legkisebb izgalom sem látszott meg rajta. Könnyedén ráncolta homlokát, és így felelt:

- A sziúk gyáva kutyák. Ha meghallják a pánik csatakiáltását, az egész sziú nép reszket félelmében.

- Ez igaz. De a gazfickók minket üldöznek, és a nyomunkban vannak. Örülök, hogy egy harcossal találkoztam, akinek éles tomahawkja van, és gyűlöli ezeket a kutyákat. Gyermekeim fáradtak. Testvérem nem vinné el őket a falujába? De ha a sziúk követik nyomainkat, a sápadtarcú férfiak bátran szembenéznek velük, páni testvéremmel együtt.

A fiatal páni fürkészően szemügyre vette őket, egyiket a másik után. A férfiakkal hamar elkészült, és szemmel láthatóan meg volt elégedve velük. Azután Inez felé fordult. Pillantása, éppen úgy, mint első találkozásuk alkalmával, leplezetlen hódolatot fejezett ki. Majd Ellenre nézett, de tekintete újra meg újra visszatért a filigrán spanyol asszonykára, aki nyilván a legszebb és legtündéribb jelenség volt, akit valaha is látott, vagy elképzelni tudott. Csak akkor fordította el tekintetét, amikor látta, hogy Inezt zavarba hozza és nyugtalanítja. Ekkor kezét ünnepélyesen szívére tette, és szerény meghajlással így szólt:

- Fehér atyámat szívesen látjuk otthonunkban. Fiaival együtt vadásznak majd népem fiatal férfiai. Leányait körülveszik a páni lányok, és legszebb dalaikat éneklük fülükbe. Fehér fejű atyám főnökeinkkel szívja a békepipát.

- És ha a sziúkkal találkozunk? - kérdezte a trapper, aki tisztázni akarta a megállapodás legfontosabb pontját is.

- A sápadtarcúak ellenségei érezni fogják a páni öklök erejét.

- Akkor jó. Most páni testvéremmel félrevonulunk tanácskozni, nehogy görbe ösvényre tévedjünk, és utunk a pánik falujába olyan egyenes legyen, mint a galambok röpte.

A fiatal harcos udvarias mozdulattal fejezte ki hozzájárulását. Mindketten félrevonultak, hogy tanácskozásukat ne zavarhassa meg senki. Mindössze néhány percre beszélgettek. Hamarosan visszajöttek, és az öreg így szólt:

- Nem tévedtem. Ez a pompás fiatal harcos - mert igazán szép, délceg és előkelő, bár kissé ijesztő hadiszínekre mázolta magát - közölte velem, hogy egy kis csapat élén felderítőútra indult. A préri megtalálta a sziúkat, akik számos faluból gyűltek össze bölényvadászatra. A gaz ördögök olyan sokan voltak, hogy a maroknyi páni csapat nem támadhatta meg őket. Fiatal barátunk ezért futárokat küldött a páni falvakba, és erősítést kért. Elszánt fickó lehet, hogy egész egyedül követte a sziúk derékhadát, az oldalukon maradt, mint egy bögöly, végül azonban kénytelen volt, akárcsak mi is, a magas fűben keresni fedezéket. De hallottam tőle egyebet is, ami cseppet sem vált örömmre. Azt meséli, hogy a ravasz Matori, ahelyett, hogy megverekedett volna a squatterrel, kiegyezett vele, és a legjobb cimborák lettek. Most mind a két banda a mi életünkre tör, Bushék meg a sziúk egyaránt. Bekerítették minket, és a felperzselt préri mögött lesnek ránk, hogy kitöltsék rajtunk bosszújukat.

- Honnan tudja mindezt? - kérdezte Middleton. - Honnan tudja, mit csinál Bush és Matori?

- Hogy honnan tudja? Hát újságok nem jelennek meg a préri, és ki se dobolják a híreket, mint a telepések falvaiban; az asszonyok sem dugják össze a fejüket, hogy elpletykálják, mi újság! Mégis tudja. Ez éppen az indiánok tudománya. A szabadban tanulta meg, és nem valami dohos tanteremben - talán ez a legszebb az egészben. Nyugodjék meg, százados úr, amit ez az ember mond, színgaz.

- Mindenesetre ésszerű - mondta Paul -, és éppen ezért bizonyára igaz. Én a magam részéről nem kételkedem benne.

- Mérget vehet rá, fiatalember. Megtudtam tőle azt is, hogy öreg szemem még elég megbízható - a folyó csakugyan itt van a közelben, alig másfél mérföldnyire tőlünk. A prérítűznek mi is köszönhetünk valamit, a folyóhoz vezető utat füstbe burkolta. Páni barátunk is azt mondja, hogy legjobb lesz a folyón átkelni, mert a víz elmossa nyomainkat. Legsürgősebb, hogy túl legyünk a folyón, akkor aztán isten segítségével meg egy kis erőfeszítéssel eljuthatunk a páni farkasok falujába.

- Akkor máris túl sok időt fecséreltünk el - mondta Middleton. - Gyerünk tovább!

Az öreg helyeslően bólogatott, és folytatták útjukat. A páni vállára kapta bivalybőrét, és a menet élén haladt. Csak néha-néha nézett lopva hátra, vajon nem maradnak-e le. Egy óra múlva megérkeztek a folyó partjára. Ez csak egyike volt a sok-sok folyónak, mely messze földről viszi felgyülemlett vizét a Missouriba, és azután a Mississippin keresztül az óceánba. Nem volt mély folyó, de árja erős, és vize meglehetősen zavaros.

A lángok felperzselték a fűvet egészen a part szegélyéig. A felmelegedett hullámok gőzölögtek a hűs reggeli levegőben. Az egész völgyet megfeküdte a füst, a folyó ágyát szürkésfehér páratömegek lepték el. A trappernek nagyon tetszett a dolog, ráncos szeme vidáman villant Inezre, miközben lesegítette a ló hátáról.

- A ravasz gazfickók elszámították magukat! - mondta. - Talán magam is szívesen felgyújtottam volna a prérít, hogy ez a füst eltakarja mozdulatainkat. A kegyetlen fajzat akaratlanul is szívességet tett nekünk. Ami a préri felgyújtását illeti, régi fogás, amit fiatalabb koromban magam is nemegyszer sikeresen gyakoroltam. Jöjjön, asszonyom, lépjen csak le bátran! Képelem, milyen nehéz út volt ez egy elkényeztetett asszonyka számára. Istenem, hány ilyen fiatal, gyengéd, erkölcsös leánykát, szebbnél szebb virágszálat láttam hősiesen viselkedni a régi indián harcok idején! A férfakkal vetekedtek bátorság dolgában a legnagyobb szörnyűségek

közepette! Nyugodtan támaszkodjék a karomra! Még egy negyed mérföld, és már a túlsó parton leszünk, a víz pedig megszakítja nyomainkat.

Paul ezalatt Ellent segítette le a ló hátáról, és töprengve nézte a folyó kopár partját, melyen, ameddig a szem ellátott, egyetlen fát sem lehetett felfedezni, legfeljebb néhány megperzselt bokrot.

- Ettől a folyótól többet vártam, öreg! - kiáltotta mogorván a trapper felé. - Szép kis patak, nem mondom, vagy nevezze folyónak, ha jólesik, de mit érünk vele? A sodra olyan erős, hogy ember legyen, aki át tud jutni rajta.

- Amíg a hegyek vizei táplálják, nagyon komoly folyó, meglehetősen széles, és gyors sodrú. De nyáron nemegyszer úgy gázoltam át rajta, hogy még a térdem sem lett vizes.

- Csakhogy nyárig nem várhatunk - felelte Paul türelmetlenül. - Csak nem képzeli, hogy Ellen meg a százados úr felesége át tud úszni rajta?

- Arra egy pillanatig sem gondoltam. De itt vannak a jó sziú lovacskák. Fogadjunk, hogy úgy átúsznak ezen a vízen, akár a szarvasok!

- Nézze csak, öreg - mondta Paul, és ujjáival végigszántott bozontos haján, mint mindig, valahányszor bajba került -, az úsztatás nekem gyerekjáték, sőt szükség esetén még a leghidegebb napon is átúsztatnék ezen a folyón. De nem rólam van szó, hanem Nelliről! Nem hiszem, hogy meg tudna ülni a ló hátán, amikor a víz úgy örvénylik körülötte, mint a legerősebb sodrású malompatak. Egy dolog mindenesetre bizonyos: kizárt dolog, hogy a két hölgy szárazon átjusson a túlsó partra.

- Sajnos, igaza van - csóváltotta fejét az öreg. - Valamit ki kell találni, különben itt maradunk.

- Mi lenne, ha mi átgázolnánk, és vállunkon vinnénk át a hölgyeket? - kérdezte Middleton.

- Ezt maga sem gondolja komolyan - felelte a trapper. - A víz sokkal mélyebb, semhogy meg lehetne próbálni.

A páni harcshoz fordult, és megmagyarázta neki, miről tanácskoznak: nem látják semmi módját annak, hogy a nőket átvigyék a túlsó partra. A fiatal harcos komoly arccal, figyelmesen meghallgatta, azután újra vállára kapta a bölénybőrt, és intett az öregnek, hogy segítsen. A trapper tüstént megértette, mi a szándéka.

A két férfi szarvasbőr szíjjakkal úgy széthúzta a bölényirhát, míg olyan nem lett, mint egy kifeszített és megfordított esernyő. Szíj volt náluk elég, és néhány könnyű fadarabot is kerítettek, hogy segítségükkel az ernyőt kifeszítve tarthassák. Ezt a rögtönzött csónakot aztán haladéktalanul vízre bocsátották. Az indián intett a nőknek, hogy üljenek bele. De sem Inez, sem Ellen nem merte rászánni magát, még Paulnak és Middletonnak sem engedték meg, hogy kipróbálja, amíg az öreg trapper meg nem nyugtatta őket, hogy a furcsa jármű baj nélkül elbír még jóval nagyobb megterhelést is. Erre a férfiak segítségével, szabódva és tétovázva, beültek a bőrcsónakba.

- Hadd legyen a páni a kormányos - mondta a trapper. - Az én kezem már nem olyan erős, mint régen, az ő keze-lába meg kemény, akár a diófa. Bízunk csak mindent a páni bölcsességére.

A két jenki kénytelen-kelletlen belenyugodott, hogy tétlen szemlélője legyen a kalandos átkelésnek. Feszült figyelemmel nézték, hogyan birkózik meg a páni a nehéz feladattal. A fiatal harcos gyors pillantást vetett a három indián lovacskára, nagy szakértelemmel Matori paripáját választotta ki közülük, a hátára pattant, és benyargalt a folyóba. Lándzsáját megfordítva, tompa végét nekifeszítette a bölényirhának, és ily módon tologatta ár ellen a könnyű jószágot.

A gyepelőt lova nyakába dobta, és rábizta, hogy legjobb tudása szerint igyekezzék a túlsó partot elérni. Így mindkét keze szabad volt, és ügyesen hajtotta a csónakot maga mellett és maga előtt a tajtékozó hullámokon keresztül. Middleton és Paul a két másik lovon követte, és óriási erőfeszítéseket tett, hogy lehetőleg a közelében maradjon. Végül a fiatal harcosnak sikerült a két nőt biztonságosan partra tennie; csupán nekik és a nézőknek volt izgalmas a dolog, a páni meg a paripa is olyan nyugodtan viselkedett, mintha nem történt volna semmi szokatlan vagy különös. Mihelyt elérték a túlsó partot, az indián kihúzta a rögtönzött csónakot a vízből, és pillanatok alatt szétszedte; az irhát megint vállára dobta, a léceket karja alá csapta, és szó nélkül visszaúsztatott a folyón, hogy csakhamar hasonló módon átsegítse az ott maradt két embert is.

- Látja, kedves doktor - mondta az öreg trapper, amikor látta, hogy az indián másodszor is benyargal a vízbe -, most már tudom, hogy ebben a fiúban van hűség és becsület. Mindjárt gondoltam, mert nemcsak jóképű, de tekintete is nyílt és őszinte. Persze az embert csalódás is érheti, a szél sem lehet szeszélyesebb, mint ezek a vadak, ha egyszer beléjük bújt az ördög. Ha most nem pánival, hanem sziúval lenne dolgunk, vagy a gonosz és kegyetlen mingók egyikével, akik nemrég még csapatostul kószáltak York erdősegeiben - nemrég! úgy gondolom, hatvan esztendővel ezelőtt -, akkor már csak a hátát láttuk volna, az arcát soha többé. Titokban aggódtam is, amikor láttam, hogy a legjobb lovat választja ki. Ha a szándéka alattomos, ezzel a lóval olyan könnyen elhagyott volna minket, mint egy ürge galamb a dühösen kárógó, lomha szárnyú varjakat. De, mint látja, rendes gyerek ez. És jegyezze meg: ha egy indián egyszer barátságába fogadta, hű barátja marad, amíg tisztességesen bánik vele, és nem él vissza a bizalmával.

- Milyen messze lehet innen ennek a szélesen hömpölygő folyónak a forrása? - kérdezte Battius, miközben aggódva nézte a kavargó, szennyes vizet.

- Az évszaktól függ. Most például alaposan elfáradna, amíg eljutna a Szikláshegységig, ahol ered. De vannak idők, amikor a folyó ágyában is felsétálhat, mégpedig kényelmesen és száraz lábbal. Ha néhány hónap múlva újra eljönne ide, a tajtékozó víz helyén futóhomokot találna.

Battius mély töprengésbe esett. Közben a páni visszaérkezett az innenső partra, és hamarosan megint összeeskábálta az irhacsónakot. Az öreg trapper óvatosan beült, kutyáját gondosan elhelyezte a két térde közt, és intett Battiusnak, hogy szálljon be harmadiknak. A doktor egyik lábát a könnyű járműbe tette, mint egy elefánt, ha bizonytalan talajra lép, és ki akarja próbálni, mielőtt ránehezednék. Az öreg már félrehúzódott, hogy helyet szorítson neki, de a doktor visszahúzta a lábát.

- Tisztelt vadász úr - mondta fejcsóválva -, ez a bárka nem tetszik nekem. Valami belső hang int, hogy ne bízzam rá magam.

- Mi baja? - kérdezte az öreg bosszúsan.

- A jármű alakja nem felel meg a tudományos követelményeknek..., arányai sem olyanok, hogy egyensúlya biztos legyen.

- Mi a fene! Nem mondom, láttam már csinosabb csónakot is. Nem olyan jó, mint egy nyírfaháncsból készített kenu, de azért megteszi.

- Ez a teknő, tisztelt vadász úr, soha nem jut át a túlsó partra!

- De hiszen saját szemével látta, hogy az imént átjutott!

- Igen, de az kivételesen szerencsés eset volt. Az a kivétel, mely csak megerősíti a szabályt. Ha általában a kivétel után igazodnánk, az emberiség nem jutna messzire. Ez a csónak olyan a vízi járművek közt, mint az állatvilágban egy monstrum - egy torzszülött!

A doktor aggályait megerősítette az a vitatkozóhajlandóság is, melynek gyakran tanújelét adta. Talán most is parázs vita kerekedett volna, ha nem üti meg fülüket ebben a pillanatban egy hatalmas ordítás, mely olyan volt, mint valami vészjósló, emberfölötti, természetellenes hang. A fiatal páni harcos, aki komoly arccal és bámulatos türelemmel várta a számára teljesen érthetetlen vita végét, most felkapta fejét, mint egy szarvas, ha szimata veszélyt jelez. Feszülten figyelt, és az iménti ordítás csakhamar megismétlődött:

- I-á! I-á!

A trapper meg a doktor most már megismerte az elveszettnek vélt szamar hangját. Battius már fel akart kapaszkodni a parton, hogy elébe siessen, de ekkor feltűnt Asinus a szemhatáron. Vágtatva közeledett, de nem egyedül, hanem egy indiánnal a hátán, aki vadul rugdosta, és hajszolva előre. A kíméletlen lovasban az öreg trapper tüstént Weuchára ismert.

Amikor a sziú megpillantotta a két fehér embert, hosszan elnyújtott, fülsértő rikoltozást hallatott, amelyet részint ujjongásnak, részint figyelmeztetésnek lehetett értelmezni. A figyelmeztetés persze nem a két fehérnek szólt, hanem a többi sziúnak, aki alighanem Weucha nyomában a folyó felé közeledett. Ez a rikoltozás gyorsan véget vetett a trapper és a doktor vitájának. Az a bizonyos belső hang, mely Battiust az imént még óva intette ettől a megbízhatatlan és szabálytalan alakú csónaktól, most hirtelen elhallgatott. Battius hanyatt-homlok beugrott a csónakba, olyan hirtelen, hogy a jármű majdnem felborult, és már-már igazolta a tudós aggályait. Ám a következő pillanatban a fiatal páni a vízbe ugratott, és teljes erejével küzdött az ár ellen. Nemcsak erejére, de minden bátorságára is szükség volt, mert már záporoztak a nyilak a csónak felé. Weucha rikoltozása vagy ötven sziút csábított a partra; szerencsére nem volt köztük magasabb rangú harcos, aki íj helyett karabéllyal lett volna felszerelve. De a menekülők még a folyó közepét sem érték el, amikor maga Matori is feltűnt a parton; a következő pillanatban eldőrdült a puskája is, de nem talált el senkit. A trapper több ízben is vállához emelte fegyverét, de mindig meggondolta, nem sütötte el. A páni harcos szeme felvillant, mint a pumáé, amikor az ellenséges sziú törzs ennyi harcosa bukkant fel előtte. Karját magasra emelte, és torkaszakadtából a páni törzs csatakiáltását küldte feléjük. Ez a kihívás vérig bosszantotta a sziúkat. Gondolkozás nélkül a folyóba ugrottak. A víz szinte nyüzsgött a sok lótól és lovastól. Félelmetes versenyfutás kezdődött. A dakoták lovai még pihentek voltak, és egyiknek sem kellett vinnie mást, csak a gazdáját. Nem csoda, hogy az üldözők egyre jobban közeledtek. A trapper tekintete a sziú lovasokról a páni harcosra siklott, de az ifjú arcán nyomát sem látta a félelemnek.

Komorán összeráncolt homloka és összeszorított ajka nem fejezett ki egyebet, csak megvetést és gyűlöletet.

- Szereti az életét, doktor? - kérdezte az öreg olyan nyugodtan, hogy Battius kétszeresen megremült.

- Az életet... igen..., de nem önmagáért - hebegte, és tenyerével egy kis vizet merítve a folyóból, megnedvesítette homlokát. - A tudománynak szüksége van az én életemre. A természet...

- Igen, igen, a természet - dűnnyögte az öreg -, a maga gyáva és silány természete. Ennek a fiatal páninak az élete semmivel sem ér kevesebbet, mint egy kormányzóé valamelyik államban odaát, és könnyen megmenthetné, ha cserbenhagyna minket. De esze ágába se jut. Hűséges bajtárs, fiatal, és mégis igazi férfi. Én már eleget éltem, és zokszó nélkül elfogadom, amit sorsom rám mér - a maga élete meg, doktor, annyit sem ér az emberiség számára, mint egy

száraz kóró, hiába emlegeti, hogy szüksége van rá a tudománynak! Szégyenkezem, ha arra gondolok, hogy egy ilyen pompás és derék indián ifjú feláldozza életét két száraz kóró kedvéért, mert magam is csak az vagyok, már a korom miatt is! Így hát azt ajánlom, ne fogadjuk el tőle az áldozatot. Ha maga is hozzájárul, szólok neki, hogy bizzon minket a sorsunkra. Megkérem, hogy meneküljön, amerre lát, velünk ne törődjék.

- Protestálok! - kiáltott fel a természettudós rémulten. - Ez az ötlet egészen természetellenes! Árulás a tudomány ellen! De különben is, nézze csak, milyen gyorsan siklik ez a pompás csónak! Még néhány perc, és a túlsó parton vagyunk.

Az öreg mosolygott a doktor heves tiltakozásán. Aztán megcsóválta fejét, és így szólt:

- Istenem, milyen szégyenletes dolog is a félelem! Egészen kiforgathat valakit emberi mivoltából! Elnyom benne mindent, ami szép, és kihoz belőle mindent, ami rút! Istenem, a félelem, a gyáva félelem!

De már nem volt idő elmélkedni. A dakoták lovai eljutottak a folyó közepébe. A sziúk diadalordítása betöltötte a levegőt. Ebben a pillanatban feltűnt a parton Paul és Middleton. Miután a nőket elrejtették egy közeli bozótban, visszarohantak a partra, és vállukhoz kapták puskájukat.

- Üljetek lóra, és meneküljtek! - kiáltott rájuk a trapper. - Ha drága nektek a két asszony élete, gyorsan lóra! Nyargaljatok, és bizzatok minket isten kegyelmére!

- Hajtsa le a fejét, öreg! - kiáltott vissza Paul. - Kuporodjatok le mindketten! A sziú sátán ott van éppen a hátatok mögött! Helyet egy kentuckyi golyónak!

Az öreg trapper hátrafordult. Láta, hogy Matori megelőzte társait, és már-már utoléri a csónakot. Lehajtotta fejét, és a következő pillanatban elsüvített fölötte a golyó. Csakhogy Matori, akinek a golyó szólt, éppen olyan fürge volt, mint a kéz, mely célba vette. Láta, hogy a sápadtarcú megnyomja a ravaszt, és abban a pillanatban a vízbe vetette magát. A gazdátlanul maradt ló felhorkant rémületében, felágaskodott a vízben, majd visszazuhant, és a vad ár magával sodorta. Körös-körül piros lett a víz a megsebzett állat véréből.

A dakota főnök nemsokára felbukkant a víz színére, és erős karcsapásokkal legközelebbi harcosa felé úszott, aki tüstént átengedte neki lovát. De a többi sziú, mihelyt főnökét lezuhanni látta, elvesztette fejét, és teljesen megzavarodott. Abbahagyták az előrenyomulást, további parancsra vártak - közben pedig a kis lélekvesztő elérte a túlsó partot.

A sziú harcosok egy helyben úszkáltak, lovaik a vizet taposták. Szemmel láthatóan tévováztak, nem merték megközelíteni a partot, amelyet ilyen félelmetes lövészek védtek. Az indián óvatosság legyőzte a bosszúvágyat. A lovakkal is alig lehetett már bírni. Matori visszavezette csapatát arra a partra, ahonnan támadásra indultak.

- Most már üljetek fel végre a lovakra, és vigyétek fel a nőket arra a kis dombra! - mondta a trapper. - Onnan már látni lehet a következő folyót. Ha elértek, gázoljatok bele, és a medrében tegyetek meg legalább egymérföldnyi utat, arccal mindig a nap felé. Akkor megláttok egy homokos fennsíkot, ott találkozunk! Lóra, ha mondom! Én meg ez a fiatal páni, no meg a doktor is, aki félelmetes harcos, elegen vagyunk ahhoz, hogy tartsuk a partot. Úgy látom, elég, ha mutatkozunk, egyebet nem is kell tennünk, hogy azt a bandát elriasszuk!

Middleton és Paul nem felelt semmit. Gyorsan lóra pattantak, és eltűntek a trapper szeme elől. Örültek, hogy a hátuk félig-meddig biztosítva van váratlan támadás ellen. Hús-harminc perc telt el a legnagyobb csendben, a sziúk a túlsó parton akkor kezdtek újra mozgolódni. A jelek szerint újabb támadásra határozta el magukat. A trapper tisztán látta Matorit, amint harcosai körében áll, és szenvedélyes mozdulatokkal mutat a túlsó partra. Nyilván új parancsot adott ki,

de még mindig nem történt semmi. Végül a sziúk vad ordításban törtek ki. A látóhatáron feltűnt Ishmael a fiaival. Hamarosan mindkét csapat a folyó partján, a víz mellett tolongott. A squatter alaposan szemügyre vette a helyzetet, és mintha csak puskáját akarná kipróbálni, egy golyót küldött át a túlsó partra. Szerencsére nem talált el senkit, mert a golyó a nagy távolság ellenére is olyan erővel csapódott a földre, hogy könnyen halált okozhatott volna.

- Most már igazán mehetünk! - kiáltott fel Obed. - Elég hosszú ideig védtük a partot, és fedeztük a társaság visszavonulását. Derekasán helytálltunk, most már gondoljunk a saját bőrünkre is!

Az öreg hátranézett. Láta, hogy a lovasok már eljutottak a dombtetőre, sőt el is tűnnek mögötte. Hála istennek, túl vannak az út legveszedelmesebb szakaszán - gondolta megkönnyebbülten. Megparancsolta a doktornak, hogy üljön fel az ott maradt egyetlen ló hátára, és igyekezzen a társaságot utolérni. Ő maga és a fiatal páni még várt néhány percig, aztán olyan ügyesen vonultak vissza, hogy az ellenség még sokáig törte a fejét azon, hogy miben sántikálnak. Valami nagyon ravasz ellentámadásra számítottak. Valójában már javában távolodtak, ugyanabban az irányban, mint a többiek, csak jóval rövidebb ösvényt választottak, melynek megvolt az az előnye is, hogy kihasználta a talaj egyenetlenségeit, és mindvégig elrejtette őket a sziúk szeme elől. Végül pontosan ott lyukadtak ki, ahol Middletonék a folyó ágyából, illetve a majdnem száraz mederből előbukkantak.

- Ez is valami, hogy eljutottunk idáig - mondta a trapper. - Most keressünk egy jó helyet, ahol öt-hat óra hosszat pihenhetünk.

- Pihenni? - kiáltott fel a doktor aggódva. - Tisztelt vadász úr, én amondó vagyok, hogy a világért se álljunk meg. Szedjük a lábunkat, amilyen gyorsan csak tudjuk!

Middleton és Paul is ezen a véleményen volt. Az öreg türelmesen meghallgatta őket, aztán így válaszolt:

- Nincs elég lovunk, és gyalogosan nem lehet lovakkal versenyt futni. Azt hiszitek, a sziúk még nem keltek át a folyón? Bizonyára buzgón keresik már a nyomainkat. Szerencsére megfűrdtük lábunkat a folyó vizében, és talán más csel is kínálkozik még, hogy túljárjunk az eszükön. Csak az a baj, hogy a préri nem erdő, ahol a lábnyom olyan fontos, és könnyű valakit elveszteni. A prérin csak egy dombra kell felkapaszkodni, és olyan messze látunk, akár a sólyom. Itt könnyű a menekülőt felfedezni. Nem, ennek nem tehetjük ki magunkat. Várjunk, míg besötétedik, és este majd folytatjuk utunkat. - Amikor látta, hogy társai savanyú arcot vágnak, így folytatta: - Hallgassuk meg a páni harcos véleményét. Okos és bátor fiatalember, és ismeri a sziúk harcmódorát. Mit gondolsz, testvérem, elég hosszúak már a nyomaink? - kérdezte páni nyelven.

- A sziú hal talán, és a vízben is megtalálja nyomainkat?

- Nem, nem, de az én fiataljaim azt hiszik, jó lenne a nyomokat annyira meghosszabbítani, hogy átfogják a prérit.

- Matorinak nem kerülhetjük el a figyelmét.

- Testvérem mit tanácsolsz?

A fiatal harcos felnézett az égre, mintha tűnődve vizsgálgatná a felhőket, majd kijelentette:

- A sziúk szeme éles. Feküdjünk le a magas fűbe.

- Ugyanúgy gondolja, mint én - bólintott az öreg trapper, aztán lefordította barátainak a páni harcos szavait. Middleton beletörődött. Belátta, hogy veszedelmes mutatkozni. Gyorsan

kerestek egy megfelelő helyet. Inezt és Ellent elrejtették a meleg bölénybőr alá. Átlagos szem nemigen fedezhette fel őket a magas fűben. Paul és a páni megbéklyózták a lovakat, és lefektették a földre. Bőséges takarmányt raktak eléjük, aztán nyugodtan ott hagyták őket a fűben. Végül a férfiak a maguk számára is hasonló búvóhelyet kerestek.

Jó néhány órán keresztül feküdtek a legnagyobb csendben. Végül a páni felkapta fejét, de ugyanakkor már a trapper is figyelmesen hallgatózott. Mindkettőjük fülét egy halk sóhajtás nesze ütötte meg. De nem sóhajtás volt, hanem Inez álmétkodó suttogása. Az öreg trapper és a fiatal indián harcra készen felugrott, és most már ők is álmétkodtak.

Fehér világot láttak maguk körül. A végtelen prérit, a hullámzó dombokat, a szerteszórt bokrokat féhéren csillogó hótakaró borította.

- Teremtő atyám, végünk van! - kiáltott fel az öreg, és kétségbeesetten nézett körül. - Most már tudom, testvérem miért nézte olyan hosszasan a felhőket. Hát bekövetkezett a legrosszabb. Ebben a fehérségben még egy mókus nyomát is észre lehet venni. De hiába is szaladnánk. Már késő! Ott jönnek a gazfickók! Feküdjetek le! Hátha nem fedeznek fel rejtekhelyünkön, bár nagyon kevés reményem van rá.

A következő pillanatban valamennyien újra lehasaltak, és aggódó pillantással lestek ki a fűszálak között. Vagy félmérföldnyi távolságban megpillantották a sziúkat. Körben nyargaltak, de a kör egyre kisebb lett, mintha pontosan azt a helyecskét akarták volna közrefogni, ahol a szökevények rejtőzködtek. A rejtvényt nem volt nehéz megoldani. A hó már régen leesett, alig fél órával azután, hogy Middletonék lepihentek, de a magas fű védelme alatt csak jóval később vették észre. Közben a sziúk akkora távolságot nyargaltak be, melyhez legalább két óra kell. Miután seholy sem láttak nyomokat a hóban, bizonyosak lehettek benne, hogy a menekülők mögöttük vannak. Most már nem kellett más, csak a sziúk kitartó türelme. Körben nyargaltak, és a kört egyre szűkebbre vonták, tudva, hogy előbb vagy utóbb elérik céljukat.

A veszély percről percre nőtt. Paul és Middleton lövésre készen tartották puskájukat. Matorira lestek. A sziú főnök végre felbukkant, és szemével a bozótot fürkészve közeledett. Vártak, míg ötvenlépésnyire ér, és mintha összebeszéltek volna, egyszerre szorították vállukba a puskát, és ugyanabban a pillanatban sütötték el. A két závár nagyot kattant - más semmi sem történt.

- Elég! - kiáltotta az öreg, és méltóságteljesen felemelkedett. - Én magam távolítottam el puskáimból a fojtást. Minden elhamarkodott tett biztos halált jelentene. Várjuk be sorsunkat, ahogy férfiakhoz illik. A félelem és jajveszékélés nem tesz jó benyomást az indiánokra.

Mihelyt a trapper alakja láthatóvá vált, a sziúk vad üvöltözésben törtek ki. A következő pillanatban vagy száz lovas rontott rájuk. Matori maga nyugodtan viselkedett, nem árulta el örömet a foglyok kézre kerítése fölött. Csak egyszer villant fel a szeme, amikor megpillantotta Inezt, aki rémületében már nem volt se élő, se holt. Middleton szíve elszorult, amint észrevette Matori pillantását.

A sziúk ujjongó öröme olyan nagy volt, hogy az első percekben észre se vették a fiatal páni harcost, aki mozdulatlanul állt, kissé félrehúzódva, és mereven, elgondolkodva nézett maga elé, mintha nem is látná az ellenségeit, hanem gondolatai egészen máshol járnának. Amikor a sziúk végre észrevették, akkor tört csak ki igazán a diadalordítás. Ilyen vad örömet még a trapper sem látott soha. A levegő megremegett a harsány kiáltástól, mely száz torokból tört ki egyszerre. Valamennyien ugyanazt a nevet üvöltötték. A trapper ebből tudta meg, hogy fiatal páni barátja nem más, mint a híres, rettegett, eddig legyőzhetetlennek tartott páni törzsfőnök - Sziklaszív!

XV. A SZIÚK FOGSÁGÁBAN

Néhány nap múlva hőseinket siralmas helyzetben látjuk újra. Dél van, és a szintér egy kisebb fennsík a termékeny róna fölött, amelyet számos kisebb-nagyobb folyó öntöz. A fennsíkhöz legközelebb hömpölygő folyó a Sziklás-hegységben ered, és a Missouriba torkollik. A táj sokkal derűsebb, és növényzete gazdagabb, mint az alacsony domboktól megszakított füves és mégis kopár, egyhangú prérié. Itt már sok a fa, sőt a fennsíkot észak felől meglehetősen sűrű erdő határolja. A völgyben emberi kéz munkájával találkozunk. Az indiánok itt a maguk módja szerint - sebtében és felületesen, minél kevesebb fáradsággal - néhány olyan növényt természetnek, amely táplálkozásukat változatosabbá teszi. A kukorica például könnyen megterem, és a zab is „jól fizet”. A termékeny völgy felett, a kis fennsíkon körülbelül száz sátor áll a legnagyobb összevisszaságban, rendezetlenül. Egy félig nomád, vagyis vándorló és félig már megtelepedett sziú horda tartósabb pihenőhelye ez, szinte már falunak is mondható. A sátrakat nem állították fel sorban, hanem minden indián ott húzta fel, ahol éppen eszébe jutott. Talán a víz közelsége volt az egyetlen szempont, mely a hely kiválasztásánál latba esett. A helyet semmi esetre sem lehetett katonai tábornak nevezni; az erdőtől eltekintve három oldalról teljesen nyitva állt, és nem nyújtott védelmet váratlan támadások ellen. Legfeljebb az erdővel ellenkező oldalon hömpölygő folyó nyújtott egy kis természetes védelmet. Aki az ilyen falvak keletkezését megfigyelte, első pillantásra látja, mi történt. A sziú nemzetség csak néhány napra akart megpihenni itt. Az asszonyok és gyerekek jól érezték magukat, a folyó halban gazdag volt. A pihenő meghosszabbodott, és végül állandó tartózkodássá változott.

A sátrak a legkezdetelegesebb módon, állati bőrből készültek. A kúp alakú, magas sátrak egy-egy családnak szolgáltak lakóhelyül. Minden sátor bejáratánál cölöpöt vertek a földbe, amelyen a sátor harcos gazdájának pajzsa, dárdája, íja és tegze lógott. A különféle edények pedig szerteszét heverték a sátor körül a földön. Minden harcosnak - rangja szerint - egy, két vagy három felesége volt, akik együttesen tartották rendben a sátrat. A legtöbb sátor mellett egy cölöp állt; ezeken ringatóztak a szarvasbőr szíjakkal odaerősített, nyírfaháncsba pólyált, vörösbarna bőrű, pufók arcú, fekete hajú, síró vagy nevető sziú csöppségek. A nagyobbacska gyerekek a sátrak előtt és a sátrak közt játszottak, hancúroztak, hemperegtek. A fiúk már ebben a korban is zsarnokoskodtak a kislányok fölött, akik természetesnek tartották, hogy nekik alázatosan engedelmeskedniük kell. A még nagyobb kamaszok már megvetették a játékot, és inkább olyasmivel foglalkoztak, ami bátorságot kíván. Egyik-másik már segített apjának a vadlovakat betörni és idomítani. A sátrak előtt itt is, ott is ráncos képű öregasszonyok dugták össze fejüket, és suttogó hangon, de élénken és szenvedélyesen karattyoltak.

A férfiak három csoportra oszlottak. Akik már elég idősök voltak ahhoz, hogy a vadászatban részt vegyenek, ám a hadiösvényre még nem léphettek, az öregebbektől kissé távolabb tartózkodtak, de igyekeztek komoly és méltóságteljes viselkedésüket utánozni. Akik már közelebről hallották a dühös csatakiáltást, a harcosokhoz közelebb húzódtak. Az igazi harcosok a főnökök körül ültek, de inkább csak mint hallgatók - a tanácskozásba nem szólhattak bele.

Maguk a főnökök is két csoportba tartoztak. A legtöbb hatalmas testi erejének és dicső haditetteinek köszönhetően rangját, de volt néhány, akit csavaros esze vagy bölcsessége miatt tiszteltek. Az előbbieket tagbaszakadt óriások voltak, és arcukon borzalmas sebforradások tanúsították vitézségükről. Az utóbbiak csillogó szeme és élénk arc kifejezése is elütött társaikétól; mozdulataik óvatosak voltak, természetük gyanakvó, s ha felszóltak, többnyire hevesen beszéltek, hogy az indulatokat minél jobban felkavarják.

Válogatott tanácsadói közepette Matori komoran és a látszat szerint nyugodtan ült. Személyében mindkét csoport kiváló tulajdonságai találkoztak: arcán olyan hosszú sebforradások díszeltek, mint a legedzettebb harcosokén; testi ereje átlagon felüli volt; bátorságát senki sem merte kétségbe vonni. Ráadásul éles esze és okossága az öregekén is túltett. Egy olyan társadalomban, ahol tettereje korlátlanul érvényesülhet, alighanem nagy hódító, de mindenestre nagy zsarnok vált volna belőle.

Az indiánok közelében egy másik csoport is lebzsel, ezek egészen másféle származású, külsejű és természetű emberek voltak. Magasabb termetűek és jóval izmosabbak az indiánoknál; az amerikai nap barnára pörkölte bőrüket, de nem tüntette el angolszász vagy normann jellegüket. Mondanom sem kell, hogy a squatterről és családjáról beszélünk. Bámulatos egykedvűséggel és lomhasággal ácsorogtak a négy-öt sátor előtt, amelyet a sziúk vendégszeretete bocsátott a rendelkezésükre. Lovaik és egyéb állataik a völgyben legelésztek, a bátor Hetty felügyelete alatt. Jóságukat visszakapták, s ez elárulta, hogy a váratlanul és meglepő gyorsan kötött szövetség milyen feltételek mellett jött létre. Kocsijaikat is ide vontatták, és hevenyészett védősáncoként sátraik körül állították fel, ami viszont arra vallott, hogy az újdonsült szövetségesek nem bíztak egymásban túlságosan. A Bush fiúk tompa arcán, amint puskájukra támaszkodva bámulták a sziúk tanácskozását, egy kis kíváncsiság és egy kis lenézés tükröződött. Néha egy-egy halk megjegyzést is tettek egymásnak, kigúnyolva egyik-másik indián hozzájuk képest satnya testalkatát. Egyébként igyekeztek nyugalom és egykedvűség dolgában túltenni a rézbőrűeken.

Abiram nem vegyült el sem rokonai, sem a sziúk közé. Egészen egyedül, mindenkitől félrehúzódva állt, és komor töprengésbe merült.

A tábor jobb oldalán, kis emelkedésen Middleton és Paul hevert a földön, arccal egymás felé fordulva. Kezüket és lábukat gúzsba kötötték bölénybőr szíjakkal, mégpedig olyan szorosán, hogy fáj. Vagy húszlépésnyire tőlük egy cölöp meredt ki a földből, ehhez meg a fiatal páni főnököt kötötték. Közöttük az öreg trapper állt puskája, lőporos szaruja és golyótáskája nélkül; a sziúk ezeket elszedték tőle, egyébként azonban nem bántották, félig-meddig megvető legyintéssel meghagyták szabadságát. Öt-hat sziú harcos azonban szemmel tartotta az öreget és a többi foglyot is; hatalmas íjjal a vállukon, tegezzel a hátukon szüntelenül a közelben tartózkodtak, és komoly arccal figyelték őket. Ám ez nem tartotta vissza a fehéréket attól, hogy beszéljenek egymással.

- Százados úr - mondta a méh vadász dacos elkeseredéssel -, az ön vállát is úgy szorítja ez az átkozott szíj, vagy csak az enyémet?

- A testi fájdalmat nem is érzem - felelte Middleton. - De nem bánám, ha derék tűzérem itt volnának a közelben, és ezt a csürhét néhány lövéssel észre térítenék.

- Én meg azt kívánám, hogy a sátraik darázfészkekké változnának, és a darazsak úgy összeszurkálnák ezeket a félmeztelen vadakat, hogy attól kolduljanak.

Erre a gondolatra még kínos helyzetében is elvigyorodott, míg Middleton komor töprengésbe merült. Az Öreg trapper odalépett hozzájuk, és így szólt:

- Gyáva és kegyetlen nép ez. Semmiféle embertelenségtől sem riadnak vissza. A szegény páni ifjút már odakötözték a kínczölöphöz. Borzasztó, mi vár rá.

- Ide hallgasson, öreg - mondta Paul, és amennyire kötelékei engedték, a trapper felé fordult -, maga tud velük beszélni, és ismeri ezeknek az átkozott sziúknak a szokásait. Menjen oda a tanácskozók közé, és mondja meg a főnököknek, hogy én, Paul Hover Kentuckyból, a következőket üzenem nekik: ha Ellen Wade nevű foglyukat szabadon bocsátják, velem csinálhatnak,

amit akarnak, még meg is skalpolhatnak, ha jólesik nekik. Tőlem egy jajszót sem fognak hallani!

- Sajnos, kedvesem, erre az ajánlatra csak nevetnének, mivel maga már úgymint a kezükben van, és azt tehetik, amit akarnak. De ne csüggedjen. A fehér bőr néha halálos ítéletet jelent, néha meg menlevelet a vademberek között. Nem mondom, hogy szeretnek minket, vagy tisztelnek, de néha ravaszságból kíméletesen viselkednek. Persze ha kedvük szerint cselekednének, megint erdő borítaná Amerika minden szántóföldjét, és fehér volna a rög a keresztények porladó csontjaitól. Csakhogy megszámoztak és megmértek minket - tudják, hogy sokan vagyunk, és erősek vagyunk, azért taktikáznak. A mi sorsunk még nem dőlt el, de a pániak nem kegyelmeznek, annyi bizonyos.

Ezzel hátat fordított Paulnak, és átballagott az indián fogolyhoz. Megállt mellette, és ahogy illik, sokáig némán várta, hogy Sziklaszív megszólítsa. De a páni főnök a távolba nézett, és nem törődött vele.

- A sziúk most tanácskoznak testvérem sorsa fölött - mondta végre a trapper, látva, hogy másképp nem vonhatja magára a páni figyelmét.

A fiatal törzsfőnök a trapper felé fordította fejét, és nyugodt mosollyal felelt:

- Most számlálják össze a skalpokat, amiket Sziklaszív sátra előtt himbál a szél.

- Bizony, azt teszik, és tomboló haraggal emlékeznek meg azokról a sziúkról, akiket testvérem megölt. Neked is jobb lenne most, ha több napot töltöttél volna vadászaton, és kevesebbet a hadiösvényen. Akkor talán egy sziú anya, aki elvesztette fiát, helyette téged fogadna fiául, és nyugodtan élhetné le napjaidat.

- Gondolja, atyám, hogy egy jó harcos valaha is meghal? Wahcondah nem azért ajándékozta meg az élettel, hogy ajándékát visszavegye. Ha látni akarja gyermekeit, fiatalon magához szólítja. Akibe egyszer életet lehelt, örökké él mellette.

„Igen ez nagyon szép és vigasztaló hit. Mindenesetre szerényebb és alázatosabb, mint az, amit a sziúk vallanak. Szívem mindig meleg volt, ha a páni farkasokra gondoltam. Éppen olyan bátrak és becsületesek, mint a régi delavárok egykor odaát a yorki hegyek közt. És ez az ifjú - az alakja, a szeme, a járása, a kora mintha csak annak a másiknak az édestestvére volna; hát nem csodálatos?”

Az öreg magában dűnnyögte ezeket a szavakat, de aztán megint Sziklaszívhez fordult.

- Mondd csak, fiam, nálatok nem mesélgetnek egy hatalmas népről, amely a Nagy Sós-tó partjain él, a felkelő nap irányában?

- Atyám népétől, a sápadtarcúaktól nyüzsg a föld.

- Eh, én nem azokról a csavargókról beszélek, akik a vízen át jöttek ide, hogy elrabolják ezt a földet jogos tulajdonosaitól! Én egy dicső népről beszélek, amely a természettől vörös bőrt kapott ajándékba, de hadiszíne, amit magára mázolt, még vörösebb volt!

- A mi öreg embereink gyakran emlegetik, hogy a Nagy Sós-tó partján egy hatalmas indián törzs élt valamikor.

- És volt köztük egy, a legbátrabb és a legbölcsebb, a legderekből harcos, akit Wahcondah valaha is megteremtett - őt nem emlegették?

Sziklaszív gőgösen felemelte fejét, és így válaszolt:

- Atyámat megvakították az évek? Vagy páni harcosokat nem is látott soha?

- Ó, az emberi hiúság! - dünnyögte az öreg angolul. - Ebben a tekintetben a rézbőrűek semmi-vel sem jobbak a fehéreknél. Ez a páni természetesen a világért sem ismerné el, hogy egy delavár különb lehetett nála! Ugyanígy vélekedtek a franciák is Kanadában, amikor szembe-kerültek a vörös kabátos angol katonákkal. Hogy pöffeszkedtek vitézségükkel és győzel-meikkel!

Az öreg ember szeme egy percre elrévedezett, lelke elmerült a múlt emlékeiben. Ám hirtelen újra a pánihoz fordult, és meghatottságtól reszkető hangon szólt hozzá.

- Nézd, fiam, én sohasem voltam apa, de még testvér sem. Wahcondah úgy akarta, hogy egye-dül éljek. Szívemet sohasem bilincselte le a ház vagy a föld, mint népem más fiait. Különb-nem is vándoroltam volna el ilyen messzire. De sok évet töltöttem egy erdei nép között, amelyet nagyon megszerettem. Volt köztük egy barátom, akit sohasem felejtetek el. Tőle tudom, milyen nagy érzés az apai szeretet. Te nagyon hasonlítasz egy ifjúhoz, akit annyira szerettem, mintha a saját fiam lett volna. Amikor téged megláttalak, azt képzeltem, az ő vére csörgedezik az ereidben. De nem is fontos, így van-e, vagy csak álmodozom. Te anélkül is derék, becsületes, bátor ifjú vagy. Szívem hozzád húz, és szeretnék valamit tenni érted, ha lehet.

A fiatal harcos lehajtotta fejét meztelen mellére, tisztelete jeléül. Azután újra felemelte fejét, és sötét szeme megint a távolba meredt. Sokáig hallgatott. A trapper ismerte a harcos büszke-ségét, és türelmesen várt. A páni végül felocsúdott révedezéséből, szeme az öregemberre villant, és hangjában a bizalom, sőt a barátság érzése csendült meg, amidőn így válaszolt:

- Atyám, hallottam szavaidat. Fülembé hatoltak, és elérték szívemet. A fehér Hosszú Késnek nincs fia, a páni Sziklaszív fiatal még, de máris legöregebb a családjában. Apja csontjait az ellenség vadászmezején találta meg, és eltemette a prérin. Apja, aki nagy főnök volt, most az örök vadászmezőkről néz rá. Wahcondah nemsokára magához szólít téged is, engem is. Téged, mert már mindent láttál, engem pedig, mert szüksége van egy fiatal harcosra. Sziklaszívnek nincs már ideje háláját az ősz sápadtarcúnak leróni.

- Akármilyen öreg vagyok is - felelte a trapper -, talán megérem még a naplementét ezen a prérin.

- Sziklaszív nem éri meg. A sziúk most számlálják, hány skalp lóg a sátra előtt - felelte a fiatal törzsfőnök, és mosolyában a büszkeség szomorúsággal keveredett.

- Én is attól tartok, hogy a skalpok száma túl nagy. De fiam nem gyenge asszony. Szeme nem rebben meg, amint az ösvényre néz, melyen végig kell mennie. De nem akar-e valamit súgni népe fülébe, mielőtt elindul az utolsó ösvényen? Lábaim öregek, de még van bennük annyi erő, hogy elvigyenek a Farkas-folyó elágazásáig.

- Mondd meg nekik - csattant fel a fogoly hangja szenvedélyesen -, mondd meg nekik, hogy Sziklaszív bogot kötött wampumövére minden egyes sziúért, aki csak él! A páni harcosoknak legyen gondjuk rá, hogy egyetlen sziúval se találkozzam az örök vadászmezőkön, ahová csak az juthat el, aki skalpját becsülettel megőrizte! Ezt ne felejtés el.

- Szeretlek, páni, mintha a fiam lennél - mondta az öreg szomorúan. - De keresztény vagyok, és ilyen üzenetet nem adhatok tovább.

- Ha apám fél, hogy a sziúk megtudhatják, súgja meg halkán törzsem öregjeinek.

- Nem így félek, ahogy gondolod, ifjú harcos. A gyávaság a sápadtarcúaknál is szégyen, akárcsak nálatok. Wahcondah azonban arra tanított minket, hogy az élet szent. Az ő ajándékát nem szabad lábbal tiporni. Ha ő szólít magához, nem kell nevémet kétszer kiáltania, hogy

készen álljak az útra. Akár ma is megyek, inkább, mint holnap. De mit ér egy harcos, ha nem tiszteli a törvényt? A törvény itt a szívemben tiltja, hogy szavaidat továbbadjam.

A fiatal törzsfőnök arca megdermedt, eltűnt róla a barátságos kifejezés. Az öreg egy percig habozott, majd szemébe nézett a páni harcosnak, és így szólt:

- Megmondtam fiannak, mit nem tehetek meg. De talán van olyan is, amit megtehetek. Ha van ilyen kívánságod, mondd meg. Egy szarvas nem vághat át a prérin gyorsabban, mint öreg lábammal én a te emberségesebb üzenetteddel.

Az ifjú harcos arcán tusakodás tükröződött. De a csalódás kifejezése lassanként eloszlott, és így szólt:

- Hallja hát a sápadtarcú! Várja meg, amíg a sziúk elkészülnek megölt harcosaik skalpjainak összeszámlálásával. Várja meg, amíg megpróbálják tizenhét sziú halottjuk skalpját egyetlen páni skalpjával betakarni. A sápadtarcú nyissa ki szemét, hogy el ne felejtse a helyet, ahol annak az egy páninak a csontjait eltemették.

- Meglesz, bátor fiam.

- Jegyezze meg a helyet, hogy megismerje, ha visszajön.

- Meglesz, édes fiam! - felelte az öreg egyre növekvő megrendüléssel.

- Tudom, hogy atyám felkeresi népemet. Feje ősz, és szava nem száll el a levegőben, mint a füst. Akkor keresse meg kunyhómat, álljon meg előtte, és hangosan kiáltsa Sziklaszív nevét. Egyetlen páni sem lesz süket. Akkor kérje el atyám azt a csikót, mely még nem hordott hátán senkit - a csikót, melynek szőre simább, mint a szarvasé, és lába gyorsabb, mint a jávorszarvasé.

- Értem, fiam, nagyon jól megértem - felelte az öreg. - Amit mondasz, meglesz, ne legyen rá gondod. Tudom jól, mit jelent egy indián utolsó kívánsága.

- És ha a páni ifjak atyám kezébe adják az embert még nem hordott csikó kötőfékét, akkor vezesse el görbe ösvényen Sziklaszív sírjához.

- Meglesz, fiam, még akkor is, ha hegyekbe tornyosul a hó, és a nap úgy elbújik, hogy minden út sötétségbe borul. Fejtől állítom a szent hanthoz, hogy szeme a lenyugvó napba tekintsen.

- És atyám beszél a csikóhoz, és megmondja neki, hogy gazdája, aki kezéből etette, amióta megszületett, várja. Hogy gazdájának szüksége van rá.

- Ezt is megteszem. Ámbár, isten tudja, bajosan tudom elképzelni, hogy egy ló megértse a szavaimat, ha a szándékaimat meg is érti. De nem bánom, eleget teszek egy indián hitének. Mit szólsz hozzá, Hektor? Mit gondolsz, kutyuskám, lehet egy lóval beszélni?

Az öreg trapper angolul dünnyögte ezeket a szavakat, szokása szerint, inkább csak magának. De a fiatal harcos félbeszakította:

- Atyám a páni nyelven szóljon hozzá!

- Teljesítem kívánságodat, fiam. Ez a két öreg kéz fogja kedves csikódat sírodon megölni.

- Úgy legyen! - felelte az ifjú, és arca felderült. - Sziklaszív saját lován nyargal be az örök vadászmezőkre, és úgy jelentkezik Wahcondah előtt, ahogy egy nagy főnökhöz illik.

Arca hirtelen megváltozott. A trapper megfordult, és most már ő is észrevette, amit Sziklaszív meglátott: a sziúk befejezték tanácskozásukat, és Matori néhány kiváló harcosa kíséretében elindult áldozata felé.

A sziúk megálltak vagy tíz lépésre tőlük, és Matori intett az öregnek, hogy lépjen közelebb hozzá. A trapper olyan pillantással búcsúzott a páni ifjútól, mely biztosította, hogy kérését minden körülmények közt teljesíti. Amikor Matori elé ért, a sziú vezér kinyújtotta karját, kezét az öregember vállára tette, és egy teljes percig átható pillantással nézett rá.

- Minden sápadtarcúnak két nyelve van? - kérdezte végre, amikor belátta, hogy az öregembert nem tudja megfélemlíteni.

- A becsületesség mélyebben rejlik, mint a bőr színe.

- Úgy van. Atyám most nyissa ki fülét. Matorinak csak egy nyelve van, Ősz Fejnek sok. Talán mind egyenesek, és nem villásak. Egy sziú: csak egy sziú, de egy sápadtarcú minden! Tud beszélni a pánikkal, a konzákkal, az omahákkal és a saját népével is.

- Nem olyan nagy dolog - felelte az öreg. - A telepések városaiban vannak nyelvmesterek, akik nálam is többet tudnak. De mire való ez? Wahcondah füle mindenkinek nyitva van, megért minden nyelvet.

- Ősz Fej nem volt becsületes. Másképp beszélt, és másképp cselekedett. Agyonhajszolta a dakota főnök lovát. Egy pánival barátkozott, és megmutatta, hogy ellensége az én népemnek.

- Sziú, a foglyod vagyok. Tégy velem, amit akarsz. Nem fogok panaszkodni.

- Nem. Matori nem festi pirosra a fehér haját. Atyám szabad. Nyitva előtte a préri. De mielőtt hátat fordít a sziúknak, nézze meg őket, hogy aztán elmesélhesse saját főnökének, milyen nagy nép a dakota.

- Utam nem sietős. Olyan ember áll előtted, kinek feje ősz, de nincs asszonya. Nem lógam a nyelvem a nagy rohanásban, csak azért, hogy elmeséljem a préri népeinek, mit csinálnak a sziúk.

- Helyes beszéd. Atyám sok tanácstűznél ült már nagy főnökök mellett. Matori úgy beszél atyámmal, mint öreg barátjával. A Sápadt Virágszálnak akar mondani valamit. Matorit nem érti meg, de egy bölcs sápadtarcúra bizonyára hallgat. Atyámnak az lesz a dolga, hogy amit egy szegény indián mond, fehér fülbe énekelje.

- Beszélj hát! - mondta a trapper, aki megértette a sziú képletes beszédét. - Figyeljétek! - folytatta angolul, a százados és a méhavadász felé fordulva. - Készüljétek fel minden sziú gonoszságra. És ha úgy érzitek, hogy szívetek nem bírja, vessetek egy pillantást arra a pánira ott, és vegyetek példát róla.

- Atyám nem oda fordította szemét, ahová kell - vágott a szavába Matori barátságos hangon, de türelmetlenül.

- A dakota főnök nem az én fiataljaimnak akar valamit mondani?

- Nekik is, de előbb a Sápadt Virágszálnak.

- Te sötét gazember! - kiáltott fel az öreg angolul, és sziú nyelven folytatta: - A sziú főnök beszéljen! Ősz Fej figyel.

- Csak nem akarja atyám, hogy amit bölcs férfiak beszélnek, asszonyok és gyerekek is hallgassák? Gyerünk be a sátramba, és suttojunk.

Egy sátorra mutatott, mely egészen külön állt, néhány lépésnyire a többitől. Rikító színekkel csataképeket mázoltak rá, melyek Matori hőstetteit ábrázolták.

A sátor előtt függő pajzs és tegez dúsabb és díszesebb volt a szokottnál. A cölöpön egy puska lógott, amely ékesszólóan bizonyította a sátor tulajdonosának magas rangját. Egyébként azonban meglehetősen szegényes sátor volt. Az edények és háztartási eszközök talán silányabbak voltak, mint más sátrakban. Itt nyoma sem volt azoknak az apró-cseprő tárgyakkal, amelyeket kereskedők hoztak néha a civilizált világból, és amelyeket az indiánok olyan nagyra becsültek, és értékükön felül is megfizettek. Nem mintha Matori nem jutott volna hébe-hóba ilyen iparcikkekhez, de nagylelkűen odaajándékozta alvezéreinek. Engedelmisségük és a hatalom, amelyet ily módon megvásárolt, többet ért szemében a jólét külső jeleinél.

Az öreg trapper lassú léptekkel, vonakodva követte a főnököt sátrába. Middleton emberfölötti erőfeszítéssel felkönyökölt, és utána kiáltott.

- Mondja meg neki, öreg, az isten szerelmére, mondja meg neki... - de a szíj úgy a húsába vágott, hogy nem tudta folytatni. Kimerülten elnyúlt a földön.

Paul is kiabálni kezdett.

- Hallja, öreg! Ha már felcsapott tolmácsnak, mondja meg a véleményét a nyomorult banditának úgy istenigazában! Mondja meg nekik, hogy ha Nellinek csak egy hajaszála is meggömbül, olyan átkot szórok a fejükre, hogy megemlegetik. Még a halálom után is bosszút állok rajtuk!

Miután tehetetlen dühének ilyen szavakban adott kifejezést, ő is újra elnyúlt a földön. De időnként azzal szórakoztatta Middleton, hogy a legszörnyűbb káromkodásokat szórta a sziú gazfickók és különösen Matori fejére.

Ezalatt Matori és a trapper belépett a sátorba. Szegényes berendezése a törzs főnök szerény életmódjáról tanúskodott, mely valójában csak porhintés volt, és arra szolgált, hogy Matori önzetlenségét és katonás egyszerűségét hirdesse. A legszükségesebb dolgokon kívül nem volt ott más, csak néhány kiváló minőségű íj és dárda meg három-négy emlékérem, amelyet kanadai ügynökök hoztak a sziú főnöknek, a rangját megillető tisztelet jeléül. Vadpecsenyének vagy felhalmozott bölényhúsnak nyoma sem volt a sátorban. Matori híres vadász volt, de zsákmányát sohasem vitte a saját sátrába. Nem is volt szüksége rá, hiszen a törzs minden vadásza kitüntetésnek tekintette, ha zsákmányából a legjobb részt a nagy főnöknek ajándékozhatta.

A sátor egyik falán, dárdák, lándzsák, pajzsok, íjak és nyilak közt, mint egy bűvös kör közepén, a szent és titokzatos varázszacskó lógott, benne gyógyfüvek és más csodaszerek. A kagylókkal kirakott, üveggyöngyökkel és sündisznótüskékkel pazarul ékesített zacskó az indián kézügyesség művészi terméke volt. Matori vallásos hite ugyancsak szabadosnak bizonyult. Nagy figyelemmel viseltetett a természetfeletti hatalmak e jelképe iránt, annyira, hogy az már ellentétben állt vallásával.

Matori még nem kereste fel a sátrát, amióta a nagy vadászatról hazajött. De a sátra nem volt üres. Néhány óra óta Inez és Ellen börtönéül szolgált.

Middletonné egy pamlagszerű zsákon ült, melyet illatos füvekkel tömtek ki, és dúsán betakartak finoman kidolgozott állatbőrökkel. A szegény asszonyka már annyit szenvedett, és rövid idő alatt annyi rémületen esett át, annyi borzalmas jelenet szemtanúja volt, hogy már úgy érezte: betelt a pohár. Arca fákó volt, máskor élénken csillogó fekete szeme bágyadt és szomorú, tekintete szenvedő. Megadó türelemmel viselte sorsát. Eszébe jutottak Ignatius atya tanácsai, és elhatározta, hogy zokszó nélkül viseli el ezt a megpróbáltatást is. Egészen másként viselkedett a mellette ülő Ellen. Szeme vörös és dagadt volt a sok sírástól. Arca kipirult haragjában, és egész lénye szenvedélyes tiltakozást fejezett ki. Dacosan felemelte fejét, és hallgatózott. Minden pillanatban azt várta, hogy Paul beront a sátorba, karjaiba kapja, és valami megmagyarázhatatlan módon, hősiesen kiszabadítja a sziúk fogságából. Természetével nem

fért meg a csüggedés. Egy pillanatra sem adta fel a reményt, hogy még jönnek szebb idők is, és boldog lesz szíve választottja oldalán.

Még egy harmadik nő is tartózkodott a sátorban: Matori törzsfőnök legfiatalabb és legcsinosabb felesége, aki eddig a kedvence volt, és akit a legjobban szeretett három felesége közül. A neve is nagyon szép volt: Tacsihcsana - ami Szökdécselő Szarvasünöt jelent. Bőre friss és üde volt, sötétbarna, de világosabb, mint a többi indiáné. Barna szeme lágy és szelíd, mint egy őzé. Hangja vidám és csicsergő, mint az ökörszemé. Kacagása, különösen amíg boldog volt, akár az erdei madarak önfeledt trillázása. Alig két esztendeje, hogy a nagy főnök ünnepélyesen feleségül vette, és gyermekük - a szokásos faháncsba és puha állatbőrökbe csavarva - ott aludt anyja lábainál.

Amikor Matori és a trapper belépett, a sziú fiatalasszony a sátor egyik sarkában, fahusángokból és bőrből összetákolt, egyszerű széken ült, és szerető elragadtatással bámult előtte heverő gyermekére. De közben lopva a két fehér asszonyra pislogott. Kíváncsisága csillapíthatatlan volt. Milyen különös, idegen teremtések! Milyen fehér a bőrük, milyen furcsa és bonyolult a ruházatuk, egész lényük milyen titokzatos! Tacsihcsana nem tudott betelni velük - minden, amit látott rajtuk, módfelett izgatta és érdekelte.

Ura még nem látogatta meg, amióta hazajött. Most lépett először sátrába, olyan arccal, mint aki itthon van, és mindennek a gazdája. Mokasszinja zajtalanul közeledett, de a lábszárvédőjét ékesítő ezüstcsatok és csuklóján a karkötők halkán megcsörrentek már akkor, amikor félretolta a bőrfüggönyt a sátor bejáratánál. Tacsihcsana halkán felsikoltott örömeiben és meglepetésében. Már-már repesve szaladt ura elé, de erőt vett magán, és mozdulatlan maradt, csak az indián asszonyok alázatos módján mélyen lehajtotta fejét. Matori egy pillantásra sem méltatta feleségét, hanem foglyaihoz lépett, és büszke tartással megállt előttük. Az öregember is halkán odalépett.

Inez és Ellen megszokta már a rikító színekre mázolt, vad indián harcosok látványát. De Matori váratlan megjelenése olyan meglepő és ijesztő volt, hogy mindketten félénken és zavartan lesütötték szemüket. Végül Inez összeszedte minden bátorságát, és megkérdezte az öreget, mit jelent ez a látogatás.

- Asszonyom - felelte a trapper -, ne felejtse el, hogy vademberek kezébe kerültünk, és különben is itt a prérin nem szoktak udvariaskodni, mint a telepések városaiban. Magam is erdei ember vagyok ugyan, de fiatalkoromban gyakran megfordultam parancsnokaim házában, és tudom, ott hogyan viselkednek. Azt is tudom, mi jár egy százados feleségének. Ha sejtettem volna, hogy ebben a sátorban van, köhécseltem volna, mielőtt belépek, ha már nem lehet kopogtatni az ajtón. Így hát...

- Eh, nem erről van szó! - szakította félbe Inez türelmetlenül. - Azt akarom tudni, minek jöttek ide.

- Ezt a sziútól kell megkérdezni. Mindjárt meg is kérdezem - mondta az öreg, majd sziú nyelvre fordította a szót. - A sápadtarcúak leányai tudni akarják, hogy a nagy dakota főnök miért jött ide.

Matori csodálkozva nézett rá; tekintete elárulta, hogy a kérdést különösnek tartja. Fölényesen mosolygott, és leereszkedően felelte:

- Énekelj Sötét Szem fülébe. Mondd neki, hogy Matori sátra nagy, van benne hely az ő számára is. Mondd meg Világos Hajnak, hogy ha akarja, ő is itt maradhat, és neki is jut vadpecsenye bőségesen. Matori nagy főnök. Sátrában senki sem éhezik. Keze mindig nyitva van.

A trapper fejcsóválva hallgatta ezt a beszédet, és egyáltalán nem titkolta, mennyire helyteleníti.

- Beszélj másképpen, sziú - mondta -, ha azt akarod, hogy szavad zene legyen a sápadtarcúak leányai fülében. Ha a te beszédedet énekelem fülükbe, elfordulnak, és Matori kufár lesz a szemükben. Hallgasd meg, mit mond Ősz Fej, és kövesd tanácsát. Az én népem hatalmas nép. Országunk egyik határán kel fel a nap, és országunk másik határán nyugszik le. Ez a nagy ország tele van nevető szemű és nevető ajkú leányokkal, akik szépen beszélnek, és akikhez szépen kell beszélni. Hidd el, Matori, igazat mondok - tette hozzá, mert észrevette a bizalmatlanságot a sziú főnök szemében.

Matori kinyújtotta kezét, és ujját a trapper vállára tette.

- Atyámnak otthon sok felesége van, ugye? Talán száz is? - kérdezte, és nagy érdeklődéssel várta a választ.

- Nem, Matori. Wahcondah azt akarta, hogy egyedül éljek; hogy házam az erdő legyen, és wigwamom teteje a felhő. De jártam népem nagy-nagy falvaiban is, és láttam, milyen szép az, ha egy fiú és egy leány szíve egymásért dobog. A fiúk szelídek és kedvesek. A lányok boldogan dalolnak, mint a színes madarak a virágok nyílása idején. Gondolj rájuk, nagy főnök.

- Uff! - kiáltott fel Matori.

- Ha egy fiú talál egy lányt, aki tetszik neki, halkán és szelíden beszél vele - folytatta az öreg. - Nem azt mondja, hogy a sátram elég nagy, és elfér benne több asszony is. Hanem megkérdezi: „Hol építsek kunyhót kettőnknek, melyik réten, melyik forrás mellett?” Hangja édes, mint az akácfa virága, és csattog, mint a csalogányé. Ha dakota testvérem azt akarja, hogy szavait meghallgassák, beszéljen úgy, mint a sápadtarcúak.

Matori töprengő arca elárulta, hogy igyekszik a trapper szavait megérteni. Ezek a szavak sehogy sem fértek bele a dolgoknak abba a rendjébe, melyet ő természetesnek tartott. Úgy vélte, egy főnök, sőt még egy egyszerű harcos sem alázkodhatik meg ennyire egy asszony előtt. De amint Inezre nézett, aki fejét elfordítva, hidegen és zárkózottan ült előtte, valahogy maga is átérezte, hogy egy ilyen asszonnak nem lehet parancsolgatni. Kissé hátralépett, és lehajtotta fejét, mintha tévedését beismerné, majd így szólt:

- Én is ember vagyok, vörös bőrű ember, de mégis olyan, mint a sápadtarcúak. Szemem sötét, és sok mindent látott. Hamar megtanulta, mi a különbség a bátor és a gyáva között. Már gyermekkoromban ismertem a szarvast és a bölényt. Aztán elvittek a nagyok vadászatra. Megismertem a pumát és a medvét. Így lett Matori férfi. Nem ült többé anyja lábainál. A nagy harcosok lábainál ült, és az öregek bölcs szavát leste. Szíve dobogott, amikor a Hosszú Késekről hallott. Aztán ő is elment a hadiösvényre. Az utolsó volt a hősök mögött, most meg az első, és előttük lépked. Nagy főnökök várták otthon, és megnyitották előtte sátraikat. Lányaikat hozzá adták feleségül. Matori végül nagy főnök lett, mint atyái. Betört a pánik, az omahák, a konzák falvaiba, és annyi asszonyt hozhatott volna sátrába, amennyit akart. De neki elég volt a három dakota asszony. Aztán meglátta a préri legszebb virágát, a Sápadt Virág-szálat. Ha Wahcondah úgy akarta, hogy idejőjön a dakoták falujába, maradjon itt. Ha nem térhet vissza atyja házába, legyen a nagy főnök felesége. Matori nem tolvaj. Neki adja legszebb lovát, legszebb wampumövét. Lába elé rak mindent, ami szép és jó. Legyen egy nagy harcos felesége örökre.

Amikor ezt a különös beszédet befejezte, a trapperre nézett, várva, hogy szavait tolmácsolja. Közben önhittén mosolygott, mint aki biztos a dolgában. A trapper egyetlen szót sem eresztett el a füle mellett, de eszébe se jutott mindent tolmácsolni. Inkább azon törte a fejét, hogyan homályosítsa el a sziú szavait. De még ki sem nyitotta a száját, amikor Ellen felemelte ujját, és Inezre pillantva, így szólt:

- Ne erőlködjék, kérem. A tolmácsolás teljesen fölösleges. Amit egy ilyen vadember beszél, nem való keresztény hölgy fülébe.

Inez felemelte fejét, bólintott, és hidegen megköszönte a trapper fáradozását és jó szándékát. Hozzátette azonban, hogy most már egyedül kíván maradni. A trapper az indiánhoz fordult, és így szólt:

- Leányaimnak nincs szükségük az én nyelvemre, hogy megértsék, mit mondott a nagy dakota főnök. Hangja és tekintete elegendő. Szavain gondolkozni kívánnak, mert olyan nagy emberek gyermekei, akik komoly dolgokban nem határoznak gyorsan és megfontolatlanul.

A sziú főnök hízelgőnek érezte ezt a választ, és beérte vele. Megbiccentette fejét, méltóság-teljes mozdulattal vállára vetette köpenyét, és diadalmas arckifejezéssel elindult a sátor kijárata felé. De nem gondolt arra, hogy beszédének volt egy fültanúja, aki meg se moccant, egy szót sem szólt, de megdöbbsent figyelemmel kísérte az egész jelenetet, és pontosan megértett mindent. És a nagy főnöknek, Tacsihcsana urának, gyermeke apjának minden egyes szava tördöfés volt, mely fájdalmasan járta át a fiatalasszony szívét. Hiszen ugyanígy beszélt őhöz is annak idején, amikor apja sátrában felkereste - így nyerte el feleségül Tacsihcsanát, aki attól kezdve elzárta fülét sok más derék fiatal harcos udvarlása elől.

Amikor Matori el akarta hagyni sátrát, felesége elállta az útját; karján csecsemőjével, alázatosan állt meg előtte. A sziú főnök arca jéghideg közönyösséget öltött fel. Parancsoló kézmozdulattal intett az asszonynak, hogy húzódjék félre.

- Hát Tacsihcsana nem egy nagy főnök leánya? - kérdezte elfojtott izgalommal, s hangjában büszkeség és fájdalom tusakodott egymással. - Fivérei nem voltak-e híres, bátor harcosok?

- Menj utamból! A harcosok vezérüket várják. A nagy főnöknek nincs füle egy asszony számára.

- Most nem egy asszony hangját hallod, hanem ezét a gyermekét, aki anyja nyelvével szól hozzád. A nagy főnök egyetlen fia ő, és apja nem zárhatja el fülét az ő szavai elől. Hallgasd csak, mit mond: „Mikor jött haza Matori éhesen, anélkül, hogy anyám ne rakott volna tüstént ételt elébe? Mikor indult el a hadiösvényen úgy, hogy anyám ne sírt volna utána? Mikor tért vissza sebforradásokkal, amiket a páni fegyverek ejtettek rajta, anélkül, hogy anyám ne ápolt volna? Nem énekelt anyám a fülébe? Nem nevelte és gondozta a fiadat? Nézz meg jól, hogy megismerj. Szemem olyan, mint a sasé. Belenézek a napba, és nevetek. Kis idő múlva elvisznek vadászatokra, és nem sok idő múlva én is elindulok a dakoták hadiösvényén. Miért fordítja el atyám tekintetét anyámról? Hogy lehet egy hatalmas főnök leányát ilyen hamar elfelejteni?”

Matori pillantása elidőzött egy percig a fiúcska mosolygós arcán, és a zord harcos tekintetében megindultság tükröződött. De gyorsan lerázta magáról érzékenyülését. Kezét nyugodtan felesége karjára tette, és az asszonyt Inez elé vezette. Szó nélkül a kedves sápadt arcra mutatott, mely szelíden és részvétellel nézett a fiatal indián asszonyra. Ekkor Matori hirtelen felkapta a kis tükröt, mely láncon felesége nyakában függött, és az asszony sötét arcára mutatott. Ezután újra összefogta köpenyét, intett a trappernek, hogy kövesse, s büszke léptekkel elhagyta a kunyhót.

Tacsihcsana dermedten állt ott, mint az alázat szobra. Máskor oly derűs arca elsötétült és megmegrándult, elárulva, micsoda tusakodás tombol benne. Inez és Ellen természetesen nem tudta, mi dúlja fel a fiatalasszony szívét, bár Ellen éles esze megsejtett valamit az igazságból. Annyit mindenesetre megértettek mindketten, hogy a fiatalasszony rettenetesen szenved; már éppen kifejezést akartak adni együttérzésüknek, amikor Matori feleségének arca hirtelen megfagyott,

megmerevedett. Csak a homlokán és a szemében lehetett az erőszakkal elnyomott fájdalmat megismerni; azt a fájdalmat, mely soha többé nem tűnik el nyomtalanul.

Ekkor Tacsihcsana lerántotta csuklójáról karpereceit, letépte az üveggyöngyöket és függőit, levette homlokáról a széles ezüstabroncsot; s miután így levetette férje valamennyi, eddig olyan drága és kedves ajándékait, némán és alázatosan letette a földre Inez elé.

Majd újabb hosszú belső tusakodás következett, mely úgy végződött, hogy kis fiát is Inez lábai elé tette.

Mialatt a két fehér nő megdöbbsent csodálkozással nézte ezt a különös jelenetet, az indián asszony halkán, szelíden, éneklő hangon beszélni kezdett. Persze nem értették, hogy mit mond.

- Fiamat idegen neveli férfivá, idegen nyelven tanítják mindenre, amit tudnia kell. Idegen hangokat fog hallani, és anyja hangját elfelejti. Halkan szólj hozzá, hiszen füle olyan parányi. Majd ha nagyobb lesz, hangosabban is szólhatsz hozzá. Ne neveld leánynak, mert nagyon szomorú az asszony élete. Tanítsd arra, hogy tekintetét férfiakra függessze. Tanítsd arra, hogy üssön oda, ha bántják, és ne maradjon adós semmiféle sérelemért. Mielőtt először vadászatra indul, a Sápadt Virágszál súgja fülébe, hogy anyja bőre vörös volt, és egykor a dakoták Szarvasünőjének nevezték.

Most csókot nyomott fia ajkára, azután visszahúzódott a sátor legtávolabbi sarkába. Leült a puszta földre, és fejére borította ruháját. Minden kísérlet, hogy fásultságából felrázzák, eredménytelen maradt. Mintha nem hallott volna semmi szót, és nem érzett volna semmi érintést. Olykor-olykor előtört hangja a ruhája alól, halkán, panaszosan, félig éneklőn. Így ült órák hosszat mozdulatlanul, mialatt a sátorkunyhón kívül fontos események történtek.

XVI. A TOMAHAWK

Még jóformán ki sem léptek a sátorból, amikor Ishmaellel, Abirammal és Eszterrel találkoztak, akik már mindenütt keresték Matorit. A trapper csak rájuk nézett, és már látta, hogy az újsütetű szövetség Matori és a Bush pereputty között nem lesz hosszú életű.

Ishmael villámló szemmel nézett a törzsfőnökre, és a trappert is szinte keresztüldöfte tekintetével. Azután vállon ragadta az öreget, maga felé penderítette és ráivallt:

- Maga beszél a sziúk nyelvén, ugye? Hát tolmácsolja szavaimat ennek a fickónak! Már belefáradtam, hogy kézzel-lábbal próbáljam magam megértetni.

- Beszéljen, barátom - felelte a trapper nyugodtan. - Én majd lefordítom, amit mond.

- De pontosan ám, minden szépítgetés nélkül, akár tetszik neki, akár nem! - dúlt-fült a squatter.

- Mondja meg ennek a lókötnök, hogy ragaszkodom a megállapodáshoz, amit a nagy szikla tövében kötöttünk. Abból, ami nekem jár, nem engedek egy fikarcnyit sem!

Amikor a trapper mindezt továbbadta Matorinak, a sziú főnök csodálkozó arcot vágott.

- Testvérem talán fázik, és nincs sátor a feje fölött? Éhes, és nem kapott elég vadpecsenyét? A puszta földön kell hálnia, és nem rakták tele sátrát puha bölénybőrökkel?

A squatter öklével hevesen a tenyerébe csapott, és ezt ordította:

- Mondja meg ennek a bitang csalónak, hogy én nem vagyok koldus, nekem ne adjon alamizsnát! Én a magamét követelem. Elsősorban a foglyomat, azt a spanyol asszonyt. Azután az unokahúgomat. Végül pedig magát, vén bűnös, mert sok van a füle mögött, és el akarok számolni magával! Megígérte, hogy ez a három ember az enyém lesz. Hát tartsa meg az ígéretét!

Az öreg trapper csak mosolygott, és így felelt:

- Furcsa kívánság, mondhatom. Én beszéljem rá a sziú főnököt, hogy szolgáltasson ki engem magának, kényére-kedvére? Más ember nem tolmácsolná ezt. De én megteszem.

- Nehogy becsapjon, mert megkeserüli! - mondta a squatter. - Majd ha magáról beszél, mutasson a fejére, akkor tudni fogom, hogy nem hallgatott el semmit.

Az öreg hangtalanul nevetett magában, aztán a sziú főnökhöz fordult.

- A nagy főnök nyissa ki fülét, hogy szavaim utat találjanak hozzá. Sápadtarcú barátja elégedetlen. Azt mondja, nem megy el üres kézzel.

- Matori gazdag főnök - felelte az indián. - Mit kíván a Hosszú Kés?

- Azt mondja, Sötét Szem az övé. Magával akarja vinni.

Matori összeráncolta homlokát.

- Nem adom - mondta. - Kap helyette mást.

- Azt is mondja, Világos Haj is az övé. Felesége vére. Nem hagyja itt.

- Itt marad! - felelte az indián. - Kap helyette mást.

- Engem is el akar vinni - folytatta a trapper, és félreérthetetlenül önmagára, ősz fejére mutatott, miközben Ishmaelhez fordult és bólogatott. - Engem, nyomorult öregembert! Azt akarja, hogy az ő foglya legyek!

- Nem! - jelentette ki a sziú főnök ellentmondást nem tűrő hangon, és kezét biztatóan az öregember vállára tette. - Atyám öreg és fáradt, nem tud messzire menni. Atyám itt marad a dakoták közt, és a dakota fiatalok hallgatják majd szavait, hogy bölcsességet tanuljanak tőle. Hol van dakota, akinek annyi nyelve volna, mint Ősz Fejnek? Mondd meg sápadtarcú barátomnak, hogy ezt a három embert nem kapja meg. Ez a három nekem is kell. De kap helyette mást. Matori nagy főnök. Hosszú Késnek ajándékozza a legszebb feleségét.

Az öreg trapper megint hangtalanul nevetgélt magában, de hűségesen lefordította Matori szavait.

- Micsoda? - csodálkozott Ishmael. - De hiszen nekem van már feleségem! Itt áll mellettem. Mondja meg ennek a pogánynak, hogy nálunk egy embernek csak egy felesége lehet.

A trapper tolmácsolta ezt is. A sziú főnök bólintott, és nyugodtan így szólt:

- Mondd meg Nagy Bivalynak (a sziúk, amióta meglátták Ishmaelt, így nevezték el), hogy kergesse el ezt a csúnya vénasszonyt, és akkor csak egy felesége lesz, Szökdécselő Szarvas-ünő. - A legnagyobb nyugalommal mutatott Eszter ráncos arcára. - Matori úgy szereti Nagy Bivalyt, mint a tulajdon testvérét. Neki ajándékozza Tacsihcsanát, a dakota lányok büszkeségét. Fiatal, szép és alázatos. Nem kerepel úgy, mint ez a rút, vén banya - mutatott újra Eszterre, aki csak a szemét meresztgette, nem értve, miről van szó tulajdonképpen. - Matori nem marad adósa senkinek. Matori nagy főnök.

Ez a különös ajánlat még a trappert is megdöbbenett; s még jobban felháborította, hogy az indián ezzel már elintézettnek tekintette a dolgot, és választ sem várva, méltóságteljesen továbbsétált, az öregre bízva a squatter meggyőzését.

A tárgyalást nem is lehetett folytatni, mert Matorit már körülvették kedvenc harcosai, akik eddig az indiánokra jellemző türelemmel várták, hogy főnökük befejezze beszélgetését a sápadtarcúakkal, és visszatérjen körükbe.

- A sziú főnök elég világosan beszélt - fordult a trapper Ishmaelhez. - Nem hajlandó kiadni magának a százados feleségét, akihez véleményem szerint magának éppen olyan kevés joga van, mint ennek a pogány fickónak. Csak a jó isten tudja, milyen jogon merészelte eddig is fogva tartani. No de ez nem tartozik rám. A másik hölgyet sem adja ki, akit maga az unokahúgának nevez. Sőt mi több, kedves szomszéd, a sziú főnök kereken visszautasította azt a kívánságát is, hogy engem, szegény vén koldust a maga kezébe adjon. Ezzel szemben egy indián hölgyel kívánja kárpótolni magát, és azt javasolja, hogy őt vegye magához években gazdag hitvese helyett. Én persze nem helyeslem ezt, de kötelességem, hogy tolmácsoljam.

Ishmael egyre nagyobb felháborodással hallgatta ezeket a szavakat, és azt se tudta, mit mondjon dühében. Végül hangos kacagásban tört ki, így próbálta jelezni, hogy Matori javaslatát egy pillanatig sem lehet komolyan venni. De Eszternek esze ágába sem jutott, hogy tréfásan fogja fel a dolgot. Nagy lélegzetet vett, szinte felfújta magát, aztán legélesebb hangján rákezdte:

- No, szép dolog, mondhatom! Ilyen szemtelenséget még soha életemben nem hallottam! Egy piszkos indián beleüti orrát egy fehér házaspár magánéletébe, és lábbal tiporná a tisztességben megöregedett feleség hitvesi jogait! Azt képzelem, hogy egy asszony afféle háziállat, akit csereberélni lehet! Ez a rézbőrű fickó nemcsak tolvaj, csaló gazember, hanem sötét zsarnok is, aki azt hiszi, hogy mindenkinek parancsolgathat. Te pedig, Ishmael Bush, hét derék fiú és ugyanannyi csinos lány apja, nyugodtan végighallgatod, amint feleségedet sértegetik! Menj

utána, és mondd meg neki, hogy te nem vagy vadállat, afféle erdőben kószáló medve, hanem jó keresztény, tisztességes férj és családapa, akinek nem lehet ilyen mocskos ajánlatot tenni!

Az okos trapper előre látta, hogy ebből nagy családi perpatvar lesz. Még mielőtt a vihar kitört volna, eloldalgott, és magára hagyta a derék házaspárt. Ishmael tehetetlenül vonogatta vállát, de akármilyen ártatlan volt is ebben a dologban, nem merete megállítani felesége szóáradatát. Az asszony most Matori sátra felé fordult, és öklét rázta felé.

- Jöjjön ki az a rézbőrű nőszemély! - rikácsolta. - Mutassa meg azt a híres szép pofikáját, majd én is festek rá egy kis színt a tíz körmömmel! - Most már kissé aggódva fogták közre ketten, Ishmael és Abiram, de hiába kapaszkodtak a karjába, nem bírták a sától elvoncsolni. - Csak akkor megyek el innen, ha megígéritek, hogy egészen itt hagyjuk ezt a piszkos indián telepet. Mi keresnivalónk van itt? Abner! Enoch! Jesse! - kiáltott a fiaira. - Hát nem jöttök anyátok segítségére? Ide! Ide! Ha ez a gügye ember itt, a ti jámbor atyátok, rábízza magát ezekre a vörös sátánfiakra, ne kövessük a példáját. Maradjon itt köztük, ha jólesik neki, én torkig vagyok velük! Maradj itt, Ishmael, egyedül, a fiaid, tudom, velem jönnek. Maradj itt, Ishmael és vedd el azt az arcátlan vörös békát feleségül! Biztosan már szemet vetettél rá!

A squatter gyakorlott férj volt, és tudta, mit kell csinálnia, ha felesége szíve a keserűségtől kiárad. Időnként felkiáltott, és ártatlanságát hangoztatta, egyébként azonban alázatosan hallgatott. De most ez sem használt, az asszony haragja nem akart lecsillapodni. Folyton csak azt hajtogatta, hogy hagyják el az indián tábor.

Ishmael óvatosságból már jóval korábban összeterezte állatait, és megrakta szekereit. Így tulajdonképpen alig volt akadálya annak, hogy Eszter kívánságának sürgősen eleget tegyen. A fiúkat nem érdekelte az egész dolog; nekik teljesen mindegy volt, hol táboroznak. Apjuk parancsára gyorsan befejezték a rakodást, még azokat a sátrakat is leszerelték, és feldobták a kocsikra, amelyeket az indiánok bocsátottak rendelkezésükre. Ez volt az első jóvátétel és kártérítés a szövetségesi hűség megszegéséért. Miután a szekereket lekötözték, a kocsikaraván a szokásos lomha és rendetlen módon elindult.

A sziúk nem akadályozták meg távozásukat. A szekereket állig felfegyverzett, tagbaszakadt férfiak csapata kísérte, nem volt tanácsos ujjat húzni velük. A sziúk még attól is óvakodtak, hogy csodálkozásuknak vagy bosszúságuknak a legkisebb jelét adják. A puma is csak olyankor szereti megtámadni ellenségét, amikor az a legkevésbé számít rá. Ebben a tekintetben a sziúk természete is olyan volt, mint a pumáé.

Matori úgy tett, mintha nem venne észre semmit. Hallgatott. Hogy mit gondolt, azt nem tudta senki.

A kocsisor körülbelül egymérföldnyi távolságra vonult a folyó mentén, aztán megállapodott egy alkalmas helyen, meredeken kiemelkedő domb peremén. Megint felütötték a sátrakat, az igásállatokat kifogták, a jószágot lehajtották a völgybe, egyszóval éppen olyan kényelmesen és nyugodtan tértek nyugovóra, mintha veszedelmes szomszédaiktól százmérföldnyire lettek volna.

Közben a sziú táborban nagy izgalom uralkodott. Amikor híre ment, hogy a páni törzs gyűlölt és rettegett vezére fogságukba esett, a sziúk öröme nem ismert határt. A törzs vénasszonyai sorra járták a kunyhókat, hogy a harcosok dühét felkavarják. Az egyiknek a fiát emlegették, kinek skalpja valamelyik páni kunyhó füstjében szárad. A másiknak megtapogatták sebforradásait, amiket páni fegyverek okoztak. A harmadikat azokra a lovakra és prémekre emlékeztették, amelyeket a pánik zsákmányoltak tőle. A negyediknek eszébe juttatták valamelyik régi hadikalandját, mely szégyenletes kudarcba fulladt. Így szitották a harcosok bosszúvágyát.

Közben a férfiak összegyűltek, és kicserélték véleményüket. A foglyok sorsának eldöntésére ünnepélyes tanácskozást rendeltek el. Erre a célra azt a térséget jelölték ki, amely a kínzócsölöp előtt terült el, ahová a legnevezetesebb foglyot kikötötték. Middletont és Pault is odahurcolták, s odadobták a páni törzsfőnök lába elé. Azután a férfiak elfoglalták helyüket. Egyik harcos a másik után érkezett meg és telepedett le, olyan fontoskodó arckifejezéssel, mintha csakis órá háarulna az ítélkezés felelősségteljes feladata. Az első sorban üresen hagyták a jelentősebb főnökök helyét. Néhány nagyon öreg asszony is az első sorba furakodott, ahol - tekintettel magas korukra és kipróbált hűségükre, melyet nehéz időkben a törzs iránt tanúsítottak - helyet szorítottak nekik. Az évek súlyától görnyedten gubbasztottak ott, naptól, széltől és sok vesződségtől ráncos boszorkányarcuk remegett a bosszú izgalmától.

Csak a főnökök hiányoztak még. Egy nagy sátorban különvonultan tanácskoztak, abban a hiú reményben, hogy a gyűlés megkezdése előtt meg tudnak egyezni egymás közt. Mert akármilyen nagy volt is a tekintélyük, szüntelenül figyelniük kellett a közhangulatot, nehogy olyasmit tegyenek vagy mondjanak, ami népszerűségüknek árthatna. Ugyanez vonatkozott Matorira is.

Amikor a nagy főnök a kisebb főnökök kíséretében a gyűlés színterére érkezett, sötét pillantásuk és gondterhes homlokuk elárulta, hogy nem sikerült egységes véleményre jutniuk. Matori pillantása hideg és óvatos volt. Színlelt szerénységgel foglalta el helyét az első sorban. A legöregebb harcos meggyújtotta a nagy törzspipát, és füstöt fújt mind a négy világtáj felé. Azután a pipát Matorinak nyújtotta, aki alázatosan elhárította ezt a megtiszteltetést, és a kisebb főnökök legöregebbjének engedte át. Miután valamennyien szippantottak néhányat a kézről kézre adott pipából, melynek füstje tudvalevőleg lecsillapítja az indulatokat, és megteremti a tanácskozáshoz szükséges higgadtságot, az egyik öreg harcos felállt, és a következő beszédet mondotta:

- A végtelen folyó nagy zuhataga fölött szálló sas még tojás volt, amikor karom először sújtott le az ellenségre. Azóta sokszor lehullt a hó, és sokszor elolvadt a jég. Amit nyelvem mond, azt szemem sokszor látta. Borecsina nagyon öreg. A dombok már akkor is a helyükön álltak, amikor ő megszületett, és a folyó vize már előbb is hullámozott, de hol van egy sziú, aki többet látott, mint Borecsina? Amit Borecsina mond, meg kell hallgatni, és meg kell szívlelni. Ha szavait elfújja a szél, a fiatalok szaladjanak utánuk, és kapják el. Ha szavai a földre esnek, a törzs fiataljai szedjék fel. Halljátok hát, mit mondok! Amióta a folyó hullámozik, a szél fúj, a fák lombja kizöldül és elhervad, amióta a sziú férfiak a hadiösvényt járják, mindig a páni nép ellen harcoltak, mindig a páni harcosokat verték. Ahogy a puma szereti az antilopot, úgy szereti a dakota a pánit. Mikor volt az, hogy a farkas meglátta a szarvast, és lefeküdt, és aludni tért? Mikor volt az, hogy a puma megleste az őzet a forrásnál, és nem vetette rá magát? Tudjátok, mindnyájan tudjátok, hogy ez lehetetlen. A farkas és a puma is szomjas, de vért iszik. A dakota a farkas, nem a páni! A dakota a tigris, és a páni a reszkető szarvas. Gyermekeim hallgassanak rám. Szívleljék meg szavaimat. Uff, beszéltem!

A harcosok hörgő torokhangon fejezték ki helyeslésüket. Az öreg harcos vérszomjas felszólalása nagy lelkesedést keltett. De azután elhallgattak, és ahogy az illem megköveteli, hosszú csend következett, hogy mindenki alaposan megfontolhassa az elhangzott bölcs szavakat, mielőtt a második szónok elkezdí beszédét. Ez is öreg harcos volt, de korántsem olyan idős, mint az előtte szóló, amit túlzott alázatossággal sietett hangsúlyozni.

- Én csak gyermek vagyok - kezdte, és lopva körülnézett, hogy a közelében ülők arcáról leolvassa szavai hatását. - Az asszonyok közt éltem a sátorban, amikor előttem szóló ősz atyám már harcos volt. Az én fejem is ősz, de az semmi az ő fejéhez képest. Nem is a kortól van, hanem a hótól, amely a fejemre esett, amikor a hadiösvényen elindultam. A hó aztán

megfagyott rajta, és amikor a páni falvakban jártam, és a páni kunyhókat felgyújtottam, a hó elolvadt a fejemben, de nem egészen, ez a kevés fehérség megmaradt rajta. - Elismerő morgás mutatta, hogy a hallgatók mennyire megcsodálják a szónok ravasz ügyességét, mellyel régi hőstetteire célozgat. Most egy kis szünetet tartott, majd a szerény hangról önérzetes dicsekvésre váltott át. - De ha fiatalabb vagyok is, a szemem jó. Hiúz vagyok, messze látok. Nézzetek meg jól. Most megfordulok, hogy a másik feletem is láthassátok, azt, amelyiket az ellenség nem láthatott soha. Most meg nézzétek meg az arcomat. Látjátok ezt a nagy sebforradást? Ezen nem láthattok a szívembe. Ez csak egy lándzsa hegye, amit egy konza döfött belém. De van az arcomon két másik lyuk is, amit Wahcondah teremtett. Ez a két szemem, és kérlek, nézzetek bele. Mi vagyok én? Dakota tetőtől talpig, kívülről és belülről. Tudjátok ti is, és hallgassatok rám. A prérin minden teremtmény vére piros. Ha megöltök egy pánit, vére pirosra festi a füvet. Ha megöltök egy bölényt, akkor is piros lesz a fű. De mi történik, ha megöltök egy sápadtarcút? Azt hiszitek talán, nem tartják számon a testvérei, és nem veszik észre az eltűnését? Ha nem találják meg, futárokat küldenek a dakotákhoz, és kérdezősködnek utána. De nem is kell kérdezősködniük, hiszen itt van nálunk a sápadtarcúak nagy varázslója! Ki tudja megmondani, milyen erős a hangja, és milyen hosszú a karja?

Matori hirtelen felugrott, és türelmetlenül félbeszakította a gyáva beszédet. Hangjában megvetés bujkált, amikor parancsoló mozdulattal felkiáltott:

- Hozzák ide a sápadtarcúak varázslóját! Testvérem hadd lássa szemtől szembe! Hadd lássák a többiek is!

A felkiáltást megdöbben csend követte. Nem csupán a szónoklat durva félbeszakítása, a szokásos indián udvariasság lábbal tiprása döbbenette meg a harcosokat, hanem az a vakmerőség is, amellyel Matori kihívóan maga ellen ingerli a sápadtarcú varázsló titokzatos hatalmát. De a parancsot engedelmesen teljesítették. Obed Battiust szamarastul elővezették, olyan ünnepélyes külsőségek közt, amelyek csúfondárosak voltak ugyan, de nem tudták a szorongó félelmet elleplezni. Matori körbejáratta szemét a gyülekezeten, hogy lemérje a varázsló megjelenésének hatását.

A természetbúvár külső megjelenése mindenestre különös volt. Fejét sziú ízlés szerint kopaszra borotválták, csak egy vaskos csimbókot hagytak meg a feje búbján, ami nem volt kellemes ilyen hűvös őszi időben. A lekopasztott koponyát aztán különféle színű festékcsíkokkal ékesítették, és szeme alá meg az orra és a szája köré is rikító vonalakat mázoltak. Vállára szarvasbőr köpenyt kötöttek, melyen fantasztikus képek díszeltek. Hajcsimbókjára dögölt varangyos békákat, gyíkokat, nagy bogarakat és mindenféle gyógyfüveket kötöttek. Hasonló ékszerek függtek a fülén is. Lábát annyira odakötözték a szamárhoz, hogy úgy rémlett, mintha a kettő együtt valami összenőtt és egybeforrított csodalény volna. Ezt a csodalényt Weucha a kör közepébe vezette, aztán gyorsan visszahúzódott a helyére, kezével eltakarva szemét, hogy ne is lássa a félelmetes varázslót.

Ám a rettegés kölcsönös volt. A sziúk szíve elszorult, amint a Hosszú Kések szent emberére néztek, Battius pedig ugyanolyan szorongó szívvel nézett vissza rájuk, mert azt hitte, valami pogány ünnepség van itt készülöben, amelyen őt akarják feláldozni az indián isteneknek. Amerre csak nézett, mindenütt vad, sötét, kegyetlen arcokat látott - csupa olyan vadembert, akitől nem várhatott irgalmat. Végül azonban megpillantotta az öreg trappert, aki puskájára támaszkodva állt az első sor szélén. Most már barátnak és szövetségesnek tekintették, sőt a főnökök sorában adtak neki helyet. Kutyjája, Hektor, a lábánál hevert.

- Tisztelt vadász úr - mondta Obed -, végtelenül örülök, hogy maga is itt van. Ha nincs is sok iskolája, mégis olyan ember, aki megbecsüli a tudományt, nem úgy, mint ezek a vadak itt. Mondja, mit gondol, ütött az utolsó órák? Vagy van még egy kis reményem arra, hogy túléltem ezt a szörnyűséget? Igazán kár lenne értem! - sóhajtotta. - A tudománynak még nagy szüksége van rám. Korai halálom felbecsülhetetlen veszteséget jelentene az emberiség számára.

Az öreg trapper figyelmesen végighallgatta, még el is gondolkodott kissé a szavain, és csak aztán felelte:

- Véleményem szerint az élet és a halál a sorstól függ, és legjobb belenyugodni az akaratába, mert sem a félelem, sem a jajveszékelés nem segít. És ki tudná kiszámítani, hogy ezek az átkozott indiánok ravaszságukban mire vetemednek? Lehet, hogy most mindjárt kitekerik a tisztelt nyakát, kedves barátom, ami magának bizonyára kellemetlen lesz, de nem hiszem, hogy az emberiség számára olyan nagy veszteséget jelentene.

- Hogyan? Hát az eddigi tudományos munkásságom a maga szemében semmi? Az sem számít, milyen felfedezésekkel gyarapíthatom még a tudományt, ha életben hagynak? Mit gondol maga tulajdonképpen?

- Azt gondolom - felelte a vadász -, hogy minden embernek egyformán drága az élete, akár kisember, akár nagy, akár indián, akár fehér. Persze nem tagadom, hogy mindenkinek joga van az életéhez ragaszkodni, és mindent elkövetni, hogy amennyire lehet, meghosszabbítsa. Én a magam részéről bármikor készen vagyok jelentkezni, ha szólítanak, akár a katona, ha névsorolvasás van. Azt kérdezi tőlem, remélhet-e. Ez bizony a sziú vezértől függ. Úgy látom, vérszomjas hangulatban van, és tüze az embereit, ahelyett, hogy csillapítaná.

Obed szomorúan lehorgasztotta fejét. Nagyon sóhajtott, majd az öreg trapperhez fordult, aki olyan bölcs nyugalommal beszélt mindkettőjük haláláról.

- Bizonyára igaza van - mondta Battius majdnem síró hangon -, mégis arra kérem, mondja meg, nem tudna-e segíteni rajtam.

- A segítség egészen más dolog - felelte az öreg. - Egy szóval sem mondtam, hogy nem vagyok hajlandó segíteni. Nyugodt lehet, mindent megteszek, amit megtehetek. Csak attól félek, hogy szavamnak nem lesz sok foganatja.

A sziúk nagy türelemmel, szinte tisztelettudóan várták a két sápadtarcú beszélgetésének végét. A tömeget féken tartotta a szorongás, amelyet a titokzatos varázsló keltett bennük. Az eszesebb főnökök felhasználták az alkalmat, hogy felkészüljenek a vita folytatására. Amikor a csend teljesen helyreállt, felállt Matori. Szigorú pillantást vetett az egybegyűltekre, majd eszébe jutott, hogy nem szabad gőgösnek mutatkozni, és barátságosabb arcot vágott.

- Mi a dakota? - kezdte harsány hangon. - A préri ura, és a préri minden vadjának gazdája. A bölények a prériben, a halak a vízben, a madarak az ég alatt az ő parancsait lesik. A dakota talpig férfi, és bátor harcos! - Várt, míg a szavait követő helyeslés elnémul, majd így folytatta: - És mi a páni? Tolvaj, aki csak ravaszságából él. Indián, aki gyáva. Vadász, aki nem ejt vadat. A tanácsstúznél ostoba mokus, mely egyik ágról a másikra ugrál. Éjjel huhogó bagoly. Csatában hosszú lábú jávorszarvas. A páni annyit sem ér, mint egy asszony!

A harcosok elragadtatása határtalan volt. Üvöltve követelték, hogy Matori szavait tolmácsolják a fogolynak. A nagy főnök intett az öreg vadásznak, aki engedelmességet. Sziklaszív egykedvűen meghallgatta, aztán újra a messzeségbe bámult.

Matori olthatatlan gyűlölettel nézte, majd így folytatta:

- Ha a földön hemzsegnének a patkányok, nem maradna hely a bölényeknek, és a dakota nem találná meg táplálékát és ruházatát. Ha a prérin nyüzsögnének a pánik, nem maradna hely a dakoták számára. A páni nem farkas, hanem patkány. A dakota erős bölény. Én azt mondom, a bölények tapossák el a patkányokat, és csináljanak helyet maguknak.

Hatásos szünetet tartott, és csak azután beszélt tovább.

- Testvéreim az imént egy gyermek szavát hallgatták. Ő maga mondta, hogy haja nem ősz, hanem a hótól fehér. Arról beszélt, milyen a fű, ahol egy dakota vagy egy bölény vére csurog. De tudja-e azt is, milyen a vére a sápadtarcúaknak? Nem tudja, mert még sohasem látta. Nem látta, mégis beszél. És ha ő beszél, akkor Matori hallgat. Matori sok csatát vívott a pánikkal és a Hosszú Késekkel is. Wigwamja fölött skalpok száradnak. De Matori nem beszél.

Ezzel leült, és megbántott arccal nézett maga elé. Egyik-másik harcos tiltakozott, és nógatta, hogy beszéljen tovább. De Matori elfordította fejét, és hallgatott. Megvárta, míg a moraj meg nem erősödik, és egyre hangosabban követelik, hogy beszéljen. Akkor felugrott, és egészen megváltozott hangon, vadul rikoltotta:

- Hol van Tetao? Hiába keresitek, skalpja ott szárad egy páni sátor füstjében! Hol van Borecsina fia? Csontjai olyan fehérek, mint gyilkosai arca. Hol van Mahha? Talán alszik a wigwamjában? Mindenki tudja, hogy már több hold óta nem látta senki, már több holddal ezelőtt kelt útra az örök vadászmezőkre. Mindenki tudja, kinek a kése metszette le skalpját a fejről!

Így folytatta a ravasz törzsfőnök vagy tíz percen át. Felsorolta a harcosokat, akik nem tértek vissza a hadiösvényről, mert páni kéztől estek el, vagy fehérekkel csaptak össze, és úgy vesztették életüket. Olyan gyorsan sorolta fel neveiket, hogy nem volt idő gondolkodni, a jelenlevők nem mérlegelhették, hogy eltűnt társuk megérdemli-e a dicséretet, vagy csak pórul járt rabló, aki rajtavesztett kapzsi vállalkozásán. Most hős volt valamennyi, áldozat, kinek halála bosszúért kiált.

Matori beszédének legnagyobb sikere az volt, hogy felrázta töppedtségéből a törzs egyik leghíresebb öreg harcosát. Ez az ember olyan vén volt már, hogy alig tudott járni. Mégis felállt, és a kör közepére totyogott. Ez a harcos valamikor híres volt szépségéről és daliás termetéről. Szeme villámlott, és éles volt, mint a sasé. Sok csatában vett részt, és arcát számos sebforradás éktelenítette el. A franciák úgy emlegetik az ilyen vén harcosokat: *Le Balafré* - a sebhelyes arcú. A sziúk a kanadai franciáktól átvették ezt a kifejezést, és saját hőseiket illették vele.

- Le Balafré, Le Balafré! - hangzott most is az elismerő mormogás minden felől.

De mivel az öreg csak állt, álldogált, és meg se moccant, szóra sem nyitotta száját, megunták bámulni, és minden szem újra Matori felé fordult, aki saját szavaitól megrészegülten még szenvedélyesebben tüzelte bosszúra hallgatóit. És amikor úgy gondolta, hogy a további szavak csak csökkentenék a hatást, hirtelen elhallgatott, és megint leült.

A gyakorlott szónok beszéde óriási visszhangot keltett. A harcosok felugráltak, öklüket rázták, ordítottak, amikor váratlan esemény történt. Le Balafré felemelte ráncos kezét, és ajka mozogni kezdett. A lármázók elhallgattak, és minden szem a vén harcos felé fordult. Feszülten figyeltek, hogy megértsék, mit mond. Halk, remegő hangja eleinte tompán, szinte kísértetiesen kongott, de lassanként megerősödött.

- Le Balafre napjai hamarosan elfogynak - kezdte. - Olyan, mint a bölény, melynek nem nő már a szőre. Nemsokára elhagyja wigwamját, és másik helyre költözik, messze a dakoták falvaitól. Ezért amit mond, nem a maga kedvéért mondja, hanem azokért, akik itt maradnak. Szavai olyanok, mint az érett gyümölcs a fán. Sok tél hava hullott le a földre, amióta Le Balafre a hadiösvényt járta. Vére heves volt, de volt ideje lehűlni. Wahcondah nem küld már olyan álmot rá, mely harcokról szól. Most már tudja, hogy jobb békességben élni.

Matori arca elkomorodott, de nem szólt semmit. A sebforradásoktól borított, ráncos arcú ember így folytatta:

- Testvéreim! Nincs messze a nap, amikor egy öreg főnök, aki sokat látott, apja mokasszinjainak nyomába lép, és elindul az örök vadászmezők felé, éppen úgy, mint annyi derék dakota tette előtte. De vajon ki követi majd őt, ki lép majd az ő nyomába? Le Balafre egyedül van, nincsenek már fiai. A legidősebb fia addig zsákmányolt páni lovakat, míg végül rajtavesztett. Legfiatalabb fiának csontjait konza kutyák rágták le. Le Balafre azért jött ide, hogy egy fiatal kart keressen, amelyre támaszkodhatik. Fiává fogadna valakit, aki wigwamjába jönne lakni, hogy ne maradjon üresen. Tacsihcsana, a dakoták Szarvasünője jószívű, de nem fiú. Nem elég erős ahhoz, hogy egy öreg harcos órá támaszkodjék. Azonkívül előrenéz, nem hátra. Szíve urán és parancsolóján csügg. Nekem fiú kell.

Le Balafre szavait mélységes csend fogadta. Matori hívei aggódva pislogtak a vezér felé, de egyik sem merte az öreg beszédét félbeszakítani. Matori szeme néhányszor dühösen villámlott, de még ő is jobbnak tartotta, hogy türelmesen végighallgassa az öreget.

Közben Le Balafre lassú, fáradt léptekkel elindult a páni fogoly felé. Megállt Sziklaszív előtt, és szemmel látható elismeréssel nézegette daliás termetét, nemes vonásait, büszke arckifejezését. Azután parancsoló mozdulattal intett, és várta, hogy engedelmességedjen neki. Abban a pillanatban késsel átvágták az ifjú szíjait - megszabadult kötelékeitől és a kínczölöptől. Az öreg törzsfő elé vezették, kinek megtört szeme most közlelről újra alaposan megnézte. Arcán ekkor tükröződött csak az igazi elismerés. Azzal a csodálattal nézett az ifjú harcosra, amellyel a vademberek a testi tökéletességnek hódolnak.

- Nagyon jó - dünnyögte. - Igazi puma! Beszéli fiam a dakoták nyelvét? A fogoly szeméből ki lehetett olvasni, hogy megértette a kérdést. De büszkesége tiltotta, hogy a sziúk nyelven beszéljen. Lesütötte szemét, és hallgatott. Néhány harcos, aki ott állt a közelben, megmagyarázta az öreg törzsfőnek, hogy a fogoly a páni farkasok törzséből való.

- Fiam a farkasok folyójánál nyitotta ki szemét először - felelte Le Balafre -, de a dakoták folyójánál fogja lehunyni örökre. Nézz rám, gyermekem - folytatta páni nyelven. - Én egy százéves szikamorfa vagyok, melynek árnyéka valamikor sok embernek nyújtott üdülést. Levelei lehullottak, ágai elkorhadtak. De lám, gyökeréből új hajtás fakad. A vékony sarj a vastag törzsre támaszkodik, és ugyanakkor meg is támasztja azt. Régóta keresek valakit, aki méltó arra, hogy nevemet viselje. Végre megtaláltam. Le Balafre nem társtalan többé. És emlékét megőrzi új fia. Dakota férfiak - fordította ismét sziúra a szót -, én ezt az ifjút fiammá fogadom.

Senki sem volt olyan vakmerő, hogy vitássá tegye ezt a jogot, melyet sokszor gyakoroltak már kevésbé híres harcosok is. Komoly csendben vették tudomásul az örökbefogadást. Le Balafre megragadta fogadott fia kezét, és a kör közepébe vezette. Hátrált egy lépést, hogy mindenki láthassa, milyen jól választott. Matori egyetlen arcizma sem rándult meg, semmivel sem árulta el, mit érez. De az okosabb és tapasztaltabb kis törzsfők nagyon jól tudták, hogy nem lesz jó vége ennek a dolognak. Két olyan híres nagyfőnök, mint Matori és Sziklaszív, akik között régi féltékenység és gyűlölet tombolt, nem élhet békésen ugyanabban a törzsben. Ámde Le Balafre

tekintélye olyan nagy volt, és a szokás, melyre hivatkozott, olyan szent és sérthetetlen, hogy senki sem merte felemelni tiltakozó szavát ellene. Feszült érdeklődéssel figyelték a fejleményeket, de ide-oda villanó tekintetük és nyugtalan mozdulataik elárulták izgatottságukat. Ekkor váratlanul olyasmi történt, ami megszabadította őket zavaruktól, és Matori malmára hajtotta a vizet.

A fogoly eddig egykedvűen, szinte fásultan viselkedett. Szíjainak elvágását éppen olyan közömbösen fogadta, mint annak idején a megkötözését. Most azonban Le Balafre felé fordult, és csengő hangon, melyet mindenki meghallhatott, így szólt:

- Atyám nagyon öreg, de vannak dolgok, amiket még nem láthatott. Még sohasem látta, hogy egy bölény denevérré változott volna át. És sohasem láthatja, hogy egy páni sziúvá változzék.

Ez a váratlan döntés olyan gyorsan és határozottan hangozott el, hogy mindenki érezte: ez végleges, s változtatni rajta nem lehet. Ám Le Balafre szíve annyira sóvárgott egy fiú után, ki utolsó napjait felderítse, hogy erélyes kézmozdulattal elhallgattatta az itt-ott kitörő ujjongást, mely részint a páni ifjú bátorságának szólt, részint pedig a nehezen türtöztetett bosszúvágy közelgő kielégítésének.

- Jól van, fiam - mondta az öreg. - Így kell beszélnie egy igazi hősnek, hogy megmutassa, milyen a szíve. Volt idő, amikor Le Balafre is így beszélt a konzák falujában. Nézzétek a fejemet - fehér, mint a hó. De a fehér haj gyökere bölcsesség. Fiam megmutatta a dakotáknak, szíve milyen bátor. Bátorságát ezután azzal fogja kimutatni, hogy szétveri a dakoták ellenségeit. Dakota férfiak, amit mondtam, megmondtam: ez az ifjú az én fiam!

A páni ifjú egy pillanatig habozott, majd az öreg törzsfő elé lépett, tiszteletteljesen megfogta kemény, ráncos kezét, és a saját fejére tette. Aztán egy lépést hátrált, felegyenesedett, leírhatatlan megvetéssel végignézett ellenségei tömegén, és sziú nyelven felkiáltott:

- Halljátok szavaimat! Sziklasziv megvizsgálta magát kívül és belül. Végiggondolt mindent, amit vadászatokon és csatákon művelt. Mindig ugyanaz az érzés vezette, s ez sohasem változott meg. Sziklasziv testestül-lelkestül páni. Annyi sziút ölt már meg, hogy wigwamjaikban nem tudna sem enni, sem aludni. Nyilai hátrafelé repülnének. Dárdája hegye rossz irányba fordulna. Amikor hadikiáltást hallat, barátai sírnának, és ellenségei nevetnének. Láttak már a sziúk igazi páni farkast? Ha nem, nézzenek ide! Fején hadiszínek égnek. Karja izmos. Szíve kőszikla. Ha a nap nyugaton kel fel a Sziklás-hegység mögül, és keleten nyugszik le, ahol a Nagy Sós-tó van, és a sápadtarcúak laknak, Sziklasziv akkor változik sziúvá. De addig a napig páni marad, pániként fog élni és meghalni.

Ezekre a szavakra eget verő kiáltozás tört ki. Volt abban minden: csodálkozás, elragadtatás és tajtékzó düh, mely már jelezte a fogoly kikerülhetetlen sorsát. Amikor a zajongók kifáradtak, és egy kis csend lett, a fogoly újra Le Balafrehoz fordult, és meleg, szívélyes hangon így szólt:

- Atyám mégis jobban tenné, ha a dakoták Szarvasünőjére támaszkodnék. A fiatalasszony most gyenge. De ha fiai megtöltik wigwamját, ereje megnő. Nézd csak - tette hozzá, a közelében álló trapperre mutatva, aki a legnagyobb figyelemmel kísérte minden szavát és mozdulatát -, Sziklasziv már választott egy atyát, aki megmutatja neki az örök vadászmezőkre vezető utat. Ha atya helyett valaha atyjává fogad valakit, ez a derék ősz Fej lesz az.

Le Balafre csalódottan elfordult az ifjútól, és a trapper felé indult, aki megelőzte, és elébe ment. A két öregember hosszasan és kíváncsian nézegette egymást. Jó néhány perc telt el így, aztán a sziú szólalt meg először.

- Testvérem feje nagyon fehér, de Le Balafre szeme már nem olyan, mint a sasé. Testvérem bőre milyen színű?

- Wahcondah akaratából olyan vagyok, mint azok a foglyok, akik ott hevernek megkötözve. Fehérnek teremtett, csak a jó idő meg a rossz idő festette bőrömet sötétebbre, mint a rókáé. Hát aztán! Nem a bőr a fontos, hanem ami alatta van. A fa kérge is érdes és repedezett, de azért belül egészséges és hibátlan lehet.

- Testvérem a Hosszú Kések egyike? Akkor fordítsa arcát a lemenő nap felé, és nyissa ki szemét! Látja-e a Nagy Sós-tavat a hegyen túl?

- Volt idő, bátyám, amikor kevés ember látta meg a sas fején a kis fehér tollakat olyan messziről, mint én. De nyolcvan tél elhomályosította szememet, és már nem dicsekedhetem a látásommal úgy, mint valamikor. De bátyám azt hiszi talán, hogy a sápadtarcú nem is ember, hanem isten, aki keresztüllát a hegyeken?

- Testvérem akkor ne nézzen arra. Nézzon csak rám. Itt vagyok a közelében. Láthatja, hogy egy balga vörös ember vagyok, semmi más. Azt hittem, a sápadtarcúak az egész világot látják, hiszen az egész világot akarják.

- Értem, mit gondolsz, dakota főnök, és nem vonom kétségbe szavaid igazságát, mert sajnos, van okod így beszélni. De ha ahhoz a fajhoz tartozom is, melyet nincs okod szeretni, a legádázabb ellenségem, még egy aljas, hazug mingó sem vádolhat azzal, hogy kapzsi vagyok; hogy valaha is kinyújtottam a kezemet valami után, ami a másé; hogy több földet igyekeztem volna szerezni, mint amennyi egy emberre jut...

- De amikor fiúra volt szüksége, testvérem mégis idegenben, a rézbőrűek között kereste!

A trapper ujját Le Balafre meztelen vállára tette, és bánatosan nézett sebforradásokkal borított, ráncos arcába, miközben bizalmasan fülébe súgta:

- Tudod, miért tettem ezt, dakota? Hogy a fiú szívét megnyugtassam. Ha azt hiszed, azért kapaszkodtam ebbe az ifjúba, hogy öregkorom gyámola legyen, nagyon igazságtalanul ítélsz meg. Azért fogadtam fiammá, hogy tudja és érezze: valaki marad utána. Csitt, Hektor, nyughass! Illik az, kutyuskám, hogy ha öregemberek egymással tanácskoznak, te belevinnysz? A kutyám nagyon öreg már, dakota, és ha jó nevelésben részesült is, néha elfelejti, amit tanult, akárcsak mi...

Az öregasszonyok vad sipítozása lehetlenné tette a beszélgetés folytatását. Sziklaszív, aki barátságos mosollyal nézte a két öreget, most valamiért hirtelen gögös, megvető arcot vágott, és kihúzta magát. Ez a mozdulat rettentően felbőszítette a sziúkat. Az öregasszonyok áttörtek a tanácskozási sorain, a kör közepébe nyomultak, és a foglyot ocsmány szidalmakkal halmozták el. Eldicsekedtek fiaik gáztetteivel, amiket a pánik ellen elkövettek, és Matorira mutogattak, mondván: nézzon csak rá, ha igazi harcost akar látni, aki különb minden páni kutyánál. Arcába sziszegtek, hogy nem is anya szülte, hanem egy szarvastehén, és tej helyett gyávasággal szoptatták.

Le Balafre csalódottan csóválgatta fejét, és eltűnt a tömegben. A trapper viszont annál közelebb húzódott a fogolyhoz, és arcán mélységes aggodalom tükröződött. A vénasszonyok mérges indulata átragadt a fiatal harcosokra is. Már alig tudták fékezni vérszomjas dühüket, csak a jelre vártak, hogy a fogoly kínzását megkezdhesék.

Matori még várt egy-két percig - szándékosan feszítette a húrt -, aztán szemöldökének egyetlen rándításával megadta a várva várt jelet.

Weucha felpattant, mint egy szabadjára engedett véreb. Félrelökte az asszonyokat, és rájuk ripakodott, hogy várjanak még, amíg a fogoly üvölt és jajgat kínjában.

Azon kezdte, hogy tomahawkját a fogoly feje körül forgatta és lengette; az éles bárd olyan közel suhogott a feje körül, mintha minden pillanatban belevághatna, holott valójában egyetlen hajszála sem görbült meg tőle. Éppen ebben nyilvánult meg Weucha ügyessége és kegyetlensége. Ám a fogoly meg se moccant, és szeme nyugodtan a messzeségbe meredt. Ekkor kínzója a bárd hideg élet a fogoly tarkójára illesztette, és úgy tett, mintha már megkezdené a skalpolást. Hol így, hol úgy fogott hozzá, és vigyorogva mutogatta, hányféle módon lehet az ellenség fejbőrét lenyúzni. Az asszonyok ujjongva nézték, és gúnyos kiáltásokkal becsmérelték áldozatukat. Ám a páni ifjút nem tudták hallgatásából kizökkenteni.

A trapper szeme egy igazi apa aggodalmával követte a tomahawk minden mozdulatát, és végül így kiáltott fel:

- Fiam megfeledkezik az egyetlen cselről, mely ilyenkor megrövidítheti a szenvedést? Aljas sziúval van dolga, akit könnyű felingerelni. Csak néhány sértő szó kell, és már megvásárolta a gyors, könnyű halált!

A dühöngő sziú hallotta ezeket a szavakat, de nem értette meg. Fenekedve fordult az öreg felé, és megfenyegette tomahawkjával.

- Tégy velem, amit akarsz! - felelte ez sziú nyelven. - Ma éppúgy készen állok a halálra, mint holnap, bár egy becsületes ember szebb halált érdemel. Nézd meg ezt a nemes páni ifjút, ha tisztességes indiánt akarsz látni! Hány handabandázó sziút ölt meg nyílt harcban, miközben sűrűn röpködtek a nyilak a feje körül! Nevezzen meg Weucha csak egyetlen páni harcost is, akit ő ölt meg!

- Egyet máris megnevezek! Sziklaszív! - üvöltötte a sziú, miközben tajtékzó haraggal megfordult, és halálos csapásra emelte csatabárdját. Ám csuklója a fogoly markába zuhant. Egy pillanatig szinte kővé dermedten feszítették erejüket egymás ellen ebben a testtartásban; az egyiket a váratlan ellenállás bénította meg, a másikat a feszült figyelem tette mozdulatlaná. Az asszonyok felsikoltottak örömben, mert Weucha diadalát látták abban, hogy a fogoly elvesztette önuralmát, és reménytelenül berzenkedik végzete ellen. Még a trapper is reszketett barátja becsületéért, és Hektor panaszos vonításban tört ki.

Ám a páni tétovázása csak egy pillanatig tartott. Másik kezének villámgyors mozdulatával kitépte a bárdot ellensége kezéből. A tomahawk megvillant a levegőben, és Weucha kettéhasított koponyával zuhant a földre. Ezután Sziklaszív a véres bárddal utat tört magának, gyorsan átgázolt a résen, melyet a rémült asszonyok nyitottak önkéntelenül, és egy hatalmas ugrással a lejtőn termett.

Az asszonyok ajkán fültépő jajveszékélés fakadt, és a férfiak hüledezve bámultak a megszabadult fogoly után. De csak egy pillanatig. Most száz torokból szakadt ki a bosszúkiáltás, és száz harcos vetette magát a menekülő után. De Matori harsány parancsa visszatartotta őket. A nagy főnök látszólagos nyugalommal intett, és kinyújtott karjával a folyó felé mutatott, amelyet Sziklaszív már-már elért.

Állig felfegyverzett lovasok csapata száguldott a lejtőn a part felé.

És már hallani lehetett a víz csobbanását, amint Sziklaszív belevetette magát; még néhány perc, és izmos karjaival keresztülvágott a folyón. A túlsó parton felhangzó diadalordítás értésére adta a végig alázott sziúknak, hogy ellenségeik hirtelen megjelentek, és örömeik határtalan.

XVII. HARCOK VÍZEN ÉS SZÁRAZON

Nem volt idő a tanakodásra. Matori most mutatta ki nem mindennapi lélekjelenlétét. Míg az asszonyok rikácsoltak, a gyerekek sivalkodtak, a nagy főnök higgadtan intézkedett.

Minden épkézláb férfi fegyvert ragadott. Az asszonyok sebtében leszerelték a sátrakat, és az igavonó állatok hátára rakták. Az anyák hátukra vették a kisebb gyerekeket, a nagyobbakat meg, akik már jární tudtak, akár egy nyáját, hátraterelték. Mindez fülsiketítő lármában, de bámulatos gyorsan zajlott le.

Matori felment egy magasabb pontra, ahonnan megfigyelhette az ellenség mozdulatait. Arcán zord mosoly villant át, amikor látta, hogy az ellenség száma jóval kisebb a sziúékénál. Igaz, hogy az ő emberei inkább vadászok voltak, mint harcosok. Azonkívül neki az asszonyok és gyerekek védelméről is kellett gondoskodnia, míg az ellenség csupa lovas férfiből állt, sőt minden biztonnyal válogatott harcosokból, akik lóhalálában nyargaltak ide, hogy vezérüket kiszabadítsák vagy megbosszulják. De Matori csapatában is voltak jó harcosok, akikben megbízhatott. Harcba is bocsátkozott volna, ha tőle függ. Ám az asszonyok és gyerekek jelenléte óvatosságra készítette. A döntést, hogy megütközzenek-e vagy sem, kénytelen volt az ellenségre bízni.

A pánik, akik első és legfontosabb céljukat ilyen váratlan és szerencsés módon máris elérték, nem siettek a támadással. Tudták, hogy a sziúk túlerőben vannak, és veszedelmes lett volna a folyón gondolkodás nélkül átkelni, és támadásra indulni. Az óvatos indián taktikának sokkal inkább megfelelt az, hogy egyelőre visszahúzódjának, és várjanak a támadással a sötétség beálltaig. Pedig Sziklaszív valósággal epedve várta, hogy bosszút állhasson az elszenvedett gyalázatért. Harcosai egy gazdátlan paripát is hoztak magukkal, jöllehet kevés reményük lehetett rá, hogy vezérük még megülhesse. A ló hátán keresztbe rakták a törzsfőnök legszebb iját, tegzét és lándzsáját, arra számítva, hogy esetleg eltemetik vele együtt, ha megtalálják a holttestét.

A fiatal törzsfőnök szeme felcsillant, amikor kezébe ragadta az ijat és a lándzsát; de amikor újra lóra szállhatott, öröme nem ismert határt. Ide-oda nyargalt, és ujjongó harcosai diadalkiáltásait hallgatta; azután megállította lovát, és gondosan megvizsgálta a puskát, amelyet átnyújtottak neki.

Matori ebben a pillanatban határozta el magát arra, hogy dülőre viszi a dolgot. A távolban megpillantotta a squatter sátrai körvonalait. Tudta, hogy arról az oldalról is támadás fenyegeti, és ezért jó lesz előbb a páni csapattal végezni. Súlyos gondot okoztak foglyai is. Első gondolata az volt, hogy a férfiakat tomahawkkal teszi el láb alól, a nőket pedig az indián asszonyok kezére adja. De visszatartotta az a tagadhatatlan félelem, amellyel harcosainak zöme a fehér varázslóra nézett. Matori magához intette azt az öreg harcost, akit már korábban megbízott a harcban részt nem vevő személyek felügyeletével. Most vállára tette az ujját, és így szólt:

- Ha fiatal harcosaim a pánikkal összeütköznek, osszál ki késeket az asszonyok közt. Atyám elég öreg. Nincs szüksége arra, hogy egy fiatal törzsfőnök ajkáról lesse a bölcsességet.

A zord öreg vad vigyorgása elárulta, mennyire örül annak, hogy szabad kezet kapott. Matori lóra ült, és intett harcosainak, hogy kövessék. Ezúttal mellőzték az ünnepeket és harci dalokat, amelyekkel máskor a hadiösvényre léptek. Az egész csapat némán ügetett a folyópart felé.

A folyó túlságosan széles volt ahhoz, hogy a silány indián lövedékek át tudjanak repülni fölötte. A főnökök mégis átküldtek puskájukból néhány golyót, persze eredménytelenül.

A trapper figyelmét semmi sem kerülte el abból, ami történt. Sziklaszív váratlan kiugrása őt is meglepte, sőt az első percben bosszankodott és szégyenkezett is miatta. De csakhamar ráeszmélt, hogy itt nem férfiatlan szökésről van szó, mely kudarcra van kárhozthatva, és legfeljebb egy órával hosszabbíthatja meg a páni ifjú életét. Most már látta, hogy Sziklaszív régóta leste és villámgyorsan kihasználta a kedvező pillanatot, mely visszaadta szabadságát. Mialatt a sziúk haragja és jajveszékelése Weucha halála és Sziklaszív szökése fölött egészen felkavarta a tábor, az öreg trapper ujjongott magában, és majdnem megfeledkezett arról az óvatosságról, hogy örömét eltitkolja. A páni csapat felbukkanása fölöslegessé tette azt a kétségbeesett és vajmi kevés reménnyel kecsegtető kísérletet, hogy szót emeljen a fehér foglyok érdekében. Ezeket egyelőre nem bántotta és nem is fenyegette senki.

A trapper észrevette, hogy az asszonyokat, a gyerekeket és az értékeesebb holmit a tábor mögé hurcolják, nyilván azért, hogy szükség esetén a közeli erdőbe menthessék. Matori sátra azonban érintetlen maradt. Két megnyergelt ló állt előtte, két kamasz felügyelete alatt, aki még fiatal volt ahhoz, hogy harcolni menjen. Az öreg megfigyelte ezt és sok egyebet; végül arra a következtetésre jutott, hogy közeledik a döntő pillanat. Töprengéséből Battius siránkozó hangja riasztotta fel.

- Kedves bátyám, akiben remélhetőleg megmentőmet tisztelhetem - kezdte Obed -, azt hiszem, legfőbb ideje, hogy kissé meglazuljon az a kínos és fárasztó kapcsolat, amelyet ezek a sziúk az én alsó végtagjaim és Asinus oldala közt létesítettek. Ha legalább a lábam szabad lenne, akkor esetleg még fel tudnám használni a kínáló alkalmat, hogy akár hason csúszva is eljussak a legközelebbi fehér telepre, és tudományos gyűjteményem maradványait is magammal vigyem... mert különben, attól tartok, mind a kettő elvész az emberiség számára.

- Nem tudom - felelte az öreg. - Azokat a bogarakat és gízgázt, amit a tisztelt úr magával hurcol, a jó isten a préri számára teremtette, és az emberiségnek semmi érdeke sem fűződik ahhoz, hogy mindezt innen elhurcolják. Ami pedig a maga becses személyét illeti, úgy, ahogy van, a csacsi hátára kötve, még nagy hasznára lehet a társaságnak. Csodálom, hogy ezt nem látja be. Persze egy ilyen könyvmoly nem lát az orránál tovább.

- Miféle hasznára lehetek így embertársaimnak? - felelte a vitatkozni szerető doktor. - Bezzeg ha szabadon mozoghatok, szerény tudásommal még a tábori sebészt is pótolhatnám, amennyiben vérontásra kerül a sor, ami könnyen megtörténhetik.

- Egy indiánnak eszébe sem jut, hogy orvoshoz folyamodjék, ha a csatában megsebesül. Inkább a javasasszonyokhoz fordul. De nézze csak ezeket a vén boszorkányokat, doktor. Egyik csúnyább *squaw*⁷ mint a másik. Nem csodálnám, ha nekünk esnének, és kikaparnák a szemünket, olyan vérszomjas némberek. Ám amíg maga ilyen félelmetesen szamaragol mellettünk, nem mernek közelebb jönni.

- Ide hallgasson, öreg - mondta most Paul -, szeretném, ha most két dolgot sürgősen elvágna. Az egyik a szóáradata, amit nagyon kellemes lenne hallgatni szabadlábban, egy jól megsütött bölénypúp mellett, a másik pedig ez az átkozott szíj, ami a húsomba hasít. Bicskájának egy ügyes mozdulata többet érne most, mint a legszebb beszéd, amely a bíróság előtt Kentuckyban valaha is elhangzott.

⁷ Az indián nőket a jenik *squaw*-nak (ejtsd: *szkvó*) nevezték

- Hát ami azokat a bíróságokat illeti, nekem sincs rólok valami jó véleményem. Megtörtént egyszer...

- Hagyja már abba, az isten szerelmére! - vágott a szavába Middleton. - Ez már kíméletlenség. Ne kéresse magát annyit, hanem vágja el a kötelékeinket!

- A maga nagyapja nem volt ilyen heves. De nem panaszkodom. Egy pumakölyöktől nem lehet türelmet várni. Hogy a szíjaikat átvágom, az természetes. Már régen elhatároztam magam is, csak lesem a kedvező pillanatot. Ha ezek a vén boszorkányok észrevesznek egy gyanús mozdulatot, akkor végünk van! Itt nem hevességre van szükség, hanem ravaszságra. Beszélgessünk csak, mintha nem sántikálnánk semmi rosszban. No, most vigyázz! Mindenki mozdulatlan marad! - Ebben a pillanatban roppant gyorsan és ügyesen keresztülvágta a szíjat, amely Paul egyik karját megbénította, és ugyanakkor kését Paul felszabadított markába ejtette. - Így ni, ez jól sikerült! Szerencse, hogy odalenn olyan nagy üvöltözés támadt, és mindenki arra nézett. A többit most már intézzék el maguk. De óvatosan, nehogy észrevegyenek valamit!

- Köszönöm, kedves öreg - mondta Paul. - Ez olyan volt, mint a májusi hó, kicsit későn jött. De jobb későn, mint soha.

- Mikor tanulja meg, milyen fontos a türelem! - mondta a trapper, miközben kissé eltávolodott tőlük, és a völgybe bámult, mely hadszíntérré változott. - Ha azt hiszi, a puszta bátorság is elég, akkor nagyon téved. Mérlegelni is kell. Mindent a maga idejében.

- Jól van, öreg, most már beszélhet - nevetett Paul, és átvágta többi szíját is, majd Middletont szabadította meg kötelékeitől. De azért megszívlelte a trapper intő szavait, és óvakodott attól, hogy mozogjon; ő is, Middleton is mozdulatlanul hevert a földön, mintha még mindig gúzsba volna kötve.

A trapper nem is hallotta, mit beszél Paul. Figyelmét egészen más kötötte le. Észrevette, hogy egy öreg harcos késeket oszt ki az öregasszonyok között. Ezek vad örömmel ragadták meg a fegyvert, és halkán, egyhangúan énekelni kezdtek, miközben körültáncolták az öreg szíút. Fejüket vad mozdulattal hátravetették, és bozontos hajuk összekuszálódott a szélben. Időnként üvöltésben törtek ki, és fejük fölött meglóbbálták a kést. Igazi boszorkánytánc volt.

A trapper közelebb lépett hozzájuk, és intett a vénasszonyoknak, hogy hallgassák meg.

- Minek ez a szomorú ének? - kérdezte. - A harc még nem dőlt el. Lehet, hogy a fiatal dakoták az ellenség skalpjaival térnek vissza.

- Mi addig megskalpoljuk a sápadtarcúakat! - kiáltotta az egyik szipirtó.

Szavait újabb ordítás követte. Néhány fúria körülvette a trappert, és késükkel hadonásztak az orra előtt.

- Mire való ez? - mondta a trapper, anélkül, hogy egy tapodtat is hátrálna, és nyugodtan szemébe nézett az egyik dühöngő asszonynak. - Már sok tomahawk villant el mellettem, és sok nyíl süvített el a fejem fölött, és mégis itt vagyok. Gondolják meg a szíu asszonyok: nem nagy dicsőség egy öreg ember életét megrövidíteni.

Szavaival csak időt akart nyerni, hogy Paul és Middleton ereiben felfrissüljön a vérkeringés a hosszú zsibbadtság után. De a legöregebb asszony - talán a legvadabb valamennyi közül - hirtelen kivált a körből, és mint egy ragadozó madár, mely lecsap a zsákmányára, a foglyok felé tartott. Társai követték példáját, és a trapper már attól tartott, hogy valamennyien áldozatul esnek a vérszomjas boszorkányok feltartóztathatatlan rohamának.

- Népem hatalmas varázslója! - kiáltotta sziú nyelven, olyan harsányan, ahogy csak torkán kifért. - Emeld fel hangodat, és beszélj! Mondd meg a dakota asszonyoknak, mi vár rájuk!

Battius megértette az öreg trapper cselfogását, de a rémület annyira megbénította, hogy egyetlen hangot sem tudott kiszorítani a torkán. A helyzetet megint Asinus mentette meg. Mintha csak tudta volna, hogy most tőle függ gazdája élete, olyan hatalmas ordításban tört ki, hogy még a trappernek is borsódzott tőle a háta. Dicső ordítás volt, megérdemelte volna, hogy Battius doktor megörökítse jegyzőkönyvében az utókor számára.

Az öregasszonyok megtorpantak. Most olyanok voltak, mint a keselyűk, amint áldozatuk fölött köröznek. De a fenyegetően meglóbált kések ugyancsak meggyorsították Paul és Middleton vérkeringését. A zsidbadság egy szempillantás alatt nyomtalanul eltűnt. Mintha csak összebeszéltek volna, egyszerre talpra ugrottak. A boszorkányok hüledezve bámultak rájuk. Nem tudták megérteni, miképpen szabadíthatták ki tagjaikat ilyen hirtelen a szíjak szorításából. Erre csak egy magyarázatot találtak: a varázsló bűvös hatalma adta vissza szabadságukat. A vénasszonyok eldobálták késeiket, megfordultak, és hanyatt-homlok elszaladtak.

- Itt az ideje, hogy eltűnjünk innen! - kiáltotta az öreg trapper, visszatérve társaihoz. - Most senki sem törődik velünk.

De tévedett. Torkán akadt a szó, mert egy herkulesi erejű kéz markolta meg a vállát. Hátrafordult, és megdöbbenve látta, hogy egy másik ellensége kezébe került, aki semmivel sem volt irgalmasabb a sziúknál. A vállára nehezedő kéz Ishmael Bush keze volt. Mögötte feltűntek állig félfegyverzett, tagbaszakadt fiai is, akik Matori sátra mögül léptek elő. Az történt, hogy nagy ívben megkerülték és úgy támadták meg a tábort.

Ishmael nem méltatta a trappert és barátait arra, hogy szándékait megmagyarázza. Fiaival együtt szó nélkül, de gyorsan és ügyesen újra megkötözte Pault és Middleont, sőt ezt a sorsot most az öreg trapper sem kerülhette el. Matori sátrát szétszedték, a nőket a sátorral együtt felrakták a lovakra, és elindították a squatter új táborhelye felé. Mindez olyan gyorsan történt, hogy nemcsak a sziúk, de még a fehérek is méltán boszorkányságnak tarthatták volna.

Míg ezek az események a fennsíkon lejátszódtak, a harcosok sem töltötték tétlenül a völgy mélyén az időt. Ott váltunk el tőlük, ahol a két ellenséges csapat a folyó két partjáról figyelte egymást, s mindegyik hetvenkedő, kihívó, becsmérő szavakkal igyekezett a másikat valami meggondolatlan lépésre ingerelni. A páni indiánok főnöke csakhamar ráeszmélt arra, hogy az időfecsérlés inkább az ellenségnek kedvez. Ennélfogva megváltoztatta terveit, és csapatával visszahúzódt a partról, hogy a jóval nagyobb számú sziúkat átcsalogassa a vízre. Ám ezek nem mentek lépre, és a páni farkasoknak megint valami más módszerhez kellett folyamodniuk.

A pánik fiatal főnöke lovasaival elnyargalt a part mentén megfelelő átkelőhelyet keresve, ahol zavartalanul keresztülúsztathat a folyón, és nyílt csatában megmérkőzhetik ellenségeivel. Szándékát felismerve, Matori minden lovasa mögé egy-egy gyalogost ültetett, és az innenső parton ugyanabban az irányban nyargalt velük, mint Sziklaszív odaát. Matori ezzel elérte azt, hogy a sziúk az átkelőhelyen is túlerőben legyenek. Igaz, hogy a pánik megelőzhetők volna a sziúkat, de Sziklaszív nem akarta lovait kifárasztani. Inkább harmadszor is megváltoztatta tervét.

Mivel egyik csele sem vált be, a fiatal páni törzsfőnök a legvitézesebb módon, saját életének kockáztatásával akarta a győzelmet kivívni. A terep, amelyet kiválasztott, erre a célra nagyon alkalmas volt. A folyó, mely általában mély és gyors sodrású volt, egy helyen a kétszeresére szélesedett ki, és ágyának közepén a hullámok gyűrűzése elárulta, hogy a víz ott nagyobb homokzátont takar. Ez a zátony a legmagasabb pontján kissé ki is emelkedett a vízből. A gyakorlott szem felfedezhette, hogy a talaj ott elég szilárd, és néhány ló biztosan megvetheti

rajta a lábát. Sziklaszív néhány pillanatig sóvárogva bámult a zátonyra, és közben megérlelte elhatározását. Néhány gyors szóval beavatta tervébe alvezéreit, azután lovával együtt belevetette magát a hullámokba. A ló részint úszva, részint gázolva elérte a szigetnek is nevezhető homokzátonyt.

Sziklaszív számítása bevált. Amikor lova horkantva kievickélt a vízből, lába elég nagy száraz területre ért. A nemes paripa, mintha kitalálta volna gazdája szándékát, kecsesen és büszkén lépkedett a folyó kellős közepén, mindkét sereg szeme előtt.

A látvány a pánikat lelkesedéssel töltötte el, míg a sziúk kihívónak és megalázónak érezték.

A páni vezér váratlan megjelenését a sziúk dühös ordítózása fogadta. Legalább ötven nyíl és néhány puskagolyó repült a kis sziget felé, de nem érte el célját. Ekkor néhány sziú harcos előkészületeket tett arra, hogy belevesse magát a vízbe, és a páni vezér túrhetetlen elbizakodottságát megtorolja. Ám Matori hangos kiáltással visszaparancsolta őket. Elrendelte, hogy az egész csapat vonuljon vissza a partról, aztán tudtára adta a kisebb törzsfőknek, hogy elfogadja a kihívást, és egyedül kíván szembeszállni vele. Amikor a páni harcosok látták, mi történik a túlsó parton, maguk is visszahúzódtak, követve Sziklaszív parancsát, mely úgy szólt, hogy siessenek a védelmére, ha többen támadnak meg, de hagyják magára, ha a sziúk késznek mutatkoznak szabályos párviadal formájában egyenként megmérkőzni vele.

Matori most egy kis darabon begázolt a vízbe, aztán megállt. Többször felemelte karját, tenyerét kifelé fordítva, hogy békés szándékait jelezze. Még a puskáját is visszahajította a partra, azután mélyebben hatolt a vízbe, és újra megállt, hogy megállapítsa, miképpen fogadja ellenfele a békés közeledést.

A ravasz sziú a fiatal páni főnök nemes érzületére alapította számításait, és nem is csalódott. Amíg a nyilak és golyók a feje körül röpködtek, Sziklaszív gőgös nyugalommal sétáltatta lovát a homokzátonyon, mintha észre se venné dühösen ordítózó ellenségeit. De amikor látta, hogy a sziú törzsfőnök a vízbe ereszkedik, magasra emelte lándzsáját, és torkán diadalmasan tört elő a pánik hátborzongató csatakiáltása, arra ingerelve ellenfelét, hogy jöjjön közelebb. S amidőn Matori békés szándékait jelezte, Sziklaszív lemondott minden óvatosságról, pedig tudta, hogy a sziúk semmiféle árulástól vagy becstelenségtől sem riadnak vissza. Maga is elhajította puskáját, és két karját mellén összefonva, nyugodtan várta Matori közeledését.

A két törzsfőnök fegyverzete körülbelül egyforma volt. Mindegyik készenlétben tartotta dárdáját, íját, tegezét, kését és csatabárdját; mindegyiknek volt bőrből készült pajzsa, hogy megvédje a támadó fegyverektől. A sziú nem habozott tovább, még jobban bemerészkedett a vízbe, és nemsokára kikecmergett a zátony egyik végében, amelyet lovagias ellenfele ebből a célból szabadon hagyott. Ha valaki most közlőről figyelni Matori arcát, észrevehette volna rajta a titkos öröm felvillanását: sikerült újra megközelítenie félelmetes ellenfelét, akit ezerszeresen meggyűlölt azóta, hogy kicsúszott a kezéből. Most azután bosszút áll rajta, és örökre megszabadul tőle!

Sziklaszív a zátony másik végébe húzódott vissza, és méltóságteljes nyugalommal várta ellenfelét. Matori kétszer-háromszor körbetáncoltatta lovát, hogy az átkelés után újra biztosan üljön a nyeregben, majd a kis sziget közepébe nyargalt, és udvarias kézmozdulattal intett a páninak, hogy ugrasson oda ő is. Sziklaszív meg is tette, és a következő percben a két férfi szemben állt egymással. Hosszasan és komolyan méregették egymást, ahogy jó harcoshoz illik, aki nem becsüli le ellenfelét. De Matori arckifejezése sokkal nyájasabb volt, mint a páni farkasé. Pajzsát hátralökte, kezével üdvözlő mozdulatot tett, és így szólt:

- Ha a páni harcos fellovagol a dombtetőre, és körülnéz a prérin, láthatja, hogy a világ nagyon nagy. Miért van az, hogy a különféle rézbőrű nemzetek nem férnek el egymás mellett?

- A sziúk azért jöttek talán ide, hogy engedélyt kérjenek a páni farkasoktól sátraik felütésére? - felelte a másik alig leplezett megvetéssel.

- Ha egy sziú sátrában éhség ver tanyát, ott keresi a bölényt, ahol megtalálhatja, még akkor is, ha messze kell nyargalnia falujától - mondta Matori, erőt véve haragos indulatán, amelyet a fiatal páni főnök gúnyos hangja korbácsolt fel benne. - Wahcondah több bölényt teremtett, mint rézbőrűt. Nem jelölte ki, hogy ez a bölény a pániké, amaz meg a dakotáké; hogy ez a vad a konzáké, amaz meg az omaháké. Elegendő táplálékot teremtett valamennyi vörös gyermekeknek. Miért van az, hogy a testvérek mégis ölik egymást?

Sziklaszív is hátravetette pajzsát, és lándzsája egyik végét leengedte a földre. Könnyedén a másik végére támaszkodva, megkérdezte:

- Belefáradtak a sziúk a vadászatba? Csak megsütni akarják a vadat, elejteni nem? Beérik az elhullott állatokkal? Felsebezte lábukat a hadiösvény, és inkább leülnek a fűbe? Nincsenek már férfiak a sziúk között, hanem valamennyi csupa squaw?

A sziú főnök keze ökölbe szorult a vérlázító sértés hallatára, de gyorsan erőt vett magán, és szelíden felelte:

- Igen, így kell egy fiatal főnöknek beszélnie. De Matori több telet látott, mint fiatal testvére. A hosszú éjszakákon sokat gondolkodott népe sorsán sátra sötétségében. Azt mondta magában: „Számold meg, dakota, a wigwamod füstjében száradó skalpokat. Két skalptól eltekintve, valamennyit vörös fejről vágtad le! Hát helyes ez? Pusztítja-e a farkas a farkast? Megfojtja-e testvérét a csörgőkígyó? Akkor te miért emeled tomahawkodat rézbőrű testvéred ellen?”

- A nagy sziú főnök megfosztja harcosait a dicsőségtől? Azt mondja embereinek: „Dobjátok el tomahawkjaitokat, és rágcsáljátok a fák száraz gyökereit”? - kérdezte Sziklaszív élesen.

- Ha Matori ilyet mond, tépjék ki a nyelvét! - mondta a sziú méltatlankodva, és közelebb húzódott a pánihoz. - Nem, testvérem! - tette hozzá, és mintegy bizalmasan, még közelebb lépett hozzá. - A harcos maradjon harcos. Ez Wahcondah akarata. De ellenségeit ne testvérei közt keresse. Elég sápadtarcú nyüzsög törzseink vadászterületén. Ellenségeink számosabbak, mint a levelek a fákon, a madarak az ég alatt és a bölények a prérin. Ha testvérem kinyitja szemét, maga is jól láthatja ezt.

- Mióta gondolkodnak így a sziúk? - kérdezte Sziklaszív. - Egy órával ezelőtt még sziú tomahawk villogott a szemem előtt.

- Elég volt a görbe utakból! - felelte Matori. - Ha a rézbőrű örökké csak testvérét üti, ki lesz a préri ura? A sápadtarcúak, akik mindig éhesek, és már a préri is kicsi nekik.

A messzeségbe mutatott, ahol Ishmael sátrainak körvonalai rajzolódtak az ég aljára. Elhallgatott, és mohón leste, mit szól a páni. Egy teljes perc telt el így.

- Mit javasolnak hát a sziúk? - kérdezte a fiatal páni.

- Forduljunk egyesült erővel a sápadtarcúak ellen! - felelte Matori. - Kövessük mindegyiket szüntelenül, akár a medve nyomát. Ha egy sápadtarcú eljön ide, ne hagyja el a prérit! Útja legyen nyitva ide, de kifelé zárva. Ők gazdagok, mi szegények vagyunk. Minek jönnek ide? Skalpoljuk meg őket, ahányan csak vannak! Nincs kivétel - öljük meg valamennyit!

- Nem, sziú, nem! - tiltakozott Sziklaszív. - Nekem vannak sápadtarcú barátaim is. Oltalmat kértek tőlem, és meg is találják a páni farkasok falujában.

- Akkor halj meg, ostoba! - kiáltott fel Matori, és villámgyorsan nyilat tett íja húrjára, megfeszítette, aztán közvetlen közélről nekieresztette a fiatal páni csupasz mellének.

A régen kieszelt áruló mozdulat olyan gyorsan és váratlanul következett be, hogy a harcosok rendes módján már nem lehetett védekezni ellene. Sziklaszív pajzsa a hátát verte, és készenlétben tartott nyilát is ugyanabba a kezébe fogta, mint az íját. De éles szeme még idejében felismerte alattomos ellensége szándékát, és hatalmas erőfeszítéssel megrántotta lova kantárját. Így kényszerítette a nemes állatot, hogy két hátsó lábára ágaskodjék, és élő pajzsként takarja el nyakához simuló gazdáját. A nyíl a ló nyakába fúródott, és hegye már nem tudta a páni ifjút megsebezni.

Sziklaszív még a gondolatnál is gyorsabban küldte vissza bosszuló nyilát, mely átfúrta ugyan a sziú pajzsát, de Matori maga sértetlen maradt. Néhány percen át szakadatlanul csattogtak a megfeszített húrok, és süvítettek a kilőtt nyilak. Mindkét tegez kiürült, és már vér folyt, de az ellenfelek ereje lankadatlan maradt.

Most gyors és mesteri hadmozdulatok következtek. A két küzdő jobbra-balra hajolt, hátrált és előtört, úgy kerülgette egymást, mint két fecske, ha a víz fölött köröz. A dárdák egymásnak csaptak, porfelhő kavargott a levegőben, de a két harcos egyike sem tudta a másikat kivetni a nyeregéből. Ekkor a sziú - hogy egy halálos döfést kikerüljön - kénytelen volt levetni magát a lováról. A páni vad diadalordítással döfte dárdáját ellensége lovába. Gyorsan megfordult, hogy előnyös helyzetét kihasználja, de saját lova is megbotlott, és a földre zuhanva, lovasát maga alá temette. Most a sziú kiáltása követte Sziklaszív korai diadalordítását. Késével és tomahawkjával rávetette magát a páni ifjúra, aki még nem tudott lova alól kikecmeregni. Sziklaszív felismerte kétségbeesett helyzetét. Kitapogatta kését, pengéjét hüvelyk és mutatóujja közé fogta, azután teljes erejével ellensége felé hajította. Az éles kés süvítve hasította át a levegőt, hegye eltalálta Matori póre mellét, és pengéje egészen szaruból faragott nyelég befűrödött.

A sziú kezét a fegyverre tette, és egy pillanatig tétovázott, vajon kihúzza-e. Arcán vad harag és olthatatlan gyűlölet tükröződött. De érezte, milyen kevés ideje van hátra; a homokzátony szélére támolgott, és lábával már a vízben, megállt.

- Kölyökfarkas! - kiáltotta, és arca bős mosolyra torzult. - Az én skalpomat nem kapod meg soha!

Ezzel kirántotta sebéből a kést, és megvető mozdulattal ellensége lába elé dobta. Még egyszer megrázta öklét, azután belevetette magát az árba. A feszült csendet, mely eddig a folyó mindkét partján honolt, most vad ordítozás törte meg. Vagy ötven harcos ugrott a vízbe mindkét csapatból, és törtetett a kis sziget felé, hogy a párviadal győztesét megölje vagy megvédje. Ám Sziklaszív, aki közben már kiszabadította magát lova alól, nem törődött senkivel. Egyetlen ugrással a zátony szélén termett, és felkapta az eldobott kést, második ugrásával már a tajtékzó hullámokba lendült. A víz felszínét nagy vérfolt festette sötétre. A páni vezér itt merült bele a vízbe.

Ezalatt megkezdődött a vízi csata. A pánik visszaszorították a sziúkat a túlsó partra, sőt a szárazföldre is követték őket. A sziúk kénytelenek voltak felhasználni a talaj egyenetlenségét, és a bokrok közt vagy a magas fűben keresni menedéket. A csata ezen a terepen váltakozó szerencsével folytatódott. Most már kevesebb harcos esett el. A sziúkat jól elrejtette a sűrű, dús fű, ahová ellenségeik lóháton alig tudtak behatolni, vagy ha behatoltak, íjainak semmi hasznát sem vették, és tomahawkjaikkal sem tudták, hová sújtsanak. Mindent elkövettek, hogy kiűzzék a sziúkat fedezékeikből; de minden erőfeszítésük meddő maradt. Már-már a visszavonulásra gondoltak, amikor megütötte fülüket vezérük jól ismert hangjának diadalmas kiáltása. A folyóból Sziklaszív bukkant elő, és magasra emelt kezében Matori skalpját lengette.

A pánik örömrivalgással fogadták, és a látvány új lelket öntött beléjük. De a véres trófea felbőszítette a sziúkat, és az elkeseredés megkétszerezte erejüket. Előrontottak rejtekhelyükről, és ellentámadásba kezdtek. Túlerejükkel már-már szétszórták a páni csapatot.

Ekkor a küzdőtér bal oldalán harsány csatakiáltás tört fel, és a kis szakadékból mennydörgő sortűz adott az ütközetnek egészen új fordulatot. Öt-hat sziú holtan vagy súlyosan megsebesülve dőlt ki a sorból, társaikat pedig rémület fogta el. Most már jól látták a közelgő Ishmaelt és óriás fiait, akik ezt az alkalmat ragadták meg, hogy szövetségeseiken bosszút álljanak.

Ez már sok volt a jóból, helyesebben a bajból. Legvitézebb főnökeik elestek, és a harcosok elárvultnak érezték magukat. Még egy sortűz Bushék puskáiból elegendő volt a végső győzelemhez. A sziúk megfutamodtak - szaladtak a szélrózsa minden irányába, a pánik meg, akár vadászaton az agarak, száguldva üldözték őket. Az elesettek közt volt Lebegő Sas - az öreg törzsfő, aki a béke mellett emelt szót a tanácsban, de hasztalan. A másik öreg, Borecsina is itt fejezte be életét; szívét nyíl fúrta át. Mire a nap lebukott a látóhatáron, a csatatér végképp elcsendesült.

XVIII. A LESZÁMOLÁS

Másnap a préri olyan volt, mint egy kihalt sivatag, ahol ember még sohasem járt. A völgy mélyén mintha álmosan hömpölygött volna a folyó, és az ég is szelídebben borult a tájra, mint egy nappal előbb. Csak Ishmael sátrai álltak ugyanazon a helyen.

Ishmael komor arccal járkált kicsiny táborában fel és alá. Fiai azt olvasták le arcáról, hogy valami igen fontos és megmásíthatatlan elhatározásra jutott. Rendes foglalatosságukat abba-hagyva, feszült várakozással figyelték apjuk minden mozdulatát.

Eszter nem hanyagolta el napi munkáját - ahhoz legalábbis földrengésre lett volna szükség -, de kevesebbet zsémbelődött, és még gyermekeivel is halkabban pörölt, mint máskor.

Abiram a többiektől félrehúzódva állt egy fa alatt. Arca belső tusakodást és szorongó félelmet árult el. Aggódva leste sógora arcát, de amit látott, egy cseppet sem volt biztató. Szeretett volna beszélgetni Ishmaellel, de nem merte megszólítani.

Nemsokára Ishmael megparancsolta, hogy vezessék elő a foglyokat. Fiai elő is hozták Middletont és Inezt, Pault és Ellent, Battiust és az öreg trappert. Sorba álltak, és várták, mit határozott sorsuk felől az, akit saját akarata és ereje tett meg bírójuknak.

A sor végén még két ember jelent meg. Egy hihetetlenül öreg indián férfi és egy fiatal indián asszony. Le Balafre volt és leánya, Tacsihcsana. A Bush család fiataljai kíváncsian bámulták őket, sőt még Eszter is otthagya tűzhelyét, hogy hallgatózzék.

A komor színjátéknak egyetlen olyan tanúja volt, akinek nem parancsolt senki. Sziklaszív komoly arccal állt a közelben, dárdájára támaszkodva. Mellette lova rágcsálta a fűvet: gőzölgő orrlyukai elárulták, hogy gazdájával együtt messziről érkezett. Sziklaszív jól meghajszolta, hogy idejében itt legyen.

Ishmael hidegen fogadta új szövetségesét. Még finom lelkű tapintatosságát sem méltányolta, mely abban nyilvánult meg, hogy egyedül jött ide, nem harcosai kíséretében. Ishmael Bush nem támaszkodott senkire, és nem félt senkitől. Elhatározta, hogy ma ítélni fog, és olyan méltóságteljesen fogott hozzá, mint egy igazi patriarcha. Komoly arca, hatalmas termete és a tekintetéből áradó komorság annyi méltóságot adott ennek a törvényen kívül álló embernek, hogy még Middleton is bizonyos tisztelettel nézett rá. Amikor látta, hogy valamennyien együtt vannak, zord pillantást vetett foglyaira, majd a századoshoz fordult, aki kétségtelenül a legelőkelőbb volt köztük.

- Ma azt a hivatalt kell betöltenem itt a prérin, amit a telepeken tanult bírák látnak el, ha igazságot kell tenni ember és ember között. Nem sokat értek a joghoz, de egy törvényt ismerek, mely így hangzik: szemet szemért, fogat fogért! Ez a törvény legalább értelmes és igazságos. Ünnepelesen kijelentem, hogy ma ezt a törvényt fogom alkalmazni. Mindenki megkapja, ami neki jár - se többet, se kevesebbet.

Amikor idáig eljutott, egy kis szünetet tartott, és körülnézett, mintha látni akarná szavai hatását. Tekintete hosszabban elidőzött Middleton arcán, aki rövid habozás után így válaszolt:

- Ha arról van szó, hogy a bűnös elnyerje büntetését, és az ártatlan visszakapja szabadságát, akkor kettőnknek helyet kellene cserélni.

- Azt akarja mondani, hogy igazában én lennék a vádlott, mert ezt a hölgyet elraboltam apja házából, és akarata ellenére elhurcoltam ebbe a pusztaságba - bólintott a squatter nyugodtan, harag és megbánás nélkül. - Bizonyos mértékben igaza van. Nem akarom gonosz tettemet hazugsággal is tetézni. Amióta idáig jutottunk, volt időm átgondolni a dolgot. Arra a következtetésre jutottam, hogy súlyos hibát követtem el, amikor rossz tanácsra hallgatva, erre vetemedtem. Gondom lesz rá, hogy a hölgy visszakerüljön családjához.

- Látják, milyen derék ember ez! - szólt bele Eszter. - A sok munka és küszködés, a nagy szegénység egészen elvadította. A hatóságok meg a hivatali személyek is üldözték, hajsztolták. Egy gyenge pillanatában aztán elkövette ezt a csúnya dolgot, de meg is bánta és jóváteszi.

- Nem lesz köszönet benne! - dűnnyögte Abiram, és arcán csalódás, félelem, gonoszság kifejezése váltakozott. - Ha már egyszer megtetted, nem bocsátják meg neked! Így is, úgy is felelsz érte!

- Hallgass! - kiáltott rá Ishmael, és olyan fenyegetően emelte fel nagy, nehéz kezét, hogy sógora tüstént elnémult. - Még te mered kinyitni a szádát? Ha nem károgsz a fülemben, sohasem ért volna ilyen szégyen!

- Ha már belátja hibáját - mondta Middleton -, ne álljon meg félúton, hanem legyen egészen nagylelkű. Így még barátokra is szert tehet, akik néhány szót szólhatnak az érdekében, ha egyszer bíróság elé kerül az ügy.

- Elég! - vágott a szavába Ishmael, és homloka elborult. - Ha félnék a bíróságtól, akkor magának nem lenne alkalmja meghallgatni, hogyan teszek igazságot én!

- Maradjon meg jó szándékánál. Lehet, hogy megveti a bíróságot meg a törvényt, de azért tudja, hogy a törvény karja hosszú. Ha néha lassan is, de előbb-utóbb utoléri azt, aki vétett ellene.

- Ez bizony így van - erősítette meg a trapper is. - Nem mintha olyan nagyon lelkesednék a törvényért! A hatóságok gyakran pökhendien avatkoznak be az emberek ügyeibe. Azt hiszik, ők az úristenek, az emberek meg ostoba juhok, akiket csak terelgetni kell! És még azt mondják, hogy ebben az országban mindenki úgy élhet, ahogy jólesik neki!

Amíg a trapper beszélt, Ishmael nem szakította félbe, de olyan sötét pillantást vetett rá, mely nem sok jóval biztatott. Most megint Middletonhoz fordult.

- Ami a kettőnk dolgát illeti, százados úr, mindegyikünknek sok van a rovásán. Én elraboltam a feleségét, persze azzal a szándékkal, hogy bizonyos idő múlva és bizonyos feltételekkel visszaadom. Maga viszont betört a táboromba, és segített tulajdonomat rongálni, pusztítani.

- Csak azért, hogy a feleségemet...

- Jó, jó, a számla ki van egyenlítve - vágott a szavába Ishmael. - Maga és a felesége szabad. Mehetnek, ahová akarnak. Abner, oldozd fel a százados urat. Ha velünk akarnak maradni, adok egy kocsit, és arra is hajlandó vagyok, hogy elkísérjem a sűrűbben lakott vidék határáig.

- Derék beszéd! Isten verjen meg, ha elfelejtem tisztességes viselkedését, noha sokáig váratott magára! - kiáltott fel Middleton, és a zokogó Inezhez sietett, hogy megölelje, és könnyeit letörölje. - Mint katona szavamat adom, hogy megpróbálok önnek bűnbocsánatot kieszközölni.

A squatter arcán bágyadt mosoly jelent meg, ez elárulta, milyen keveset ad erre a biztatásra.

- Sem ez a remény, sem a büntetéstől való félelem, hanem az igazság vitt rá elhatározásomra - mondta. - Maga szabad, és tehet, amit akar. A világ elég nagy ahhoz, hogy ne keresztezzük többé egymás útjait. Ha megbocsát nekem, jó, ha nem, az se baj. Nem fogok bocsánatért

esdekeln, ha egyszer elkapnak. Most meg térjünk át magára, Battius doktor. Nekünk is van egy kis számolnivalónk. Úgy emlékszem, magával megállapodást kötöttem. Betartotta?

Obed eleinte felháborodva nézte, hogy Ishmael bírónak tolja fel magát. De Middleton szavai erősen hatottak rá. Most már félig-meddig hibásnak érezte magát.

- Nem tagadom - felelte udvariasan -, hogy Obed Bat orvostudor és Ishmael Bush vándorgazdálkodó közt megállapodás jött létre egy utazás tekintetében, melyet bizonyos ideig együtt kívántak megtenni. De a határidő letelt, és a szerződés véleményem szerint érvényét veszítette. Azt hiszem, kettőnknek semmi dolga egymással.

- Ishmael! - kiáltott fel Eszter. - Ha tudnád, milyen méregkeverő ez! És milyen csaló! Örülj, hogy megszabadultál tőle! Semmi szükségünk rá. Ha valamelyik gyereknek hascsikarása van, magam is meg tudom gyógyítani.

- Jól van, Eszter, legyen a kívánságod szerint. Fel is út, le is út, doktor! Én nem tartóztatom.

- Még valamit, Ishmael - folytatta Eszter vérszemet kapva. - Ha azt akarod, hogy helyreálljon a béke a családban, és ne legyen köztünk semmi tüske, küldd el ezt az öreg rézbőrűt is a leányával együtt - mutatott Le Balaférra és még inkább az előzvegyült Tacsihcsanára. - Menjenek isten hírével vissza a falujukba!

- Ők nem az én foglyaim, hanem a páni főnökei! Nem rendelkezem fölöttük! - hangzott a kitérő válasz.

Eszter most akarta csak kinyitni a száját igazán, de Ishmael olyan fenyegető arcot vágott, hogy torkán akadt a szó.

- Elég az ostobaságokból, asszony! - mondta a squatter. - Most sokkal fontosabb dolgokról van szó. Lépjen csak elő, fiatalember! - intett Paul Hovernak. - Maga örökösen a táborhelyem körül ólálkodott és lábatlankodott, azzal az ürüggyel, hogy méhrajokat akar befogni. A vége az lett, hogy feldúlta a táboromat, és a feleségem hűgát fogta be, akivel egészen más terveink voltak.

Mindenki a fiatal szerelmespárra nézett.

Paul zavartan köszörilte a torkát, Ellen pedig pirulva és szégyenkezve lesütötte szemét.

- Mondok valamit, Ishmael Bush barátom - kezdte a méh vadász. - Az egyik vádat nem tagadhatom. Valóban kissé udvariatlanul bántam a maga lábosaival és fazekaival. Számolja össze a kárt, és megtérítem, aztán elfelejtjük az egészet. Már sokkal nagyobb félreértéseket is sikerült elsimítani. De ami Ellent illeti, semmi alkunak nincs helye!

- Akkor hozzád fordulok, Nelli - mondta Ishmael, és megvető kézlegyintéssel felelt a méh vadász szavaira. - Egy évet töltöttél nálam. Kaptál szállást és ellátást, nem szenvedtél hiányt semmiben. Azt hittem, jól érzed magad nálunk, és reméltem, hogy itt is maradsz örökre.

- Tudom, miben sántikált, Mr. Bush! - kiáltott fel Paul Hover. - De ilyen dolgokban nem lehet parancsolgatni. A házassághoz szívbeli vonzalom kell, különben nem ér az egész semmit!

Váratlanul Eszter is Nelli pártjára állt.

- Ne erőlted a dolgot, Ishmael! - mondta könnyörgő hangon. - Akit kiszemeltünk neki, sajnos, már a hideg földben alussza örök álmát, és helyette a másik fiunk... Isten tudja, talán nem is helyes elgondolás.

A squatter szemét a lányra szegezte, és sokáig nézte hallgatagon. Végre megszólalt:

- Ha a lány szíve máshová húz, nem állok az útjában. Beszélj, Nelli, ne félj senkitől. Mondd meg, mi a kívánságod. Mit akarsz: ezzel a fiatalemberrel valamelyik városba vagy telepre költözni - vagy pedig velünk maradni, és megosztani azt, amink van? Ha nem is sok, de jó szívvel osztjuk meg veled!

Ellen most elsápadt, lélegzete meggyorsult, és elcsukló hangon felelte:

- Szegény, apátlan árva voltam, magára hagyott, gyámoltalan teremtés, amikor magatokhoz vettetek, míg más rokonaim, akik hozzátok képest jó módban élnek, nem törődtek velem. Ezt sohasem felejtetem el. Az életmódokat, nyíltan megmondom, nem tetszik nekem. Mégis nálatok maradnék, ha nem kötne a szavam ehhez a kedves, bájos hölgyhöz, akivel ti olyan csúnyán bántatok!

- Azt már letárgyaltuk. Megtörtént - jóvátettük. Most magadról beszélj. Maradsz vagy mégy?

- Megígértem a hölgynek, hogy nem hagyom el soha - felelte Ellen szemlesütve. - S mivel családunk részéről annyi sérelem érte, legalább énbennem ne csalódjék.

- Oldjátok el a fiatalember kötelékeit! - rendelkezett Ishmael, s amikor megtörtént, előszólította nagyobb fiait, és felsorakoztatta Paul mellett. - Most itt állnak előtted egyformán! - kiáltott a lányra. - Válassz közülük!

A lány félénken nézett egyik fiúról a másikra, s tekintete végül a méh vadász izgatott arcán állapodott meg. Még egy perc, és hangos zokogással Paul mellére vetette magát - győzött a szív szava.

- No, hát akkor isten vele! Menjen haza, és vigye a lányt is magával! - mondta a squatter félig bosszúsan, félig barátságosan. - De figyelmeztetem, bánjon vele jól, ha már a szerencséje ilyen kincshez juttatta! Így hát majdnem végére értünk a bíraskodásnak. Remélem, senkinek sincs panasza ellenem. De még nem kaptam választ a százados úrtól: vigyük el a határig, vagy nincs szüksége a kíséretünkre?

- Hallom, hogy katonáim a páni fálvak közelében kutatnak utánam - mondta Middleton. - Ezért legjobb, ha a fiatal páni főnökkel megyek, hogy minél előbb találkozzam velük.

- Akkor útjaink elválnak. Lovunk van most elég. Menjen le a völgybe, válassza ki a legjobbakat, és szerencsés utat!

- Megvárom még az öreg bácsit. Fél évszázadon át barátság fűzte a családomhoz, nem hagyhatom magára. Mi a vétke tulajdonképpen, hogy nem akarja elengedni?

- Jobb, ha nem kérdez semmit, és nem avatkozik az ügyeimbe - felelte a squatter sötéten. - A trapperrel van még egy elintézetlen ügyem, ami nem tartozik az Egyesült Államok tisztjeire. Menjen innen, amíg szabad az út.

- Könnyen lehet, hogy igaza van - jegyezte meg a trapper, aki eddig olyan közönyösen hallgatott, mintha nem is érdekelné, ami körülötte történik. - A szíu alattomos és bosszúvágyó népség, és nem felejt el ezt a vereséget. Én is csak azt tanácsolom: induljon el minél előbb. És a völgyekben vigyázzon, nehogy megint a prérítúz csapdájába kerüljön. Ebben az évszakban még tisztességes vadászok is fel szokták gyűjtani a füvet, hogy tavasszal a bölények dúsabb táplálékot találjanak.

- Ha ezt a foglyot a maga kezeiben hagynám, nemcsak hálámról, hanem kötelességemről is megfeledekznék - makacskodott Middleton. - Ezen a vidéken én vagyok a törvény őre, ha nincs más. Tudnom kell, mit követett el, és milyen bűnnel vádolják.

- Érje be azzal, hogy megérdemli a büntetést, amit mindjárt kiszabok rá.

- Nagyon kételkedem benne. Jobban ismerem, semhogy minden bizonyíték nélkül bűnösnek tartsam.

- Bizonyítékot akar? Akkor nézze meg ezt - mondta Ishmael, és egy puszkagolyót tartott a százados elé. - Ezzel a golyóval tették el láb alól a legderekabb fiatalembert, aki szüleinek szeme fénye volt!

- Nem hiszem, hogy ő tette volna, hacsak nem önvédelemből. Hogy a maga fia haláláról tudott, magam is tanúsíthatom, hiszen ő mutatta meg nekünk azt a helyet, ahol a holttest feküdt. Ha őt terheli a bűn, bizonyára nem beszélt volna róla. Hogy ő a gyilkos, csak akkor hiszem el, ha saját maga vallja be.

Szavait nagy csend követte, melyet végül a trapper tört meg.

- Hosszú életem folyamán sok rosszat láttam - mondta -, és sok gonoszságot tapasztaltam. Láttam medvéket és pumákat, amint egy falatért egymást tépték és marcangolták. Még az eszesnek mondott embereket is láttam marakodni, gyakran semmiért. Az emberi örület számos példájával találkoztam. Ami azonban engem illet, dicsekvés nélkül mondhatom, hogy egész életemben inkább a gonoszság megakadályozására törekedtem, és sohasem tettem olyat, amiért később szégyenkezni kellene.

- Ha atyám megölt valakit a saját fajtájából - mondta a fiatal páni, miután egy pillantást vetett a golyóra, és gyors felfogásával rögtön megértette, miről van szó -, akkor jó harcos módjára nézzen nyíltan a megölt fiú apjának a szemébe, és fogadja el ítéletét.

- Remélem, fiam, nem kételkedsz szavaimban. Ha a gaztettet én követtem volna el, férfi módjára fogadnám a büntetést, mint ahogy minden tisztességes indián tenné. - Ezt a pánik nyelvén mondta, majd angolul folytatta: - El kell mondanom egy rövid történetet. Aki elhiszi, az igazságot hiszi el. Aki nem hiszi, önmagát vezeti tévútra. Abban az időben a magas fűben feküdtünk, és a maga táborhelyét figyeltük, Mr. Bush. Tudtuk, jogtalanul fogva tart egy hölgyet, és elhatároztuk, hogy kiszabadítjuk. Persze nem mentünk fejjel neki a fálnak, hanem előbb lesben álltunk, és felderítettük a helyzetet. Mindezt természetesnek fogja találni. Mivel a felderítőszolgálatban én voltam a legügyesebb, engem küldtek körülnézni és szimatolni, míg társaim rejtékhelyükön maradtak. Maga persze nem gondolt arra, hogy minden lépését figyelik. De én a nyomában voltam, és nyitva tartottam a szememet, akár a puma, ha lesi a szarvast, amikor inni megy. Istenem, ha meggondolom, hogy fiatalkoromban, amikor még erőm teljében voltam, hányszor lopóztam az ellenség táboráig, még a sátrába is bekukkantottam, miközben aludt. Sok ilyen esetet tudnék elmondani...

- Maradjunk csak a tárgynál! - vágott a szavába Middleton.

- Igen, ilyen eset volt ez is - mondta a trapper. - A fűben feküdtem mozdulatlanul, amikor két vadász jött szembe egymással. Nem üdvözölték egymást barátságosan, mégis azt hittem, nem lesz semmi baj. Az egyik már továbbment, amikor a másik lövésre emelte fegyverét. Csak nem lövi le orvul, ilyen galád és alattomos módon? - gondoltam magamban, és már meg is történt. Daliás termetű, pompás fiatalember volt az áldozat! Még a kabátja is megpörkölődött, olyan közélről lőttek rá, mégis majdnem két percig tartotta magát, mielőtt összeesett volna. Előbb a térdére roskadt, és még akkor is keményen védekezett. Végül bevonszolta magát a sűrű bozótba, mint egy megsebzett medve, ha menedéket keres.

- De az isten szerelmére, miért nem beszélt erről senkinek? - kérdezte Middleton. - Miért tartotta titokban?

- Egy ember, aki több mint hatvan évet töltött a vadonban, megtanult hallgatni - felelte a trapper. - Egyetlen indián harcos sem fecsegi ki, amit látott, amíg el nem jön a beszéd ideje. A doktort leveztettem arra a helyre, hogy nézze meg, lehet-e még azon a szerencsétlen fiatal-emberen segíteni. A méhavadász is velem volt, és tudta, hogy ott fekszik a holttest a bozótban.

- Úgy van, szóról szóra igaz - jelentette ki Paul. - De mivel az öreg nem beszélt az esetről, én is jobbnak láttam hallgatni róla.

- És ki volt a tettes? - kérdezte Middleton.

- Én inkább gyilkosnak nevezném - felelte a trapper. - Egyébként ott áll, ni! - Mutatott Abiram-re. - Szégyenletes tett volt önmagában is. De még szégyenletesebb, hogy a saját unokaöccsét lőtte le orvul és alattomosan!

- Hazudik! Hazudik! - hörögte Abiram. - Nem gyilkoltam! Csak visszaütöttem!

Ishmael hangja félelmetesen nyugodt volt, amikor rászólt:

- Elég! Az öreg mehet! Fiúk, kötözzétek meg bátyátok gyilkosát helyette!

- Ne nyúljatok hozzám! - rikoltotta Abiram. - Átkozott legyen a kéz, amely hozzám mer nyúlni!

Olyan tébolyodott, vad pillantásokat vetett rájuk, hogy a fiúk visszarettentek tőle. De Abner, aki most a legidősebb volt és a legelszántabb valamennyi közt, haragtól, felháborodástól, gyűlölettől elsötétült arccal lépett hozzá. A megrémült gyilkos görcsös mozdulatot tett, mintha el akarna menekülni, de a következő pillanatban arccal a földre rogyott. Gutaütést kapott? A büntudat ölte meg? Vagy a következményektől való félelem szoritotta össze halálos markolással a szívét? Senki sem tudta, senki sem kérdezte. Megdöbbenéssel néztek a földön heverő nyomorúságos alakra, és az igazság sújtó kezének művét látták abban, ami szemük előtt lejátszódott.

- Vigyétek be abba a sátorba! - rendelkezett Ishmael, majd az idegenekhez fordulva ezt morogta: - Mehetnek, ahányan vannak! És minél előbb, annál jobb.

Middletonnak semmi kedve sem volt itt tovább időzni. Az úti előkészületek gyorsan megtörténtek, azután Sziklaszív vezetésével útra keltek a pánik távoli faluja felé.

Ishmael sokáig és türelmesen várt még. Amikor az utolsó indián is eltűnt a préri messzeségében - mert Sziklaszív leghűségesebb emberei, ha nem is jöttek el Ishmael táborába, a legközelebbi dombig elkísérték vezérüket, és ott várták meg visszatérését -, a squatter parancsot adott a sátrak felszedésére. A kocsikat már megrakták, a lovakat is befogták. A ponyvás szekérnek, mely annyi héten át Inez lakóhelyéül szolgált, most egy másik utasa volt: a halott Abiram.

Ám közvetlenül az elindulás előtt, amikor a Bush fiúk a ponyva mögé néztek, újabb megdöbbenő meglepetés érte őket. Abiram élt. Az imént csak eszméletét veszítette el, és most magához tért.

Ishmael nem szólt semmit, amikor jelentették neki a dolgot. Puskáját karjára kapta, fejszójét vállára vetette, és elindult a kocsisor élén, mint máskor. Eszter bebújt abba a kocsiba, amelyben leányai utaztak. A fiúk elhelyezkedtek a fogatok körül, és a hosszú karaván lassan tovavonult.

Hetek óta most történt meg először, hogy a vezető hátat fordított a lemenő napnak, és a telepek felé vette útját. Szándékát, tervét nem közölte senkivel. Órákon át egyenletes léptekkel baktatott néhány száz lépésnyire a kocsik előtt. Hatalmas alakját csak néha-néha pillantották

meg egy-egy dombtetőn, amint megállt, puskájára támaszkodott, és fejét lehajtva, töprengésbe merült, majd újra elindult. A kocsik már hosszú árnyékot vetettek kelet felé, vízmosságokon gázoltak át, síkságokon vonultak keresztül, dombokat másztak meg, aztán leereszkedtek a túlsó lejtőn. Ishmael nagy tapasztalatával ösztönszerűen megtalálta azt az utat, amelyen a szekerek legkönnyebben juthattak előre. Végül elérkezett az az óra, amikor ember és állat egyaránt pihenőre szorult.

Ishmael megpillantott egy sziklát, mely körülbelül ötvenlábnyira emelkedett ki a préréből. Fél magasságában egy szirt ugrott elő belőle, ahová sok jó földet hordott a szél. Itt valahogy gyökeret vert egy fűzfa, talán már évtizedekkel azelőtt. Vastag törzsét villám hasíthatta ketté, ágai kiszáradtak, egyetlen levél sem volt rajta.

Ishmael elgondolkodva megállt, majd intett a feleségének, hogy jöjjön oda. Együtt ballagtak fel a szikla közepéig, ahol a vén fűzfa állt. Ishmael sokáig hallgatott, és Eszter sem merte megtörni a csendet. Végre Ishmael így szólt:

- Sok évig éltünk egymás mellett, jóban és rosszban. Sok megpróbáltatás ért minket, és Asa halála volt a legsúlyosabb csapás. De még nem ürítettük ki a keserűség poharát.

- Különösen nekem nehéz - felelte Eszter -, mert a gyilkos húga és áldozata anyja vagyok.

- Ha a trapper ölte volna meg, mint gondoltam, nem haboznék egy pillanatig sem. Szemet szemért, fogat fogért! De a sógoromról van szó. Most mit csináljak? Csak nem hagyhatom szörnyű bűnét megbosszulatlanul!

Eszter nem felelt semmit, csak lehorgasztotta fejét. Így állt ott néhány percig. Amikor újra felpillantott, férje arcán olyan hideg és kemény elszántságot látott, hogy tudta: bátyja sorsa meg van pecsételve. Megfordult, és visszatért a kocsikhoz. Ishmael némán követte.

- Abner - mondta, amikor leértek -, hozd ki anyád bátyját a kocsiból, és vezesd ide.

Abiram reszketve állt meg sógora előtt. Körülnézett, de csupa zord arc nézett vissza rá, egyikén sem fedezte fel a könnyörület legkisebb jelét sem - a könnyörületét, melyet nem érdekelt meg. De megpróbált beszélgetést kezdeni, mintha semmi sem történt volna.

- A lovak kifáradtak, Ishmael - mondta. - Nem szabad annyira hajszolni őket.

- Sajnálod a lovakat? - mondta Ishmael. - Milyen jó ember vagy.

- Csak azt akarom mondani, hogy ez a hely nagyon alkalmas éjszakai pihenőre.

- Örülök, hogy tetszik neked. Mert te alighanem jó sokáig itt maradsz. Abiram White! - tette hozzá ünnepélyesen. - Te megölted elsőszülött fiamat. Az isten és az emberek törvénye szerint meg kell halnod.

A gyilkos reszketni kezdett.

- Meg akarsz... ölni? - hebegte. - Az ember élete legközelebbi rokonai közt sincs biztonságban?

- A fiam is ezt gondolhatta, amikor orvul golyót eresztettél belé! - felelte Ishmael. - Te talán megsajnálod? Bizony mondom, fegyverrel öltél, és fegyver által fogsz elpusztulni.

A gyilkos térdre roskadt, úgy könyörgött kegyelemért.

- Ishmael, ne bánts! Csak most tudom, milyen édes az élet! Élni, élni, élni! Csak egy hétig még! Kegyelmezz!

Ishmael undorodva elfordította fejét.

- Jól van, nem bántalak! De egy kikötéssel: légy magad a halálos ítélet végrehajtója!

A fűzfára nézett, és fiai rögtön megértették szándékát. Megragadták Abiramet, felhurcolták a kiugró szirtre, kezét-lábát megkötözték, de úgy, hogy állva maradjon. Egy másik kötélből hurkot kötöttek a nyakára, és a végét egy kiálló ágra erősítették. Ezzel ott hagyták a gyáva gyilkost, hogy végezzen önmagával.

A karaván ettől a helytől félmérföldnyire ütötte fel éjjeli szállását. Ishmael megparancsolta fiainak, hogy térjenek nyugovóra, a szokásos éjjeli őrőseget magára vállalta. Amikor a tábor elcsendesedett, és meggyőződött róla, hogy az alvókat nem fenyegeti semmi veszély, kiballagott a prérire. Úgy érezte, a sátrak közt fulladozik, nem kap elég levegőt.

A hold feljött, és szél kerekedett. Ishmaelnek úgy rémlett, mintha földöntúli hangokat hallana, pedig csak a szél zúgása volt.

Vad, kalandos életében Ishmael Bush most érezte magát először magányosnak és elhagyatottnak. A kopár préri is olyan lett egyszerre, mint egy vigasztalan, szomorú sivatag. Ishmael megszorította puskája csövét, és szinte önkéntelenül elindult visszafelé, a szikla irányába.

A szikla tövében megállt, és felnézett a magasba. Nem látott semmit. A hold éppen elbújt a felhők mögé. A kísérteties homályban egyszerre csak úgy érezte, hogy egy kéz érinti meg a vállát. Összerezzen, de nem ijedt meg. Életét soha nem féltette, és most a legkevésbé.

- Ishmael! Édes jó uram! - suttogta mellette egy hang.

- Asszony! Mi hozott ide? - kérdezte a squatter.

- Ne haragudj, Ishmael - mondta Eszter remegő hangon. - A fiunk gyilkosa nem érdemli meg, de ha meghalt, nem hagyom temetetlenül.

Az ásóra és gereblyére mutatott, amit magával hozott.

Ishmael nem tett ellenvetést. Felmentek a fűzfához, és meggyőződtek róla, hogy Abiram végzett magával - nem is tehetett mást. Eltemették a szikla tövében, és visszatértek a táborba.

Másnap a karaván folytatta útját a telepek felé. Amikor lakott területre értek, elvegyültek a sok ezer kocsi közé, mely úton volt minden irányba. Ishmael számos gyermeke közül sokan a telepeken és a közeli városokban kezdtek új életet. De maga a squatter és felesége eltűnt az emberek szeme elől. Többé nem hallott felőlük senki semmit.

XIX. INDIÁN VENDÉGSZERETET

Útjukat a pánik falujába nem zavarta meg semmi. Sziklaszív győzelme teljes volt. Egyetlen sziú felderítő sem mutatkozott az óriási vadászterületen, amelyen át kellett hatolniuk. Middleton és társasága olyan biztonságban érezhette magát, mintha lakott területen utaztak volna, amelyet megszelídített már a kultúra. A tempót, az utazás gyorsaságát a hölgyek erejéhez mérték, és inkább több napot szántak az útra, semhogy elcsigázottan érkezzenek meg.

Diadalmas bevonulásukról annyit lehetne írni, hogy lapokat töltene be. A törzs ujjongó örömét már az is érthetővé teszi, hogy a jó híreket rossz hírek előzték meg, és csüggedt hangulatból csaptak át az öröm mámorába. Az egész falu kijött az érkezők elé. Anyák dicsekedtek fiaik hőstetteivel; asszonyok büszkén mutogattak férjük dicső sebeire: az indián lányok diadalmas karékkal jutalmazták a legények hősiességét. A trófeákat, elesett ellenségeik öveit és fegyvereit kiállították, akárcsak civilizált országokban az ellenségtől zsákmányolt zászlókat. A kivénült harcosok egykori hőstetteiket hasonlították össze a mostaniakkal, és kijelentették, hogy az új nemzedéknek nincs oka szégyenkeznie. Mindenki egyetértett abban, hogy a törzsnek sohasem volt még olyan kiváló és bátor vezére, mint Sziklaszív. Wahcondah ezzel is megmutatta, mennyire szereti kedvenc gyermekeit, a páni farkasokat.

Akármilyen biztonságban érezte is magát, Middleton módfelett megörült, amikor jól megtermett, csinos egyenruhájú, hűséges tűzéreit megpillantotta az ünneplő tömeg soraiban, és harsány hurrákiáltásaik ütötték meg fülét. A kis csapat jelenléte utolsó aggodalmait is eloszlatta. Most már ura volt a helyzetnek, és saját kezében tartotta szerettei sorsát. Nyugodtan nézhetett a hátralevő út elébe, amely a páni falut a legközelebbi amerikai erődtől elválasztotta. Nem is szólva arról, hogy a tisztelgő tűzérosztag mennyire emelte tekintélyét új barátai és az indiánok előtt.

A tisztelet megnyilvánulásaiban egyébként nem volt hiány. Inez és Ellen számára külön dízsátrat állítottak fel. Paulra különösen az tett nagy hatást, hogy Middleton őrszemet rendelt ki, aki fegyverrel a vállán, peckesen lépegetett fel és alá a dízsátor előtt. Paul máskülönben nem volt a formások híve. Fesztelenül járt-kelt a faluban, bekukkantott minden sátorba, és tanulmányozta a pánik életmódját. Tréfás és komoly tanácsokat adott az indián asszonyoknak, abban a meggyőződésben, hogy a jenki asszonyok jobban értenek a háztartáshoz.

Sziklaszív és indiánjai sokkal tartózkodóbban és tapintatosabban viselkedtek. Megadtak vendégeiknek mindent - kényelmet és figyelmességet -, ami szerény életkörülményeik közt lehetséges volt, de nem tolakodtak be a sátrakba és kunyhókba, amelyeket az idegenek rendelkezésére bocsátottak. Magukra hagyták őket, hogy saját szokásaik és hajlandóságuk szerint pihenjenek. Legfeljebb az örömujjongás és nótázás, mely késő éjszakáig tartott, zavarhatta nyugalmukat. A sötétben jól lehetett hallani a harcosok duruzsoló hangját, amint a háztetőkön üdögélve mesélgették kalandjaikat a viskók előtt összegyűlt hallgatóságnak.

De akármilyen mozgalmas volt is az éjszaka, hajnalban már talpon volt az egész falu. Mindenki tudta, hogy megint izgalmas nap következik: a sápadtarcúak, akikkel a nagy főnök szövetséget kötött, ma búcsúznak a törzstől. Middleton katonái már parancsnokuk megérkezése előtt megállapodást kötöttek egy kereskedővel, akinek nem sikerült az idénye, s kibérelték bárkáját, mely a folyó partján kikötve várta utasait.

Middleton nyugalmát kissé megzavarta az a hódoló csodálat, amellyel Sziklaszív Inezre nézett. Egyrészt mulatott magában Inez sikerein az indiánok közt, másrészt eszébe jutott Matori sötét pillantása, amely még most is megborzongatta. Tudta, hogy most nem fenyegeti semmi veszély, de kötelességének tartotta, hogy felkészüljön minden eshetőségre. Katonáinak titkos utasításokat adott; katonai parádé örve alatt megtették a szükséges óvintézkedéseket. Ám néhány óra múlva már szégyenkezve gondolt gyanakvására, amikor meglátta, hogy az egész törzs szomorú arccal és fegyvertelenül vonul fel, hogy távozó vendégeit a folyó partjáig elkísérje. Ott körbeálltak a sápadtarcúak és főnökük körül, és nagy érdeklődéssel várták az ünnepélyes búcsúzást. Sziklaszív előlépett, hogy beszédet mondjon. Szavait a trapper tolmácsolta a vendégeknek. A törzsfőnök azzal kezdte, hogy felsorolta a törzs dicső tetteit a múltban és a jelenben. Dicsérte bátorságukat és ügyességüket a vadászmezőkön és a hadiösvényen. Hangsúlyozta, hogy mindig megvédelmezték jogaikat, és megtorolták ellenségeik gaztetteit. Miután eleget beszélt a páni farkasok nagyságáról, és kielégítette hallgatói büszkeségét, ügyes fordulattal áttért vendégei magasztalására. Egy olyan néphez tartoznak - mondotta -, melynek száma nagyobb, mint a költöző madarak rajaié. Az indiánokra jellemző tapintattal elkerülte a jenkik bűneinek felhánytorgatását; nem beszélt kapzsiságukról, erőszakosságukról, kegyetlenségükről, csak annyit jegyzett meg, hogy minden népben akadnak gonosztevők, és még a páni farkasok is kénytelenek olykor-olykor egy-egy testvérüket, kinek viselkedése nem méltó a törzs fiaihoz, kiközösíteni soraik közül. Wahcondah néha még egy rézbőrű fiától is elfordítja ábrázatát, s úgy tesz a sápadtarcúak Wahcondahja is saját gyermekeivel. A tiszta szív nem a bőrtől függ. Felszólította hallgatóit, hogy vessenek egy pillantást vendégei kezére. Nincsenek áruval megrakva, mint a hitvány kereskedőké. Nem is üresek, mint az éhenkórász jövevények kezei. Ezek az idegenek maguk is harcosok, kezükben fegyver van, és jól tudják forgatni - méltóak arra, hogy a páni farkasok testvéreiknek tekintsék őket.

Ezek után az idegenek főnökéről kezdett beszélni, aki dicső fia a Nagy Fehér Atyának. Nem azért jött a prérre, hogy puskájával elriassa innen a bölénycsordákat, és megfossa a szegény indiánt élelmétől. Gonosz emberek elrabolták egyik feleségét, kétségtelenül a legszebbet, a legkedvesebbet, a legengedelmesebbet valamennyi közül. Csak egy pillantást kell vetni rá, és mindenki láthatja, hogy ez igaz. És most, hogy a fehér főnök megtalálta asszonyát, békességben visszatér népéhez. Odahaza majd elmeséli, hogy a pánik milyen igazságos nép, és ezentúl wampunkötélék fűzi a két nemzetet egymáshoz. Akik vendégeik búcsúztatására egybegyűltek, tiszta szívből kívánják szerencsés megérkezésüket hazájukba. A páni farkasok méltón fogadják ellenségeiket, de ahhoz is értenek, hogyan tisztítsák el a tuskét és bozótot barátaik útjából.

Ezután a pánik fiatal vezére sorra megszorította az idegenek kezét, a legegyszerűbb katonát sem hagyta ki. Nyomában a páni férfiak következtek, azok is sorra kezét fogták minden egyes sápadtarcúval, és ez a ceremónia meglehetősen sokáig tartott. Csak Battius doktort kerülték el a fiatal harcosok, de a derék tudós vigaszt meríthetett abból, hogy annál nagyobb tisztelettel járultak elébe a törzs öregjei, akik úgy vélekedtek, hogy a sápadtarcúak nagy varázslója háborúban nem sokat ér ugyan, de lehet, hogy béke idején hasznára válik népének. Inez előtt Sziklaszív meg sem állt, csak meghajlással búcsúzott tőle. Hódolata csupán abban nyilvánult meg, hogy a legnagyobb körültekintéssel gondoskodott kényelméről.

Végül elérkezett az indulás pillanata. Miután valamennyien beszálltak a bárkába, a trapper felkapta a kis batyut, mely addig lába előtt hevert, füttentett Hektornak, és utolsónak szállt be vele a bárkába. A tüzerek háromszoros hurrával búcsúztak parancsnokuktól. A bárkát betolták az árba, és a következő percben már vígan siklott a folyón lefelé.

Hosszú, szinte bánatos csend következett. A trapper volt az első, aki megtörte, pedig az ő szeméből is ki lehetett olvasni a szomorúságot.

- Igen, derék törzs ez, bátor és tisztességes emberek, annyit el lehet mondani róluk - kezdte. - Majdnem olyan pompás fickók, mint a hegyvidék delavárjai, az egykor oly hatalmas indián törzs, melynek csak a maradékai élnek már szétszórtan imitt-amott. Ah, százados úr, ha maga is látott volna annyi jót és rosszat, mint én, a rézbőrűek közt, akkor tudná csak igazán, mit ér egy bátor és becsületes harcos! Tudom, vannak emberek, akik azt gondolják, egy indián alig több egy állatnál, még kimondani sem áttallják ezt az ostobaságot. Csak a becsületes ember értékeli a becsületet másokban. Persze az ellenségeiket ők sem szeretik, és ha idetolakodnak, hát nem nagyon kedveskednek nekik.

- Ilyen az ember természete - bólintott a százados. - Meggyőződésem, hogy az indiánoknak is vannak pompás tulajdonságaik.

- A természet nem bánt velük mostohán - mondta az öreg. - Aki csak egy törzset ismer, éppen olyan keveset tud róluk, mint a madarokról az olyan ember, aki csak varjakkal találkozott. Most pedig, kedves kormányos úr, legyen szíves, fordítsa a bárkát ahhoz a kiugró, alacsony földnyelvhez. Tegye meg a kedvemért, szépen kérem.

- De miért? - kérdezte Middleton. - Jól benn vagyunk a gyors árbán, és ha a parthoz közeledünk, a bárka elveszíti lendületét.

- No de másképp nem tudok kiszállni - felelte az öreg, és maga is segített a bárkát a part felé fordítani. Az evezősök már kitapasztalták, hogy az öreg trapper minden kívánságát teljesíteni szokták, ezért be se várták a százados utasítását, hanem a parthoz irányították az öblös alkalmatosságot.

- Százados úr - mondta a trapper, miközben csomagját olyan kényelmesen szedegette, mintha igazán nem volna sietős dolga, sőt örömét lelné a késlekedésben -, egy kis üzletet szeretnék kötni magával. Persze egy egészen kis üzletet, aminőt egy szegény, nyomorúságos csapdvetővel köthet, mielőtt elválik tőle.

- Elválni? - hangzott minden ajakról.

- Az ördögbe is, öreg, csak nem akar gyalogszerrel eljutni a telepekre? Amikor itt a bárka, amely félannyi idő alatt teszi meg az utat, mint a csacsi, amelyet a doktor a pániknak ajándékozott.

- A telepekre, fiam? Már régen jóllaktam a telepesek gonoszságával és tékozló gazdálkodásával! Itt is egy tisztáson élek, de olyanon, amelyet az Úristen teremtett, és nem emberkéz vágott fejszével. Nem vagyok kíváncsi a telepekre!

- Eszembe se jutott, hogy a válás szóba is kerülhet - mondta Middleton, és tünődve nézett egyik arcra a másikra, mintha tanúkat keresne állítása igazolására. - Ellenkezőleg, azt hittem, és reméltem, hogy elkísér minket állandó lakóhelyünkre, ahol öreg napjaira ellátnám mindennel, ami szükséges, hogy kényelmesen és jól érezze magát - erről ünnepélyesen biztosítom!

- Tudom, kedves fiam, tudom. Mindent elkövetne! De mit ér egy ember minden törekvése az ördög sugallatával szemben? Ha a jó szándékon meg a kedves ajánlatokon múlt volna, már régen kongresszusi képviselő lennék vagy akár kormányzó is. A maga nagyapja ugyanazt akarta, és él még néhány más ember is az Otsego-tó táján, aki szívesen befogadna a házába, remélem, sőt palotát építené nekem lakóhelyül! De mit ér a jólét és gazdagság, ha a szív elégedetlen? Időm mindenestire vége felé jár, és talán nem nagy bűn, ha egy ember, aki annyi éven át becsületesen küzdött, utolsó néhány óráját saját kedve szerint szeretné eltölteni.

Persze, szememre vethetné, százados úr, hogy miért kísértem el idáig, ha el akarom hagyni, de annak is megvan a maga oka-foka. Akármilyen régóta élek a vadonban, szívem mélyén mégis csak fehér ember vagyok. Bántana, ha a páni farkasok szemtanúi lennének egy öreg harcos gyengeségének, amikor elérékenyülten búcsúzik azoktól, akik szívének nagyon kedvesek, ha annyira nem is, hogy a kedvükért elmenjen egy telepes városba.

- Ide hallgasson, öreg! - kezdte Paul, torkát köszörülve elszánt igyekezetében, hogy megindultságát elpalástolja. - Maga az előbb valami üzletről beszélt. Nekem is van egy üzleti ajánlatom. Felajánlom magának élete fogytáig kunyhóm, viskóm vagy palotám felét, akár a nagyobbik felét is, ha akarja; aztán a legtisztább és legfinomabb mézet, amelyet a vadakac virágjából lehet nyerni; vadpecsenyét pedig bőségesen, még bölénypúpot is, tekintve, hogy fenn akarom tartani ismeretségemet ezzel a derék állattal, ha már összekerültem vele; ami pedig az elkészítését illeti, az olyan tiszta és ízletes lesz, amelyet csak egy bizonyos Ellen Wade kisaszony kezeitől el lehet várni, bár hamarosan más nevet fog viselni; végül pedig a bánásmód, elképzelheti, olyan lesz, amelyben egy rendes ember a legjobb barátját vagy akár az édesapját részesíti. Mindezek ellenébe nem várunk magától mást, csak hébe-hóba egy-egy jóízű történetet, esetleg alkalomadtán életbölcsségre valló jó tanácsot - abból sem sokat egyszerre, csak kisebb adagot -, kedves társaságából pedig annyit, amennyi magának is jólesik!

- Jól beszél, fiam, nagyon szépen beszél - felelte az öreg, holmijában kotorászva. - Becsületes ajánlat, én meg háládatlanul utasítom vissza - de nem fogadhatom el. Nem nekem való.

- Tisztelt vadász úr - szólalt meg Battius is. - Az embernek a társadalommal szemben is vannak tartozásai. Önnek kötelessége visszatérni a civilizált világba, és átadni gyakorlati tapasztalatait, azt a nagy kincset, amelyet annyi évtizeden át a vadonban gyűjtött. Ezeket az én házamban is rendezheti és feldolgozhatja.

- Kedves tudós barátom - felelte a trapper -, maga a természetet tanulmányozza, tehát tudhatja, hogy egy csörgőkígyót nem lehet megítélni egy jávorszarvas szokásai szerint, mert mindegyik más. Magának bizonyára vannak jó tulajdonságai és képességei, de én a tettek embere vagyok, és nem a szavaké. Hiába, a jó isten már ilyenek teremtett, és nem hiszem, hogy mi ketten jól megférnénk egymással. Ennélfogva tehát visszautasítom köszönettel a maga meghívását is.

- Elég! - jelentette ki Middleton. - Annyit láttam ebből a rendkívüli emberből, hogy tudom: semmiféle rábeszéléssel nem lehet szándékától eltéríteni. Halljuk hát a kérését, kedves barátom!

- Nem nagy dolog, százados úr - mondta az öreg, akinek végre sikerült batyuját kioldoznia. - Itt van négy hódbőr, amelyet egy hónappal azelőtt sikerült zsákmányolnom, hogy magával megismerkedtem. Aztán van itt egy mosómedveprém is, nem mondom, hogy sokat ér, de talán megfelelhet.

- És mi a célja velük?

- Csereüzletet szeretnék kötni. Azok a gaz sziúk - a jó isten bocsássa meg, hogy először a konzákat gyanúsítottam meg vele - ellopták a legjobb csapdáimat, és így rossz télnek nézek elébe. Szeretném, ha ezeket a prémeket elcserélné néhány jó csapdára, és azokat elküldené a páni faluba az én nevemre. De ne felejtse el a jeleimet ráfesteni: egy N betűt, aztán egy kutyafület és egy puskazávért. Nincs olyan rézbőrű, aki ne tudná, hogy az így megjelölt holmi engem illet meg, és kétségbe vonná jogomat rá. A fáradsága fejében nem adhatok mást, csak hálás köszönetemet, ha ugyan fiatal barátom, ez a méhavadász itt, nem vállalná magára az ügy lebonyolítását a mosómedveprém ellenében, amivel csak nagyon gyatrán lenne megfizetve.

- Itt csapjon belém a mennykő, ha vállalom! - méltatlankodott Paul, de Ellen szép kis keze befogta a száját, és így kénytelen volt kifakadása folytatását lenyelni, úgy belevörösödve, mintha fojtogatnák.

- Hát akkor nem - felelte az öreg szelíden. - Remélem, nem sértettem meg vele. Tudom, hogy nagy fáradságról van szó, és egy mosómedvebőr nem ér annyit.

- Teljesen félreértette közös barátunk tiltakozását - mondta Middleton. - Nem azt akarta mondani, hogy nem vállalja a megbízást, csupán a díjazását utasítja vissza. De amúgy is fölösleges a vita. Éppen elég hálával tartozom önnek, és gondom lesz rá, hogy megbízását pontosan végrehajtsuk.

- Ó! - kiáltott fel az öreg, végre megértve a dolgot.

- Hát tegye csak oda a bőrt az én poggyászomhoz. Majd olyan keményen alkuszom a kereskedővel, mintha magamért tenném.

- Köszönöm, százados úr, köszönöm! A nagyapja is igen nagylelkű ember volt. Azért hívták a delavárok Nyitott Kéznek. Istenem, bárcsak átnyújthatnék a kedves hölgynek néhány finom nyestprémet kabátnak vagy körgallérnak, csak hogy megmutassam, mennyire megbecsülöm kedvességüket. De már öreg vagyok ahhoz, hogy akár meg is ígérjem. Isten tudja, ejtek-e még nyestet, ami pedig a silányabb prémet illeti, fel se ajánlom. Akármilyen régóta élek az erdőben, tudom, az úriemberek milyen válogatóság, és csak szép holmit szeretnek viselni.

- Ide a kezét, öregem! - kiáltotta a méhavadász, és akkorát csapott a trapper tenyerébe, hogy csak úgy csattant. - Csak két dolgot szeretnék mondani. Az egyik, hogy a százados úr nagyon jól megmagyarázta, mit akartam mondani. A másik meg, ha bőrre van szüksége, akár a saját bőrtömét is szívesen odaadom magának.

Az öreg mosolyogva viszonzta a kézszerítést, de azután nyers arcvonásai elkomolyodtak.

- Jöjjön csak ide, kedves fiam - mondta, és megragadta a fiatalember egyik gombját, úgy vont a félre egy helyre, ahol bizalmasan beszélhetett vele. - Sokat meséltem magának az erdei élet szépségéről, és maga lelkesen helyeselte. De van itt valami, amiről nem szabad megfeledkeznie. Azóta egy gyengéd leányka gondját is magára vállalta, és szerény véleményem szerint neki inkább valami lakottabb hely való, nem ez a szeles préri.

Paul újabb kézszerítással válaszolt, de ez már olyan volt, hogy a legtöbb ember könnyezve felszisszent volna tőle. Az öreg csak mosolygott rajta. Kihívta Hektort a bárkából, de még tétovázott egy kicsit.

- Százados úr - mondta végre -, tudom, hogy egy szegény embernek nincs nagy hitele, különösen ha még öreg is hozzá. De nézze csak ezt a Hektort itt. Derék, jó kutya, és pontosan úgy érez, mint egy ember. Az utóbbi időkben sokat volt együtt a rokonával, és nagyon összebarátkozott vele. Sajnálom a két hűséges állatot elszakítani egymástól. Ha eladná nekem azt a kis kutyát, és nem szabna érte túlságosan magas árat..., most nincs ugyan pénzem, de tavasszal, amikor megint lesznek prémjeim, pontosan megfizetném. Vagy pedig, ha semmiképpen sem akar a kutyájától megválni, nagyon kérem, adja kölcsön nekem erre a télre. Hiszen Hektor aligha húzza ki tovább. Meg tudom ítélni az ilyesmit, nem egy jó barátomat láttam meghalni, kutyát is meg indiánt is.

- Vigye el, a magáé! - kiáltotta Middleton. - Kérjen tőlem akármit, örömet odaadom!

Az öreg egy füttyentéssel kicsalta a másik kutyát is a partra, azután végképpen elbúcsúzott. Kevés szó esett mindkét részről. A trapper ünnepélyesen kezét fogott mindenkivel. Middleton megnémult meghatottságában, és úgy tett, mintha poggyászát rakosgatná. Paul bőszen füttyörészett, és még Obed sem tudta filozófushoz méltó nyugalomát megőrizni. Miután sorra kezét fogott mindenkivel, az öreg maga tolt be a bárkát a folyó árjába, és sok szerencsét kívánt további útjukhoz. Egyetlen szót sem szólt senki, egyetlen evezőlapátot sem mozdítottak meg, amíg a bárka el nem siklott egy kis halom mellett, mely eltakarta a trappert szemük elől. Amikor utoljára látták, a földnyelv szélén állt, puskájára támaszkodva. Hektor a lábához kuporodott, a fiatalabb kutya pedig vígan és játékosan ugrándozott a homokban.

XX. NATHANIEL BUMPPO EMLÉKÉRE

A vízi utak mind tetőztek, és a bárka úgy siklott a gyors árral, akár egy könnyű madár. Nem volt semmi fennakadás, és az út alig egyharmadáig tartott annak az időnek, amely szárazföldi utazás esetén kellett volna hozzá. Nemsokára bejutottak a nyugati vízrendszer fő vivőérébe, és szerencsésen célhoz értek - pontosan Inez apjának háza előtt léptek partra.

Könnyű elképzelni Don Augustin örömét és Ignatius páter zavarát, amikor megpillantotta őket. A híresztelt csoda semmivé foszlott, és nemsokára az egész környék tudta, hogy Middleton feleségét gazfickók rabolták el, és emberi kezek hozták haza. Hogy a tisztelendő urat megvigasztalja, Middleton rávette Pault és Ellent, hogy Ignatius atya előtt esküdjenek örök hűséget egymásnak. Paul engedett új barátja kérésének, aztán ifjú hitvesével tüstént Kentuckyba utazott, azzal az ürüggyel, hogy meg kell látogatniuk a Hover családot. Ott aztán első dolga volt annak rendje és módja szerint újra házasságot kötni a békebíró előtt, akihez több bizalma volt, mint az egyház valamennyi papjához együttvéve. Ismerte a derék tisztviselőt, és tudta, hogy alapos munkát szokott végezni. Ellen is belement a dologba; talán Paul könnyelmű természetét tartotta szem előtt, és arra gondolt, hogy két esküvő biztosabb, mint egy.

Middleton a környék leggazdagabb földbirtokosának leányával kötött házassága révén igen tekintélyes emberré vált, ami a katonai pályafutását is elősegítette. A kormány egyre fontosabb feladatokkal bízta meg. Munkatársul maga mellé vette a méhivadászt. Aki ismeri azokat az állapotokat, amelyek huszónhárom évvel ezelőtt⁸ azon a tájon uralkodtak, nem csodálkozik Paul Hover sikerein sem. Hamarosan jómódú földbirtokos és magas rangú köztisztviselő lett belőle. Gyors emelkedésében Middleton és Inez segítségével kívül sok része volt Ellen okosságának is.

Hol voltak már azok az idők, amikor a szegény árva lány még annak is örülhetett, hogy egy olyan asszony veszi pártfogásába, mint Eszter! Paul ma Louisiana állam törvényhozó testületének közismert és népszerű tagja; beszédei nemcsak egészséges gyakorlati felfogásról és józan észről tanúskodnak, hanem arról is nevezetesen, hogy a parlament unalmas tanácskozásába egy kis derűt is szoktak vinni.

De térjünk vissza a történetünkhöz.

Éppen egy évvel a mozgalmas események után, melyekről könyvünkben beszámoltunk, Middleton - aki akkor még mindig katonatiszt volt - szolgálata a Missouri tájára szólította, a páni falvak közelébe. Paul is a kíséretében volt. Amikor hivatalos megbízásuknak eleget tettek, Paul azzal a kéréssel ostromolta parancsnokát, hogy lovagoljanak el a fiatal páni törzsfőnök falujába, és érdeklődjenek a trapper sorsa iránt. Middletonnak erős csapata volt, így hát a kirándulás nem járt semmiféle veszéllyel, legfeljebb kissé fárasztónak és körülményesnek ígérkezett. Egy indián futárt küldött előre, hogy érkezését jelezze. Az utasok nagy csodálkozására semmiféle felelet sem érkezett. Óra órát követett, egyik mérföld a másik után maradt a hátuk mögött, anélkül, hogy az ünnepélyes fogadtatásnak bármilyen előjelét is látták volna, vagy legalább egy kis biztatást, hogy a páni faluban szívesen látják őket. Végre a lovascsapat, melynek élén Middleton és Paul nyargalt, a fennsík végére érkezett, arra a pontra, ahol már ereszkedni kezd a termékeny völgy és a páni faluja felé. A nap régen túl volt a delelőjén, és a békés táj aranyos fényben fürdött. A rétek még zöldek voltak; a lovak és öszvérek legelésztek

⁸ *A préri* című regényt James Fenimore Cooper 1826-ban írta, párizsi tartózkodása idején

a lankán, néhány éberem örködő indián fiúcska felügyelete alatt. Paul megpillantotta régi ismerősüket, Asinust, és felhívta rá barátja figyelmét; jól meghízott, bőre simán fénylett, behunyta szemmel és lecsapott füllel lustálkodott, mintha azon tűnődne, mennyivel kellemesebb a semmittevés a cipekedésnél.

Útjuk az egyik pásztorfiú közelében vezetett el. A gyerek meghallotta a lovak dobogását, fel is pillantott, de arca nem árult el meglepetést vagy csodálkozást; elfordult, és ügyet se vetett rájuk.

- Mégiscsak furcsa - mondta Middleton, aki ezekben a dolgokban sértő szándékot vélt felfedezni. - A gyerek bizonyára hallott már a közeledésünkről, különben előreszaladt volna, hogy jelezze a falubelieknek érkezésünket. De még egy pillantásra is alig méltat minket! Vigyázat, fiúk - tartsátok fegyvereiteket készenlétben!

- Azt hiszem, tévedsz, százados úr - mondta Paul. - Ha van még a prérin becsület, akkor régi barátunk, Sziklaszív képviseli azt. Hogy nem fogadnak minket diadalkapuvál? Istenem, ahány ház, annyi szokás. Nézd csak, már jön is valaki elénk, akármilyen szegényes csapatocska kíséri is!

Csakugyan, kis lovascsapat bukkant fel a bozótból, és lassan, méltóságteljesen közeledett. Élükön a páni farkasok főnöke nyargalt, és egy tucatnyi fiatalabb harcos követte. Valamennyien fegyvertelenek voltak, még azokat a tollakat és ékítményeket sem viselték, amelyek az indiánnak nemcsak a rangját jelzik, hanem a tiszteletadást is, mellyel vendégének tartozik.

A találkozás barátságos volt, bár mindkét részről kissé tartózkodó. Middleton sokat adott a személyének és hivatalának járó tiszteletre. Bántotta a hűvös fogadtatás, és kanadai ügynökök kezét látta benne; utolsó ittléte óta, úgy látszik, idegen befolyás a jenkik ellen hangolta a páni farkasokat. Nem szólt semmit, de a szokásosnál kissé gögösebben tartotta fejét. Az indiánokon nehéz volt keresztülnézni. Nyugodtan és méltóságteljesen viselkedtek, olyan udvarias tartózkodással, mely akármelyik diplomatának becsületére vált volna.

Miközben a falu felé poroszkáltak, a századosnak volt ideje gondolkodni. Pillantása nemegyszer fordult egykori szövetségese felé, de hiába. A fiatal törzsfőnök mereven maga elé bámult, arca borús volt, egyetlen szót sem szólt, szemmel láthatóan nem érzett semmi kedvet a beszélgetéshez. A százados kénytelen volt belenyugodni, és hasonlóképpen viselkedni.

Amikor megérkeztek a faluba, látták, hogy az egész törzs összegyűlt a főtéren. Ott tágas kört alkottak, melynek közepén egy tucatnyi kisebb törzsfő álldogált. Sziklaszív intésére a tömeg utat nyitott nekik, és belovagoltak a körbe. Leszálltak, és a lovakat elvezették. Middleton és csapata vagy ezer komoly és szomorú indián szem keresztüztébe került.

Middleton növekvő aggodalommal nézett körül; egyetlen üdviválgás, egyetlen dal, egyetlen kiáltás sem köszöntötte őket. Kísérői is kínosan érezték magukat, és bizonytalanságukat elszántság váltotta fel: mindenki megmarkolta fegyverét. Csakhogy az indiánok semmi jelét sem adták ellenséges szándékaiknak. Sziklaszív intett Middletonnak és Paulnak, hogy kövessék. Egy kisebb csoportba, a kör kellős közepébe vezette őket. Itt megoldódott a rejtély.

A nyersfából, de a legnagyobb gonddal összeácsolt széken, mely arra szolgált, hogy kényelmesen megtámassza, alétan ült az öreg trapper. Egy pillantás elég volt ahhoz, hogy barátai tisztában legyenek vele: élete utolsó állomásához érkezett. Szeme üveges volt már és kifejezetlen; nyilván nem látott már semmit. Arca beesett, és csontjai élesen kiálltak, egyébként vonásai olyanok voltak, mint máskor. Közelgő végét nem határozott betegség idézte elő, inkább erőinek szelíd és fokozatos kimerülése. Testét még nem hagyta el az élet utolsó szikrája, mintha ragaszkodnék szervezetéhez, melyet nem ázott alá sem bűn, sem betegség.

A lehanyatló nap fénye éppen arcába hullt. Fedetlen fővel ült ott, hosszú, vékony, szürke fürtjeit könnyedén meglebbentette az esti szél. Puskája keresztbe feküdt a térdén, egyéb vadászfelszerelése mellette, a keze ügyében. Lábánál kutyája kuporgott, teljesen természetes testtartásban. Middleton csak második pillantásra vette észre, hogy Hektornak csupán az indiánok bámulatos ügyességével kitömött bőrét látja maga előtt. Saját kutyája néhány lépéssel odébb Tacsihcsana és Matori fiacskájával játszadozott. A fiúcska anyja is ott volt a közelben, karján egy második gyerekkel, kinek apja Sziklaszív volt. Le Balafre a haldokló trapper mellett ült; meglátszott rajta, hogy az ő órái is meg vannak számlálva. Idősebb ember volt a többi is, aki a trapper közvetlen közelében ült; nyilván látni akarták, hogyan indul utolsó útjára egy derék, becsületes ember és igazi harcos, aki nem fél semmitől.

A trapper rendkívül mértékletes és tevékeny életével kiérdemelte a békés és nyugodt halált. Ereje az utolsó hetekig sem hagyta cserben. Amikor aztán végefelé járt, hanyatlása gyorsan és fájdalom nélkül következett be. Tavasszal még vígan vadászott a törzs fiataljaival együtt, sőt még a nyár nagy részén is, de az ősz beállta előtt tagjai hirtelen felmondták a szolgálatot. A páni falu már azt hitte, hogy elbúcsúzhatik bölcs tanácsadójától, akit mindenki tisztelt - és szeretett. Ám éppen azon a napon, amikor Middletonék megérkeztek, a haldokló mintha feléledt volna.

Nyelve újra mozgott, és szeme időnként megismerte barátait.

Sziklaszív, miután elhelyezte vendégeit a haldokló előtt, néhány percig - a szívére nehezedő szomorúság miatt, de az illem kedvéért is - csendben maradt, majd kissé előrehajolt és megkérdezte:

- Hallja-e atyám fia szavait?

- Beszélj! - felelte a trapper olyan hangon, mely melle mélyéből tört elő, de a nagy csendben világosan hallható volt. - Nemsokára itt hagyom a páni farkasok faluját. Nagy út áll előttem.

- Atyám ne aggódjék: minden tövist eltávolítunk útjából - mondta Sziklaszív.

- Páni, én keresztény ember vagyok, és halálomban is az maradok. Fegyvereimet ne temessék el velem, és lovat sem kell síromon feláldozni.

- Pedig atyám megérdemli. Mesélje el fiatal harcosaimnak, hány mingót tett ártalmatlanná.

- Fehér ember nem dicsekszik halála előtt.

A fiatal törzsfőnök csalódottan hátralépett, és átadta helyét Middletonnak. A százados megfogta a trapper sovány kezét, és meghatottságtól elcsukló hangon megmondta, ki van itt. Az öreg előbb közömbösen nézett maga elé, de amikor ráismert a századosra, arcán öröm villant át.

- Remélem, nem felejtette el azokat, akiknek olyan nagy szolgálatot tett - mondta Middleton.

- Életemben nagyon keveset felejtettem el. Tudom, ön kicsoda, és nagyapjára is emlékszem. Örülök, hogy eljött. Megtenne valamit egy haldokló öregember kedvéért?

- Mondja meg, mit kíván, és meglesz! - felelte Middleton.

- Hosszú utazás egy semmiségért! - mondta az öreg, majd rövid pihenő után így folytatta: - Hosszú út, de a jóság és barátság nem ismer akadályt. Van egy telep messze, Otsego dombjai közt...

- Ismerem azt a helyet - szakította félbe Middleton, mert látta, milyen nehezére esik a beszéd. - Mit kell ott elintézniem?

- Ezt a puskát és a golyótáskát meg a puskaporos szarut kellene eljuttatni annak az embernek, akinek a nevét a puska agyába bevették..., egy kereskedő véste be a késével..., mert már régen elhatároztam, hogy reá hagyom szeretetem jeléül.

- Meglesz. Van más kívánsága is?

- Nagyon kevés, amiről rendelkezhetek. Csapdáimat indián fiamra hagyom..., mindig jóságos és becsületes volt. Hol van?

Middleton intett a páni törzsfőnöknek, és átadta neki helyét.

- Páni - mondta az öregember -, az én népemnél az a szokás, hogy az apa megáldja fiát, mielőtt örökre behunyja szemét. Jöjj, fogadd áldásomat. A te hited más, mint az enyém, de a becsületes emberek megértik egymást. Te az örök vadászmezőkben reménykedsz, én meg az én népem hagyományait követem. Talán Wahcondah és az én Istenem ugyanaz. Kissé elrugaskodtam az én népemtől, a puskát és a vadászatot kedveltem, és ez közelebb vitt hozzátok. Ah, itt van Hektor is - folytatta, és kissé előrehajolva, megsimogatta a kitömött kutya fejét -, derék, hűséges társam volt, és nem szeretném, ha megölnék a síromon. Ígérd meg, páni, hogy nem bántod, és gondját viseled, ha én már nem leszek.

- Atyám szavai megmaradnak fülemben - felelte a törzsfőnök, és tisztelettel meghajtotta fejét.

- Hallottad, Hektor, mit ígért a nagy főnök? - kérdezte a trapper, és nagy erőfeszítéssel megfogta a kutya fülét. Mivel hiába várta a megszokott választ, a kutya vakkantását, az állat hideg szájához csúsztatta kezét. Ekkor ráeszmélt a valóságra. Hátradőlt székében, és lehorgasztotta fejét, mint akit váratlanul súlyos csapás ért.

Két indián felhasználta a haldokló pillanatnyi révedezését, és gyorsan eltávolították a kitömött kutyát, ugyanazzal a gyöngéd tapintattal, mely rávette őket a kegyes csalásra.

- A kutya már nem él! - dühnyögte a trapper néhány percnyi hallgatás után. - Persze hogy nem él..., az ő napjai is ki vannak mérve, mint egy emberéi! Százados úr - fordította fejét nagy erőlködéssel Middleton felé -, örülök, hogy eljött. Szeretném, ha a kutya maradványait a sírom közelében temetnék el, a lábaimnál. Talán nem ütközik meg rajta senki. Vadász számára nem szégyen, ha a kutyája mindig mellette van.

- Úgy lesz, ahogy kívánja - felelte Middleton.

Az öreg megint elhallgatott, és mintha hosszasan eltűnődött volna valamin. Időnként sóvárogva Middletonra nézett, mint aki kérni szeretne valamit, de nem meri megtenni. A százados észrevette habozását, és biztatta, mondja csak meg, ha van még más kívánsága is.

- Egyetlen rokonom sincs széles e világon - felelte a trapper. - Ha elmentem, velem kihál a családom. Nem voltunk nagy emberek, de becsületesen eleget tettünk minden kötelességünknek. Apám csontjai a tengerparton porladnak, én meg a prérin kerülök a földbe.

- Nevezze meg a helyet, ahol apja nyugszik. Majd gondoskodom róla, hogy apja mellé temessék el! - jelentette ki határozott hangon Middleton.

- Nem, nem, százados úr. Nem azt akarom. Csak temessenek el itt, ahol éltem, távol a világ zajától. De mindig úgy vélekedtem, hogy egy becsületes ember sírja ne maradjon jeltelen, mint egy indiáné, akit lesből öltek meg. Pénzt adtam egy kereskedőnek, aki onnan jött, és sírkövet állíttattam néhai apámnak. Tizenkét hódprém árát adtam érte, és nagyon szépen bevették a nevét. Amikor a régi háború a franciákkal véget ért, oda is utaztam, és örömmel láttam, hogy minden rendben van, kívánságom szerint, és az emberem megtartotta a szavát.

- Olyan követ szeretne a sírja fölé?

- Nem, nem - azt nem kívánhatom. Nincs más fiam Sziklaszíven kívül, és tőle nem kérhetek ilyesmit. Adósa vagyok e nélkül is, éppen elég hosszú ideig éltem törzse nyakán. A puskám megér egy kis pénzt..., talán egy olyan kő ára is kitelnék belőle..., de nem! A puskát küldjük csak el annak, akinek a neve bele van vésve..., a fiúnak öröme telik majd benne, ha felakasztja szobájában... sok szarvast látott összeesni tőle... meg madarat is lehullani!

- Nem kell a puskát eladni! Van itt valaki, aki szívesen teljesíti kívánságát anélkül is! Ennyivel csak tartozik egy embernek, aki annyi veszélytől mentette meg! De adósa már az elődjei nevében is. Gondoskodom róla, hogy sírkövet állítsanak nyugvóhelye fölé.

Az öregember kinyújtotta sovány kezét, és megszorította a századosét.

- Gondoltam, hogy megteszi - mondta -, de nem akartam kérni, tekintve, hogy nem vagyok a rokona. Nem kell dicsekvő szavakat rávésni. Elég a név, a kor, a halál időpontja. Akkor a nevem nem vész el nyomtalanul. Többet nem is akarok.

Middleton megígérte, hogy úgy lesz. Csend következett, melyet csak néha-néha törtek meg a haldokló halk és érthetetlen szavai. Érezni lehetett, hogy már nem törődik a világgal, és csak várja, hogy végleg elszakadjon tőle. Middleton és Sziklaszív megállt mellette jobbról-balról, és bánatos aggodalommal leste az arcát. Két órán át nem mutatkozott rajta észrevehető változás. Sok évtől elnyűtt, fáradt arcán méltóságteljes nyugalom tükröződött. Időnként dűnyögött egy-két szót, mintha kérdezni akarna valamit azok felől, akiknek sorsa még most is érdekelte. A törzs minden tagja az egész idő alatt ünnepélyes csendben, nagy részvétellel és türelemmel várakozott. Valahányszor az öregember mondott valamit, mindnyájan előrehajoltak, úgy hallgatóztak, és ha szavaiból megértettek valamit, hosszan eltűnődtek bölcsességén.

Életének lángja már alig pislogott. Hangja suttogássá vált, és voltak percek, amikor a körülötte állók már-már azt hitték, vége. Middleton figyelmét nem kerülte el a viharzántotta arc egyetlen rezdülése sem. Vajon lelkében mi ment végbe? Ámde mivel még nem volt ember, aki jelenthette volna, a halál pillanatában mit érzett, és mit látott, találgatások helyett a tények elbeszélésére szorítkozunk.

A trapper egy teljes órán át majdnem mozdulatlanul maradt. Csak a szemét nyitotta ki és csukta be néha. Amikor kinyitotta, tekintete elmerengett a nyugati látóhatáron lebegő felhőkön és azon a ragyogó színjátékon, mely az amerikai naplementét olyan felejthetetlenné teszi. Az időpont, az alkonyat szépsége és az esemény, melynek tanúi voltak, áhítatos érzéssel töltötte el a jelenlevők szívét. S miközben Middleton eltöprengett ezen a különös jeleneten, hirtelen úgy érezte, hogy a haldokló hihetetlen erővel megszorítja kezét. Ugyanakkor az öregember, akit barátai két oldalról támogattak, felállt. Egy percig körülnézett, mintha még nagyobb csendet parancsolna, aztán szép, katonás mozdulattal felszegte fejét, és olyan harsány hangon, mely a tér legtávolabbi pontjáig is elhallatszott, ezt a szót kiáltotta:

- Jelen!

Mindez olyan váratlanul történt, az öregember arcán a méltóság és az alázat olyan különös keveréke tükröződött, és hangja olyan hihetetlenül erős volt, hogy a jelenlevők egészen bezavarodtak megdöbbenésükben. Middleton és Sziklaszív önkéntelenül kinyújtotta kezét, hogy megóvja az öregembert az eleséstől, de már későn. Vége volt. Szomorú arccal lefektették, és Le Balafre felállt, hogy hírül adja a törzsnek a bekövetkezett halált. Az öreg indián hangja remegett.

- Egy derék, igazságos, bölcs és bátor harcos indult el azon az ösvényen, mely népe örök vadászmezeire vezet - mondta. - Amikor Wahcondah hangja szólította, a derék harcos nyomban jelentkezett. Menjetek, gyermekeim. Tartsátok emlékezetben a sápadtarcúak nagy főnökét, és távolítsátok el utatokból a tuskéket.

A sírt néhány öreg tölgyfa árnyékában ásták meg. A páni farkasok gondosan őrzik és ápolják mind a mai napig, s gyakran megmutogatják az utasoknak és a kereskedőknek a helyet, ahol egy igazságos fehér ember alussza örök álmát. Idővel követ állítottak a sír fejéhez, azzal az egyszerű felirattal, amelyet a trapper kívánt. Middleton maga csak ezt a néhány szót tette hozzá:

„GALÁD KÉZ
SOHA NE MERJE NYUGALMÁT ZAVARNI!”

.oOo.